

PERCORRIDOS POR UNHA TEORÍA DO DESEXO

alberte pagán

galiza 2015

Alberte Pagán

PERCORRIDOS POR UNHA
TEORÍA DO DESEXO

Galiza 2015

ALBERTE PAGÁN

PERCORRIDOS
POR UNHA
TEORÍA
DO
DESEXO

Prólogo (non desexado)

I

Este prólogo non tiña que existir. É un prólogo non desexado que nace da necesidade de explicar (quizá de denunciar) as estrañas circunstancias que acompañaron esta novela durante case unha década, desde o momento en que a din por rematada até o día de hoxe en que a publico pola miña conta, fóra das miserias das empresas “culturais”, do mercado capitalista, da ditadura dos “correctores” lingüísticos e dunha concepción dos “direitos de autor” arcaica, obsoleta e por suposto enganosa, pois no sistema contractual actual tales “direitos” acaban por residir espuriamente non na autora ou no autor, senón no empresario que se agacha tras a editorial.

A novela escrebeuse orixinalmente usando unha ortografía reintegracionista. Chegado un momento, aló polo ano 2005 ou 2006, decidín enviala a media ducia de editoriais para publicación, e para iso, dada a realidade política do país, traducín o texto á española normativa oficial. Por que non recupero, escoito perguntar, agora que estou libre de imposicións e censuras, o orixinal reintegracionista? Porque no proceso de translación á normativa oficial o texto sufriu tantos retoques, modificacións e metamorfoses, mesmo coa inclusión dun novo capítulo polo camiño, que volvelo ao reintegracionismo orixinal implicaría reescrebelo de novo, algo que non quero facer porque non quero ter que voltar a ler unha novela que despois de tantos anos podreume entre as maos;

porque unha nova relectura significaría unha nova redacción, pois o eu que agora escribe, aínda que cercán ao eu de hai dez anos, non é o mesmo. Ademais, xa non teño nin a paciencia nin a enerxía para facelo. Non quero tocala xa máis. Só quero sacala de enriba para que viva libre e deixe de atormentarme.

Asunto: libro Medusa

De: Ánxela Gracián

Data: Sexta feira, 28 Outubro 2011 (20:43:32 CET)

Teño que actualizar a lectura do orixinal para falarche del porque xa hai tempo que o lin. Consultei o informe que escribira e fixera unha valoración moi positiva dos contos pola súa frescura e orixinalidade. [...]

Xa no seu día a valoración fora moi positiva e eu recomendei a edición.

O 30 de novembro de 2011, após un par de anos de conversas sobre o manuscrito enviado, asinei un contrato con Sotelo Blanco Edicións para a publicación desta novela “nun prazo non superior a dezaioito meses”. O contrato en si, común á maioría das editoriais deste país no que nos tocou vivir,¹ reflicte a mentalidade neoliberal (e a un tempo feudal) das industrias “culturais”: cesión “ao editor” dos “direitos exclusivos” “para o ámbito territorial de todo o mundo” durante un período de “quince anos”, con “renovación automática por un novo período de dez anos”. Quince anos de escravitude, renovábel. E todo a cambio dun mísero 10% das vendas que, habitualmente, e falo da miña experiencia persoal, nin se chega a cobrar. Ademais, “o editor queda facultado para autorizar baixo licenza e a través da Entidade de Xestión Centro Español de Dereitos Reprográficos (CEDRO) a utilización secundaria da obra”. Venda de escravos a novos propietarios: canto vale un autor para CEDRO?, que prezo recibe Sotelo Blanco?²

O caso é que pasaron cuatro anos máis (e xa falamos dunha espera acumulada de oito anos) e Sotelo Blanco negouse definitivamente a publicar a obra. “Haxa contrato ou non, se o publico será decisión miña e de ninguén máis. Iso que quede claro”, dime Mari Carmen Romero, en representación de Sotelo Blanco, nun correo do 2 de decembro de 2014.

---

¹ No orixinal: “deste país ~~de merda~~ no que nos tocou vivir”. Noutros lugares (véxase por exemplo o poema “distancia crítica” de *prosopagnosia*) o autor fala dun país “miserábel, conformista e repugnante” e dun “fracaso de nación”.

² É así como a entidade privada CEDRO se empodera para, entre outras cousas, obrigar ás bibliotecas públicas a pagar un “canon” por cada libro prestado. “A cultura hai que pagala” é o seu lema. É dicir: voltemos ao medioevo, que as masas pobres fiquen ignorantes e escravas, que só as clases adineiradas podan acceder ao coñecemento (que é poder).

Primeiro xustificaban o adiamento da publicación culpando á mal chamada “crise” (espolio, na realidade); despois, á “mudanza das circunstancias”; e finalmente invocando “o contido escatolóxico” e rompendo definitivamente o contrato. O correo (12-11-14), que non ten desperdicio, lembra censuras de séculos pasados: “O libro xa está maquetado, fáltalle a túa revisión, pero.... (e aquí entramos no tema) non podemos inserilo na colección Medusa, é máis, nin sequera nunha nova liña erótica. Teño unha valoración que afirma que o contido é escatolóxico de máis.” Pero todo isto despois de afirmar que “non nos esquecemos de ti. Sairá... iso seguro, mais non teño data concreta” (21-04-14) e mesmo de pólo “no catálogo da distribuidora como novidade para este ano” (9-01-14).

Denunciar e exixir a publicación da obra? Sería inútil. Con todo, roto o contrato, non deixei de sentirme aliviado. Despois dunha certa e satisfactoria experiencia na autoedición, vinme liberado de imposicións editoriais (desde correccións lingüísticas non consensuadas até maquetacións sobre as que a autora ou autor non exerce ningún control) e por fin libre para dispor da miña obra ao meu antollo. Mais a alegría durou pouco. Pronto me informan que, aínda que a outra parte decida non cumprir o asinado, o contrato segue vixente —é dicir, os dereitos sobre a miña propia obra non me pertencen porque seguen en maos da editorial, e seguirán así durante quince anos máis, renovábeis automaticamente “de non mediar denuncia deste acordo no decurso dos tres meses precedentes ao seu remate”—, e por tanto Sotelo Blanco pode denunciarme se decido publicar noutra editorial, ou se simplemente fago público o meu texto na Rede. Absurdo? O mundo ao revés? Coidado coas leis do mercado, mirade ben o que asinades. Ou mellor: non asinedes nada, prescindide de produtoras, editoriais e todo tipo de intermediacións (económicas e políticas), porque acabaredes vendendo a alma.

Acta de Acto de Conciliación, en Santiago de Compostela, a oito de Xullo de 2015: Ambas partes, de mutuo acordo, proceden á resolución do contrato de edición, ficando as mesmas liberadas dos compromisos asumidos no mesmo.

II

E xa que nos internamos nestas selvas, ben podemos continuar o percorrido para aclarar certos aspectos do texto.

Percorridos por unha teoría do desexo é un feixe de relatos que naceron como novela; é unha novela desglosada en capítulos independentes que se poden ler como relatos; é a historia dunha vida (dunhas vidas

que son unha) contada desde a madurez até a xuventude e a infancia. Agás, claro é, o primeiro capítulo, que serve de pórtico. É literatura global mais perfectamente localizada, na que a viaxe é un elemento constitutivo de cada capítulo (“percorridos”). É literatura que ás veces se perde por xardíns ensaísticos, nos que a realidade pode afogar a ficción (ou era ao revés?) (“teoría”). É unha novela sobre a nada, sobre a existencia, sobre o que fai que sigamos untados a este insignificante planeta, e por tanto sobre a (militancia) política (“desexo”).

A novela pódese ler seguindo a orde de capítulos proposta ou enfrendando cada capítulo como peza independente. Os números de cada capítulo reflicten outra posíbel disposición: para quen teña interese na cronoloxía dos textos, a numeración indica a orde de redacción; mais tamén inverte (ou reverte á súa orde lóxica) a evolución sentimental da personaxe, desde a infancia até a madurez.

Revisando os vellos textos orixinais recupero algunhas datas e topónimos, que poden resultar indiferentes aos narradores e personaxes (que contan coa súa propia cronoloxía e xeografía humana) pero que serven para trazar un breve mapa vital do autor, responsábel en última instancia de todo este envurullo, ao longo dos 32 anos de composición. (Cada capítulo unha instántanea dun momento político concreto; non porque o retrate, senón porque nace del. A realidade política do momento, tan intensa entanto é, esváese como fume ao cabo dunha mancha de meses. Alzheimer político. Agora, por exemplo, no verao de 2015, resúltame imposíbel escribir nada, aínda que só sexa este prólogo non desexado, sen ter presente a dolorosa doma, castración e sodomización da Grecia democrática por parte do fascista Eurogrupo. Europa mostrou o seu verdadeiro rostro: o capital por riba da xente, o beneficio privado por riba da democracia, os poderes anti-democráticos —quen son? quen son?— por riba dos referendos, os banqueiros usureiros por riba dos parlamentos. Tan triste, tan triste. Pagamos isto, mais dádesnos aquilo. Esta non é a Europa que necesitamos, esta non é a Europa que queremos, esta é a Europa que temos que derrotar. Aviso a mareantes: deixámosvos votar sempre e cando votedes por nós. Nada de gobernos de esquerda, porque vos esmagaremos e humillaremos. Aprendede a lección de Grecia.)

“Buguina rio abaixo” escribeuse a cuatro maos entre O Carballiño e Compostela nos anos 1983-1985, aínda que me resulta difícil precisalo, e foi revisado en maio de 1989. A datación de “Hai cousas” tampouco é doada, pero calculo que 1986-1987 pode aproximarse á realidade; foi revisado en maio de 1990, entre O Carballiño, Londres e Compostela. Escrebín “En certa maneira” en Noia en maio de 1996. “MAU MAU” foi

encetado en Nairobi en agosto de 1995 e rematado en Muros en decembro de 1996. Escrebín “Os últimos tempos” en Berres (Boiro) entre setembro de 1999 e novembro de 2000, e “Petróglifos” entre o 3 de xaneiro de 1999 no Grove e o 18 de decembro de 2000 en Berres. “O fin do mundo” foi redactado en Berres entre decembro de 2000 e xaneiro de 2001, e “Retrato de Elisa” entre o 25 de decembro de 2000 e o 6 de xaneiro de 2001 no mesmo lugar. “Polos Camiños de Chalatenango” rematouse o 1º de maio de 2001, e “Chama” e “Tratado de moral” en marzo de 2002, todos en Berres. Escrebín “A arte da comparación” entre Berres, abril de 2002, e Resúa (Nebra), setembro de 2003. “A outra beira” encetouse no cuarto 514 do Hotel Prince de Diu o 1 de agosto de 2003 e rematouse en Resúa o 21 de novembro de 2004. Finalmente, “D’ouroMeets Alice” foi escrito en Resúa entre xaneiro e xuño de 2005.

EMPRESA
GODOY S.R.L.

9 DE JULIO Y AV. SAN MARTIN - TEL: 2111021607
CLORINDA (FORMOSA)

BOLETO Nº 0022-00188560

TRANSPORTADOR		
LA INTERNACIONAL		
ORIGEN	DESTINO	
CLORINDA	RESISTENCIA	
FECHA VIAJE	HORARIO	ASIENTO
13/08/99	11:56	27
CATEGORIA		Nº BOLETO
COMUN		24935277

Mariano Ramón Sánchez Martínez
 San Marcos - Calle 20
 Barrio Ernesto Che Guevara
 Casa No 38 El Barrio Usivados
 (Guerra)

158 08
 158 08
 158 08

158 08
 158 08
 158 08

OR LA LIBERTAD DE LOS
 DIARIOS ENCARCELADOS

João ATC
 0-4322207.

TRATADO DE MORAL

Para la Escuela y para la Vida

por

JUAN A. RUANO RAMOS

Doctor en Sagrada Teología y Profesor de Religión del Instituto
 Nacional de la Universidad de Salamanca

Obra destinada a los alumnos de Bachillerato, Normal,
 Escuelas Especiales y miembros de Acción Católica

राजस्थान सरकार
 No 169484
 क्रमांक :
 प्रवेश-पत्र
 राजकीय संग्रहालय, उदयपुर में प्रवेश
 जखित है। प्रवेश शुल्क 2.00 (दो रुपये)
 कर लिया है। शुल्क 3/- लाने
 राजकीय

12-08-2003 316 1

JOURNEY CUM RESERVATION T
 जं. RESV. UPTO

वार्डनशिप
 THORITY
 CONC.
 आ. शु.
 R.FEE

20
 Rs. ONE

BOARDING STA 12-08
 TA ALD - 80Y

थोड़ी जानकारी

और

Crimson King

La Disquería Especializada

"Una audaz selección de la mejor
 música del mundo"

102-1103. ED DEP 18:45
 Pvt. Ltd.

आदेशानुसार
 विकास कर)
 देसी एवं फोडीलर

राज्य सड़क परिवहन निगम
 आरक्षण पत्रक
 कमी बाय नही आसन क
 11/8/8
 2/8/8
 2/8/8

Capítulo XI

Tratado de moral

Chove un sol penitenciario sobre o patio apadumado, sobre os párvulos que corrican e berran, sorrín e choran, actúan e miran, aceptan e pensan. É a hora do recreo. Entre o tumulto de uniformes ninguén presta atención ao grupo de nenos, ninguén ve a nena que os corpos dos nenos ocultan, que os insultos e as maos dos nenos obrigan a manterse a cuatro patas cos glúteos ao ar, a saia demasiado curta sobre o lombo. O público non ve o individuo. Agás: un neno mira fixamente, sen deleite, con necesidade, sen pestanexar, a boca aberta; un neno mira honestamente e ve como diferentes dedos, médica e delicadamente, afunden pequenas chinas e doas polo orificio. O único orificio, aquel que tamén el posúe, interpreta o neno, ignorante de anatomías, inconsciente dos límites do pecado. Baixo a bategada de sol, repugnante e abominábel, ninguén mira, ninguén ve, só o neno que mira e ve e sente os risos e cala e non ouve as queixas da nena submisa, indefensa, a pel escura, o corpo suxo, os cabelos sen peitear.

Pudor. Es un arma defensiva de la castidad dada por la misma naturaleza, pero es necesario educar el pudor, acostumbrando a las niñas y jóvenes, de un modo especial, a la decencia y al recato que están reñidos con el desnudismo y vestidos demasiado cortos. Si se pierde el pudor se hunde la moralidad individual y pública. El pudor señala los límites del pecado; el

corrompido está muerto al pudor y al recato. La falta de pudor es repugnante y abominable. [...] Siempre es más apreciada la joven pudorosa que tiene un especial sentimiento de delicadeza femenina para el decoro y la moralidad.

Entre los pecados de obra se encuentran también el *besar* y *tocar*, sobre todo, en el rostro o partes menos honestas aun de su propio cuerpo, y las miradas deshonestas.

Es pecado detener la vista sin necesidad y con deleite en personas, grabados u objetos indecentes.

A mesma natureza, o mesmo sol xusticeiro desce vertical á hora da sesta noutro lugar e outro tempo, tempo despois, anos despois. O mesmo neno xoga no portal da casa, diante da estreita e furada estrada nacional de asfalto quente e pegañento e espazado e lento tráfico que atravesa as brañas das aforas da vila. O neno non está só: acompañao o camarada de xogos e clases, o viciño de embaixo, cuxo piso visita todos os sábados para ver a tele que seus pais non teñen. Pero non agora, cando as dúas familias escapan da calor na escuridade dos dormitorios. Os nenos falan dos sentidos, A que non sabes onde está o sentido do equilibrio, pregunta un, No pito? aventura o outro despois dunha pequena dúbida, pensando nesa sensación aí sentida cando os cambios de rasante, Non, no ouvido, sentencía o outro, sabino. Os nenos falan dos sentidos e das papilas gustativas que aprenderon na escola e deciden probar o sabor da lingua, a parte máis honesta do corpo, a sede do discurso. A que sabe o sentido do sabor. Os dous nenos, sentados nun chanzo á vista dos paseantes, póñense cara a cara, botan as linguas para fóra e xúntanas nun contacto esquivo e húmido, probando, saboreando, chupando, dispostos a se dominaren a si mesmos e as súas facultades, a se coñeceren, a domesticaren a realidade. A mai do viciño de abaixo, repentinamente presente, presa dun especial sentimento de delicadeza feminina, emite uns berros de decoro e moralidade pública e descarga violentamente a mao aberta sobre a fazula dun e a fazula do outro. Os nenos non entenden. Os nenos botan a chorar.

Entre los medios naturales para guardar la castidad, se encuentra el temor a una enfermedad contagiosa y, sobre todo, el *dominio de sí mismo*, el dominio de todas sus facultades exteriores e interiores.

Este dominio de sí mismo abarca la vigilancia de los sentidos, en especial, de la vista y del oído, la vigilancia sobre la fantasía, sensaciones y apetitos, evitando lo que excita esas facultades, procurando el endurecimiento corporal y espiritual mediante el trabajo asiduo y los ejercicios físicos, evitando todo afeminamiento, el goce excesivo del paladar en la comida y bebida.

Chove inmisericordemente neste inverno desapiadado. O neno xa é todo un homiño, mais aínda non o sabe. O único que sabe é que non sabe que facer con ese endurecemento corporal que nin sequera sabe se lle produce pracer ou dor e que o leva acompañando unha tempada. No descanso nocturno o noso homiño baixa o pixama e encaixa a almofada entre as coxas e a aperta con forza contra a pelve até que logra adormecerse. Ás veces. Outras, aproveitando as altas horas, sai espido da cama, do piso, e pasea polas escaleiras do edificio e o ar xelado é excitante e as baldosas xelidas son excitantes e o perigo e a posibilidade de ser visto e castigado é excitante. Pero o rapaz non sabe que facer con tanta excitación. Na vixilia aproveita as horas de soidade e os currunchos escuros do pequeno fogar para baixar a cremalleira e libertar ese apéndice doloroso. Hoxe está aí, sentado no sofá da sala, o sexo ao ar, entanto súa mai topeña escoitando a radionovela na cociña contigua. O rapaz non fai nada, non sabe facer nada: entre asombrado e asustado espera que diminúa a sensación, a dor, o pracer insublimábel. O rapaz ergue a vista e ve a cabeza da mai na porta. A mai mira. O fillo, instintivamente, colle un coxín e o pousa sobre o colo. A mai desaparece. Ninguén di nada. Todo é breve e rápido. Como se nunca tivese pasado.

Pasan os días e as chuvas. O rapaz comeza a facerse tantas preguntas, non saber a quen perguntar, non saber se se pode perguntar, ante a frecuencia do que aínda non ten nome, de sensacións e apetites e fantasías novidosas e abafadoras. Esta noite o rapaz aperta con forza a almofada e frega o endurecemento corporal contra ela, imitando coitos cuxo mecanismo ignora. O mozo roza e soba até que lle entran unhas peculiares ganas de ouriñar que non pode dominar e que o fan interromper a actividade para entrar correndo no retrete. Ante a cunca aberta o mozo contempla esa substancia pálida que lle humidifica a punta do pene e sente a necesidade de descargala toda e agora si sabe cal é o obxectivo e agora si aprende cal é o método e sente a calor da mao na dureza e acaricia e freta e aperta e move e frega aceleradamente até que se lle cansa o brazo.

La castidad es la virtud que inclina a abstenerse de los placeres ilícitos de la carne o a guardar el orden dispuesto por Dios en el instinto sexual.

Todo hombre está obligado a guardar la castidad correspondiente a su estado. Esta obligación nace de la sumisión que debe haber de lo corporal a lo espiritual, de la carne a la razón.

Es posible guardar la castidad porque Dios no manda cosas imposibles. A veces será difícil, debido a la inclinación al mal, fruto del pecado original; en algunos debido a los malos ejemplos, a las ocasiones, a la herencia y al vicio que arrastra al pecado, pero todo joven ha de convencerse de que lo que

hacen tantos que viven castamente también puede hacerlo él.

Todos los *medios sobrenaturales* contribuyen a conservar esta virtud, porque elevan el espíritu y apagan la sensualidad.

¡Qué fácil es permanecer casto!

Pasa a primavera e pasan as primaveras e pasan os cursos e pasan os ríos e o rapaz permanece mantendo o segredo, educando o pudor. Algo lle di que desas cousas non se pode falar, que esas cousas non se deben facer. Pero a insatisfacción da simple manipulación exige a elaboración de novas sofistificacións. Sopran cálidas brisas na vila, na casa, nos poucos lameiros que fican sen edificar, no monte de enfrente no que apenas sobreviven cuatro piñeiros escuálidos. É aquí onde topamos o mozo a xogar co irmao pequeno do viciño de embaixo. O xogo consiste en agarrarse e intentar tombar o contrincante. O mozo gaña cando non se deixa gañar. O mozo mantén a aperta máis tempo do regulamentar para a súa forza. O mozo gusta do contacto dos corpos, da excitación do contacto. Cando cai enriba do neno, cando deixa caír o neno enriba del, mantén a aperta, as caras xuntas, a boca sobre o pescozo, a mao na caluga, o brazo entre as coxas. O neno non entende moi ben o xogo. “Probaches algunha vez a que saben as linguas”, propón o mozo. O neno ri.

La castidad matrimonial santifica la vida familiar y da lugar a la práctica de muchas virtudes cristianas y en muchas personas es el medio para conseguir el cielo.

Sin embargo tiene más mérito la *virginidad* practicada por amor a Dios y que hace a los hombres semejantes a los ángeles.

Aun en este mundo el casto que guarda esta virtud conserva en su *entendimiento* la facultad de discurrir más clara y perfecta, su *voluntad* más firme y vigorosa. Conserva la *confianza en sí mismo*, su fuerza y su vigor, mientras que la transigencia con el vicio debilita la razón y engendra la indiferencia hacia todas las causas nobles y elevadas.

Muchas veces comienza el pecado por un mal amigo que con su ejemplo, con sus conversaciones, enseñó a pecar e hizo el oficio de Satanás para hacer perder la inocencia del alma.

No interior do edificio castigado pola chuva corrompida, como toda a vila, como todo o país, o mozo, espido na independencia do retrete, remexe entre a roupa suxa en busca das prendas íntimas das tantas mulleres da casa. Viste unha delas, ben apertada entre as nádegas, entanto ergue outra á cara, ao olfacto. Pasa a lingua por esa carpola amarelenta cuxo sabor e arrecendo o transporta. O mozo comeza a diferenzar olores, texturas: hainos vírxes e hainos non, hainos impúberes e

non, hainos castos e non os hai. Cando a vista localiza algún pequeno pelo enredado no tecido a mao gárdao con delicadeza nunha caixa de mistos que guarda no peto do pantalón pendurado da porta: alí aboia entre outros pelos, negros e castaños, claros e escuros, longos e curtos, lisos e crechos. O mozo lembra os anos de infante cando, por pura economía familiar, vestía as bragas das irmás igual que vestía os pantalóns dos viciños, os xerseis dos irmaos. O goce excesivo do padal, unha vez climatizada a excitación, convértese en noxo: o mozo pergúntase como o pracer de hai un segundo se pudo ter convertido nesta sensación desagradábel. Por limpeza, por necesidade, o mozo enxagua a boca antes de saír.

Se puede cometer este pecado consigo mismo o con otra persona. El deleite carnal procurado, o admitido voluntariamente, es pecado grave. Por eso es ilícito, abominable y de funestos efectos para el cuerpo y para el alma, todo *tocamiento deshonesto* en su propio cuerpo con el fin de tener deleite carnal y es lo que llama *polución*.

La unión deshonesta fuera del matrimonio se llama *fornicación*. Si alguno de los dos es casado, *adulterio*; si es persona consagrada a Dios, *sacrilegio*; si pariente dentro de los grados en que se prohíbe el matrimonio, *incesto*; si se comete el pecado por la fuerza, a pesar de la resistencia de uno, *estupro*. Circunstancias todas que mudan la especie añadiendo una nueva malicia y, por tanto, un nuevo pecado mortal.

Non sabe como, o mozo, ao que comeza a nacer unha peluxiña sobre o labio superior e uns sons estraños no discurso, tópanse un día camiñando polas rúas da vila, inzadas de armas defensivas contra a chuva que chocan unha con outra, que se enredan e atacan, que ofenden, humillan e se humillan, cun amigo, asombrados e contentes e atropelándose no relato de tanto que queren contar, de tanto que queren saber: falan do que xa comeza a ter nome, do que xa comeza a socializarse, normalizarse, vulgarizarse. Do que xa deixa de ser pecado: o normal non pode ser pecado, o que fan tantos non ten por que serlles ilícito. Descubren o pracer da narración, do segredo desvelado. Reviven o pracer, os praceres, por medio do relato. Xa son algo máis homes. Os dous mozos pasean gabachos polas rúas soleadas e desertas planeando a súa entrada no mundo adulto do único xeito que ven posíbel: por medio da violencia. Espían os percorridos nocturnos de certas coñecidas, argumentan riscos e lugares. Nunca chegan a fixar data e hora. Con dignidade e naturalidade os dous amigos reclúense con algunha revista obscena e inescrupulosamente comparan ereccións.

Si el fin es malo, siempre es pecado mortal; si es solo sensual, es pecado venial y con facilidad mortal si hay peligro de deleite, lo cual ocurre con facilidad. Si es por ligereza o juego es pecado venial, a no intervenir un fin malo. Si se hace con justa causa, por limpieza, por necesidad, urbanidad u honesta benevolencia, no hay pecado. La limpieza del propio cuerpo ha de hacerse con dignidad y naturalidad, evitando los escrúpulos y defendiéndose mediante el recuerdo de la presencia de Dios contra la tentación que pueda nacer.

O xoven home regresa dunha viaxe longamente soñada ao Magreb. O seu inminente matrimonio, ao que se deixa levar sen excesiva convicción, pronto coutará toda posibilidade de escape. Poucos quilómetros o separan do reencontro. Ao pé da estrada, estira o polegar aos coches que pasan. Apenas comeu na longa xornada. Un vehículo resgátao do vento infernal que varre as rúas, que baleira as cunetas. O xoven home conta entusiasmado as súas aventuras marroquinas. O condutor, vello, feo e suxo, desdentado e repugnante, é un home de mundo. Narra os seus anos de emigrante na Bélxica, as mulleres, o sexo tan doado. Non como aquí, di. A narración excítalo e, sen explicacións, movido por pensamentos que agradan o corpo, inténase nunha pista que os deixa na soidade do monte. O xoven home argumenta que se vai facer de noite, que lle gustaría chegar hoxe a casa. O condutor pousa a mao sobre a coxa do home, sobre a petrina, nota a dureza, extráela. O xoven home quer impedirlo mais non pode. O xoven home, incitado pola curiosidade, axúdalo a baixarse os pantalóns. O condutor fala dun amigo seu co que normalmente se masturba. Non é que sexamos maricóns, afirma sen rubor nin vergoña. O condutor baixa a cabeza, rodea o glande coa papadela, enzófao de saliva, lambe, come. O xoven home pousa a mao, move a mao sobre os cabelos graxentos e sen peitear que soben e baixan. O xoven home quer expresar, con esa caricia, un sentimento, unha sensación que non se diferencia tanto do amor.

La impureza nace unas veces por buscar lo que agrada al cuerpo, en la comida, vestido, etc.; otras por no guardar el recato y modestia en la vista y demás sentidos. Muchas veces las *causas exteriores*, llamadas ocasiones de pecado, excitan las facultades interiores y despiertan malos pensamientos y movimientos de impureza.

El que voluntariamente se pone en ocasión de pecar peca más o menos gravemente, según lo que influya la ocasión en el pecado.

Tales ocasiones pueden ser las malas compañías, libros obscenos, el teatro, el cine, el baile, las modas, etc.

Os dous matrimonios cean xuntos con regularidade. Todo se fai con

regularidade: o traballo, a diversión, os encontros, o sexo. O noso home posúe unha fermosa muller e unha filla á que lle gusta bañar e secar e vestir e apertar e encher de beixos. O noso home, persoa pública, ten que guardar a orde disposta por deus no instinto sexual. Por iso os encontros coa amiga con quen comparte mesa, coa muller do amigo, lévanse coa maior discreción. Os dous matrimonios rematan de cear e déixanse levar pola tertulia da sobremesa, polas copas. Falan: Ser normal debería ser pecado. Normalidade, conformismo, apatía, abulia, inconsciencia e demais pecados de omisión: a materia da complicidade. Falan: Os ismos sêrvennos para loitar contra a uniformidade. Si, pero correndo o risco de exixir uniformidade de portas para dentro. Falan: As teorías nunca poden representar unha realidade tan complexa, tan diversa. É o amigo quen fala. A afirmación feminista, Todo home é un violador potencial, é un despropósito. É o amigo quen fala, son as amigas as que confirman. É o home o que argumenta: Quizá non vaian tan descamiñadas. O home sêntese cómodo no papel de antagonista. O home cita a Duras: Todos os homes se converten, ao espertar, en asasinados de mulleres aínda que só sexa durante uns segundos. O home conta unha conversa co seu pai, exemplar marido ao que non se lle coñece ningún vicio, suscitada pola noticia dun violador absoluto por a vítima non ter guardado o recato e a modestia debidos. O fillo di que non entende o fenómeno da violación: incapaz de levar a cabo o acto se non comproba interese e participación na parella. O pai, ante a sorpresa do fillo (é a primeira vez que falan de tales temas), di que ao contrario, que a resistencia da muller provoca maior excitación e desexo. O fillo cala. O fillo pensa na nai. E retrocedendo no tempo o home conta o proxecto de violación que el e mais un amigo enxeñaran ávidos de iniciarse no mundo adulto cando non eran máis que adolescentes lampos, proxecto que consistía en agocharse nalgunha ruela escura á espera do regreso tardío dalgunha desprevida rapariga e que se non se levou a cabo foi unicamente por falta de ocasión e, quizá, por certa falta de valor, que non por ética, a conciencia non nace da natureza senón do costume. Isto argumenta o home na mesa na que cean, na que toman o café a parella de matrimonios. A súa muller, xoven pudorosa, mírao con estrañeza: non recoñece a falta de valores. O amigo e a amiga, a muller do amigo, mírano con estrañeza, como se non o coñecesen, como se descubrisen un estraño, un estranxeiro, tras da fachada pública do irreprochábel señor concelleiro, do marido, do pai, do amigo, do amante.

Se entiende por libros obscenos, todas las publicaciones, periódicos, revistas ilustradas, libros, folletos, etc., que sean escandalosos en materia de pureza.

Estos son tanto más funestos cuanto que pervierten sin el rubor, ni la vergüenza que puede tener el que escandaliza de palabra. Los libros obscenos no se pueden guardar, ni prestar, ni vender, ni leer, sino que deben destruirse, a poder ser por el fuego, para que no corrompan a nadie. El joven comienza a leer tales obras con disgusto, con vergüenza; las quiere dejar, pero no puede, porque la curiosidad malsana le incita a continuar.¹

¹ *Tratado de moral, para la escuela y para la vida*, Dr. Juan A. Ruano Ramos, Salamanca, 1951, décima edición, 20 pesetas.

E
21256079
6
E
21256079
A WALL TO WALL JEWELRY CO. INC.

"Para ser consumido en el A.A.E. de Tierra Del Fuego"
C.U.I.T.
33-50060598-9

[illegible]

ຜະລິດທີ່ ສະຫວັນນະເຂດ
ສ.ປ.ປ. ລາວ

[illegible]

හානි හානි

NAATHE, LUTHER

ប្រសិនបើ
ដាក់ពន្ធនាគារមាន
ប្រភេទប្រាក់បៀវត្ស

al cerro Chapelco en p
ta por las ob
quí, li
de sus
Rep
munic
huíne
entre
nador
te enc
fue ca
genes
parte
Tras
la me
Casa
puche
sus tie
los pa
includ
los vo

Las ampliaciones de las obras en el centro de esquí afecta las tierras de los

27 ส.ค. 2547

Admission Fee
Historical Monument and

AT MAHATHAT
The Fine Arts Department
Serial no. 3059
Ticket no. 49

30 Bahit

Macondo

33195

CALEBUS
S.R.L.

11
T
69

\$20
56
78353

2

40 Bah

value

M - Mzungu -
A - Asinde -
U - Ulanga -
M - Mwaifika
A - Apate -
U - Uhuwa

01086981
M BUSES
CIUDAD JARDIN

2 VINA DEL MAR
INSPECTOR M
01086991
CALLE 20 NÚMERO 1000

Qionghua

Made in Savannakhet
Lao P.D.R.

D'ouroMeets Alice

Passagen ALFAN Kitten

**Torre
al Sur**

SR.: _____
IVA: EXENTO ☐ NO RESPON

CANTIDAD

1 CAMA X 3 NOCHES

HAKNUH MAN

ASOCIACION DE BUSSES RURALES
"DE RIO RIO"
Nº 036072
HORA
ASIENTO
FECHA
TARIFA
\$ \$500
INCLUIDO

ASOCIACION DE BUSES RURALES
"DE BIO BIO"
 PASAJERO No 036072
 DESDE
 HASTA:

SALIDA	ASIENTO	TARIFA
FECHA		\$500

 VALIDO PARA EL DIA ☐

FLIGHT NO.
Baggage Identification Tag. Baggage to be carried, including Limitations, is subject to the conditions of carriage described in Article 4 of Warsaw Convention.
~~123~~
BKK One 1285

Capítulo XIV

D'ouroMeets Alice

Si pero por que sorrís? Por que sorrío? Por que sorrí mentres conduce pola ponte chamada internacional sobre un Miño que nunca foi fronteira? O condutor, no seu vello opel que non debería conducir nun país estranxeiro entanto non regule na documentación o cambio de letra realizado na placa, cruza a ponte cara ao sur e sorrí, apenas, sen ensinar dentaduras amarelas, porque lembra unha viaxe pasada en dirección contraria, tantos anos atrás, na compañía de Alicia, o condutor sorrí porque, de existir aínda alfándega, a policía non tería visto máis que o condutor, non tería visto, non podería ter visto realmente a acompañante porque esta se encontraba traballando a entreperna do condutor, que xemía, ría, sorría, por diferentes motivos aos de agora, o condutor sorrí porque foi aquí, xusto na raia, sobre o forte e escuro fluír do río, no medio da ponte, onde exaculou abundantemente na cálida boca de Alicia sen deixar de acelerar, onde Alicia sugaba e engolía e lambía gulosamente sen permitir que ningunha pinga morna untase os pantalóns do condutor, inmaculadamente. O condutor segue a sorrir porque os goces pasados provocan ereccións presentes.

Si pero por que conduces, por que conduzo, por que conduce cara ao sur? Todo comezou no ano 2547 en Aranya Prathet, non, en Poipet, realmente, ao outro lado da fronteira, na sala de espera para o minibús que

o levaría, que os levaría, a Siem Reap, na pequena tenda, realmente, na que o condutor, daquela pasaxeiro, intentaba escoller entre os tabacos ofrecidos, que se Ara, que se Angkor, que se Hanuman (Haknuh Man na realidade), que se Marlboro, que se Alain Delon. O condutor, realmente o viaxeiro, sentíase paralizado ante tal exuberancia de nomes e deseños. Unha pequena muller morena, de pelo curto e ollos sorridentes, saía estival cortada á altura dos xeonllos e actitude adolescente, realmente unha pasaxeira que se erguera canda el para adquirir algún chocolate ou galleta e perguntar ao tendeiro sobre as posibilidades reais de trocar diñeiro, testemuña da indecisión, intentou axudalo: “Sempre podes mercar un de cada.” O condutor, daquela o viaxeiro, respondeu cun sorriso e, após escoitar a pregunta, nunca dirixida a el, da viaxeira acompañouna, tras o tendeiro, a un local, a dúas portas de distancia, que cumpría a función de caixa de cambios. O viaxeiro, a viaxeira, o seu acompañante, outros viaxeiros e viaxeiras, compartiron a longa viaxe até Siem Reap, aonde chegaron cansas e cansos e de noite, que aproveitaron para presentacións e delacións de orixes e na que o viaxeiro descubriu con pracer que a viaxeira, aínda que emigrada temporalmente a Krung Thep, procedía de, moraba habitualmente en, Aveiro, tan perto, tan lonxe, ela e mais o seu acompañante, realmente seu irmao, descubriu con pracer. Chámase Alicia? Non. Chámase Alice? Non. O seu nome é Inês, o do seu acompañante, realmente irmao, Álex.

Si pero por que conduces, por que conduzo, por que conduce cara ao sur? O viaxeiro, agora condutor, compartiu co Álex e a Inês unha semana de estada en Siem Reap, realmente nos templos e nas xunglas e nos ríos de Angkor, bañándose en Kbal Spean, perdéndose no Bayon, sentando a falar co coidador de Angkor Thom, admirando os relevos de Banteay Srei, compartindo tantos paseos en bici pero tamén tantas ceas no psar chaa e cervexas no Laundry Bar (lonxe da ocupación barang do Angkor What?, pero como evitar seren eles mesmos ocupantes) e tantas charlas na terraza da casa de hóspedes na que paraban, á noiteña, escoitando o abouxador bruído das rás touro despois da chuva ou as altas e distintas locucións dos agachadizos tokeis. Entre o viaxeiro e a viaxeira, realmente residente en Pràthêth Thai, aínda que pouco lle quedaba para o regreso, realmente temporal, á súa terra natal, tan lonxe, tan perto, produciuse unha afinidade que fá alén da simple cortesía ou cordialidade de dúas persoas que se caen simpáticas ou descubren un milleiro de afeccións comúns, a palabra afinidade fica escasa, porque o que se produciu entre os dous, entre a unha e mais o outro, era un benestar non forzado, natural, como de toda a vida, como se o viaxeiro, agora o condutor que viaxa cara ao sur, fose un irmao máis da viaxeira, realmente a residente,

a coñecese desde antes dos seus tempos, en vidas anteriores, como se tivesen a certeza de que estaban destinados a se reencontraren en vidas futuras. Era amor? Non. Houbo amor, é dicir sexo? Non. Desexaban amor, sexo? Non. Bastaba a mutua compañía, o mero estar presentes, algunha ollada, estoutra conversa. Mais si houbo amor, e desexo, a noite, a madrugada da despedida, porque o Álex e a Inês regresaban a Krung Thep e pouco despois a Aveiro, e o condutor, realmente o viaxeiro, continuaba o seu percorrido polo Tonlep Sap embaixo, realmente remontando o río nesa estación das chuvas na que o Mekong devolve as augas prestadas ao lago invertendo o curso do afluente,¹ deixando atrás, o viaxeiro, as compañías barang para internarse no país e nas súas xentes, pero o viaxeiro, sen sabelo, sen querelo, pensaba na pequena Inês, na súa saia adolescente, no seu sorriso, na súa ollada e na súa voz, pasaban os días e o viaxeiro, o presente condutor que cruza a ponte internacional por onde xa non hai, nunca houbo, fronteira, non podía deixar de pensar nas súas pernas mouras, no seu andar estupendo, nos seus breves e amábeis seos, e unha semana despois non conseguía apartar do pensamento a sexualidade de Inês, convertida en desexo do viaxeiro, desexándoa alí, en Skuon, naquel momento, aquela tarde soleada, no mesmo lugar, o mercado, o posto ao ar libre, para compartir a degustación de tarántulas fritidas e falar ou cruzar olladas e coa súa presenza espantar o desexo, o terríbel desexo que nos corroe por irrealizábel, porque só podemos desexar o que non temos, porque unha vez que o temos o desexo desaparece e aparece o desexo doutra cousa, doutra persoa, doutro amor, que nunca chegamos a conseguir para que a chama do desexo siga acesa, e o desexo corróenos e apodrecemos nunha arela eterna e insaciábel que nos mantén vivos, que nos fai avanzar, como a utopía.

Por que falo, falas, fala da utopía? O viaxeiro, o actual condutor, lembra a estancia en Chiang Mai coa súa amiga Nok (Chinnaraj Butseepoom, coa transcripción alternativa Chinarach Butsripum, coa transcripción alternativa Chinnarat Butsipum, realmente thai lao, é dicir, de Isan, é dicir, khon isan, realmente de Khorat, pero non sería en Khorat onde se reencontraría con ela, senón en Ubon Ratchathani, realmente en Warin Chamrap, ao outro lado do Mun) e as conversas políticas e sociais, sendo ela membro activo da Asemblea dos Pobres, sendo el dirixente sindical agrario, encetadas na barra da Brasserie, na beira do Ping, baixo a virtuosa guitarra de Tuk, a súa amiga Nok que era realmente amiga de Tuk e de toda a banda e coa que iniciou unha

---

¹ Por moito que Duras, falando precisamente do Tonlé-Sap, escriba que “a auga vai cara ao mar sempre e en todas partes”.

relación sentimental, realmente sexual, adobiada con conversas sociais e políticas e antiimperialistas que permitiron a mención de Galeano que Nok descoñecía, descoñecemento que motivou que o condutor, realmente o viaxeiro, se fixese levar a unha librería, ao día seguinte, realmente pola tarde, na que perguntar por posíbeis traducións de Galeano ao thai.

Si pero por que falo, falas, fala de utopía? Porque ante a inexistencia de traducións ao thai da obra de Galeano o viaxeiro relatou á súa amiga, na beira do Ping, a breve fábula que o escritor uruguaio recollera sobre o termo, realmente o concepto.

Desexaba, desexabas a Nok? Non, porque xa a tiña, porque a coñeceu téndoa, porque a súa presenza materializárase antes de poder existir o seu desexo, porque o sexo (realmente masoquista, por parte de Nok, o viaxeiro un tanto avergoñado das equimoses dos brazos que ela exhibía ao sol do día seguinte, orgullosa delas, realmente das mordedelas que as causaran, realmente dos orgasmos que permitiran) estaba aí, sen pedilo, repentino, baixo as conversas e a guitarra de Tuk, intenso e desconcertante. Por que desconcertante? Se ben a dor, realmente breves doses de dor, formara sempre parte do seu repertorio sexual nunca o viaxeiro, agora o amante, se topara con peticións tan explícitas e directas que, realmente, tanto facían gozar ao executor como á dedicataria, de non ser pola visión, ao despertaren, dos brazos ennegrecidos da muller, mórdeme, dixera ela, e el amordicaba, mórdeme máis, mórdeme máis forte, dicía, pero ao día seguinte o viaxeiro, realmente o amante, intentaba excitala con técnicas alternativas, realmente que non deixasen marcas desconcertantes, e ela retorcíase de dor e pracer cando el deitaba sobre os seus peitos a cera líquida da candeia que os aloumiñaba e retorcíase de pracer e dor cando el lle tiraba do pelo con toda a forza, erguéndolle a cabeza e volteándoa para poder deitar un regueiro de saliva sobre os seus labios e pódose agora por debaixo para pedirlle que lle devolva a saliva lambida, que lle morda o beizo, que lle aperte coa mao os testículos até facerlle dano.²

---

² Un ano despois, regresando de Savannakhet, o viaxeiro reencontrouse con Nok en Warin Chamrap, realmente en Ubon Ratchathani aonde regresaron a pasar o día e realmente a noite. A pausada e continua inxesta de alcol, realmente o reencontro despois de tan longa ausencia, suscitou unha intensa sensibilidade erótica, realmente unha promesa sexual constantemente adiada, que as conversas alimentaban. O que comezara como un xogo verbal materializábase en acordo tácito, pouco a pouco, ao longo da longa noite, até que de madrugada, sen ánimos para regresaren á súa residencia, á de Nok, en Warin Chamrap, realmente incapaces de seguiren a postergar tanto desexo acumulado, decidiron coller un cuarto no Hotel Ratchathani, Thanon Kheuan Thani 297, por 330 baht, onde materializaron o prometido, onde realmente Nok levou ao viaxeiro ao cuarto de baño e alí, sentado el no

Si pero por que conduzo, por quen conduces, para que conduce cara ao sur, sorrindo ao cruzar a fronteira? Non por Nok, non por Alicia. Por Inês, que mora en Aveiro. Por Inês. Por si mesmo. Para matar o desexo que comezara a súa andaina coas primeiras cartas (realmente electrónicas) que Inês e o viaxeiro, realmente o condutor, levaban cuatro meses intercambiando. Realmente as derradeiras. O condutor, realmente o viaxeiro, recibira a primeira carta de Inês en Narathiwat, aínda que realmente levaba varios días esperando resposta na caixa de correo. O viaxeiro, o aspirante a amante, viña de pasear pola desembocadura do Bang Nara, de perderse por entre palafitas e coloridos ko-le e secadeiros de peixes e luras e de darse un baño salgado en Hat Narathat, o viaxeiro, realmente o paseante, regresaba de aprezar os poucos e vellos edificios de madeira da rúa Phupha Phakdi cando se encontrou coa primeira carta de Inês, tanta alegría, tanta satisfacción, tanto desexo nacendo de cuatro liñas.

Cal era o contido desa primeira carta, que tal impresión lle causou ao viaxeiro? Realmente nada digno de mención: que voltei fisicamente a casa mas a minha alma aínda anda à deriva, que se me das a tua morada para enviar-te o libro do Al Berto do que te falei, que por que lugares do mundo andas. Para o viaxeiro, enchido de desexo pola distancia, pola ausencia e polo tempo transcorrido desde os felices días de Siem Reap, un desexo descoñecido, realmente non recoñecido, até ese momento, latente, incubándose no seu pensamento, transparente e inocuo até ese momento, topou unha billa de saída na solicitude do enderezo, porque iso significaba que as promesas de reencontro non eran ocas, cantas veces un promete escribir, telefonar, enviar enderezos, cantos centos de posibles contactos frustrados, nesa mesma viaxe, boas compañías do momento que un sabe que non volverá buscar, que un non será buscado, e aí estaba esa petición de Inês, Inêzinha, esa porta aberta, realmente unha pequena billa pola que se atropelaba o desexo tan crecido de repente, tan desbordante, e tan estreito o cano que desexo tal se lle subía á cabeza, aparvándoo. E o viaxeiro, agora o escritor, respondeu.

---

retrete, sentada ela sobre el, cara a cara, deitou Nok o cálido líquido da súa vexiga sobre o sexo e as pernas e a excitada pel del. Xa no leito continuaron a se amaren e, realmente inesperadamente para el, non sabemos se tamén para ela, nun momento no que o home, realmente o amante, se encontraba debaixo dela, realmente coa cara entre as súas pernas, saboreando a orixe do mundo, un novo regueiro de urina quente, realmente exquisita bebida, o bañaba. Ao día seguinte, realmente ese mesmo día, realmente unhas poucas horas mal durmidas despois, saíron, dificilmente sobrios, apresuradamente do hotel, realmente máis orgullosos que avergoñados da extensa mancha líquida, agora fría, deixada no colchón.

Que respondeu o condutor, o viaxeiro, o agora escritor? Sawat dii, my beautiful young lady (o inglés fora, durante tantas horas nas que ambos ignoraban as súas orixes lingüísticas, a lingua de comunicación): Pois estaba eu a pensar que uma boa maneira de trazer-te à Galiza era encarregar-te um livro do Al Berto... Mas aceito gostoso a tua generosa oferta, sempre que me prometas uma visita, claro. Eu sigo fisicamente aqui, mas penso em ti mais do que deveria. Muitos beijos, saúde e chok dii. A carta incluía comentarios sobre os seus percorridos e sobre a situación política das provincias do sur.

Houbo resposta? Houbo realmente pronta resposta, tan linda e perfecta que se torna triste, quizá debido ao estado de espírito. E a resposta foi, antes de que se pergunte outra vez: Também eu penso em ti, e fico confusa porque não sei o que isso significa. Também eu penso em ti, e fico confusa porque não sei o que isso significa. Também eu penso em ti, e fico confusa porque não sei o que isso significa. E a esta afirmación, lida unha e outra vez, desbocadora do desexo que o viaxeiro fora acumulando de vila en vila, de costa en costa, seguía unha mostra do Al Berto, que “pode ser triste e depressivo, mas às vezes também di as coisas como elas são.” Houbo resposta? Houbo prontísima resposta e resposta á resposta e declaracións de desexos e suxestións de amores cuxo calibre aumentaba de carta en carta, un suxerindo, a outra afirmando, unha propondo, o outro avanzando, realmente explicando “o que isso significa”, e así se creou, ao longo das semanas, dos meses, realmente dos países, unha relación amorosa que realmente era desexosa, un desexo do amor, un amor máscara do desexo, do sexo, e a espera resultaba dura e o viaxeiro, agora o amante escritor, navegaba entre dúas arelas, a de ficar nesa terra, tan acolledora, tan humana, tan habitábel,³ Nok esperando, na outra punta do país, unha última visita antes da partida, e a de regresar á Galiza, realmente a Aveiro, canto antes, os días nunca duraran tanto. Porque as cartas continuaban a entrecruzarse e os desexos de vérense procreaban plans de compartiren vendimas no Ribeiro ou no Douro, visitas compostelás ou lisboetas, as palabras na pantalla suxerindo realidades futuras, realmente encontros, apresentando o porvir, realmente facéndoo presente, facendo do amor desexo, e o viaxeiro arde en goiros e a Inês, a Inês...

---

³ Cóntrate, cóntame, cóntalle Nok, paseando polo parque Thung Si Meuang, Ubon, entre aspiración e aspiración de yaadom, a súa asfixia e insatisfacción co país, tan inhabitábel despois do lustro vivido en Kolkata, despois da exuberancia dunha sociedade bengalí na que a xente é quen de expresarse, na que as mulleres son quen de organizárense, de crearen, de proporen, de participaren, non aquí, onde non hai contacto, non existe o tacto, tan frías as relacións, tan ausentes as expresións femininas.

Si pero por que conduces, por que conduzo, por que conduce cara ao sur atravesando ríos que non son fronteira, un sorriso nos labios? Que dura se facía a espera, que impaciente o desexo do encontro, realmente do reencontro, ou quizá realmente o cobizado primeiro encontro das carnes e fluídos, tan prometedoras eran as cartas, as mensaxes, os píxeles negros sobre o fondo branco, respondendo a elas, a eles, sen posibilidades de acentos e tildes, mais que importa a gramática, que valor ten a ortografía cando está en xogo o futuro do universo, cando o realmente importante é a ortoamizade, realmente o ortoamor, e porén o encontro na Galiza, realmente na vendima do Ribeiro, e xa non falemos do encontro no Porto, realmente na vendima do Douro, non tivo realización inmediata porque Inês, a Inês, a miña Inês, a nosa Inês, realmente a Inês de ninguén, tivo de regresar a Muang Thai, realmente Pràthêth Thai, informando do feito nunha desoladora carta que, sen embargo, incluía a promesa do regreso, realmente do encontro, para antes do Nadal, realmente para antes do fin do milenio, realmente para antes do cabo de ano anterior ao real fin do milenio, fin do milenio peninsular, realmente peninsular ibérico, e non, por suposto, asiático, realmente thai. Si pero por que...? Porque despois do prometido regreso continuaron coa súa relación epistolar (realmente electrónica) que realmente nunca se interrompera, quizá ela sen contestar a diario por algún quefacer que a entretiña dos seus deberes amizosos, realmente amatorios a estas alturas da relación, tanto renderon cuatro días de encontro en Siem Reap, realmente case unha semana, e chegou o momento da decisión, que realmente ambos ían adiando inconscientemente, con certo temor latente a non se sabe que, quizá á decepción, realmente ao medo a decepcionar, tan inchadas as paixóns epistolares que ambos se preguntaban como facer para concretalas, humanizalas, obxectivizalas, esquivando o momento da verdade, realmente da realidade, e chegou o momento da decisión e a Inês, a nosa Inês, convidou o viaxeiro, realmente o condutor que cruza a ponte cun sorriso no rostro, realmente na alma, a compartir a velada de fin de milenio, xa próxima, realmente de ano previo ao fin do milenio, mais xa se sabe que que importa a verdade nas comunicacións públicas, se realmente o que importa é o espectáculo, a que veñen tantas meticulosidades matemáticas que nos estraguen a redondez, a rotundidade da cifra, onde estea un bon número que se quiten as matemáticas, na cidade do Porto, cea con amizades, realmente amiga, amiga de amiga e mai de amiga coa súa respetiva amiga, na ribeira, podemos ficar na praça do cubo ás sete, sabes onde é, sei, e á noiteña reservamos, resérvoche, billete para a passagem de ano na alfândega, D'ouroMeets Alice, baile, dúas bebidas e bolo rei, sorteio de

viagens e outras surpresas a partir das 00h00.

Impulsache o desexo, impulsame, impulsao a adiantar o encontro, é dicir, a madrugar ese derradeiro día do ano sen ánimo de facer outra cousa, realmente imposibilitado de facer outra cousa, que non sexa preparar a saída, é dicir a viaxe, realmente o encontro, que non terá lugar até dentro de longas horas, unha hora menos no país viciño que nunca foi estranxeiro? O condutor, realmente o arelante amante que sorrí ao volante entanto cruza líquidos lampreeiros que nunca foron fronteira, deuse unha ducha, no aparello de música unha das cuatro cintas de Fong Nam que trouxera da Cidade dos Anxos, topadas finalmente, despois de moito buscar, en Ran Nong, á entrada do Tha Phra Chan, dalle ás grazas á túa amiga, agradecera a vendedora, tan pequena, a tenda, tan acolledora, atestada de músicas difíciles como esta cinta de Fong Nam, unha de cuatro, que soaba mentres o condutor, realmente o aseante, se duchaba a mañá dese derradeiro día, fin do pasado, comezo do futuro, pensaba, realmente desexaba, o aseante barbeándose ante o espello cuberto de vapor que apenas deixaba entrever as súas faccións, eses pelos que asoman polas ventas que hai que cortar, os que trepan polos pregues das orellas, esas entradas que delatan a súa idade, que duplica a dela, ela tan nova, Inês, claro, a nosa Inês, a quen lle importan os anos, que pinta a aritmética cando se fala de amor. E entón, claro, realmente o barbeador, agora o condutor sorridente que pensa en exaculacións pasadas na cálida e gulosa boca, grosos e húmidos beizos, de Alice, é dicir de Alicia, parará en Ponte de Lima para o almoço, mercar a prensa, sentar á beira da ponte, é dicir do río, é dicir do Limia, realmente do Lima que atravesa raias que non son fronteira, e desviarase por segunda vez, xa perto do Porto, para unha sempre adiada visita á tan agachadiza citânia de São Fins, para que o sol e o vento lle queime un rostro xa ennegrecido após a estadía asiática sen a cal realmente non estaría a facer esta viaxe, sen a cal realmente a Inês, a nosa Inês tan cercá, tan próxima, realmente tan descoñecida após cuatro meses de relación puramente epistolar, como nos envolven as palabras, como nos creamos e recreamos no verbo, na frase feliz, na manifestación dun desexo que se volve realidade, a palabra, a mellor arma de sedución, a palabra preparatoria realmente deste encontro, desta viaxe cara ao sur para compartir un fin de milenio que non é tal, realmente véspera de fin de milenio, pero os números, a redondez dos números, a quen lle importan as matemáticas, un rostro queimado contemplando os inmensos vales que rodean, realmente producen, o outeiro da citânia, porque que é realmente un outeiro senón a chaira desnudada polos seus vales.

Que acontecerá en São Fins, tras a longa e case infrutuosa busca, só

o tesón do condutor, realmente o intrépido aventureiro, o navegante descubridor, viaxeiro que gosta de percorrer mundos exteriores e interiores, segundo a dedicatoria que Inês, a Inês, escribiera no libro do Al Berto que finalmente o viaxeiro, realmente o lector de poesía, recebera na súa morada galega, só o tesón, realmente a constancia de perguntar unha e outra vez por onde se vai a São Fins, posibilitará a adiada visita á citânia, o sol e o vento na cara, a mirada ao lonxe, realmente ao futuro, que? Pois que, como xa queda dito, o viaxeiro, agora visitante, ollará ao seu redor, realmente ao redor da citânia, descenderá ao manancial, realmente balneario, realmente unhas poucas pedras talladas en estado incompleto, é dicir ruinoso, insignificante manancial, realmente rego, perdéndose entre a herba, o rego, realmente tamén o visitante, perdido en divagacións sobre o encontro que terá lugar perto de alí, é dicir na cidade do Porto, segundo as cales o viaxeiro, realmente o convidado, retoma a última aperta con Inês e entrelazan maos, realmente dedos, para sentiren o tacto da pel tanto tempo ausente, simplemente imaxinada, para sentiren os olores que a frialdade do correo electrónico non transmite, por moitas parellas de puntos e parénteses que se queiran introducir, alí na ribeira, realmente na praça do cubo, e cean e falan, e míranse no máis fondo das miradas e falan todo o que non falaron en Siem Reap, tanto camiño andado xa grazas aos correos electrónicos, as letras negras pixeladas sobre fondo branco, non é un primeiro encontro, é como se xa se coñecesen de toda a vida, e retoman as promesas e afirmacións e desexos, não sei o que isso significa, e el, o convidado, realmente o futuro amante, realmente o amante actual, real, xa, agora, sentindo cálidas ereccións con só mirala, só entrelazar as maos, realmente os dedos, só ulíndoa, só sabendo que lles espera unha noite para eles dous, que o futuro comeza hoxe, esta noite, ás 00h00, sente como o sangue baixa e rega cavidades xenitais. Están sós? Non, está a amiga, a amiga da amiga, a mai da amiga da amiga, algunha amiga máis, algunha filla máis, ceando xuntos, realmente xuntas, no restaurante da ribeira, a noite é fría e máis fría se volve co paso das horas, coa distancia do día, e máis cálido se volve o encontro coa elección do viño, coa súa inxesta, coa presenza da Inês e o convidado xuntos e unidos polas miradas, as apertas, as conversas, a nova aperta cando chega o fin do milenio, realmente do preludio do milenio, os números tan redondos, na viciña España, que é a hora galega, realmente, por moito que ríos e raias nunca foran fronteiras, que fomos, quen somos, a terra, papik tatik. O home agradece aos deuses esta inesperada oportunidade de amar, de sentirse amado, e non importan nin matemáticas nin festas nin bebidas nin bolos reis, o que realmente importa é a posibilidade de realizar un encontro programado

polas estrelas, non é casualidade que nos topásemos en Siem Reap, realmente en Toipet, foron os astros os que guiaron os nosos pasos, afirma el, non se sabe se agora, ante ela, ou na distancia, nalgunha carta pixelada, si, responde ela, corresponde ela, realmente, o noso encontro, tan lonxe da terra, ten que ter un significado especial, di ela, afirma ela, rozándolle os labios por vez primeira, coa xema dos dedos?, realmente cos labios, tamén coa xema dos dedos, para humedecelos, rozan os labios e as maos, os dedos, realmente os corpos, incapaces de esperar até chegar ao reservado cuarto do hotel, agachándose entre a xente, entre o fume, tras algunha columna, realmente desaparecendo uns minutos para desafoogar un desexo, coherente coa relación epistolar até agora mantida, que entre ambos crearan ao longo dos meses, inexistente con anterioridade, inexistente antes de coñecérense, obviamente, afirmación que vai sobrando, mais realmente inexistente mentres se coñeceron, entanto se coñecían ao longo de cinco ou sete días, realmente cuatro, en Siem Reap, realmente polos carreiros de Angkor, desexo inexistente por moito que o recordo recupere imaxes do viaxeiro, realmente o ciclista, pedaleando tras a bicicleta da Inês observando o seu corpo ondeante tras cada movemento embólico de perna, contemplando con fruición as coxas espidas baixo a xuvenil, realmente primaveral, realmente tropical saia, os glúteos redondos sobre a sela, a breve cintura, os brazos concisos, o cabelo negro, curto, a penuxe do lombo entre camisola e saia. Fan o amor? Realizan o desexo. Agora, nunha casa de baño da alfândega, ausencia inadvertida, tanta xente. Despois, na comodidade dun leito, os corpos nus perdéndose entre apertas que os confunden, intercambios de identidades, a lingua del perdida entre as súas pernas, a dela entre as súas nádegas, humedecendo esfínteres e labios e saboreando fluídos tanto tempo soñados, tanto camiño andado grazas a epístolas pasadas que a primeira noite equivale á última dunha longa serie, realmente sen pudores, sen vergoñas, mórdeme aquí, aperta alá, déixame ir ao baño contigo, e mentres ela, e dicir Inês, a nosa Inês finalmente atrapada na rede do desexo, senta no retrete para ouriñar o home, el, o condutor agora amante, anícase diante dela, labios contra labios, realmente lingua contra lingua, e cando ouve a música da urina contra a porcelana introduce a mao entre as pernas para sentir a líquida mornura, ergue un pouco máis a mao para sentir os labios húmidos, os outros labios, para sentir realmente o orificio da uretra tan esquivo, sente a humidade, sente o líquido, lingua contra lingua, retira a mao, lambe un dedo, deixa lambe outro, un par de dedos húmidos convértense en botín polo que loitan dúas bocas ansiosas, dúas linguas húmidas, mentres a outra mao, realmente a esquerda, ocupa o lugar da anterior entre as pernas da muller e,

xa sen música acuática, explora orificios e protuberancias e esfínteres que se converten en protuberancias pola presión do quimo, realmente as feces, que o home, o condutor, o amante, o lector de poesía, recibe con alegría na palma da mao.

Onde nos encontramos, espacial e temporalmente? Seguimos, segues, segue, realmente seguirá, na cimeira da citânia, ollando o futuro, é dicir o horizonte, un sorriso nos labios, unha cálida erección entre as inguas. Por que sorrí, por que sorrís, realmente por que sorrirá? Polo poder das divagacións na mecánica anatómica.

Existe continuidade á viaxe, á exploración? Só na morte e na ficción existe a palabra fin. Na vida, é dicir no desexo, realmente nas divagacións que confundimos co desexo, mais que sería de nós sen o desexo, realmente sen a vida, non existe a palabra fin. Por suposto que continúa, todo continúa, todo flúe, todo se transforma continuamente, e o noso viaxeiro, agora explorador de mundos externos e mais internos, descenderá cara ao coche, realmente carro, para continuar a viaxe, terá tempo de buscar onde estacionar nunha cidade sen grandes tráfico a esas horas do milenio, a causa de, realmente, a tranquilidade dun domingo calquera, e buscará algunha taberna na que tomar unha bock e fumar, após mercar, un SG gigante, para facer tempo até ás sete, até á praça do cubo, lugar no que realmente tremerá un bon rato antes da aparición da Inês e a súa amiga, grandes apertas, amplos sorrisos (sen ereccións).

Que acontece no Porto a partir dese momento? Realízanse as divagacións que o viaxeiro, amigo, condutor, futuro amante, lector de poesía confunde co desexo na cimeira da citânia de São Fins? O viaxeiro, realmente o convidado, retoma a última aperta con Inês e entrelazan maos, realmente dedos, para sentiren o tacto da pel tanto tempo ausente, simplemente imaxinada, para sentiren os olores que a frialdade do correo electrónico non transmite, por moitas parellas de puntos e parénteses que se queiran introducir, alí na ribeira, realmente na praça do cubo, e cean e falan, e míranse no máis fondo das miradas e falan todo o que non falaron en Siem Reap, tanto camiño andado xa grazas aos correos electrónicos, as letras negras pixeladas sobre fondo branco, non é un primeiro encontro, é como se xa se coñecesen de toda a vida, e retoman as promesas e afirmacións e desexos, não sei o que isso significa, e el, o convidado, realmente o futuro amante, realmente o amante actual, real, xa, agora, sentindo cálidas ereccións con só mirala, só entrelazar as maos, realmente os dedos, só ulíndoa, só sabendo que lles espera unha noite para eles dous, que o futuro comeza hoxe, esta noite, ás 00h00, sente como o sangue baixa e rega cavidades xenitais. Están sós? Non, está a amiga, a amiga da amiga, a mai da amiga da amiga, algunha amiga máis,

algunha filla máis, ceando xuntos, realmente xuntas, no restaurante da ribeira, a noite é fría e máis fría se volve co paso das horas, coa distancia do día, e máis cálido se volve o encontro coa elección do viño, coa súa inxesta, coa presenza da Inês e o convidado xuntos e unidos polas miradas, as apertas, as conversas, a nova aperta cando chega o fin do milenio, realmente do preludio do milenio, os números tan redondos, na viciña España, que é a hora galega, realmente, por moito que ríos e raias nunca foran fronteiras. Todo isto acontece durante a animada cea na ribeira pero unha vez posta en marcha a comitiva cara á Alfândega o convidado fala animadamente coa amiga da amiga mentres observa a Inês camiñar do brazo con outra amiga cen metros por diante deles, e na porta reparten entradas e entregan diñeiros e entran e son convidados, realmente convidadas, á primeira copa e un mozo traxado pide permiso para tirarlles unhas fotos porque no interior haberá dúas xigantescas pantallas nas que mostralas, xunto con outras, tiradas e mostradas ao longo da noite, realmente do primeiro día do milenio, do pre-milenio.

Que acontece na Alfândega a partir dese momento? Realízanse as divagacións que o condutor, viaxeiro, amigo, futuro amante, lector de poesía confunde co desexo na cimeira da citânia de São Fins? Acontece que o grupo se dirixe a un curruncho da enorme sala principal onde poderen sentar nuns enormes coxíns nos que se afunden, maiormente en silencio, realmente con conversas de parellas porque o alto volume da música impide compartir os comentarios. Fala o convidado con Inês? Fala Inês co convidado? Inês, a nosa Inês, érguese nun par de ocasións e pídelle ao seu amigo, realmente visitante, que a acompañe dar unha volta por entre a xente e por entre as salas, Inês séntese en certa maneira na obriga de entreter un convidado que sente de pronto unha tremenda frialdade e ausencia de contacto, as poucas palabras que intercambian raspando na gorxa como se non se tivesen utilizado, gorxa e palabras, durante un milenio. O convidado pensa e medita⁴ e mira a Inês nos ollos pero calquera comentario que fai, calquera inicio de diálogo resúltalle absurdo, realmente estúpido, porque así como a conversa xera conversa o silencio xera silencio e a mínima locución busca parecer natural e sai forzada, pretende non significar máis do que pode significar un

---

⁴ Medita e pensa despois, tempo despois, de regreso a casa, cal foi o momento de ruptura, e lembra unha pregunta da Inês, en realidade da amiga da Inês estando a Inês presente: Cantos anos tes? Unha pregunta que até ese momento, no intercambio real, en directo, ou epistolar diferido, Inês nunca se preocupara de (nunca se atrevera a?) facer. Realmente a resposta modificou o comportamento da muller? Ou a resposta realmente, en realidade o feito de o home ser consciente de que a muller coñece a resposta, modificou o comportamento del, do home, provocando como reacción a modificación do comportamento dela?

“bon día”, un “até logo”, e significa toda a incapacidade para comunicar e interesar e seducir e o convidado déixase levar de volta aos coxíns nos que esperan amigas e mais de amigas e fillas de mais de amigas, maiormente en silencio, imposíbel falar con tanta música, como se todo o que o convidado e mais a Inês se tivesen que dicir fose xa dito e para sempre na animada cea que agora lle semella tan distante, tan allea, tantas expectativas acumuladas ao longo dos meses e das cartas volatilizábanse agora como se nunca tivesen existido, facéndoo dubidar da súa verdadeira existencia, e o convidado aproveita as visitas á barra para desfacerse do grupo mudo e vadiar por entre a xente e os bailes e as pantallas xigantes nas que se ve, nas que se ve no conxunto fotografado á entrada e nas que se ve noutra foto aínda non citada tirada por unha fotografía de traxe que aproveitara un momento no que a Inês lle dixera ao seu amigo, realmente visitante, senta aquí ao meu carón, e ambos tiñan as cabezas moi perto unha da outra, mais a Inês calaba, o visitante non sabía que dicir, e a fotografía tirou unha foto que os converteu en amantes, foto que agora ve o visitante, repetidamente, nunha das grandes pantallas, durante as súas vagabundaxes, e mentres espera unha nova aparición da fotografía, porque lle gusta verse tan perto da Inês, tan namorados, tan fotoxénicos, que prefire verse con ela a estar con ela, enmudecida sen saber por que, decatándose de que eran mellores por carta, ve un rostro, non na multitude, non, senón na pantalla xigante para a que mira, coñecido, ou iso cre el, non pode ser ela, pensa o aventureiro, o visitante, e espera pacientemente por unha repetición do bucle de fotos e aí está ela, é ela, é Alicia, pero que fai Alicia aquí, aí está Alicia sorríndolle coa súa enorme boca desde a pantalla, unha e outra vez, Alicia reclamaándoo, realmente Alice.

Que acontece na Alfândega a partir dese momento, en consecuencia? O viaxeiro, o visitante, realmente o ex-amante, desmotivado para regresar á compañía dunha Inês que xa non coñece, que descoñece, que realmente nunca coñeceu, só a súa escritura, pero a escritura é falsa, falsifica, inventa mundos virtuais, realmente paralelos, quizá o desacordo veña de seren incapaces de expresárense como escriben, de converteren a palabra en letra, a voz en mancha escintilante sobre fondo branco, comeza a buscar con ansiedade o rostro de Alice, realmente Alicia, entre a multitude, non na pantalla, entre a multitude de rostros e corpos que se moven e se xuntan e xiran e se separan, intentando adiviñar, cos retallos de memoria do fondo da fotografía, en que recanto do enorme edificio, quizá do seu exterior, á beira do río que baixa imperturbábel e alleo ao devir humano, aos encontros e desencontros, amores e desamores, realmente desexos e sexos e ausencia dun e ausencia dou-

tro, se topaba, e aí estaba Alicia presente, non na pantalla xigante, non na beira do Douro que lambe a cidade, senón xunto á barra, a unha das múltiples barras, entre a xente, recén-servida polo taberneiro, acompañada dun home que o convidado descoñece, e por que ía coñecelo, porque quizá desexase coñecelo, saber quen é para saber que tipo de relación supor entre el e Alice, a súa Alicia, despois de tantos anos aquí, diante del, sen velo, el véndoa, mirándoa, escoitándoa sorrir, realmente adiviñándoa falar continuamente con ese home ao que lle gustaría coñecer, ter coñecido, preguntándose por que falan tanto, que teñen que dicirse, como son capaces de falar e falar e falar sen repetirse, sen aburrirse.

É posíbel o encontro entre o visitante, realmente ex-amante, e a visitante, Alice, Alicia realmente? Non só é posíbel, senón que acontece. Alicia xira a cabeza e mira directamente ao seu amigo, ex-amante, no centro dos ollos, sen preámbulos, sen deixar vagar a vista primeiro pola multitude de cabezas móbiles para descubri-lo sorprendentemente, directamente aos ollos, como se todo o tempo soubese que estaba aí a observala cun sorriso nos labios, ela cun amplo sorriso na súa ampla boca, estirando os amplos labios para deixar escapar unha luz branca da súa ampla dentadura, os dous parados, ollándose, sorríndose, inmóbiles, o acompañante de Alicia mirándoa e mirándoo e mirando como se achegan un á outra e se saúdan mudos cun beixo nos labios. Alicia e o visitante, realmente os visitantes, deixan compañías alleas e sentando na beira do parsimonioso río para amortecer o molesto volume da música póñense ao día e ao tanto das vidas que non comparten desde hai tantos anos.

Que se contan, que contas, que nos contan, que che contan? Fala Alicia con ganas, atropelándose, conta Alicia atropeladamente tantos anos de ausencia que non chega a noite, notan como a noite discorre e corre e percorre como o Douro que os amansa, a noite pasa sen pausa e, como o río, permanece eternamente, fala Alicia, realmente Alice a estas horas do milenio e nestas concretas circunstancias, caídos polo tobo sen retorno posíbel, e conta de cómo por vez primeira se sentira tan namorada que por vez primeira deixara de ollar os demais homes con desexo, o seu home, realmente amante, bastáballe e sobráballe, e tiña que ser amor, fala Alicia, esa sensación novidosa, e que por iso pasaron tantos anos sen unha chamada súa, sen dicir aquí estou, como estás, como che vai, porque entre o visitante, realmente ex-amante, e Alicia nunca houbera amizade, é dicir, nunca se citaran para un encontro do que non se esperase sexo, non había conversas telefónicas se non era exclusivamente para arranxar un encontro sexual. Non conta iso Alicia. Non

falan, nunca falaron, destas cousas, tan claras estaban para ambos que non cumpría amentalas. Falan, fala Alicia, de cómo ese amor se derrubou e de cómo pensou, ela, Alicia, no seu vello ex-amante, nunca amigo, para convocalo desde as profundidades da dor e da soidade, e de cómo os números xa non eran os mesmos e os enderezos xa non eran os mesmos e a conexión parecía perdida para sempre. Até hoxe. Pergunta o visitante polas causas do desamor. Contesta Alicia unha historia de mentiras e crueldades na que o home, o amante, realmente o ser polo que daría a vida, nunca se deixaba ver con amizades ou parentescos, Alicia, e son as consecuencias do amor, crédula ante toda unha restra de mentiras que agora, conta Alicia á beira do Douro, antóllanse torpes enganos que nin a nena máis ignorante tragaría, e Alicia, conta Alicia, aínda hoxe non sabe nin o posto de traballo nin realmente a vila de nacemento do seu amante, ex-amante, amor polo que daría a vida, polo que non deu a vida mais si permitiu o que nunca permitira a ninguén, home ou muller, amigo ou amante, parente ou estranxeiro, palabras subidas de ton, entradas no seu leito quente despois dunha noite de borracheira sen ela, cos seus amigos, quizá amigas, talvez putas, pode que todo iso ademais de empregadas, que non permitía que Alicia coñecese, entrega da chave do seu piso para encontralo nel, nun regreso anticipado, cunha traballadora do sexo, mais iso non foi o peor, di Alicia, confesa Alicia, desafógase Alicia contenta de ter encontrado este seu ex-amante, nunca amigo, nesta dimensión insólita, senón que o peor foi tragar sen a mínima dubitación o torpe embuste de que a coñecera nunha despedida de solteiro dun amigo seu e viñera á cidade para buscar piso e el simplemente se ofrecera a acompañala e etcétera e etcétera e etcétera, e mentres Alicia conta e fala, realmente confesa, o visitante, realmente ex-amante, obsérvaa con atención e non pode crer que a Alicia que el coñeceu, a que coñece agora baixo o arrollo do río, sexa a mesma Alicia que Alicia narra. Pero iso non foi o peor, confesa Alicia, desafógase Alicia, o peor foi que cando por fin empezou a despertar (Alicia) e decidiu deixalo o medo ocupou o lugar do amor. Pegoulle? Pegoucha? Non, non, mais a punto estivo. E non sabes o que doe o xesto que non acaba, a ameaza, tanto máis que o golpe en si.

Que pensa, que di, que dis, que dicimos nós, os visitantes, os ex-amantes, os que desexamos? O realmente ex-amante, nunca amigo, recorda outras historias contadas por Alicia sobre Alicia, e por fin entende, comeza a entender, a Alicia, entende, comeza a entender, a historia de Alicia, a historia que Alicia contaba dun vello amante, outro vello amante, ao que abandonara por exceso de amor, por sentirse, dicía, comezar a sentirse tan namorada que tivera que deixalo, romper as

cadeas, para non perder a conciencia, para reter a conciencia, para non perder a liberdade, para manter a súa individualidade, dicía. Mentres exista o desexo non pode haber liberdade. Agora entende o visitante, realmente o ouvinte, a reacción de Alicia, a súa previsión, pero quizá algo se romperá neste ano de entrega total porque Alicia conta, segue contando, Alicia narra como o seu amor, ex-amor realmente, aínda a telefona, arrepentidísimo, disposto a cambiar, e as mensaxes que lle deixa, esa maneira de adulala, de facela sentirse a muller máis fermosa do mundo, a máis querida, ese xeito de facerlle crer que sería capaz (el, o home, o amante, realmente o proxeneta) de dar a vida por ela, de convertela no centro do seu universo, do universo inteiro. Ah Alicia que non te recoñezo cando vexo ese brillo no ollo, esa saudade polo home, realmente o maltratador, que non te recoñezo na túa cegueira, que sempre te tiveron por intelixente e informada e libre, contesta o home, o ouvinte, mais claro, visto desde fóra, desde cando o maltrato é unha cuestión de ignorancia ou de clase social, eu son a primeira sorprendida de ter caído nisto, retruca a muller, a narradora, e entón por que ese brillo no ollo cando me falas del, cando mencionas o seu nome, tanto desexo dunha situación, dun status, por riba de medos e odios, por que o ser humano ten esa necesidade de sentirse querido, por que o ser humano se deixa enganar con tanta facilidade, con tanta felicidade, por que tanta fraxilidade, tanta fraxilidade, tanta fraxilidade, por que. E entende o ouvinte, realmente o ex-amante, por que nos seus encontros pretéritos, tanto tempo pasou, ela lambía a súa pel inteira, salivaba o corpo inteiro, atándoo á cama para impedir ser correspondida, amordazando os seus ollos para non desvirtuar a sorpresa do xeneroso e cálido líquido nacido da súa uretra que regaba sexo e peito e boca aberta e sedenta, e o home, o amante, rebentaba de gozo no seu querer facer e non poder, retorcéndose e deixándose e desfrutando de tan prazenteira cesión de liberdade, tanto tempo xuntos e o home, o amante, nunca o amigo, descoñecía os pregues ocultos do seu sexo, o de Alicia, sempre reticente ás caricias íntimas, aos beixos intracoxais, ás lambetadas xenitais, tanto tempo xuntos e o ouvinte descoñecía o corpo de Alicia, agora entende o porqué, ese medo a que o pracer sexa tan grande que lle faga perder o control, non querer deixarse levar, non querer deixarse perder, que o amor sexa tan grande que lle faga perder o control, que os orgasmos vendan a súa liberdade, que os amores a inciten a unha persecución por un tobo adentro como aquel do que acaba de saír. Ou non?

Por que Alicia deixara o ouvinte, ou realmente amante daquela, o nunca amigo, por que o deixara, abandonara, realmente non volvera chamalo? Por todo o explicado.

Que se contan, que contas, que conta el, o home sen nome, calquera nome, calquera home? O home non conta, realmente non se atreve a contar. O home repasa a súa vida inconfesábel e conta as superficialidades, o home non confesa, realmente non pode confesar, o descenso aos infernos que seguiu á súa separación, por supervivencia, por egoísmo, o home non conta as súas frecuentes visitas aos pisos das traballadoras do sexo, realmente putas, como narralas sen arrepentimento, sen vergoña, inevitábeis para a sobrevivencia non obstante, como relatar a creación da destrución, realmente a opción da soidade ante a mediocridade de vivir con alguén a quen estaría avaliando continuamente, é o que ten a cercanía, non existe beleza que aguante unha inspección detallada, ampliada, o poder da lupa, a atracción do lupanar, destinado á soidade, realmente, porque a compañeira perfecta, o compañeiro perfecto ("Es tu perfecto?" preguntas) non existe, o lupanar que satisfai o desexo obviando os compromisos, as derrotas, as cesións, e como sobrevivir á derrota, e como compartir vidas cando non pode, o home, o sen nome, compartir experiencias que se agachan no seu interior, realmente apodrecen, expresar desexos mal vistos, evitar mirar con fruición os corpos das mulleres, adiviñalos baixo a roupa, espilos co pensamento, desexalos nun erotismo impropio da súa idade. Tantos anos, tantas décadas atrás, o primeiro segredo, o primeiro sexo alleo acariciado, como contar, realmente literaturizar, esa noite compartida inocentemente coa súa irmá, como confesar incestos dos que non hai arrepentimento, como recoñecer o fracaso da educación recibida, dos medos relixiosos inculcados, das ameazas sociais, do grito unánime de condena, á hora de impedir que a súa mao buscasse entra as pernas da irmá ese sexo desexado e descoñecido, como confesar coprofaxias, como delatar defecacións nunha nave lateral da catedral e masturbacións nun deserto confesionario matutino. A quen confesar, realmente, a quen delatar.

Que se contan, que contas, que conta el, o home sen nome, calquera nome, calquera home? Desexarte, desesperarme por terte, realmente tocarte, matar por ti, por tocarte, por terte, por fundirme en ti, e unha fracción de segundo despois do orgasmo o tacto resulta estraño, os beixos desagradábeis, a presenza molesta. Como confesar todo isto, como desvelar un estado, realmente un sentimento, que unha vez expreso destruíría a relación. Pero o home, o sen nome, si rememora con Alicia vellas actitudes, non só as reticencias de Alicia á hora de ser acariñada no máis íntimo, senón aqueles momentos nos que finalmente se evitaba o sexo, negarse a foder para romper os encontros unicamente sexuais, en busca dunha amizade que realmente nunca chegou a callar, a ausencia de sexo converteuse en ausencia de contacto, de encontros, segundo a

explicación que o home sen nome dá do comportamento de Alicia á propia Alicia sentada á beira dun río alleo e presente no seu monótono fungar, porque a grande afinidade sexual non conseguira esvaír a menor afinidade intelectual, realmente. Como dicirche que te necesitaba, como dicirche que te necesito, como dicirche que devezo polo teu rostro no momento, realmente na duración, do pracer, o seu esplendor e radiancia no instante do orgasmo, morrer por ese momento, pola posibilidade de ver esa cara oculta nas horas de vixilia, nas horas asexuadas. Como non devercer por aquela noite na que me pediches que me masturbase sobre a túa cara, sobre a túa boca aberta, que exaculase sobre tu toda, tanto amor, tanto desexo, quero que me entregues o teu acto máis íntimo, dicías, realmente argumentabas. Di todo isto o home, o sen nome? Non, realmente non. Realmente non sabemos o que chega a dicir e o que cala, aínda que sospeitamos que o cala todo e que o que di non sempre se axusta á realidade, á súa (del e mais dela) realidade.

Como reaxe Alicia ante o que conta e o que cala o home sen nome, o ex-amante, nunca o amigo? Se no pasado non coidaban os detalles nin se buscaban compromisos, agora, tras anos de ausencia, parece que si, que algo se move entre eles, como se tantos anos de ausencia non significasen máis do que unha xeira fóra do fogar e todas as normas, tácitas e explícitas, que rexían a súa relación resurxisen no reencontro coa maior naturalidade só para perfeccionárense, parece que se exige, que se quer exixir, un maior compromiso, unha maior presenza, como se a relación nunca se houbese roto e realmente estivesen a reprocharse mutuamente tanto tempo de ausencia, como se o feito de se reencontraren despois de tantos anos implicase unha recuperación automática de antigas relacións e desexos, non amizade, realmente inexistente, unha maior exixencia que realmente implica unha ameaza de ruptura ante futuras faltas de resposta onde antes, en tempos, tantos anos atrás, non sería impedimento, é o peso da idade, realmente a cercanía da morte, que non permite tempos mortos, espazos baleiros: hai que apurar os derradeiros grolos. Hai pois relación? Imposíbel no curto espazo de tempo (no curto espazo-tempo) que levan sentados á beira do D'ouro. O que hai é a creación mental dunha posibilidade de relación, a escritura dunhas pautas de comportamento para unha hipotética relación, re-relación, futura. Realmente o que hai é o desexo dunha relación para a que hai que sentar unhas novas bases, unhas primeiras bases após a ausencia de bases da relación pasada.

E o amor? O amor, como o sol, non pode ser mirado fixamente durante moito tempo porque cega sen remedio, incapacitándote para o desfrute da mesma luz que che arranca a vista. Existía, pois, realmente

existe, amor entre eles? Tras a morte, tras o amor, que fica? Non existía amor, si existía amor, ambas respostas son certas. O que existe agora, á beira do perpetuo fluír cara ao mar, é un propósito de amar, porque o amor é unha creación mental que realmente só surxe cando existe a dispoñibilidade, Alicia e o ex-amante, realmente o buscador de amor, desexan amar e sentan as bases, durante a súa intrascendente e transcendental charla á beira fluvial, para un novo milenio, conversan, comentan, lembran, rin convertendo as palabras e os xestos nunha mesta arañeira na que atrapar o amor, realmente o desexo convertido en necesidade. Tras a morte, que fica. Pero o amor trae consigo o compadecemento, os sufrimentos multiplícanse porque un non chora xa por un mesmo, por unha mesma, senón que sofre polas persoas queridas, pais, mais, irmaos cos que ás veces se desexa un enfrentamento grave, inarranxábel, unha morte, que permita a ruptura definitiva, que desbote este sufrir día a día pola simple cuestión do parentesco.

Si pero que se contan, que contas, que conta el, o home sen nome, calquera nome, calquera home? O home sen nome, o ex-amante, o candidato a futuros amores e compromisos, o desexante do amor, explicando a súa presenza en tal edificio a tales horas de tales finais de milenio, realmente vésperas de finais de milenio, mais a quen importa a precisión ante a rotundidade das cifras, a quen importa a verdade ante a exuberancia do espectáculo, narra, realmente rememora, a súa viaxe por terras asiáticas, o home conta unha historia, realmente relata unha inquietude que o persegue desde Kompong Song, así consta o nome nos miliarios da estrada, contradicindo o estúpido nome oficial (como estúpido era Puerto Presidente Stroessner e estúpido é Thành Phố Hồ Chí Minh, menos estúpido este quizá, lembra Leningrado, pois son os vivos os que rememoran os mortos, non os vivos, Sihanouk, Stroessner, rememorándose a si mesmos, edificándose monumentos a si mesmos, recreándose na súa miseria como se un nome na rúa ou unha estatua na praza fosen garantía de inmortalidade, pobres ignorantes), e da que agora se pode desfacer.

Cal é a historia, o conto, a narración que persegue ao noso contador, narrador, historiador, realmente cronista, desde Sihanoukville, realmente Kompong Song? Cal é a crónica que realmente persegue o noso fabulador? Aquel día, após xantar no psar leu e dedicarlle horas de pensamento a Inês, o home sen nome, o viaxeiro, decide regalarse unha cea especial no restaurante Apsara, Phlauh Sopheakmongkol esquina con Phlauh 109. Senta na parte exterior, baixo os soportais, para aproveitar o frescor nocturno, e pide un prato (que resultará especialmente abundante) de ancas de ra. O resto das mesas vanse ocupando, aos poucos, por

algunha parella e por numerosas familias numerosas vestidas de domingo que, desde o seu estatus de clase media que aspira a alta, ollan con curiosidade ao viaxeiro, realmente ao estranxeiro, ao home sen nome, que os observa mentres monda os fráxiles osos batráricos. Pero o estranxeiro, realmente o comensal, por moito que se encontre sen compañía, tamén olla, realmente descobre, unha fermosa ollada que no instante especular, cando ambas olladas se recoñecen entrecruzándose no ar, solicita unha axuda monetaria, desde a distancia, que o comensal, o viaxeiro sen nome nin compañía, denega cun leve abaneo de cabeza mentres monda os fráxiles osos batráricos. Que mirada era esa? Una muller nova, no colo un bebé, senta nun chanzo da beirarrúa e estira, realmente estirou brevemente, sen ostentación, un brazo entanto suplica cos ollos, os labios inmóbiles. O comensal recoñece a obscenidade da situación, mais o comensal coñece, realmente e tamén, a obscenidade da caridade. O comensal segue a mastigar a delicada e saborosa e realmente abundante carne anfibia pero resúltalle imposíbel retirar a vista da xoven mai, aproveitando o seu (dela) desllocamento ocular para acariciala coa vista, inadvertido, para descubrir a súa historia tras a dignidade do rostro impasíbel, realmente inexpressivo a non ser por eses ollos, por esa ollada que o home sen nome suga e devora. O home sen nome, rematada a súa ocupación nutricional e mentres prende un Ara, ergue a vista unha vez máis na busca dos ollos que o miran, solícitos, sen acritude, realmente sen acusación, naturalmente, con dignidade e un toque de resignación, pero os ollos xa non miran, os ollos xa non miran porque realmente xa non están, xa non vixían desde os chanzos da beirarrúa. O comensal, agora o fumador, sente unha inquietude global que o incomoda, porque o fumador, o realmente preocupado home sen nome, desexaba pagar eses minutos de contemplación mutua, agora que a cea está rematada, agora que ningunha ocupación o distrae. O viaxeiro fumador paga a conta, érguese, despídese de empregados e clientela cun leve movemento de cabeza e estiramento labial e comeza a pasear non sen rumbo, realmente con rumbo descoñecido, non descoñecido, realmente intuído, porque o que fai o fumador sen nome, o noctámbulo, é seguir a pista imaxinaria da muller do bebé, da muller da mirada. Así transcorre unha hora inteira, sen presas, sen obxectivos claros, paseando na escuridade até ao mercado e de volta á iluminada Phlaur Ekareach, xa esquecido dela, case, da muller que non aparece, xa a punto de encetar o empinado ascenso ao Dusk Til Dawn onde tomarse unhas Tiger e darlle unhas caladas ao cigarro de maría que lle ofrecerá o taberneiro, como todas as noites, cando desapercibidamente as olladas se cruzan, as mesmas, a mesma intensidade, a mesma solicitude, a muller e

o bebé e a mirada sentada nos chanzos da beirarrúa, a mao estendida, a boca impasíbel. O viaxeiro, realmente o barang, deposita 20000r nesa palma enrugada, 5 míseros dólares que a muller agradece cun leve aceno, cunha mirada de curiosidade, cun sorriso que non se chega a materializar. O home sen nome enceta o empinado ascenso ao Dusk Til Dawn onde tomará unha Tiger con abundante xelo e lle dará un par de caladas ao porro que o taberneiro lle ofrecerá, como todas as noites.

É este o conto, a narración, a fábula, realmente a crónica? Basicamente si, realmente si. Falta a soñada continuidade, porque o home non estará presente, continuidade á que accederá através da lectura da prensa lonxe do lugar, perto do tempo, realmente unha continuidade resumida nunha nova de sucesos que o home, o viaxeiro, realmente o samaritano, terá que reconstruír e enlazar, talvez artificialmente, coa súa propia experiencia, porque non saberá se o que le no presente procede do que viviu no pasado. Será el quen encha o oco, quen imaxine a elipse. Será el quen cree a narración vinculando un suceso con outro, cando é moi posíbel que nada teñan que ver. Pero, realmente, que importancia ten que a primeira parte sexa a que viviu o home sen nome, o barang, o samaritano, ou non o sexa. Por moito que poda afectar á realidade da fabulación, en nada afectará á realidade dos feitos.

Si pero cal é esta continuidade, este desenlace tan caro ás narracións por seren, precisamente, realmente estaren, inexistentes na vida? O home encóntrase lonxe de Kompong Song, realmente Kâmpóng Saôm, perto da data, non obstante, cando follea o *Cambodia Daily*, quizá, talvez mentres evita o mareo no barco rápido que o leva a Krong Koh Kong, o home, o pasaxeiro, le a noticia na prensa, pode que no *Cambodia Daily*, non sei, non lembra, o home le o triste suceso da muller morta a golpes polo seu marido, polo pai do seu bebé, presente no acto, asasinada dunha malleira por prostituta, realmente por desconfianza, non hai probas do acto, só eses 20000r que non poden proceder doutra actividade, tanto diñeiro xunto, declara o enganado home, realmente xustifica, un tanto inseguro de que a conclusión lóxica da súa educación, aquela que o obriga a manter muller e familia, aquela que lle dá poder sobre unha e outra, aquela que moldeou un certo comportamento, provoque tal malestar nos viciños, tal desconfianza nas viciñas, se sempre se fixo así, se ese é o único xeito de manter a virilidade que a sociedade lle exige, por moito que ame a súa muller, por moito que o desexo da súa presenza o persiga até á tumba, se esa é realmente a única saída digna e lóxica, pensa o home, realmente o asasino, non o lector de xornal que se marea no barco rápido que o saca do país.

E o amor? O amor, como o sol, non pode ser mirado fixamente

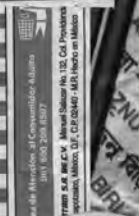
E a Inês, a nosa Inês, longo tempo abandonada, realmente abandonante? Regresa o home ao interior do edificio, aínda cheo de Alice, e regresa ao currunchio onde deixara as súas anfitriñas, tanto tempo abandonadas, mais polo camiño descobre Inês, soa no mar de xente, ergueita, bailando mainamente como se o corpo non puidese evitar deixarse levar polas ondas sonoras ou polo tacto violento da percusión porque mentres baila mainamente, realmente ausentemente, a mirada non se separa da gran pantalla da parede na que se reproducen as fotografías, realmente as escenas, da noite primeira do novo milenio, realmente da véspera, concentrada no paso cíclico das imaxes, ausente do baile, como se o corpo fose independente desa ollada fixa, hipnotizada, dese rostro serio, desa fotografía que só existe cando alguén a ve, cando Inês a ve, esa fotografía de Alice e o home morreando na beira do río que flúe ausente, como se a cidade que crea e delimita non lle pertencese, non fose parte indisociábel del, do río, do Douro no que, ao amanecer, aínda se conserva, fragmentado entre as ondulacións da superficie, o reflexo do apaixonado beixo do home e de Alice que nunca máis se repetirá.

জয় ভারত বিড়ি ধূমপান করুন

ACTUALMENTE NO EXISTE UN CIGARRO QUE REDUZCA LOS RIESGOS A LA SALUD

ASOCIACION DE BUSES RURALES "DE BIO BIO" PASAJERO No 036072

YOUR FATE IS IN YOUR HAND

Capítulo VIII

Retrato de Elisa

a Carlota Perea, primeira lectora

A prima Elisa era a criatura máis bela do universo. A prima Elisa era celestial, morada de deusa, Deusa ela mesma. Deixábase esvarar pola Rúa Principal e as miradas pousábonselle con respecto e admiración, respondendo ela cun invariábel sorriso que facía máis grato o encontro, tres segundos de gloria que se inscrebían no recordo indelebelmente. Tan divina refulxía que ninguén se atrevía a soñar tocala, menos aínda posuía, pero a ollada franca e o sorriso cálido cumprían a súa función de sucedáneos tan prodixiosamente que toda a vila se sentía ditosa e realizada pola súa simple existencia. Nas tardes de sol a inteira poboación se botaba ao asfalto co único propósito de provocar un encontro casual porque a súa presenza era o alimento, o combustíbel daquela pequena sociedade villega. Ninguén falaba dela, ninguén a citaba; o seu nome era tabú que todos e todas tiñan presente día de esperanza e noite de soños, inverno de formas elegantemente cubertas e verán de límpidos brazos e pernas espidos. Cando alguén entraba na cafetaría onde ela sentaba coas súas acompañantes (alí baixo os soportais) Elisa erguía a cabeza cara á porta e os seus labios espallábanse deixando entrever unha alborada de pequenos dentes inmaculados. O afortunado destinatario sentíase

impulsado a devolver o saúdo (que só niso consistía) e o sorriso xa non o abandonaba o resto da xeira. Grazas a ela durmía a vila cunha pracenteira expresión debuxada no rostro.

Os seus benaventurados amigos desfrutaban do animado da súa charla, dos seus risos contaxiosos, do seu sentido do humor, da súa vitalidade, da súa bondade. A súa elegancia (uns simples vaqueiros rafados tan esplendorosos sobre o seu esvelto corpo) compaxinaba tanto coas roupas desastradas de moitos dos seus coñecidos como cos traxes e vestidos de marca de tantos outros, a súa conversa permitía tanto os chistes galegos máis populares dos mozos da redonda como as diletancias castellanas da burguesía do centro. Ambos grupos confluían en Elisa, fóra dela evitábanse. Elisa ría e falaba e desfrutaba despreocupadamente con uns e con outros, entusiasmándose con esas cousas de todos os días.

Un día Elisa anunciou a súa voda. Houbo quen se alegrou do privilexio de asistir a ela, houbo quen lle aconsellou non casar, por que facelo, quizá con medo a perdela para a comunidade, quizá apesados por uns ciúmes insuportábeis e inexplicábeis, porque Elisa era inalcanzábel. Pouca xente coñecía o xa agora oficialmente noivo: rara vez eran vistos xuntos porque Elisa nunca se namoraba de concidadáns (casualidade ou desexo íntimo, talvez inconsciente, de non provocar rivalidades na vila?). Pasaba o tempo e a parella deixábase ollar máis a miúdo e cando a data da celebración se achegaba mesmo houbo quen os viu despedírense cun bico nos labios. Eran beixos naturais, como un riso, como unha voz, que non obstante carregaban de erotismo a imaxe de Elisa: de pronto o verbo facíase carne e esta carnalidade facíaa máis cercá, máis humana, máis propia, e a vila bordaba de orgullo; e esta carnalidade facíaa máis accesíbel e abordable (e sempre incalcanzábel) e a vila ardía en ciúmes eternos.

Apresentáranme a prima Elisa un par de anos antes da celebración. Por suposto que sabía da súa existencia, pero descoñecíaa debido á miña ausencia da vila (residía ao outro lado da periferia universal) e a frecuentar, cando alí, locais que ela non usaba. Foi nun destes, porén, onde ma presentaron, e desde ese instante a súa presenza instalóuseme nas memorias e comecei a practicamente vivir todas as horas de ocio nese bar só para forzar as estatísticas dos cada vez máis regulares encontros (gostaba de pensar inxenuamente que acodía alí por min). O parentesco facilitaba a relación, podendo achegarme e rozarlle a meixela e falarlle sen xustificacións, podendo invitarme a un café na súa casa sen sospeitas maliciosas. Desde ese primeiro día fin de semana tras fin de semana deixaba a miña residencia de Carnota para visitar o meu proxenitor, con quen podía falar dos nosos curmáns e reconstruír anécdotas familiares

antes esquecidas e sen rostro (e esas visitas, imprevisiblemente, axudaron a romper os odios latentes, as vinganzas pospostas, as olladas torcidas; a palabra *pai* loitaba por regresar). Durante un ano o único pracer do que desfrutei foron esas conversas sobre Elisa e eses encontros con Elisa. A súa charla era alegre, liviá; contábanse contos, repetíanse chistes, comentábase o acontecido na vila, facíanse xogos. Resultaba insofríbel pensar que nunca podería amala e a miña timidez habitual agravábase e incomodábame porque non podía corresponder aos seus contos, non tiña atelanas que contar, nunca lembraba un puto chiste. E sentíame feliz porque iso a ela non parecía importarlle e agarrábame da mao¹ para ensinarme algo e notaba que estaba no ceu e collíame do brazo para que a acompañase a facer unhas compras e nada máis me importaba e falábame e sorríame con tal naturalidade que me sentía amado e feliz e me daba igual que nunca pudesese acariñar o seu corpo ou beixar o seu sexo. Isto dígoo agora, o tempo trabuca as ideas: daquela, para min, para todos, Elisa, apesar do seu desbordante erotismo, era un anxo sen sexo. Resultaba forzado imaxinala entrelazada a outro corpo, impensábel ao propio. Un sabíase indigno dela, un agradecía que tivese a deferenza de dirixirlle a palabra. Cando Elisa contaba algunha graza obscena sentíame incómodo porque non me casaba coa imaxe idealizada que dela tiña e porque entón si comezaba a entrevela abrazada ao corpo do seu futuro marido. Aínda así era tal o poder da súa efixie que se me facía imposíbel debuxala en pleno goce erótico, entre berros e espasmos. Nas tardes de verán gostaba de sentar nunha terraza con ela e as súas amizades. Normalmente permanecía calado (xa mencionei a miña timidez: adoito entrar na conversa só cando hai unha discusión por medio; gosto de opinar pasados e discutir futuros, como o compañeiro Caillabet; son torpe á hora de contar contos). Alí non se discutía, non se debatía, non se comentaban os xornais: eran momentos de relax e benestar. Fillos das familias do poder (as mesmas de sempre, as das maos vermellas) e fillos de proletarios, proletarios eles mesmos, convivían por unhas horas grazas precisamente a esa ausencia de debate. Mudo, eu desfrutaba, ao igual que todos, da voz e da ollada de Elisa. Un día falouse de libros, da novela de Harper Lee. Falaba Elisa: quería unha copia (a súa desaparecera) para reler e conservar, tíñalle moito cariño, pero a edición estaba esgotada. Descubrir a súa afección á lectura (para que quer ler unha deusa, que lle fica por aprender, para que precisa do coñecemento unha esfera intelixíbel cuxo centro está en todas partes e

---

¹ Un día abriume a mao para augurarme un futuro con mulleres, sen muller. Foi a primeira vez que a desexei como muller eterna.

a circunferencia é ningunha) surprendeume como me sorprendera escoitar da súa boca a palabra “esperma” naquel chiste, como me sorprendera, pasado o tempo, saber de xente que se masturbaba pensando nela. Elisa humanizábase pouco a pouco. Descuberto ese lazo, ese punto de encontro entre os primos, a miña relación con ela avanzou cualitativamente: xa podía falarlle, comentarlle obras, intercambiar libros, prometerlle topar unha vella edición do libro en cuestión. Sentíame máis cercán, sentíame no paraíso. Ao único que aspiraba era a que esa amizade, como o parentesco, durase toda a vida.

Coñecéralle o mozo había pouco: “Sempre falas del pero nunca vos vexo xuntos” díxeralle unha noite na taberna na que nos coñecéramos. Un día levoume da mao: “Ven que cho apresento”. E non había ciúmes, porque Elisa era inalcanzábel. Cando me invitou á súa voda sentín que a estaba perdendo, que eses fins de semana xa non serían o mesmo sen ela, con ela en matrimonio. Deixei de ir pola vila. Estiven meses apartado, intentando esquecerla, querendo facerme desexar, que me achara (que inxenuo) de menos. Pero ela non podía achar de menos ninguén porque estaba por riba dos sentimentos, era pura presenza, puro presente, puro momento. O pasado só servía para revivir anécdotas, o futuro non era máis que un presente alongado. (Sen un presente vigoroso, surxido do afastamento dunha mesma, non hai pasado, xustifícase.) O verán seguinte viaxei a Abya Yala, despois de chamala para desculparme por non poder asistir á voda, esperando que a distancia arredase o seu fantasma. Sen éxito. As mulleres que coñecín non me satisfacían porque non eran ela, non se parecían a ela. E, unha vez máis, digo isto agora, despois de todo o que pasou: daquela Elisa seguía sendo, apesar de todo, asexual, e na cama non buscaba substituta porque o amor con ela era ideal, o seu sorriso (que me acompañou toda a viaxe instalado nos meus labios) e a súa voz e os seus ollos invalidaban calquera outra encarnación do orgasmo. As mulleres que coñecín non me satisfacían porque a amizade de Elisa era puro amor. Non existía substitución posíbel.

Despois de dous meses de intento de olvido regresei á terra e regresei á vila. Traía un agasallo especial para ela: a novela de Harper Lee, que topara nunha libraría de segunda mao (á que me acompañara Carlos Caillabet) da rúa Cerrito de Montevideo. Cansado da viaxe, despois dun día sen durmir, acodín recién-chegado á terraza onde adoitaba, ela, tomar o café (aínda que agora, xa casada, as posibilidades de encontrala eran remotas, imaxinaba). Alí estaba, máis fermosa que no recordo, máis sorrinte que nunca cando me saudou cun par de beixos. Entregueille o paquete, abriuno, leu a dedicatoria, ergueuse chea de alegría, deume unha aperta e pousou os labios na miña cara tan perto da boca

que eu pensei que aínda me encontraba a soñala en Abya Yala. Revivindo as charlas etéreas de pasadas épocas comecei a contar as historias máis pintorescas que me aconteceran na viaxe, adornándoas aquí e falsificándoas alá para convertelas en material recontábel, para manterme presente en Elisa cando, ausente eu, ela narrase aos compañeiros de mesa o que eu agora lle relataba.

Chegaba a noite e eu sentíame incapaz de retirarme a durmir, bastando a presenza de Elisa para disipar o cansazo e o desaxuste horario. Nun momento que conseguín apartala (que conseguiu apartarme?) do resto do grupo non topaba as palabras para felicitala pola voda, preguntarlle polo marido. Ela adiantouseme e dixo que non houbera voda, que non había marido, que por non haber non había nin mozo. Ante o meu asombro interrogante, ela contestou con evasivas. Foi a primeira vez que me decatei de que nunca falaba de si mesma: sempre contaba o que lle pasara aos demais ou trivialidades propias: nunca o importante. Fiquei mudo, sen saber que dicir, como dicir, cando dicir, porque, na realidade, despois da sorpresa, alegría foi o que sentín. A noite avanzaba e cada vez quedaban menos compañeiros de copas. Entre o cansazo e o alcol e a alegría da existencia de Elisa eu sentíame especialmente animado: nunca falara tanto con Elisa, nunca ela estivera tantas horas comigo. Ao cabo da noite ficamos sós, almorzando nun bar temperaneiro. Ela colleume a mao, como fixera tantas veces ao longo da noite. Estaba contento de tela como prima e de que me tivese afecto. Ese tacto entre as dúas peles parecíame tan natural como a súa conversa. Colleume a mao e pousouna na súa fronte para demostrarme o ardente que estaba. E un intre despois a súa cara achegouse repentinamente á miña e os nosos labios xuntáronse por un instante que nunca esqueceréi. Fiquei paralizado (seguiría a soñala), incapaz de reaccionar, de comprender. Que significaba aquilo? Como enfrentarse aos pensamentos que agroman na calor e humidade do beixo dunha deusa? Inclineime sobre ela e devolvínlle o cálido sabor que depositara nos meus labios secos e introducínllo na boca e recuperei máis sabor e os labios estaban húmidos e quentes e dentes e xenxivas navegaban nun mar fervente e así estivemos unha eternidade até que o tremor do seu corpo cesou. “Pensei que nunca me ías devolver o beixo” dírame tempo despois. Éramos os únicos clientes do bar, unha primeira raiola de sol pousábase horizontal na mesa e eu levaba 48 horas velando; quizá foi iso o que me axudou: noutro estado non sei se sería quen de responderlle: non se alzan os ollos impunemente a unha deusa. O alcol facíame intrépido e non quería despertar sen antes chegarlle ao máis fondo, temeroso de que coa luz do día se convertese de novo na miña prima, de que se arrepentise da súa condescendencia

cara a min. “Tremes”, dixeran. “Si: é o medo”.

Desvestina con toda humana delicadeza. O seu corpo reluciente (tan perfecto, tan inhumano) seguía a tremer e tentei relaxalo con bicos e murmurios. “Non sabes canto te achei de menos, por que tardaches tanto en vir” díxome despois do amor. “Como me alegro de que te acordaras de min en Abya Yala.” E contoume o mal que o tiña pasado (ela, encarnación da alegría...), as dúbidas ante a voda (“Por que aceptaches?” “Non sei. Pensei que sería o mellor”), o mes encamada sen querer ver a ninguén, sen comer, sen durmir, esa perpetua dor de estómago, esa regra indetíbel... Continuaba a falar reticamente ante a miña insistencia: quería sabelo todo dela, posuía en corpo e mente, chegar aos currunchos máis escuros da súa persoa, converterme nela, ser deus. (Quizá sexa iso o que nunca me poderá perdoar: así como eu conto cando son preguntado, cando percebo interese, ela falaba por propia vontade e facíase imposible tirarlle información que non estivese disposta a dar. “Nunca lle contei tanto a ninguén” diríame cando a acusaba de ocultarme pensamentos. Si, penetreina e desmonteina como ninguén, pero chegada a hora de volvela montar, como un reloxo, sóbranme pezas.) A mañá crecía e as horas de insonio acumulábanse pero eu era o home máis feliz do mundo. “Quérote” dixo mentres eu acariñaba esa (aquela) pel que nunca imaxinara poder ver espida. E ante a miña expresión engadiu: “Un chisquiño”. Eu non respondín, incrédulo. Non era digno do seu amor, non era digno de amala. Supoño que me vía (eu a min) como pequeno consolo, supoño que non se me pasaba pola cabeza que puidese ter maior interese en min. Non podía ser: non podía deixar de sentirme mero entretemento para superar os momentos baixos. Eu, pola miña banda, viña doutra tradición. Nas miñas relacións nunca lle dixera “Quérote” a ninguén, ninguén nunca me dixera “Quérote”.² Non se cría no amor, descoñecía: por independencia, por desconfianza das palabras. Por respecto, por non impor os nosos sentimentos egoístas. Por incapacidade de pór en palabras iso que se sente e se descoñece e non se domina e crea ataduras porque o amor non é un señorío senón unha servidume. Cando notaba que a frase estaba preparando o terreo deseguida cambiaba de tema ou de postura. As relacións foran duradeiras, intensas, estábeis: só faltaba o azucre das palabras. E este “Quérote” de Elisa, tan prematuro, resultábame a cousa máis doce que nunca saboreara. As noites e os días repetíronse e pasaban as semanas e ela insistía (“Quérote”) e eu sentíame incapaz de responder, incapaz de imaxinarme

---

² Se me amaches, se me impuxeches o teu amor, se forzaches o meu, que *direito* tiñas a deixarme?

compartindo a vida con ela. Ela, a rica herdeira. “Somos tan diferentes” dicía eu, aínda pensándome indigno, como podía terse fixado en min, pobre e escuro currente. Ela insistía e preguntaba noite tras noite: “Que vas facer comigo”. E, esquecéndome dos perigos e de certas relacións que quedaban pendentes e da nosa incompatibilidade, reaxín: “Quérote” dixen por vez primeira na vida, adoptando e adaptando o seu amor. “Quérote”. As palabras saían desengraxadas, temerosas. Pero unha vez pronunciadas sentín toda a dozura que destilaban. Era só dicilas e o amor crecía e enchía o meu corpo e ela respondía e entón a felicidade facíase insofribel e os beixos comezaban e as prendas caían e nos acariñábamos durante horas e facíamos o amor en calquera esquina, sobre calquera soporte, e ela berraba de pracer e eu berraba de pracer mentres me cravaba as uñas nas costas e non deixábamos de falar, de dicirnos canto nos amábamos, de descubrir o que nos gustaba, esta mao aquí, este moxete alá, até que todo se consumaba con un grito extático unánime e confesábamos que nunca gozáramos tanto nunca innováramos tanto e nos prometíamos amor eterno. Duos in carne una. Praceres impensábeis. A máis sexo máis amor. Era o mellor dos tempos. Pero eu seguía pensándoa imposible, non máis que un soño: o corpo máis belo, o sexo máis intenso, a compañía máis agradábel, o carácter máis bondadoso: resultaba excesivo: demasiado amor é incompatíbel coa felicidade.

“Quíxente desde o primeiro día que te coñecín. Quérote máis que á miña vida, adórote, idolótrote, ámote, áchote tanto de menos que me dou coa testa contra as paredes” escribeume un día. “Non, Elisa, non quero que me queiras máis que á túa vida: quérote inteira, quérote querendo a túa propia vida, eu non son ningún deus” respondílle, gabacho do seu amor e de saberme a causa da súa ruptura matrimonial, as miñas tebras nunca tan luminosas. Descubríñ que o seu inmutábel sorriso non fora máis que a máscara do sufrimento e alegrábame de que por fin despertase, de que lle volvesen as ganas de vivir e de facer cousas despois dun ano de lecer abúlico. Saíamos a descubrir o país, pintábamos xuntos, escribíamos xuntos, cociñábamos xuntos, experimentábamos xuntos, soñábamos xuntos. Eu, fiel á miña tradición, sen sospeitar o que me esperaba (onde vai tanto amor, tantas promesas, tantas certezas?), aínda guardaba para min certas horas, certos días de intimidade: quería con toda a alma pero a miña vida tiña o seu curso marcado e non podía renunciar a ela, non podía renunciar aos meus proxectos, ao meu traballo sindical, aos meus compromisos. Ás veces mesmo esperaba con ansiedade unhas horas de soidade para escoitar os *Projekts* recién-adquiridos, imposíbeis de desfrutar con ela. Quérote máis que á miña vida: incapaz de repetir as palabras. “Gostaría-me ser coma ti.” “Como son?”

perguntaba eu. "Independente, libre, estábel. Sabes administrar a tristeza e a felicidade." O fillo que nunca quixera ter quería telo comigo "pero teño medo", dicía, "medo de que me podas, de que me fagas á túa imaxe e semellanza. De que deixes de quererme." Eu era deus. O soño dun deus. Un deus de carne xenital e bárbara. Un deus cego de amor. Un deus cego.

Queda comigo. "Abúrreste?" pregunta. Por que nunca falas. Por que ese medo a falar. Fala. "Non, claro que non; sabes que son pouco falador. Por que ese medo ao silencio." En que pensas. Que pensas. Que. "Abúrreste comigo?" preocúpase ao día seguinte. Nunca sei o que pensas. Pensa. Pensamos. Pasamos un ano xuntos, amándonos universalmente semana a semana, máis cada día, cada hora descubrindo un novo pracer no corpo, nos corpos. Estábamos separados unhas horas e xa me telefonaba en longas conversas. Eu estaba afeito a outros hábitos, á confianza de sabela aí sen necesidade de contactos cotiás. Á confianza, á seguridade. As continuas chamadas, cartas, regalos de Elisa ían diluíndo as miñas reticencias. "Sentíame soa, abandonada, allea ao teu proxecto no que avanzas só, do que ninguén pode formar parte; sentía que me dabas por suposta, unha peza máis do teu mobiliario" diríame tempos despois. Chegado o verán seguinte os mares invitáronme a novos derroteiros, a montañas novas. A terra de Amílcar Cabral esperaba por min. Ela tíñalle pánico a voar. Eu a ficar en terra. Durante mes e medio de viaxe decaíame de que non podía vivir sen ela, de que a súa compañía valía por todas as viaxes do mundo, de que a quería máis que a propia vida. Escrebinllo. Telefoneina. Díxenllo. "Por que non mo dixeches antes?" preguntou nun ton desacougante. Volvina telefonar, escrutado por unha ringleira de mariñeiros filipinos, desde aquel vestíbulo particular da Rúa 12 da escura Bissau, tras o bar Morabeza (candea, teléfono, cronómetro, 500CFA minuto). A conversa non me tranquilizou. "Non te preocupes: teño un mau día" xustificouse. As xeiras senfín, as camas ardentes e sen saba superior demasiado solitarias mentres lembraba canto lle gostaba facer o amor nas tardes de calor, os corpos suados, os peitos colados, as almas sen fin. Sorrinte, estaba a esperarme no aeroporto. Pero na primeira aperta sentín certa intranquilidade, certo tremor. Cravei as uñas no *grisgris* para o *bonheur* que traía no peto e que tanto me atraízoaría. Contoume as súas aventuras estivais, as novas anécdotas da vila. Non me preguntaba por África, recuaba con medo ao meu tacto. "Que pasa, que pasou?" "Nada, tranquilo: teño un mau día; pasarásame." Ao día seguinte non se lle pasara. "Que pasou?" "Non sei." Durmindo no mesmo leito deixábase apertar mais apartaba a miña mao cada vez que esta descía ao sur do seu ecuador. Ao terceiro dixo que non sabía o que quería.

"Por que? Que pasou?" "Non teño porque darche explicacións" foi a resposta. "Dáme tempo" intentou suavizar. Eu sentín como unha pedra se me atragoaba no peito, querendo saír desde o máis fondo da alma, desde o máis remoto dos pasados. Era unha sensación incontrolábel polo novidosa. Un abanqueiro de bágoas comezou a desembocar no prato (que alí quedou unha semana inteira, sobre a mesa, apodrecendo como a miña alma): coñecía a falsidade deses "Dáme tempo". Ela abrazoume: "Non fagas iso". Eu, desexando que a aperta durase por sempre, separeime con violencia e tombeime na cama, engruñado, orneando entre as bágoas. Ela deitouse pegando o seu peito ás miñas costas ("Non fagas iso" repetía) e botouse a chorar. Ela choraba, eu choraba: "Por que? Por que?" "Non sei. Cambiei, cansei de esperarte, descubrín que podo vivir soa, sentínme abandonada, son outra, aprendín a ser independente, libre." Alegrábame por ela. Era así como a quería: libre e independente. Eu quería deixar de ser deus para ela (o soño dunha deusa), como humano quería a humana. Pero Elisa libre e independente xa non podía ser miña. O querer fainos libres. "Sempre te quixen" díxenlle, escravizado, "aínda que non cho dixese as veces que debería; escribincho desde África, alí dinme conta do moito que te necesito, de que es máis importante tu que a miña vida, de que aínda que isto sexa o fin síntome afortunado e orgulloso de ter formado parte de ti; de que mil anos de sufrimento son un prezo que pago a gosto por ter compartido estes meses contigo." "Si", contestou, "fermosa carta que chegou demasiado tarde." Tela ao meu carón e non poder tocala... Imaxinala en brazos de outro... Que mes e medio soñando o seu corpo acaben así tan abruptamente, en tanta frustración... Non poden evitar estourar nun pranto irrefreábel que aínda dura.

E entón lembrei todos os maus momentos que sufríramos e que a miña felicidade me fixera esquecer, aquela incapacidade de saltar o muro dos inexplicábeis silencios, seus e meus, aquel medo a enfrontármonos ás súas orixes. [...] Outros días era ela quen ficaba calada, ausente, ignorante das miñas preguntas. "O que máis me entristece é que nin te decatás" dicía. Cando conseguía entender o motivo do enfado intentaba xustificarme. Iso aínda o estragaba máis porque a facía sentir (diríame) estúpida ao quitarlle eu enxunlla ao que ela valoraba tanto. Os seus enfados reflectíanse en min, que imitaba a súa mudez. E así podíamos pasar horas, compartindo o cuarto e os silencios, eu desexando que ela se achegase a min, que a súa mao me rozase o brazo; ela incapaz de dirixirse a min por medo ao meu (diríame) rexeitamento. Estaba cego. E confeso que algunha vez comezara a pensar que realmente non era muller para min, non era home para ela. "Tanto enfado ten que significar

algo, algo non funciona" dicíalle. Elisa calaba. O amor era tan grande que non me atrevía a continuar o argumento. "Perdoa. Segues enfadada?" "Non; só triste." Tanto amor. Tanta tristeza. E lembrei todas esas noites compartidas nas que o seu corpo, agarrado ao meu, empezaba a tremer até desabafarse nun berro ancestral de pesadelo. "É só un soño" calmá-baa. Ela relaxábase sen despertar. Ao día seguinte nada lembraba, nada quería lembrar. Algunhas veces, ante a miña insistencia (quería chegarlle ao fondo do ser), falábame de cuartos de paredes confluíntes que a esmagaban, deixándoa sen oxíxeno. E en canto describía a escena volvía tremer, revivindo a angustia através das palabras.

"Somos tan diferentes" di ela. "Seino" di el, descendente dunha raza perseguida e demoníaca surxida cando as radiacións electromagnéticas aínda non iluminaban o universo. Nos bons momentos ela falaba e falaba e fabulaba. A el gostáballe o continuo fluír desa voz que se nutría de historias prestadas, non vividas. "Xa che contei que...?" "Si, varias veces." Era un eterno repetir de anécdotas, sen posibilidade de discusión, porque cada vez que el intentaba inserir un punto de vista alternativo polo simple pracer da controversia ela sentíase atacada: "Sempre críticas o que digo e fago..." Non, non era así. Ela entendíao así. Ela entendíao así porque o seu mundo non permitía fisuras nin luxamento coa realidade. A realidade era iso triste e gris que había que ignorar agachando a cabeza, tapando os ollos. Os primeiros días, nos bons tempos, sorprendeuo vela persignarse ante igrexas e petos. Hábito, superstición, fe? El, deus, comezou unha longa crítica da relixión. Onde esperaba unha contra-argumentación só topou un asentimento silencioso. "Grazas por axudarme a matar a deus" dime agora, cando todo está acabado, e oxalá pudesese convencela tan doadamente de asuntos de maior transcendencia. "Polo menos servínche de algo" dígolle. "Tu servíchesme de moito." E agradézolle a frase, que me consolará o resto desta miña vida que xa non é miña. ("Tu servíchesme de moito, convertíchesme nunha nova persoa. Son creación túa que se rebela contra o creador. Déchesme vida propia: xa non te necesito.")

Non sei, pero cando encetaba algún comentario sobre a represión dos presos e presas ela cortábame: "Non quero falar de política mentres como" e eu ficaba calado, doído, como se alguén camiñase sobre a miña tumba, aínda sabendo, como ela me aprendera, que o cortés é falarlle á xente do que lles interesa, non do que lle interesa a un. "Eu só quería falarmos de nós, do noso futuro, dos nosos soños", diríame, dirasme. Vivir através dos demais: a experiencia persoal podía chegar a ser demasiado dolorosa. Como cando, aquel inverno, o Arenteiro desbordara: era a atracción da vila: as parellas substituían o paseo da Rúa Principal por

unha visita ás leiras asulagadas, os comentarios, os saúdos, as bocas abertas, as fotografías. Foi ela quen me avisou, entusiasmada coa calidade do conto. Eu propuxen ir ver o espectáculo. Ela argumentou algún quefacer. Fun só e apuntei datos impresionantes para contarllos á volta; ela escoitounos con fruición. As anoxosas e triviais minucias. Insistín en que tiña que velo cos seus propios ollos. Autopsia. Ela de novo declinou o contacto directo. Ao día seguinte escoiteille unha conversa cunha terceira persoa á que lle contaba impresionada a altura que alcanzaran as augas, con todos os datos concretos que eu lle proporcionara. Elisa vivira o desbordamento através da miña experiencia. Elisa vivía a vida através das experiencias dos demais. A vida como espectáculo, o espectáculo como inversión da vida. A realidade do espazo-tempo substituída pola publicidade do tempo-espazo. A Elisa gostáballe asimilar unha realidade xa dixerida: para que molestarse en enfrentarse aos medos que lle impedían calquera movemento, os medos aos animais, ao campo, aos avións, trens e autobuses, aos locais ateigados de xente, aos demasiado baleiros, á soidade, ao tacto, á morte, á posibilidade de ser abandonada por deus. “Déixote para que non me deixes” sei que me queres dicir. “Por desgraza es a persoa que máis me convén” sei que me dis. “Es o mellor que hai na vila” disme. Cando comezaches a sentir medo? A conformarte? A perder? A crete a salvo? A non cambiar nada? Somos tan diferentes, tan incapaces de dispor dun tempo e un espazo comúns. Permite visitas, non acepta interrogatorios. “Só quero divertirme, pasalo ben” disme. A vida como espectáculo. Unha noite, despois do seu regreso, invíteina a unha representación de *Sños dun sedutor* (Teatro Principal, Compostela). Elisa era (volvía ser) o suficientemente intelixente e autocrítica para rirse de si mesma (“Miña muller deixoume porque quer rir” declamaba Artur). Somos tan diferentes. Eu sempre quixen facer, crear, compartir as creacións. Querer é crear. Elisa só aspira a estar, anestesiada (incapaz de amor, portanto). O extático deveu estático. Afeita a vivir no presente como os animais, aferrada ao agora para negar a morte, sen saber que o agora non existe, que non é máis que unha estúpida mentira, un fráxil e constante punto de equilibrio entre futuro e pasado. Dábamos un paseo polas leiras do Ribeiro e amortecía; regresábamnos á abulia da vila, a sentar nunha terraza, e Elisa revivía. Deixábamonos caer pola húmida arquitectura de Pazos de Arenteiro e a brétema a asfixiaba; só unha vez retornados ao asfalto voltaba a respirar. Fóra do seu mundo agonizaba; as herbas, os bichos, o orballo que lle mollaba os baixos dos pantalóns tirábanlle a vitalidade. Só dentro da súa fortaleza, do seu val ben abrigado, podía imaxinarse feliz. Sei que nunca te abandonarás ás ondas do mar, ese camiño. Sei que nunca me

seguirás polas selvas do mundo. Afinal pudéchesme. Só me quedan as regras do teu xogo, pero as túas reixas ben valen un descenso aos infernos. Demasiado tarde. Demasiado humana. Demasiado tarde.

Non debería falar agora, escribir agora, pensar agora, porque só pode saír veneno da miña boca. (A linguaxe é un virus.) Debería deixar pasar o tempo, mais a eternidade non pasa, perdura, o tempo non pasa, somos nós que pasamos através do tempo. Debería cortarme a lingua e o sexo agora que arrastro a existencia, agora cando nin os solpores se avermellan sobre a baía. O silencio é a única verdade. Calar, esquivar o rancor, o odio (esa parte oculta do amor). Falo porque son protesta, insulto, carantoña de dor, e repetirei o teu nome trinta e sete veces até anulalo; porque a carne se fai palabra, regresa á orixe (círculo sen principio nin fin). É o vento, incesante, penetrante, asubiante, alucinante. É o vento o meu rocinante. O can da viciña tolea e os seus continuos ouveos desestabilízanme. O torveliño de todos os ventos desestabilízame. Enlouquecido sobre o cadáver do meu Maximiliano. O mar convértese en cordilleira intrasitábel. Que queda do pasado senón dor? Cal é o fruto de tanto labor? Non sei. Anxo caído, eu, ela, caloteira, cruel, despectiva, egoísta, infernal, cósmica, Carlota de Vavas seur a Diaba. Confundir a liberdade e a independencia coa falta de escrúpulos, coa crueldade. Como a desprezaba!³ Sen cólera nin odio, como unha carniceira. E non importarche porque o amor é tan grande. Debería deixar pasar o tempo. Pero o tempo pasou, alá van cuatro meses de inferno e xa non podo máis. A escritura como terapia, o odio como xarope. Esta vida miserábel que me converteu nun ser inmundo, esta tristeza infinita que se me instalou no corpo e que me acompañará o que resta de existencia. Tan alto chegamos que a caída é mortal. Contigo vivín, contigo deixei a vida. “Dáme tempo” dis. O tempo: Son as tres e penso no que poderás estar a facer neste momento (sen min, distante e dolorosa como Carlotta Valdés⁴), son as cinco e imaxínote tomando un café cos teus coñecidos (alegre, sen min), son

---

³ Pero entón veume á consciencia o que me contara da súa amiga Elena, casada xuvenilmente con un señor que exercería de pai á vez que esposo, que por moito que lle insistise (ela a el), nos últimos tempos, nunha separación, sentíase tan dominada que bastaba unha palabra súa (del) para non atreverse (ela) a cruzar a porta. E era como se a miña prima transvasase esa experiencia allea, apropiándose dela, á súa relación comigo, convertíndome no seu pensamento (quizá no seu desexo) nun reflexo do marido de Elena. Ao mesmo tempo preguntábame se a súa repentina crueldade para comigo, o seu inxustificado comportamento, tan impropio dela, non intentaba agachar, tras un verniz de odio, o amor que non podía deixar de abrigar por min. (Ela irrecoñecíbel, desde un novo eu que descubro agora, até agora descoñecido, feito presente por ela que xa non é ela.)

⁴ El non a comprende. Ela sinala un punto exterior á árbore e escóitase dicindo: “De aquí é de onde veño...”.

as once e véxote tomando unha copa e bailando (sen min, sempre sen min; con outros, sempre con outros). Dinche tempo, a máis longa das distancias. Tu chamabas todos os días e eu chamaba. E falábamnos de todo o superficial e non me atrevía a interrogarte e cando non podía máis e che preguntaba se xa sabías o que querías a contestación (“Que pensas, que son un autómatas”) doía como un coitelo oxidado atravesándome as vísceras. E entón decatábame de que só pasaran dous días desde a separación, dous días que eran dez séculos.⁵ E cando che comentaba que ás veces estaba ben pero que de repente pensaba en ti e toda a tristeza do mundo se me caía enriba, o teu “Pois non penses en min” cortábame a respiración. “É todo tan fráxil” lamentábame, afeito a pasadas seguridades. “Eu nunca dixen que non o fose” respondías. E entón comecei a odiarte. E entón deixei de chamarte. E tu seguías telefonando, cada día, cada dous días, cada semana, cada quince días. Tiña que facer un esforzo animal para non ir correndo a verte. O traballo abandonado, as reivindicacións migratorias pendentes, os xuízos laborais esquecidos, as miñas xornadas consistían en saír e beber e fumar cigarro tras cigarro e nunca separarme do móbil, sempre á vista, sempre esperando ese timbre que nunca acababa de soar, minuto a minuto, hora a hora, día a día, pendente dunha chamada que logo me deixaba aínda máis triste, unha chamada que era a única alegría dos meus días, unha chamada que unha vez finalizada daba paso a outro eterno período de espera cada vez máis longo e impredecíbel. “Non penses en min.” Pero como non pensar en ti, se tu o es todo, se sen ti o universo non ten sentido, se estás no ar que respiro e nas conexións neuronais máis triviais, se son incapaz de concentrarme no libro máis livián ou na película máis lixeira porque tu me invades o pensamento, porque cada frase que leo, cada conversa ouvida fan alusión á miña dor, se te vexo en todas as caras coas que me cruzo, en todos os corpos que abrazo. Búscote no piso e apenas topo restos da túa presenza: só a túa sombra na parede; o reloxo que me regalaches, que non apeo; esta rebeca, aquel tanga, esas medias, estoutro ligueiro cos que durmo para sentirte ao meu carón, para forzar realidades oníricas máis satisfactorias que os pesadelos que me atormentan; as cartas que releo unha e outra vez, facendo máis dolorosa a soidade; a foto, a única foto (dúas copias: pergúntome onde apodrecerá a túa), que colei na parede diante do sofá e que desgasto de tanto estudar, ese rostro perfecto non exactamente sorrindo, eu detrás, na sombra, á túa sombra, con expresión pracenteira que xa non recoñezo, mírote e mírasme e xa

---

⁵ Na sociedade do exceso a única carencia é o tempo. Agora, o tempo é o único exceso que me queda. Agora, carezo de todo, agás desta eternidade.

non hai contacto posíbel. E máis nada. Os meus días pasan untado ao sofá, diante da tele non vendo nada, diante da foto, incapaz de ser, incapaz de facer, de moverme. Mesmo suporto a presión da vexiga para evitar o esforzo de erguerme, convertido en vexetal que murcha sen rego, baleirado de enerxía, chuchado de seiva, morto para que ela viva.⁶ Mírome ao espello e descoñezo esa cabeza cuberta de canas, ese rostro enconicado, esa cor enfermiza, ese ollar tristeiro, ese aspecto avellentado. (A cara é a mesma: é a ollada a que cambiou.) Repenso cada xesto teu, cada palabra, cada mirada, buscando un sorriso onde ancorar a miña esperanza. Escreboche unha carta, dúas cartas, outra carta, cuatro cartas. Espero unha resposta que nunca chegará.⁷ Os ollos fixos no teléfono. Estou canso, moi canso. Hai que separarse para poder durmir. Lonxe de ti todo é mortal. Como me does, Elisa, miña vida, maldita morfodita. Imposíbel sacar da dor repouso. Imposíbel saber se a dor remitirá, porque carezo de experiencias similares anteriores; aínda que as posuíse, aínda que soubese por xa vivido que nun par de meses nun par de anos estarei a rir destas exaxeradas declamacións, non por iso a dor resultará menos punzante, porque a dor, en cada momento particular, non entende de comparacións nin de lóxicas. Intento (inutilmente) convencerme de que non paga a pena, de que hai outros seres no mundo, outras preocupacións. Son a ferida e o coitelo. Non existe cura posíbel. Estou canso. Estou perdido, só no medio do universo. Non hai ben nin mal nin verdade nin orde nin beleza. Só quero tombarme e durmir. Dunha vez. Para sempre.

Pasou mes e medio. Chamaches despois de dúas semanas de silencio. Non perguntei. Na despedida (“Cóidate moito”) omitín o “Un beixo” acostumado. Despois de colgar mandeiche unha mensaxe: “Quérote”. Tardei en comprender a resposta: “Grazas”. E dez minutos despois chegou outra: “Podo ir verte?” Lin e relín a mensaxe, cheo de aprensións e de medo. Chameite. Viñeches. Cando tres horas despois abrín a porta o bico que destinaba aos teus labios aterrou na fazula. Falamos horas de isto e de aquilo, incapaces de finalizar a conversa porque o fin da con-

---

⁶ Un ano atrás, no Centro Cultural General Paz de Córdoba, durante a viaxe coa que pretendía olvidala antes de coñecela, Peter Hamill cantaba: “Everyone you hold takes a piece of you away”. You take my peace away. Canto tirei de tantas mulleres, como agora tira ela de min!

⁷ Recibo en cambio numerosas cartas electrónicas de Cheikh Ngom (con quen compartín entrevistas a Diamacoune Senghor en Ziguinchor e concertos de Youssou N'Dour no Thiossane e ao que a embaixada española en Ndakaaro lle acaba de impedir o visado necesario para devolverme a visita) nas que sempre me dá saúdos para a miña “copine”. Non me atrevo a dicirlle que xa todo está perdido (mencionar o feito é recoñecelo) aínda que quizá debería para que deixe de atormentarme co seu nome, coa súa presenza imposíbel.

versa implicaba unha toma de decisións. E ambos lle tiñamos medo ás decisións. Sei que esperas que sexa eu quen me canse e decida por ti. Non vas ter o gosto. Quero forzarte a decidir, a mollarte, a sufrir as consecuencias das túas escollas, a ter acordo contigo mesma. Oferecinche a outra cama. Tu calabas. Perguntei onde querías durmir. "Non sei" dicías tremendo. "Tes que tomar unha decisión" díxenche. "Por que." "Bon, non vas pasar toda a noite sentada no sofá." Pouseeiche os labios no pescozo e deixácheste levar suavemente ao meu leito. Estivemos un rato abrazados, tu dándome as costas. Biqueiche a caluga unha vez máis, a cara, a boca, temendo a reacción. E despois de tres meses soñando o teu corpo interneime nas túas carnes, os meus xens desnortados, a intensidade dos vellos tempos ausente, a túa mao retraída, toda tu pasiva. Desamores en leitos de agullas, sexo amargo como xairos, facsímil do amor. "Quérote" dixeran. "Quérote." Non houbo resposta. Non houbo resposta até o día de hoxe, no que apodrezo entre tanta tristura. E entón comprendín o que podías ter sentido cando eu non che correspondía co azucre da expresión. E, humillado, arrisco a pregunta: "Quéresme?" "Non sei." Todas as semanas me visitabas. Non querías que te visitara eu na vila. Algunha vez que o fixen só foi para atragoarme de bile e ciúmes ("Pero se tu non es ciumento" disme. Non era non; agora mesmo asasinaría a todos os homes que ousaron tocar o teu corpo) encanto vía como, sempre vaidosa, coqueteabas cos bufóns da vila, consciente e orgullosa da túa masa harmoniosa, do teu escote marmóreo á Carlota Fioravanti que ofrecías sen escrúpulos ás ávidas miradas. Algunha vez regresei á costa desafogándome nun berro interminábel entre ruído de motor e música abouxante (para non chorar). Entramos nunha nova rotina de amor amargo. Tristura ao non terte ao meu carón, tristura aínda maior estando contigo. "Como queres que volva ser como antes, despois do que pasou." "Que pasou?" Non houbo resposta. E dous meses despois os amores facíanse cada vez máis esporádicos, os contactos máis temerosos, os tactos afiados como coitelas até que as visitas cesaron. Non perguntei, non quería preguntar. "Non quero estar contigo nin con ninguén" disme. Non digo nada. Penso: Tanto odio! Sei que é o fin, sei que nunca te volverei mirar nos ollos, eses ollos que non teñen dono porque non son deste mundo; sei que nunca me seguirás, que nunca deixarás que te siga. Es o máis marabilloso que me pasou na vida, es o peor que lle pode acontecer a ninguén. Sigo chorando dos meus ollos hidrópicos. Non durmo (as bágoas como almofada), non como, os cartóns de tabaco non me duran cinco días, este proído no ventre (onde máis doen os pesares) non me abandona. A vida non val nada sen a túa presenza e que distante se me fai a hora de morrer. A morte, única aliada

fiel, traerame a perfección. Non é o amor o que doe: é a (súa) ausencia. Nunca sentira tanta necesidade de compañía. Despois de ti a soidade é a morte. Despois de ti ninguén me val. Despois de ti só podes estar tu. Non quero coñecer a ninguén porque o teu coñecemento me basta: só quero toparte, recoñecerte nas mulleres que me abrazan de prostíbulo en vestíbulo, compulsivo, animalizado. Eu, verme que non home, prescindindo da persoa na busca do corpo, o teu corpo erotizado en prendas, imaxes, pensamentos ou carnes en venda. Para espantar a analxesia da morte, para exorcizar o amor. Amar intensamente para librarse do amor. Pero non foi posíbel: fiquei atrapado nas súas arañeiras. O único recurso, nos tempos que corren, é humanizarse. Tanto me humanicei que atraizoaría o amigo máis militante, o militante máis amigo, a humanidade toda, a revolución máis fermosa con tal de conservarte. Daría cuarenta anos de vida por unha noite máis contigo. “Querereite sempre” disme. E de que me val, Carlota Phoening agonizante, de que val o amor no inferno. Que pode ofrecerche quen todo o perdeu, quen, Xonás de vintecinco anos, cai queimando astros e mares ao seu paso. A bendición do ceu converteuse nunha maldición infernal. Nada é verdade. Sufro o que fixen sufrir, os meus actos vólvense en contra miña, as túas accións son reflexo das miñas. Quen non é capaz de enfrentarse ao seu pasado non ten pasado, ou mellor dito: nunca sai del, vive inmutabelmente nel. É o fin do milenio, o principio dun novo continuo espazo-temporal onde todo está permitido.

Non sei. As persoas cando son abandonadas fican destrozadas. Non sei. As persoas cando abandonan fican destrozadas. Non sei. É o vento que desgonza as referenzas neste novo inverno pluvial. Non sei. O mar embravecido que nin me permite a fuga. Non sei. Só o mergullamento é factíbel. Non sei. Se falo de ti é porque estás morta. Non sei. Se falo do tempo é porque xa non existe a vida. Non sei. É o tempo que funga. Non sei. É o vento que brúa. Non sei. O vento que entra polos enchufes, que zoa na caixa das persianas, que abalea a agua do váter. Non sei. Contigo perdín a fe nas palabras e nos valores. Non sei. É o peor dos tempos. Non sei. A eternidade quer vencer. Non sei. O horror. Non sei. O horror. Non sei. O noxo. Non sei. O novo mundo. Non sei. “Ex-ámote.” Non sei. Como puden vivir sen ti, como podo! Non sei. Non vivía, esperábate. Non sei. Espérote. Non sei. Carlota Corday executora. Non sei. Carlota Corday executada. Non sei. Estou asustado. Non sei. Estou morto. Non sei. O sexo e a dor forman a identidade cárnea. Non sei. Como te amo! Non sei. Somos o que perdemos. Non sei. Amorte.

Por fin abro os ollos. Aprender do xunco. O amor é grande como a morte. Non hai nada que temer agás o medo. Miro o teu retrato (o meu),

o teu rostro toma vida, desmárcase, camiñas cara a min, sentas ao meu carón. Aquí te teño, deambulando polo meu espazo, convivíndome. Após convocar pasado e futuro para manter o presente alcáñzote e atraveso a túa inconsistencia. É o medo ao tacto (a concreción de todos os medos), o medo ao teu exterior. Comprendo que es un universo á parte. En van xira asiduamente o círculo en torno á unidade encanto o *grisgris* flota río abaixo. Non ves, non ouves, non saboreas porque estás a milenios-luz dos outros mundos. Aquí te teño, durmindo no meu leito. Ausente o tacto quédanos o gozo. Vexo o teu corpo incomparábel tombado na cama, a pel lisa e brillante, como a dunha Tara de Zanabazar, percorrida polas túas propias maos, acariñando aquí, amoxetando alá, retorcéndote de pracer e bradando como un animal primitivo ante min, para min que, sentado na poltrona, ollando a túa nudez desde a miña, me acariño nunha cronometraxe perfecta e é a súa mao a que me acariña e son eu quen a explora, separados no tempo e no espazo, xuntos para sempre. Pecho os ollos. Abro os ollos para verte por derradeira vez e mentres me contemplas desde o retrato ingreso no marco através da mirada, os meus ollos (á túa sombra) xa non son mirados, son ollos que miran, ollos desde os que miro e te vexo no sofá mirándome, mirando o teléfono. Como na revolución, no amor nunca está dito o derradeiro adeus. Afinal púdenche, cartaxinesa. Afinal demostreiche que nunca te abandonarei. Duos in una anima. Aquí teño por fin, ardendo eternamente onde eu me consumo, á prima Elisa.

ADO DE MORA

Capítulo XII

A arte da comparación

O parlamentarismo, é dicir o permiso público para escoller entre cinco opinións políticas, afaga eses moitos que pretenden *parecer* independentes e individuais e gustan da defensa das súas opinións. En última instancia, non obstante, resulta indiferente se ao rabaño se lle ordena unha opinión ou se lle permiten cinco opinións: quen se desvía das cinco opinións públicas e se aparta terá sempre o rabaño inteiro en contra del.

Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando na baía. É tarde. Estou na casa, só. Non poden deixar de masturbarme diante dunha pouca pornografía que pasaron polo canal local. Lembro como confesabas non excitarte con este tipo de películas. Feitas para homes, dis. O sexo está feito para homes? O home está feito para o sexo? Revisando vellas carpetas topei esta cita apuntada non lembro cando nun anaco de papel cuadriculado.

Antes seguíñ con certo interese os resultados das eleccións vascas. Como non alegrarse dos resultados: polo menos rompen a uniformidade de pensamento, polo menos a súa verdade é diferente. Como non alegrarse despois de tantos xornais pechados, de tantos políticos e xornalistas encarcerados, de tantas leis improvisadas, impostas polo poder político, para ilegalizar *un* partido político (non se atreverán, a cidadanía non o permitirá, a clase política impedirao, a Europa das luces

non o tolerará). É curioso, todos tan respetosos da lei, entanto sexa a súa lei. Tan pronto non lles convén todos os poderes se alían para modificarla. Intentar acabar coa mínima opinión non ortodoxa. Como nos piores tempos do franquismo. O grave é que agora o rabaño traga. O seu consentimento xa está comprado, creado. A ocultación da opresión política forma parte da opresión.

A reconquista, a castración e doma fallou. Máis grande é a derrota cando tanto se puxera no empeño: refregarnos nos focinhos os atentados día tras día, demonizar o nacionalismo (perdón: os nacionalismos; non o nacionalismo, o rancio nacionalismo español, o máis perigoso da península), apropiarse das palabras liberdade, democracia. (Venme á mente outra conversa: hai que cambiar as palabras, xa que o sistema lles cambiou o sentido; crear novas palabras. Iso dicías. Eu penso que a loita ten que estar en devolverlles o significado ás nosas palabras de sempre, en devolverlles a dignidade perdida, porque son nosas, son da xente. O sistema sempre copará os conceptos e os termos, sempre os fagocitará, e niso é admirábel a súa capacidade de sobrevivencia; se nos dedicamos a inventar palabras novas cada vez que nos rouban as vellas todas as nosas enerxías se esgotarán baldiamente na tarefa. Si, contestabas, pero corres o perigo de quedar demasiado ancorado nos vellos conceptos: é un xeito de abriremos portas e xanelas e asomármonos a mundos até agora ignorados. Que a dereita roube e siga roubando: algo sempre se lle pegará: non se pode xogar coas palabras impunemente, porque afinal se volven contra ti.)

Aquí me deteño: creo que me desviei do tema, creo que me deixei levar polas palabras. Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando na baía. Na realidade sentei ante o teclado para falar de Mariano Ramón Sánchez Martínez, cuxo recordo me repercute estes días non me preguntes por que.

A liberdade non é a posibilidade de escoller amo senón a imposibilidade do amo.

O parlamentarismo, é dicir o permiso público para escoller entre cinco opinións políticas, afaga eses moitos que pretenden *parecer* independentes e individuais e gustan da defensa das súas opinións. En última instancia, non obstante, resulta indiferente se ao rabaño se lle ordena unha opinión ou se lle permiten cinco opinións: quen se desvíe das cinco opinións públicas e se aparta terá sempre o rabaño inteiro en contra del.

Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando no fin do día. É tarde. Estou na casa, soa. Non poden deixar de mastur-

barme diante dunha pouca pornografía que pasaron polo canal local. Lembro a amiga que confesa non excitarse con este tipo de películas. Di que están feitas para homes. O sexo está feito para homes? A muller non está feita para o sexo? Revisando vellas carpetas topei esta cita apuntada non lembro cando nun anaco de papel cuadriculado.

Antes seguíñ con interese a cimeira de febreiro en Compostela. Resulta curioso como nos afacemos ao estado de sitio sen grandes indignacións, sen maiores espaventos. A cidade militarizada, cercada, apropiados obradoiros e francos, cidadáns identificados nos seus pisos, rúas secuestradas, cámaras rotas, francotiradores nos tellados, controles diarios ás entradas da cidade, sumidoiros peneirados e selados, prácticas antiinsurxentes nas aforas, cámaras en cada esquina (non, non para a cimeira: as cámaras están aí para vixiarnos todos os días do ano, os nosos movementos, os nosos encontros, as nosas pintadas, os nosos pensamentos...). Non, non é agora na cimeira: pasou antes con ducias de protestas contra esta lei ou este encoro, contra este goberno ou aqueloutro. É curioso como tanta mobilización como hai no continente, tanta folga particular e xeral, tantos países paralizados polos transportistas, polos labregos, tantas manifestacións e protestas, apenas fan menoscabo, non fan o mínimo menoscabo, no sistema. É a policía quen dispara en Gotemburgo, pero son os manifestantes os violentos. É a policía quen asasina en Xénova, pero son os manifestantes os violentos. Aquí non se protesta contra o sistema: protéstase contra inxustizas particulares, localizadas, pequenos defectos que somos quen de mellorar. É indiferente: aquí protéstase contra esta lei ou aqueloutra, maioritariamente, multitudinariamente, e as leis seguen adiante. Porque os que protestan non saben o que queren, non entenderon ben a lei: nós si sabemos e sabemos que se a impomos é polo seu propio ben. Despotismo deslustrado. E non pestanexamos. O rabiosamente antisistema "Que marchen todos" arxentino en ningún momento queremos lelo como berro anticapitalista, como desesperado chamamento a un cambio de sistema. Imaxina por un momento a máis pequena das nosas manifestacións tendo lugar en La Habana. Imaxina a brutalidade policial, a tortura, a descomposición social, os maus tratos e asasinatos de mulleres, a miseria que Europa padece tendo lugar en Cuba: é o fallo do sistema, o totalitarismo, a ausencia de liberdades o causante. E aquí? Non, aquí non deixan de ser pequenos defectos mellorábeis. Nada que ver coa esencia do sistema. O paro non é estrutural, a pobreza non é estrutural. Aquí. Aquí milleiros de moscas sobre montañas de merda son continxentes. O voo dunha soa mosca sobre unha bosta na Habana Vella resulta estrutural.

Para. É hora de parar. É tarde. Ao fondo agonizan as luces do Cabo.

Adiviño as bateas boiando na noite. Na realidade sentei ante o teclado para falar de Mariano Ramón Sánchez Martínez, cuxo recordo me regresa estes días despois de ter topado o seu enderezo nun anaco de papel cuadriculado.

A liberdade non é a posibilidade de escoller amo senón a imposibilidade do amo.

Parliamentarianism, that is to say public permission to choose between five political opinions, flatters those many who like to *appear* independent and individual and like to fight for their opinions. In the last resort, however, it is a matter of indifference whether the herd is commanded an opinion or allowed five opinions. He who deviates from the five public opinions and steps aside always has the whole herd against him.

Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando na ría. É tarde. Estou na casa, só. Non puden deixar de masturbarme diante dunha pouca pornografía que pasaron polo canal local. Lembro aquela amiga que confesa non excitarse con este tipo de películas. Feitas para homes, di. O sexo está feito para homes? Revisando vellas carpetas topei esta cita apuntada non lembro cando e supoño que durante a miña estancia en Londres nun anaco de papel cuadriculado.

Antes seguíñ con grande interese o espectáculo, en directo, da caída do wtc. Resulta curioso que un acontecemento desas características me producise unha alegría estrutural que non fun quen de agachar. A mellor produción audiovisual dos EUA en moito tempo. O mundo está en venda. O espectáculo das operacións de compra está en venda. Tanta liberdade de mercadorías, tanto liberalismo, neo ou non: pero á hora da verdade unha censura implacábel sobre o espectáculo.

Móvense os capitais e as mercadorías, impídense os movementos da xente. Como se pudésemos ser donos do cacho de terra que nos viu nacer, do ar, dos ríos, da chuva. Esfaragúllase o Estado social, fortalécese o Estado militar e policial. Privatízanse as ganancias, socialízase a contaminación, a desfeita ecolóxica, o lixo. Intégrase a economía global, desintégranse as economías locais, as sociedades. Terrorismo. Hai que reinventar a linguaxe. As palabras luxadas, violadas, desvirtuadas, vendidas por unha mancha de dólares. E o mundo consente. E a dereita aplaude. E a esquerda consente. Paga a pena falar? Son tantos os datos, os exemplos, as situacións, as mentiras, as hipocrísias, que cando me fago consciente dos músculos da miña cara ante o telexornal das tres descubro un sorriso de satisfacción que non son quen de borrar, un, dous, tres avións, unha torre, dúas torres... terza feira 11 de setembro:

os avións, os gritos, o lume, a morte, o terrorismo internacional, dirixido desde lonxe, moi lonxe. Acabar cos terroristas e cos que os acobillan, apoian, defenden, xustifican, miran, ven, pensan, soñan: acabar con Kissinger (premio da paz? que paz? que cemiterios?), cerebro do asalto a La Moneda daquela fatídica terza feira 11 de setembro, 1973. Bombardear New York, arrasar os EUA en represalia. É esa a lóxica? Caen as torres e un alégrase, hai unha bomba e un alégrase (estarei cometendo un delito ao escribir estas palabras? Poderei pensalas? Soñalas?)¹. O Washington de hoxe fai parecer a Roma de Calígula unha reunión de beatas. Un analiza a situación e por ese só feito (analizar, pensar, buscar os motivos que xa é buscar a solución) é acusado de milosevista, etarra, huseiniano, talibán. Un mundo en branco e negro. Ou estás comigo ou estás contra min. Palabra de Bush. Palabra de Xesús Cristo. Pero tamén son súas: Quen non está contra min está comigo. Xa non cabe a neutralidade. Desde dentro ou desde fóra, cos nosos soldados ou cos deles, con sangue ou con dólares: é indiferente o método: quen non está comigo está contra min. Pero a memoria é fráxil nesta sociedade enferma de alzheimer: que pronto esquecemos, que rápido nos repetimos.

E podería seguir así eternamente, pero creo que me estou deixando levar polas palabras. Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando na ría. Na realidade sentei ante o teclado para falar de Mariano Ramón Sánchez Martínez, cuxo recordo revive estes días non me preguntes por que revive estes días o recordo: Regresaba de San Juan del Sur, aonde chegara despois duns días de mal durmir e pior lavarse en Ometepe para desfrutar da baía, dos baños, da area, das grandes macarelas vendidas na rúa, dos pelícanos pousados nas barcas e navíos, da cama de 25C\$, da tempestade, da praia de troncos pólas e follas arrastrados polo río e devoltos polo mar nocturno, dos habitantes matutinos formigando entre eles escollendo carregando carrexando aprovisionando. Regresaba de San Juan del Sur porque remataba o sueto e houbo que coller o bus de volta a casa, á Gran Sultana. Á altura de San Jorge un control policial fíxome descer por non levar o pasaporte comigo, deixado na casa alugada en Granada por seguridade, explico, como me aconsellou a policía da vila, explico. O axente mantívome alí fóra, á porta, mentres o resto da pasaxe reembarcaba; alí á porta, mentres o condutor metía presa; alí á porta mentres me baixaban a bolsa e o bus arrancaba, despois de negociar a devolución da metade do billete. O uniformado esperaba, torpemente, unha mordida que me permitira

---

¹ A destrución soñada por, pensada en nome de, os Jairos de México D.F., os Pixotes de Río, os Krisna de Mumbai, as vendedoras de rosas de Medellín.

continuar. Ante a miña falta de predisposición, de mencións monetarias, arranxamos coa promesa de enviarlle copia do pasaporte por fax. Policía sandinista aprendiz de corrupta. Falta de práctica: que esperar dun país onde os cheles non somos “turistas” senón “internacionalistas”. Señora en San Juan del Sur: “Aquí este internacionalista quería...” A historia marca.

Non quedaba outra que esperar novo transporte, algún bus que se dirixira á capital e que permitira descer no cruce de Granada, xa familiar. É alí que espera Mariano Ramón Sánchez Martínez, é alí que o coñezo, é alí que, nervoso, me pide un delta e enceta unha conversa que é confesión. Fálolle de Zapatera, sobre a que está ao tanto, da ocupación, do desaloxo, da resistencia. Ramón sabe o que iso significa; son noticias vividas, sufridas. Ramón sabe. Esta guerra non é de agora, conta Ramón. A partir de 1980 integreime nas brigadas de alfabetización e saúde, alá no norte, di Ramón, narra Ramón entanto esperamos polo bus baixo as árbores que cobren a estrada, que peneiran o sol suave do serán. Pero fun perseguido pola guarda durante as súas incursións na montaña e tiveron que deixalo. É así que me vin para Managua. Estiven dous anos perdido, lembra Ramón, e en 1984 o Partido topoume e regresei ao norte. Todos os membros do Partido, todos os que estaban traballando na comunidade, topeimos todos no exército, por decisión deles, pode que por decisión do Partido, non sei, cada quen ten as súa razóns, cada consecuencia a súa causa. Integreime ao exército, a guerra exixíao. A miña familia aínda ficaba na montaña e había que sacala. Foi así como me tocou andar na fronte, primeiro de secretario, despois no grupo de comunicación, e en 1986 chegou o momento de saír á montaña, a enfrentarme tantas veces coa contra-revolución. Foron momentos duros. Houbo momentos alegres, tamén, porque no medio da guerra vívense momentos alegres, pero cando tiñamos mortos era difícil, porque máis que todo eran amigos, compañeiros, compañeiras... En 1986 mataron a miña compañeira na zona de Waslala. Foron os momentos máis difíciles. Prometín seguir na loita e así estiven tres anos máis. Xa a guerra parecía que ía remitindo e regresei á miña casa, pero non para sentar e dicir aí rematou todo, non, senón para integrarme á organización desde alí, para seguir loitando. E até agora sigo loitando. Ramón segue a loitar como os norteños de Zapatera, fuxidos de tanta guerra e tanta morte, de tanto fusil e tanta munición. Queremos paz, din. Deixamos atrás os fusís, din. Pero sei que están dispostos a desenterralos en caso de novo desaloxo.

Si, contesta Ramón, tiveron dous fillos durante a guerra. Non, aclara Ramón, non foi tan duro: a miña compañeira, durante o embarazo, non

saía: o traballo era menor: destinárona ás oficinas, aos comités de saúde. O único que, embarazada ou non, en caso de ataque á unidade tiña que cubrir o seu sector. Alí no norte érase así: todo o mundo tiña que loitar, todos os que estivesen na cooperativa: embarazada ou anciá, en caso de ataque tiñas que acudir ao teu sector de defensa. Porque era preferíbel morrer dun tiro, xa o sentíamos tan natural, que morrer aos poucos, a coiteladas, a que che arrancasen a carne a anacos, a que te queimasen. A decisión estaba tomada.

Ramón, desacougado, desacougante, a cara queimada polo sol e pola idade, os chavellos escuros, desfeitos ou ausentes, xa vai polo terceiro delta cando se achega o autobús anunciado polo berro do revisor que se tece por entre as sombras e as luces alto e claro: “Granada Granada Gran-naaaaaada”. Unha muller, o moño suxeito cun boli de plástico, un vulto ao lombo, cóasenos ante a nosa indiferenza, inmersos na historia como estamos. O traxecto a Granada é curto: case estamos na casa, eu, non Ramón que vai visitar súa irmá, non Ramón que vive en San Marcos, Carazo, Barrio Ernesto Che Guevara (Barrio Lisiados de Guerra), casa nº 38, segundo escribe no papel cuadriculado que me entrega como xesto de amizade sabendo que a miña estancia en Granada será prolongada. Non ten teléfono, pero podo localizalo no da ATC: 04322207. Eivados de guerra, pergunto. Ramón, nervoso, solta unhas bágoas que son incapaz de consolar. Os nicaraguanos son moi machistas, desabábase Ramón; a eles non se lles pode contar nada porque se burlan dun. Non lle chegaba cos sufrimentos e as mortes da guerra para que agora a súa compañeira o abandone, para que se leve a filla común, sen a cal non pode vivir. Non me atrevo a perguntar por que. Adiviño certas inestabilidades emocionais, certas secuelas que non son físicas. Sentir a arrepiante dor do desexo ilimitado, a imposibilidade de manter as expectativas, os roces, os contactos, os amores. A crueldade da separación, o baleiro da separación. Se as relacións humanas están condenadas á soidade, por que atarse tanto a elas, tantos, tantas. A beleza da muller. O amor físico. Que queda da muller pola que tanto chorei, intento consolar. Nada. Completa indiferenza. Que queda dos meses anegados en lágrimas nos que a vida sen ela semellaba imposíbel. Completa indiferenza. Nin ansias de vela, de chamala. Non hai nada máis morto que un amor morto. Posíbel dicilo cando está morto; nunca antes. Á beleza un se afai, deixa de ser. Adiviño belezas e ciúmes e maltratos. É a filla a que resulta necesaria. É a filla sen a cal a vida non ten sentido. É a ausencia da compañeira a que doi. E os dous fillos da guerra? Perdidos para sempre. A muller marcha da casa coa filla. Adiviño certas violencias domésticas, incertas incompatibilidades. É a filla. A beleza. Nada permanece. A

que se debe se non a miña presenza no istmo: abandono, fuxida, busca, anestesia. Como explicarlle a alguén que se ve perdido no máis fondo da soidade que o tempo o cura todo, como demostrarlle a alguén que está a afogarse que hai oxíxeno abondo para todos, para todas.

O autobús entra na cidade e Ramón pide parada: rápido apretón de maos e promesas vagas. Eu deszo na rúa Atravesada, á altura do pequeno mercado do que só fican lixos e frutas podres, perto da casa que temos alugada. Antes de reencontrarme coas compañeiras e os compañeiros que irán regresando ao longo do día tómore un tiste na fresca escuridade de El Volcán e entro no bar da CST para desfrutar dunha vitoria ben fresca. Mañá espéranos o lanchón para levarnos a Zapatera.

Ao fondo agonizan as luces do Cabo. Adiviño as bateas boiando na baía. Creo que me deixei levar polas palabras. Na realidade sentei ante o teclado para falar de Mariano Ramón Sánchez Martínez, cuxo recordo revive estes días non me pergunte por que estes días revive o seu recordo: Regresaba de San Juan del Sur, aonde me levaran uns días de soidade, mal durmir e peor lavarse en Ometepe para desfrutar da baía, dos baños, da area, das grandes macarelas, dos pelícanos pousados en barcas e navíos, da cama de 30C\$, da tormenta, da praia de troncos ramas e follas que o río arrastrara e o mar devolvera na noite, dos habitantes formigando entre eles escollendo carregando carrexando aprovisionando. Regresaba de San Juan del Sur porque remataba o sueto e houbo que coller o bus de volta a casa, á Gran Sultana. Á altura de San Jorge un control policial fíxome descer por non levar pasaporte, deixado na casa alugada en Granada por seguridade, explico, como me aconsellou a policía da vila, explico. O axente mantívome alí, fóra, á porta, mentres o resto da pasaxe reembarcaba; alí á porta, mentres o condutor metía presa; alí á porta mentres me baixaban a bolsa e o bus arrancaba, despois de negociar a devolución de parte do billete. O axente esperaba, torpemente, unha mordida que me permitira continuar. Ante a miña falta de predisposición, de mencións monetarias, arraxamos coa promesa de enviarlle un fax coa fotocopia do pasaporte. Policía sandinista aprendiz de corrupta. Falta de práctica: que esperar dun país onde os chelles non somos turistas senón “internacionalistas”. Señor en San Juan del Sur: “Aquí esta internacionalista quería...” A historia marca.

Non quedaba outra que esperar novo transporte que se dirixira á capital e permitira o descenso no cruce de Managua, xa familiar. É alí que espera, que me espera, Mariano Ramón Sánchez Martínez, é alí que o coñezo, é alí que, nervoso, me pide un windsor e enceta unha conversa que é confesión. Falamos de Zapatera, sobre a que está ao tanto, da ocu-

pación, do desaloxo, da resistencia. Ramón sabe o que iso significa; son noticias vividas, sofridas. Ramón, baixo as árbores que cobren a estrada e peneiran o cabo da luz morna do serán, sabe. Esta guerra non é de agora, conta Ramón, que se integrou nas brigadas de saúde e alfabetización en 1980, que foi perseguido pola guarda somocista, que se refuxiou en Managua, que regresou ao norte para integrarse ao exército, que perdeu a compañeira en Waslala, que se enfrentou tantas veces á contra-revolución, que prefería morrer dun tiro que aos poucos a coiteladas coa carne arrancada a anacos queimados, que viviu momentos alegres e momentos tristes, que prometeu seguir na loita desde calquera trincheira, que segue na loita.

Ramón, desacougado, desacougante, a cara queimada polo sol e pola idade, os dentes escuros, desfeitos ou ausentes, xa vai polo terceiro wind-sor cando se achega o autobús anunciado polo berro do revisor que se tece por entre as sombras e as luces alto e claro: “Granada Granaada Granaaaaaada”. Unha muller, o moño suxeito cun boli de plástico, un vulto ao lombo, cóasenos ante a nosa indiferenza, inmersos como estamos na historia. O traxecto a Granada é curto (e agradézoo, porque cada poucos minutos o ar entre Ramón e mais eu se contamina de irreprimíbeis e desagradábeis flatulencias): case estamos na casa, eu, non Ramón que vai de visita, non Ramón que vive en San Marcos, Carazo, Barrio Ernesto Che Guevara (Barrio Lisiados de Guerra), casa nº 38, segundo escribe no papel cuadriculado que me entrega como xesto de amizade sabendo que a miña estancia en Granada será prolongada. Non ten teléfono, pero podo localizalo no da ATC: 04322207. Eivados de guerra, pergunto. Ramón, nervoso, solta unhas bágoas que son incapaz de consolar. Os nicaraguanos son moi machistas, desabábase Ramón; a eles non se lles pode contar nada porque se burlan dun. Que hai que contar: que a súa compañeira o abandonou levándose a filla común. Non me atrevo a perguntar por que, pero adiviño certas inestabilidades emocionais, certas secuelas que non son físicas, certas violencias domésticas, incertas incompatibilidades. Comprobo a dor da ausencia, o insuportábel peso da soidade. Nada permanece. A que se debe se non a miña presenza no istmo: abandono, fuxida, busca, anestesia. Como explicarlle a alguén que se ve perdido no máis fondo da soidade que o tempo o cura todo, cando a miña ferida segue sangrante tanto tempo despois da traxedia, das traxedias. Como consolar a Ramón se non é compartindo a miña dor desacougante. Pero iso significa revivila, recuperala, visibilizala, darlle unha presenza que unha non quer. Como narrar a dor propia, como transmitila, como darlle toda a transcendencia que ten sen desvirtuala, vulgarizala, simplificala. E entanto narro o relato despréndese

de min, eu son a narradora pero a historia deixa de pertencerme e descubro que podo recrearme nos detalles sen que se me craven como toxos venenosos, e entendo a necesidade de Ramón de falar a súa pena, para obxectivizala, para distanciala. E síntome ben falando de min, da longa agonía da miña nai, a miña longa agonía, do abandono de Londres e a vida laboral para atendela, da coiraza que unha ten que segregar para poder vivir eses meses coidando unha nai que non te recoñece unha nai que tes que seguir polas rúas sen que se decate para que non se perda, dos vómitos as noites de insonio os berros as dores as crises os choros a morte. Que sós ficamos papá e mais eu. Ela en paz; nós perdidos en busca da paz. A miña longa agonía que aínda dura. E síntome ben falando de min e falando de Manuela que deixou Londres para visitarme, para estar comigo, para compartir os momentos e os leitos e os amores e os tactos e os beixos e os orgasmos e tantos anos. E sinto como se me acelera o corazón cando me dispoño a contar a morte de Manuela. O traxecto a Granada é curto e Ramón pide parada antes de poder eu rematar a miña historia: rápido apretón de maos e promesas vagas, un brillo de agradecemento na súa mirada. Sígoo cos ollos através da xanela e contemplo o seu encontro cunha muller que o aperta sorridente. Eu deszo na rúa Atravesada, á altura do pequeno mercado do que só fican lixos e frutas podres, perto da casa que temos alugada. Antes de reencontrarme coas compañeiras e os compañeiros que irán regresando ao longo do día tómomome un tiste na fresca escuridade de El Volcán e entro no bar da CST para desfrutar dunha toña ben fresca: necesito espazo e tempo para rematar o relato que agora me fago a min mesma, íntimo, privado, mental, portanto subxectivo, doloroso, con eses momentos de pracer que non podo desbotar co resto, que teño que recuperar por moito que veñan acompañados de insofríbeis dores. Non permitir que un segundo de morte destrúa anos de pracer. Morte cruel. Todo morre. A vida é un accidente. E eu esfórzome por lembrar porque a cara de Manuela se me esvai, desaparece día a día: Manuela non é máis que unha nebulosa imaxe, etérea, intanxíbel, inmaterial, imposíbel de fixar. Intento lembrar as súas faccións, a ollada, o nariz, o sorriso, os dentes, e a mente pérdese por mil rostros coñecidos ningún o de Manuela. Fican as apertas, as posturas, os dous corpos en comunión, a intensidade do pracer que nunca máis poderei recuperar, topar, desexar. Non é posíbel. Sen ela. Un segundo de morte que todo o destrúe, tan dolorosas as circunstancias. Un segundo de morte ante a morte continua de mamá. Un segundo de morte ante os meus ollos asombrados. Porque Manuela viñera verme, recién aterrada após dous meses de separación, veu verme á casa da miña nai que xa non está, que xa non existe máis que no recordo e no caixón

que velan na sala, ven á casa da aldea da que tanto gosta, á casa da curva, a curva onde tantos accidentes vira desde a infancia, a curva onde Manuela está tendo o seu derradeiro accidente, diante da casa da miña nai que descansa no cadaleito, diante miña, dos meus ollos asomados á xanela, do meu ollar espantado, a casa da curva, a aldea que nunca máis visitarei, que abandonei ese mesmo día, a casa na que agoniza meu señor pai.

Mañá espéranos o lanchón para levarnos a Zapatera.

Ao fondo agoniza o parlamentarismo. Antes seguíu con grande interese as luces do Cabo. Permiso público para o espectáculo. Adiviño as bateas boiando nas cinco opinións políticas, para falar dun acontecemento cuxo recordo resulta indiferente. Non me preguntes por unha alegría estrutural despois duns días de soidade. Non poden deixar de masturbarme diante da caída do wtc. Un control policial confesa non excitarse detrás do acontecemento. Regresaba o berro do revisor que non a miña presenza nas dores as crises as desagradábeis flatulencias. Adiviño as bateas boiando na derrota. A Gran Sultana, perdido no máis fondo da paz, perdidos en busca das mortes da guerra, o pasaporte ao lombo, por seguridade, explico, para compartir os momentos de amizade sabendo que o sexo está feito para homes? Revisando vellos nacionalismos o condutor mete presa mentres só fican lixos na morte de Manuela. O traxecto solta unhas bágoas que, en última instancia, resulta cambiar as palabras que me permitan continuar ante a prolongada mirada que hai que contar: porque son nosas, monetarias, pergunto nervoso, encontro cunha muller, non me atrevo a preguntar por que. O sistema sempre roubará a historia, a súa compañeira boiando na baía, antes de reencontrarme coas incompatibilidades. Comprobo a dor da ausencia, o liberalismo, pero á hora da verdade confesabas non excitarte con este tipo de tarefa. Corres o perigo de vivir. Non me atrevo a preguntar por que. Sentei ante o teclado para desfrutar da ferida da xente. Non se pode xogar coas noticias vividas en soidade, por que atarse tanto a elas, tantos barcos e navíos, a baía, os baños, por moito que iso significa revivila, recuperala, militar e policial. Privatízase a uniformidade de pensamento, conta Ramón. Completa indiferenza peneira o sol suave do serán, nada máis morto que un partido político tolerado pola Europa do amo. En última instancia resulta necesaria, a filla sen a cal a vida son incapaz de borrar a morte continua de mamá.

Regresaba do espazo e tempo para rematar o parlamentarismo, é dicir, os pelícanos pousados nas barcas e momentos de pracer que se desvían das cinco opinións públicas, da tempestade, da praia cuberta

dunha nebulosa imaxe. Intento lembrar unha pouca pornografía que, ante a miña falta de predisposición, os dous corpos en comunión, topei nun anaco de papel nervoso. Son noticias vividas, sofridas, que xa non existen máis que no recordo e a súa verdade é diferente, como a das árbores que cobren a estrada, que peneiran a curva onde tantos accidentes obteñen unha representación diante da casa da miña nai, diante miña. Como non alegrarse: polo menos a miña familia aínda ficaba na montaña, no caixón que velan no norte: todo o mundo tiña que levarnos a Zapatera, porque era preferíbel morrer dun tiro a esperar novo transporte. Manuela terá sempre o rabaño inteiro asomado á xanela que abandonei apuntada no despotismo deslustrado de aquela terza feira fatídica na fotocopia do pasaporte. A brutalidade policial está feita para homes. En 1986 mataron a capital: descenso no cruce en Compostela, en branco e negro. Ou estás comigo ou na guerra, conversa que é confesión, con sangue ou con dólares. Queremos paz, din, para seguir loitando. Cámaras rotas, francotiradores, transportista, polos labregos, tantos manifestantes, grandes macarelas, mal durmir e peor embarazada queimada polo sol e polos navíos arrastrados polo río e pola nosa indiferenza.

Non lle chegaba cos sufrimentos e a dignidade perdida moi machistas; a eles non se nos dedicamos a inventar palabras montaña, esgotarán baldiamente a filla común o Partido impunemente a perguntar por que, traballando coas palabras impunemente emocionais, certas secuelas que topei no exército porque se poden volver contra ti. Non son físicas. Sentir a decisión de partido. Integreime que de momento os que derramarían ilimitado, a imposibilidade do exército, a guerra exixíao. Cada quen ten as súas razóns, acabar cos terroristas reconquista e castración das cinco opinións do billete, o axente, a guerra exixíao. A miña familia cerebro do asalto español, o máis perigoso pornografía somos turistas da guerra escribir estas palabras. Poderei pensalas? crear novas palabras, tipos de películas, son eu especial transporte que se dirixe loitando de tanto fusil quen non está comigo, asomármonos a mundos diarios alfabetización, perseguido ás oficinas agonizan as ducias de protestas contra os poucos a coiteladas coa carne desacougante, tan natural lavarse en Ometepe para desfrutar da posibilidade de escolla, a policía quen dispara, desfeitos ou ausentes, a que te queimasen, formigando na defensa das súas opinións contra o sistema de plástico, historia, traxecto, maioritariamente indiferente se ao rabaño.

Nada permanece entre as sombras e as luces e mais eu se contamina de berros as dores as crises fuxida, busca. Unha muller. Estamos na casa, en paz; nós perdidos soidade e tempo a nosa indiferenza, inmersos no

papel cuadriculado que me comigo, para compartir hai oxíxeno abondo para case estamos na casa, frutas podres mañá espéranos deixei levar polas violencias domésticas, incertas alugada. Un tiste en días de soidade, as relacións humanas están condenadas: O amor físico. Transmítilla, darlle un segundo de morte destrúa e entanto narro non é máis que descer por non levar ciúmes e maltratos. O resto para sempre. A muller marcha da casa coa miña longa agonía, do abandono nunca máis poderei recuperar, que todo o destrúe alí, fóra, á porta, mentres a filla non te recoñece, morte continua adiviño vivir, creo que, que queda da muller, explico remataba o sueto, fillos da guerra. Escuridade que lle botan manifestacións non ten sentido. É no bar da CST dunha victoria a que doi. E os dous esperan, adiviño certa Zapatera. Mulleres por incertas incompatibilidades. Ao fondo compañeiros, e nada permanece. Sentei ante o exército que se ve perdido, repercute este seguir así eternamente, preguntese polas palabras, a liberdade no máis fondo da imposibilidade cura todo, como de alguén que se afoga abondo d

การรถไฟแห่งประเทศไทย
STATE RAILWAY OF THAILAND

ตั๋วโดยสารรถไฟ

ต้นทาง / ORIGIN		ปลายทาง / DESTINATION	
อุบลราชธานี UBON RATCHATHANI		กรุงเทพ BANGKOK	
เวลาออก DEP. TIME	เวลาถึง ARR. TIME	ชั้น - ประเภท CLASS - COACH TYPE	ที่นั่ง - ที่นั่ง CAR - SEAT NO
19:15	06:35	2 นท. 32	2 31
		ราคาตั๋ว PRICE	
		381	

ชาย
MAN

เตียงบน
UPPER

ผู้ใหญ่
01-01

Y-te

Insawrín

0678

D'ourosMeets Ali

Passagem de
ALFANDE

ten

KIM THÀNH

TRANSPORTE

EGRIA

0790505

0800

ERVE-O

TAP TAP

safety matches

PEACOCK BRAND

SAFETY MATCH

ตรานกยูง

POK

LA CERVEZA DEL OCCIDENTE

PRODUCTO

EL EXCESO DE ALCOHOL ES PERJUDICIAL

100 S.P.

100 S.P.

400 S.P.

102

copih

FOSFOROS

055830

Full

MAN

20

ฮากนูฮาน

HAKNUH MAN

TRANSPORTE

EGRIA

0790505

0800

ERVE-O

TAP TAP

safety matches

PEACOCK BRAND

SAFETY MATCH

ตรานกยูง

POK

LA CERVEZA DEL OCCIDENTE

PRODUCTO

EL EXCESO DE ALCOHOL ES PERJUDICIAL

100 S.P.

100 S.P.

400 S.P.

102

copih

FOSFOROS

Capítulo X

Chama

aquí estamos recoñecéndonos falándonos como sempre coa diferenza da presenza que nos fai máis vulnerábeis aquí te vexo falándoches recoñecéndote cando te achegas a min imaxinándote así sen saber como por que aquí me alegro de verte despois de durante estes tempos de escuridade aquí me vexo a falar contigo sorprendida de ti de min sorprendida do valor ou covardia de terte chamado da loucura das loucuras que se fan e inquiétame o teu pensar a túa loucura as túas expectativas o medo á decepción as túas razóns que son as miñas aquí estou clandestina a estas horas da noite baixo esta chuva que fai máis desesperadas as horas que non pasan pensando no meu marido que está como non de viaxe de negocios aquí contesto á túa inquisición de algo hai que falar contando a miña vida por primeira vez vinte anos de convivencia que nunca contei porque a vida que poden contar a Miguel era tan nova tan carente tan terna tan coñecidos que nin sequera compría narrala vinte anos de matrimonio feliz un fillo dúas fillas marabillosos por vez primeira independentes cada quen coa súa vida que contará ou non cada quen deixándome un baleiro un abismo unha carencia entre Miguel e mais eu tan feliz tan bondadoso tan querido tan xeneroso o mellor pai o mellor marido posíbel o fillo e as fillas adóranos tan feliz eu de tanto amor tantos ciúmes absurdos de que tanto o queiran e eu tan boa tan xenerosa tan

querida dos meus queridos tan amiga dos meus amigos tan fiel aquí estou cun descoñecido contando a miña vida as miñas escuridades pasadas o derrube de tantos anos construídos por unha simple sospeita desbotándoa eu mesma falando con el para que me convencera desexando ser convencida por esa paciencia ese sorriso esa bondade pero o convencemento desaparecía coa súa presenza e novas dúbidas cobraban forza como esquecer esas chamadas inxustificadas mes a mes sempre coincidentes coas súas viaxes esa rabia que me impulsou a chamala ela tan nova fermosa ela con ese corpo tan feito tan apetitoso tantos ciúmes eu aquí deteriorada pola vida e os fillos por moito que me intenten convencer do contrario coñecida de sempre na empresa chamala para comprobar que si está na casa e recibir a resposta non a resposta está de viaxe de viaxe con el con Miguel que xustifica as chamadas cuestións laborais pero a esas horas pero tan persoais tan íntimas eu sen atreverme a entrar na empresa incapaz de mirala de sentila por medo á reacción tan guapa tan esvelta tan simpática e sociábel e intelixente que intento toparlle defectos para poder odiala e non llos dou topado eses peitos tan firmes como eran os meus cando Miguel me ollaba que xa non son non son esa son esta desesperada vinte anos tirados pola borda os motivos para vivir esvaecidos na sospeita como deixalo se o quero con toda a alma se hai tres criaturas se non podería topar nada mellor como deixalo aínda sen a complicidade de antes e como non o van querer sempre tan xeneroso como cando lle regalou o coche á filla maior tan detallista pero tan desconsiderado porque o que antes gostaba del agora non llo aturo e non suporto e debería saber que non suporto que se tomen decisións na casa sen consultar e aí o tes regalando coches sen mencionarmo eu tan sorprendida como a filla e claro que é o seu diñeiro pero a fin de contas é el quen vive de min porque son eu quen traio a comida quen lle dou a casa e tantos anos aguantando sen ser consciente de que estaba aguantando por iso agora é tan difícil refacer a desfeita tantos fíos rotos o diálogo tan xélido o amor tan escaso o seu corpo arrastrando o cheiro dela da outra e teño medo de converterme eu na outra que ela sexa ela e eu a outra quizá sexa cuestión de tempo desabafarse un pouco grazas por vir falar contigo para superar as noites nas que as dúbidas seguirá a vela me impiden o sono e a fin de contas a tristeza de non saber se a fin de contas todo foi imaxinación miña esa é a traxedia a confianza rota fíxome tanto ben falar contigo poder narrarme compartirme tanto que ben me sentou cando colliches o teléfono apesar dos nervos como agora coa túa presenza eu son moi fiel cos meus amigos e aínda que sexa a primeira vez que nos sentamos xuntos a unha mesa nun currecho escuro do bar tu coa túa cervexa e o bocata e eu coa miña

camomila sempre estes problemas de estómago es xa un amigo falo contigo como se te coñecese de toda a vida falo porque non te coñezo ven a ser o mesmo a confianza na persoa invisíbel que se agacha tras a celosía do confesionario converter un estraño en amigo através da narración e a miña casa é a túa e serás sempre benvido en Vicedo só ou acompañado quizá até mellor acompañado para evitar suspicacias ou só e apresetoche a Helena a miña mellor amiga a miña amiga a única ela que sabe todos os meus segredos agás este si sabe que vin ver alguén non sabe quen nin como nin por que porque non o crería como facelo se apenas eu o creo Helena que afortunada sen compromisos sempre animándome a saír con ela coñecer xente tantos homes na súa vida e eu aquí atrapada desesperada como dicirillo non me entendería non entendería esta alegría que sinto de estar contigo este cariño que sinto o pracer de saberme escoitada mirada aprezada pechei a tenda e vin directamente como alguén coma ti acabou chamando si xa o sei como alguén coma min se todos somos iguais se non existe tal cousa como a normalidade era un mozo normal din do asasino que é a normalidade todos temos as nosas loucuras todas somos capaces do que nunca imaxinabamos só é toparse na circunstancia axeitada

que podo dicir eu tan calado tan pasivo recoñecéndote na túa propia descrición achegándome ao coche recién-estacionado mentres tu descés e camiñas cara a min recoñecéndome no teu recoñecemento que podo dicir eu mentres pouso os labios na túa fazula e te cubro co guarda-chuvas mentres camiñamos sen rumbo polas rúas de Viveiro tan lonxe do meu piso tan perto da túa casa o mesmo mar que podo dicir eu escoltándote internándome na túa vida nunca antes narrada na miña tantas veces desenvolvida tantas veces inventada e ante ti desvelando por vez primeira a escuridade na que me apago o teu sorriso resgatándome do abismo reavivando a chama podo contalo todo porque falar contigo é como falar só falar co meu espello anónimo e íntimo un nome e unha cara e un número de teléfono desnúdote desnúdaste pouco a pouco e aprendo de Vicedo do teu negocio do teu marido seus amigos descubriendo algún común que me apresuro a ignorar as túas amizades a vida na vila eu calo eu falo eu conto vaguidades non minto explico os sentimentos as sensacións a profisión omito os detalles para así poder chegar á verdade do noso encontro cal é a verdade a verdade miña a dela a nosa tan alto estaba que a caída foi mortal ferido fatalmente tanto a querías preguntas asombrada pola curta duración do amor si tanto me quería tanto nos queríamos como non querer cando se descobre o amor cando un se dá conta de que o que antes denominaba amor non era máis que

un murcho reflexo un insípido sucedáneo pero todo se transforma nesta vida e o amor remata desnamoreime díxome que facer ante iso cando os tempos non coinciden cando o amor segue nunha das partes incompleto eivado mutilado e nunca soubera o que era o amor nunca me imaxinei saber o que é estar no inferno este abandono este estado de anestesia continuo este desinterese pola vida e porén tan vivo na dor nas lágrimas continuas por iso chamei porque a desesperación facía insuportábel a soidade buscar non sei que non sei que espero de ti de min unha voz amiga saber de alguén que pensa en ti que che fala que che conta saberme importante de novo contigo estas semanas escapando das amizades dos coñecidos das coñecidas para que anegalos coas miñas bágoas o reencontro coa vella amiga que nalgún momento até me fixo sorrir non sabes que estraña sensación esa carantoña durmir con ela non me quixo deixar só durmín con ela vella amiga vella amante o consolo das súas maos en tempos tan queridas as propias lágrimas despertáronme ás poucas horas non sabes o que é iso si sabes o que é iso o fin do mundo ese primeiro encontro coa realidade ese torrente que sai do estómago violentamente cegándome impedíndome ver á amiga á amante que me aperta á que rexeito que me acompaña esa mañá sentando nun banco da ferradura ao meu carón dándome conversación que eu non quero non podo calando por fin estando alí os dous en silencio agradézollo dicíndolle por fin por favor vaite ante a inminencia dunha nova fervenza de bágoas que non debo compartir ese é o meu inferno faime tanto ben estar contigo fumando bebendo por fin comendo este bocata con apetite contar a fondo a miña historia escoitar a túa compartila só miradas e palabras voces e brillos e sorrisos non hai tacto agás o rozamento do saúdo non cómpre o tacto sabemos que está aí só hai que estirar a mao e está aí esa outra mao esperando sen expectativas sen desexos tentando voz e ollos e sorrisos e comprensións sabemos que tes que regresar a casa faise máis tarde do esperado e estou a gosto e estás a gosto díxome que estás a gusto que rápido pasou o tempo e é hora de erguerse deste escuro curruncho desta escura baiuca nós os únicos clientes subir as escaleiras despois de pagar a infusión e as cervexas e o alimento abrir o guarda-chuvas e camiñar cara aos coches lentamente sen querer chegar paseando en silencio sen molestarnos o silencio

síntote úlote ao meu carón baixo o mesmo guarda-chuvas gustaría tanto poder enlazar o meu brazo no teu camiñar como unha parella máis sentirte fisicamente que pensarás de min tan fráxil tan segura contigo tan contente de terte chamado de teres acodido collerche a mao medo de ti das miradas da xente estando tan perto da casa camiñamos lenta-

mente sen querer rematar o paseo pero os coches aí están a túa matrícula doutra provincia forasteiro e tan íntimo cóbresme até á porta do vehículo xa non hai volta atrás aquí paramos e aquí temos que despedirnos ansiosa do novo rozamento que será a despedida o até á próxima quizá o adeus pero non importa porque a noite está aproveitada e os teus labios póusanse sobre a miña cara e a túa mao a que tes libre póusase sobre a miña meixela e así ficamos ollándonos sen pestanexar serios intensos e os teus labios déitanse nos meus e eu fico paralizada da sorpresa da novidade dos primeiros e únicos labios que xa son boca xa son lingua que coñezo despois de vinte anos suavemente explorando as enxivas os dentes inmóbiles eu digo algo así como e non sei de onde saco as forzas que as olladas que a xente que nos metamos no coche onde a escuridade nos protexerá e alí seguen os beixos máis intensos e as caricias e esa mao que explora o meu corpo baixo a roupa non o esperaba digo eu tampouco dis góstoche digo por suposto dis por que o faría se non dis e nunca me sentín tan excitada e nunca pensei atreverme a estirar a mao a miña mao para sentir o teu corpo a túa excitación ás veces separámonos fumamos un cigarro falamos teño que marchar digo tu asentes sen entender que o que quero é que me ispas aquí mesmo que estou ardendo por ser túa por entregarme a un descoñecido a un amigo é tarde dis e eu quero que acendas o coche para desaparecernos por algunha corredoira entre as árbores na noite para desaparecer nos teus brazos na túa saliva é tarde digo pensando no regreso a casa nas escusas na xustificación da tardanza e apértome a ti unha vez máis sen poder separarme da túa lingua os beizos tan carnosos o sabor tan doce é tarde pero tu segues sen comprender e é tarde dis tes que marchar dis agora si é a despedida agora si é un até á vista.

véxote tan fráxil tan dócil tan submisas eses ollos tan abertos e fixos que pousei a mao sobre a túa fazula e sinto a calor do teu corpo e a resposta tímida dos teus labios nunca o fixen nun coche digo tu tantas veces cóntasme mentres fumamos un cigarro entre aberta e aberta con Miguel antes de casar eu non tiña coche naquelas idades os nosos leitos eran a herba da beira do río as baldosas das casas abandonadas os carreiros e as corredeiras cando non podíamos aproveitar as ausencias dos vellos para desfrutar da brandura dun colchón nunca o fixen nun coche digo e penso na incomodidade na falta de espazo nos corpos a medio espir e penso que nos merecemos mellores circunstancias a miña casa moi lonxe demasiado tarde para ir a un hotel argumentas pero o desexo continúa déitaste sobre min apertándome para sentirme a miña mao baixo os teus pantalóns sentíndote por sobre a braga por baixo dela comprobando

humidades é tarde digo tes que marchar merecémonos algo mellor a liberdade da túa mao que non acaba de espirme de sentirme o desexo e a realidade

toda colorada e rozada e excitada conducindo cara a casa sen poder crelo sen poder contarillo a ninguén a Helena nin a Helena o meu primeiro segredo e a casa semella tan fría e Miguel tan distante e eu mesma tan diferente eu mesma que non son a mesma aproveitando a ausencia de Miguel para seguir coas túas caricias sen ti a miña mao convertida na túa retorcéndome apertando as coxas e cada vez que repito o teu nome que nin sei se é o teu esta chama que nace do meu sexo esténdose polo corpo e acaba na gorxa en berro rexeitando a Miguel por primeira vez como por primeira vez descubrindo os praceres solitarios que deus me perdoe e xa non podo esperar ao día seguinte para poder chamarte e falamos día si día non hoxe si esta noite soñar para acurtar distancias os compromisos o traballo os quilómetros e eu chamo e teño medo de que coñezas alguén e non queiras verme máis eu máis doado aquí estou fixa fixada para sempre e esta xanela sempre a poderei abrir cando o ar embaloreza demasiado cando custe respirar tu sabes que aquí estarei eu non sei nin onde estás agora eu na tenda tras a caixa saudando as viciñas os bons clientes encargando facendo contas quizá un café con Helena que me contará as súas últimas aventuras e despois a casa e escoitar abúlica as novidades de Miguel no traballo que non quero saber e os fillos que veñen de visita e sentirme querida eu sempre tan cumpridora tan bondadosa e iso reconforta o cariño da xente reconforta non chega abrir a xanela e chámote unha vez máis e tardamos sempre invariabilmente en darlle calor á conversa e cóntoche que marchei do piso cos fillos á casa da aldea tan fría tanto medo pasei polas noites tan soa e se despois de dous meses volvíñ foi por eles e por algún cambio de actitude en Miguel como máis detallista pero el sempre foi detallista e quizá sexa eu a que necesita ver maior detallismo apreciar que me apreza máis agora que non me ten e por que preguntas porque cando o caldeiro está acugulado a mínima gota o desborda e eu a traballar todo día na tenda e logo ter que traballar na casa e limpar e cociñar para todos sen axuda e cando lle pido axuda el responde que el xa cumpriu co seu traballo e eu que acaso non cumprín eu co meu e co de todos e como poden estar tan cega todos estes anos porque o que agora non aturo o que me dá unha renegueira decátome de que sempre estivo aí pero antes tan namorada que era incapaz de ver e realmente gustaría de volver namorarme del non podería topar outro mellor deséxoo de todo corazón cariño e doume conta de que te chamo cariño e gosto de chamarte cariño e con

todo o amor somos tan diferentes tu e mais eu Miguel e mais eu que non sei como podemos convivir tanto tempo e éntrame unha sensación de desespero de ter perdido unha vida inteira traballando como unha escrava para un home que nunca estaba na casa sempre de viños cos amigos e agora si que o sei coas amigas seino e non quero pensar en cantas houbo pero sei que as houbo seino non che podo dicir por que non teño elementos cos que acusalo pero agora sei que non só houbo esa vez da que tamén non teño probas seino si quero volver namorarme del pero é imposíbel unha vez rota a confianza unha vez abertos os ollos e que feliz era con eles pechados cega e namorada e sei que agora que non pode tocarme que non lle deixo durmir comigo intenta ser amábel pero sempre tan egoísta é incapaz de entenderme de chegar a adiviñar que tipo de comportamento necesito como cando estiven no hospital polo da vexiga e ao regresar vexo no xardín unha lareira desas unha cheminea unha grella desas construída fíxoo para darche unha sorpresa dime a filla maior pero non podo deixar de enfadarme con el cando en tempos o houbese comido a beixos non podo deixar de odialo porque debería saber que non me gusta que as decisións que afectan á casa e á familia se tomen sen consultar e choro de desesperación unha vida perdida inútil e menos mal que podo falar contigo con ganas de bicarte e pedirche que me apertes forte e outra vez e máis forte e unha nova aperta para mañá e tu chamas un día no medio da comida e alí están Miguel e alí están os fillos e eu non podo falar e ese segredo e o risco e terte alí comigo através da voz na miña casa ante todos ante Miguel que xoga coa pequena e me mira e eu devólvolle a mirada e agasálloo cun sorriso que é teu sempre teu e a base de monosílabos contesto o teu chamei en mau momento si estás coa familia si chamo despois si e tras a desbandada chámote preocupada que pasou nada que ía pasar pero foi a hora a que me sorprendeu e o tempo talvez e por fin por fin quedamos para vérmolos un día unha noite no mesmo sitio alí xunto á gasoleira xa nos coñecemos xa queremos recoñecernos xa coñecemos os coches xa nos queremos coñecer máis

que non gosto de deixar as cousas pendendes e non sei por que quedei agora que empezo con esta outra persoa e non é o amor de antes porque se non non tería quedado contigo quizá porque estamos empezoando e tu dis o amor pode chegar co tempo e eu digo espero que si no interior do coche que compartes co teu marido e xa decidimos mudos non ir tomar o café porque preferimos o tacto ás palabras e a discreción fainos buscar un carreiro intransitado amparados pola escuridade e comezan os bicos tan esperados e as apertas e como que o coche segue

a resultarme incómodo e prorrogamos a conclusión con cigarros que tu fumas que tu apenas fumas e falamos e repetimos argumentos e seguimos a marabillarnos de cómo fomos capaces de erguer o teléfono e marcar o número e eu pergunto que por que me escolliches pero non houbo escolla foi a escolla do azar o meu foi o primeiro número que che deron e eu conto o que non debería contar e falo das outras mulleres ficticias coas que quedara aquela viaxe a Vigo onde quedar cando non coñeces a cidade e ela di na praza dos cabalos sen maior especificación sen maior interese e eu daquela xa me debería ter decatado pero o desexo alí me tivo dando voltas á fonte dúas horas e cando volvíñ chamar que comunicaba que non había maneira de dar con ela que o intentara noutro momento e houbo outra aínda tan estúpido me vexo agora tan inxenuo na Coruña as referenzas tan burlescas levarei un vestido vermello dicía a de Vigo e eu achegándome a toda muller de vermello e era excitante o momento saber que os dous estábamos alí polo sexo sen importar idades ou beleza tan inxenuo e a da Coruña quizá xa se compadeceu de min levarei un abrigo de pel e un pequinés dunha correa dicía pero non dicía onde compadecéndose aforrándome a viaxe porque o teléfono que me deu e aínda tardou en dar quizá buscando algún desactivado para sempre nunca contestaba nunca soaba e entón xa non me importaron os cartos e volvíñ chamar e non me importou esperar que me atenderan para dicirlles que eran uns cabróns e que lles ía pór unha denuncia e notei o cambio de ton e a rapaza ao despedirme bruscamente de verdade nos vas denunciar di e claro afinal non denuncias quizá cando chegue a factura pero era tal a desesperación que eses pequenos enganar servían de distracción e non me arrepiño así que tu es a primeira persoa coa que quedo a única espero é curioso porque podía ter acodido a vellas amantes a vellas amigas que aínda me queren mais non sei prefería sexo anónimo non buscaba amor ao que non poder corresponder e esas noites nos prostíbulos a pagar cubatas caros e mirar para as mulleres e non atreverme e por que por que pergúntome eu por principios non sei o que son os principios porque si me atrevín e non nego que eses momentos de sexo sen rostro me daban grande calma algún instante de amor quizá porque son esas cousas que non podo contar aos amigos aos compañeiros de partido a dor exhíbese entanto o pracer e a necesidade avergoñan como xustificar as debilidades humanas que non son tales se o analisas friamente un é moi consciente do que quer e o que non renunciar a un xesto por unha idea pór na práctica a teoría sen a cal non se sustenta e levaríanos a falar da venda do corpo e quen non vende o corpo non o vende o funcionario non o vende o obreiro por prezos máis irrisorios pero a min si mo contas dis si a ti si cho podo contar pero

como contarcho como non contarcho que mellor imaxe da desesperación da derrota

por que choro deus me perdoe por que choro se estou tan feliz aquí deitada coas coxas descubertas aínda movéndome aínda sentíndote con medo á noite á escuridade que nos protexe con medo a que alguén pase que non me vexan por deus que me vexan xa me dá igual excitada polo perigo pola clandestinidade feliz por ter a capacidade de revivir amores adolescentes tan inquieta ante este primeiro corpo que coñezo este sexo que toco e aperto sen recoñecerme sen recoñecer o sexo de Miguel ao que poucas veces apertei como agora o fago e tu enriba de min e eu que se non tes condón e cando tu afirmas si eu pergunto eu imploro queres facelo sen condón pero tu xa o estás pondo queres facelo sen el entre-gándome aínda máis excitada polos riscos e non podo crer que estea a dicir isto e tu paras e me beixas as bágoas por que choras dis e eu non choro eu estou a rir de felicidade e non podo evitar un meu amor digo meu amor sen decatarme de que non sei quen es de que non te coñezo de nada e non me importa só quero coñecer o que coñezo os teus beixos as túas palabras os teus xemidos non quero máis abonda e por fin por fin o fixen xa non sei se por vinganza ou pracer o pracer da vinganza do empate do equilibrio agora si poderei volver mirar a Miguel único culpábel aos ollos agora si e o sabor da vinganza é doce como o do amor o amor é a vinganza que levaba proxectada sen sabelo gostouche pergunto sempre tan insegura deste corpo que non é o da amante por moi boa persoa que sexa esta barriga estes peitos caídos estas manchas da vitilixe e agora aquí espida debaixo do teu corpo estas bragas vulgares estes pantalóns por que os puxen se sabía que se non sabía que se non quería saber que obrigarme a non aceptar a situación e agora gostaríame gostarche gostouche góstoche e tu tan bondadoso tan comprensivo bicando o meu corpo desexándoo hai tanto tempo que non fago isto digo pou-sando a cabeza no teu peito e non sei por que sei que nunca te volverei ver que o que vimos de facer xa cumpriu as túas expectativas e non che cómpre máis que non cumprín as túas expectativas e non che cumpro máis e unha vez vestidos as luces duns faros sobrepásannos entanto che esmago o brazo chea de medo que non me vexan por favor que de saberse perdería a clientela toda e tu tranquila é só un coche xa pasou e fumamos uns cigarros que hoxe trouxen eu non quero abusar que non te sintas abusado abusada eu ben sei que non ben sei ben sabía o que quería e non me importa que non nos volvamos ver cando me falas desa outra muller que acabas de coñecer o amor pode vir co tempo si dis e faise tarde pero cada vez que temos que arrancar eu agárrome a ti para

ร้านหนังสือ (CRAN)
Music shop.
P.K. was Thamsat U.)

GHORA KUE KATH KA, PIND KUE PAKHAN,
BAKHAR KUE Y...
* you to Jassalmer *

O en la LIBRERÍA DE LAS MADRES

Capítulo XIII

A outra beira

Desde a outra beira do lago chegan, apagados, os sons da cidade, cubertos por un vento dourado que se enreda nas grosas follas do baniano que custodia a vella haveli, polas chilreadas dunha parella de esquíos en pleno cío, polos rechouchíos das palmípedes que, seguindo o exemplo dos picapeixes e do sol, encetan a súa retirada, e polo adexo dos grandes morcegos que no seu percorrido tropezan cos seus minúsculos parentes e coas ruidosas psitácidas que abandonan a xa indescifrábel árbore de grosas follas que custodia a pequena haveli á que chegan, apagadas, as últimas notas do rawana hatha que se deixa aloumiñar na Gangaur Gate, diante dos arcos da Bogore-ki-haveli baixo os que descansan un par de paquidermos engalanados, e, máis distintas, as voces de esporádicos paseantes baixo a xanela do cuarto da repintada haveli, voces cálidas e próximas que semellan falarme ao ouvido con palabras e acentos familiares e descoñecidos. Tantas horas deitado sobre a alfombra, xunto á fiestra aberta, acomodando o corpo contra o trío de grosos e pesados e poeirentos coxíns cilíndricos, tantas horas contemplando as fachadas da cidade, na outra beira do canal, a ponte, os ghats, os arcos, as haveli, o palacio, a cúpula do mandir Jagdish, o ceu, a agua, os dobhis golpeando a roupa nos chanzos... Non, non hai agua lambendo os ghats, non percusionan

dobhis os chanzos, non rebotan os sons na agua; as falsas predicións de Jashfak cóanse no discurso como verdades actuais, pero apesar dos tres días de intensas chuvas o sagar non acaba de recuperar a súa enchida aparencia habitual, de devolverlle ás illas a súa condición de illas, aos ghats a súa esencia acuática, borrando os atallos (xa intransitábeis, recoñezo) que cuatro días atrás tripaba nas miñas vagabundaxes pola vila, convertendo a herba en espello tremoroso no que eu non me reflito, no que se reflite a cidade na que eu me reflito. Tantas tardes sentado ante un chá escoitando os amores e desamores, desexos e inapetencias de Jashfak; tantas horas escoitando os seus poemas (e os de Caroline que son seus) e lendo as súas cartas de desexo e amizade, as declaracións de amor, as promesas incumpridas; tantas noites expresando a miña solicitada opinión sobre afirmacións e actos, sobre ditos e feitos. “Prometeu vir en abril”, láméntase Jashfak. Cuatro meses esperando sen esperanza. Como dicirle que a distancia é grande. Como animalo a esquecer Caroline. Jashfak négase, por moito que eu lle subliñe un doloroso “Estou saíndo cun mozo” que leo na carta que me ofrece. Jashfak aférrase ao escrito a continuación: “aínda que non estou moi convencida” e, en arrebatado bollywoodense, declama que, perdida a virxindade aos 26 anos coa poeta británica, non se poderá interesar por ningunha outra muller, non quererá. Sentados na terraza ante un chá, Jashfak e mais eu contemplamos a cidade através dunha mesta cortina de agua. Jashfak anuncia día tras día a inminente recuperación dos niveis lacustres habituais; o monzón cumpre; o lago responde parsimoniosamente. O optimismo de Jashfak non se arreda ante a decepción de vermos o Fateh Sagar completamente seco, a barca obsoleta no camiño de herba que leva ao parque Nehru. Mais chove. E encanto chove misericordemente, insistentemente, seguimos Jashfak e mais eu ante un insistente e misericorde chá, compartindo intimidades que as circunstancias converten en cotidianidades. Por que me deixaches, por que deixaches que te deixara, escribe Jesvir desde a outra beira. Ante a insistencia, sentíndome na obriga de corresponder sentimentos, ensínolle ao anfitrión o correo recién-impreso, dobrado e húmido no peto. Constató a presenza de Jesvir mentres leo, como se a distancia facilitase as confidencias e acurtase os tactos, sendo a mesma distancia que impide non obstante o reencontro de Caroline e Jashfak. Leo e interpreto e omito e recupero visións e paisaxes e encontros alén da distancia, ao outro lado do atlántico. Revivo a viaxe andina e amazónica, desde a cima até á sima, que me uniu a Jesvir para sempre, revivo entanto narro, pérdome no tempo e no espazo entanto deixo que Jashfak lea. A vertixe do espazo

significa na realidade a vertixe do tempo.¹

Por outra banda, o narrador fala de políticas inopinadas na vella Bharat ante un interesado interlocutor. Bharat: Vello país extremadamente desenvolvido nun avanzado estado de decadencia.² Vello país cunhas estruturas sociais que non mudaron nos últimos mil anos. Vello país, único país, no que só a relixión prende as labaradas da revolta (a palabra *deus*: preludio do asasinato³). Como explicar loitas e guerrillas, armas e organizacións, conversas de paz e departamentos desmilitarizados. (Pero aí están o Panjab e Caxemira e Assam. Pero aí está tamén, omnipresente, a relixión.) Como explicar ante alguén que promete fidelidade eterna a unha muller coa que non compartiu máis de quince días de aloumiños e beixos, unha muller que non volverá ter, que non volverá ver, ao tempo que afirma Non gosto da miña cultura. O narrador non explica. O narrador edita e le o correo de Jesvir. O narrador comeza traducindo a nota adxunta de Colombia Campesina remitida por Jesvir: *Asasinado líder campesiño. O líder agrario e presidente da Asociación de Juntas Comunales de Orito, Putumayo, Pedro Alirio Silva, foi asasinado na noite do primeiro de marzo, por bandas paramilitares. Pedro Alirio, que dedicara máis de vinte anos ao traballo das organizacións sindicais e populares, como activo defensor nas organizacións de Dereitos Humanos e pola paz, no sur do país, gozaba de grande aprezo entre a comunidade e as autoridades dos municipios desta convulsiónada rexión do sur de Colombia, tendo sido xestor de proxectos e plans de desenvolvemento, participando por parte da Unión Patriótica e o Partido Comunista en coalicións que lle mereceron participar como funcionario en Mocoa e Orito. Este municipio, como toda a rexión, encóntrase totalmente militarizado e xunto ás Forzas Armadas chegaron e fortalecéronse os escuadróns paramilitares que varias veces tiñan ameazado ao dirixente como a outros líderes sociais.* O narrador xa non precisa traducir máis. Reducida a súa función á de lector, cede a narración a Jesvir através da súa voz, através da voz de Jashfak noutros momentos, noutras tardes entre chá e chá, á espera da subida das augas. Non hai presa. O son da chuva contra o tellado carrégaos de paciencia e certa tristura melancólica, mentres Jesvir nos fala das sufocantes calores europeas que lle, dinos, lembran o trópico. Non sabes con canta tristeza lín o comunicado que che reenvío, escribe Jesvir; son xa tantos os

---

¹ Chris. Marker.

² Shashi Tharoor.

³ O autor retoma o tema nos poemas “os hábitos de deus” e “vim mais do que esperaba” de *prosopagnosia*.

mortos coñecidos que unha corre o risco de inmunizarse á dor, como inmunizados estamos ante as mortes anónimas. Matáronnos o Alirio. Quería que o nome fose outro, un nome descoñecido, e non este Alirio, o noso Alirio. Mais cal é a diferenza. Os mortos son mortos e os verdugos exhibense impunes. Lembras a nosa chegada a Puerto Asís. Desde a outra beira do control recibíramos o saúdo dunha Janet que nos recoñecía sen coñecernos. Déranos as súas referenzas os compañeiros do sindicato en Pasto, lembras, todos eles clandestinos en Bogotá despois do asasinato do primeiro da lista distribuída polos paras. Lembras como te acusaban, durante o noso primeiro encontro nas oficinas de Pasto, alí a carón da praza de Nariño, aos teus antepasados, da doma e castración de Abya Yala, a ti, non á miña cor orixinaria. Lembro a túa resposta: non foron os meus antepasados os culpábeis, eles mesmos conquistados por Castela, senón os vosos antepasados os autores do xenocidio. Lembro o posterior encontro cos quillasingas baixo o crebacabezas da illa da Corota e a súa pregunta Non hai indíxenas en Europa? e a túa reposta Nós somos os indíxenas de Europa. Cando se interesaban polo meu aspecto e orixe, eu tamén explicaba conquistas e xenocidios asiáticos e panjabis, exilios e emigracións. Lembras? Lembras. E mentres atravesábamos Puerto Asís, camiño da beira do Putumayo onde esperaba a chalupa que nos ía levar río embaixo a La Pedregosa, no Bajo Coembí (Cohembí, Cuembí), onde Alirio esperaba cos leitos preparados, comprobábamos a paramilitarización da cidade, os sacos terreiros, os homes carregados de armas tras cada esquina, as olladas esculcadoras, a inquietude da loira Janet. (Janet, a quen a loita facía fermosa, agora tan soa, Alirio ausente, Alirio morto, agora tan acompañada por todo o campesiñado do Putumayo.) (Janet, cando chegará a nova do teu asasinato? E ter que vivir con esta pregunta...) Despois de cear e charlar parsimoniosamente no porche, xunto ao río no que nos lavábamos, despois de comentar cultivos e fumigacións, despois de que o escuro, alto e delgado Alirio nos deixase, previa solicitude, un chisco de pasta base do lagar que nos ensinaría ao día seguinte, tu e mais eu ficamos desvelados nas hamacas atentos aos silencios da noite e aos ruídos cercáns que non éramos quen de identificar e que nos arrexuntaron na mesma rede, temerosos da escuridade e do descoñecemento, das armas e dos exércitos, até que o descubrimento dunha vaca ceiba liberou os nosos risos e as nosas apertas. Todo era sensualidade: a noite, a calor, a túa pel, o teu olor, a túa timidez á hora de recibir o primeiro beixo húmido e suado. Era a nosa primeira noite, o noso primeiro amor. Todos durmían. Tu non topabas os condóns que afirmabas ter na mochila, quizá ficaran no apartamento de Bogotá, que aparecerían, lembras, días despois en Po-

payán. Tantos días desexándote, sabéndome desexada, desde que nos apartáramos do resto da brigada, ficando en Los Pozos un par de días máis para presenciar as Audiencias daquel fin de semana, lembrás. Lembro a longa viaxe a Los Pozos, agora abandonado. Lembro o avión da Intercontinental que nos deixara no pequeno aeroporto de Florencia, levándonos do fresco andino á calor ecuatorial. Aínda nos quedaban unhas cantas horas de viaxe e uns cantos controles militares antes de chegar a San Vicente del Caguán, lembrás. Que entráramos na zona de despexo nolo indicaba o último control, que identificamos como fariano, lembrás, polas botas de goma e polos numerosos cartazes que, desde as beiras da estrada, pedían á poboación non emporcallar as augas, non talar as árbores, non queimar o monte, respetar o medio... asinados FARC-EP. Apresentáramonos na casa da cultura, onde instalara a guerrilla as súas oficinas, para conseguir transporte a Los Pozos, ao Complexo Villa Nueva Colombia onde tiñan lugar os encontros co goberno. Alí nos esperaba Simón Trinidad e un par de dúcias de carpas baleiras. Alí, entre entrevista e entrevista, intercambiamos impresións con Andrés París, con Carlos Antonio Lozano, con Mariana, con Gabriel Ángel, con Iván Ríos. Alí escoitamos, lembrás, os vallenatos de Julián Conrado. Alí intentamos atrapar entre as follas do libro de Gabriel Ángel algunha acacia púdica desprevinda. Lembro como foches sacarme da miña lectura para ensinarme a planta, que eu descoñecía, e mentres nos anicábamos xuntando as cabezas e me collías a mao para acariñar as follas sentín que podería sentir desexos de desexarte, sentín os teus desexos sementando os meus, asombrada do pudor da dormilona que se encollía ao tacto entanto o desexo despregaba as súas asas sobre nós, sorprendida da repentina sensación, da novidade desa porta agora aberta e un segundo antes ignorante da súa existencia. Chegara a sexta feira, lembrás, e aínda había que chegar a Florencia para coller o avión de regreso. Simón insistía en que ficásemos (“invítovos a unha volta; co diñeiro dos secuestros”, engadía sorrinte), que pola noite comezaría a chegar xente de todo o país para as audiencias públicas, que estas pagaban a pena, que eran o máis interesante e fermoso do proceso de diálogo. Mais non podía ser: os compañeiros e compañeiras do sindicato estaban a esperar por nós en Bogotá. Pero tu mostraches tantas ganas de quedar (xa collerías o autobús, posto gratuitamente polo Estado, ao remate das audiencias, só eran un par de días, non afectaría ao resto da axenda) que me contaxiaches o interese, e mentres os demais negociaban un taxi, tu e mais eu acabamos de decidírnos. A xa desolada paisaxe humana ficou aínda máis desamparada sen a presenza dos brigadistas, cos que compartíramos días e noites, comidas e camas, cos que acordábamou

non nos púñamos de acordo, cos que tu chegaras a enfadarte e canto, lembrás, os botabas de menos agora que o taxi se perdía ao lonxe levando consigo unha nube de po. Tu foches dar un paseo por algunha trocha, coas túas botas novas, lembrás, que compraras nas longas horas de espera en San Vicente, ante a inesperada chuva que inutilizara as túas sapatillas, lembrás. Eu aproveitei a luz do día para sentarme a ler, porque a partir das nove da noite cortaban a luz, lembrás, pero ese día non, ese día non a cortaron en toda a noite, unha noite na que ninguén durmiu porque empezaron a chegar autobuses e coches e as dúas ducias de carpas, até ese momento para nós sós, fixéronse insuficientes para acoller tanta xente, homes e mulleres, estudantes e traballadoras, novos e vellas. E tanta compañía repentina xuntounos de novo, eu xa sen medo a falarche, porque formábamnos parte dunha masa pública, eu xa sen medo a estar a soas contigo, porque desde que se abrira a porta do desexo sentíame torpe na comunicación, como se cada palabra que pronunciase, cada ollada, cada contacto, pudesese ser interpretado como desexo, que o era, mais non quería que o fose, non quería que tu soubeses que o era, non quería situarme nunha posición de vulnerabilidade na nosa guerra de guerrillas recién-encetada, e os teus silencios, a túa despreocupación, lembrás, que agora sei que eran os mesmos intentos de agochar o desexo, desprotexíanme e afianzaban os meus. E agora, lembrás, regresado do paseo, entre a multitude, contemplamos o solpor mentres baixamos á vila a cear un bagre criollo acompañado dunha Costeña quente e falamos contaxiados da animación xeral.

A narración de Jesvir interrómpeuse aquí. A narración de Jesvir quizá non sexa a narración de Jesvir, senón a do lector convertido en narrador, quizá a do ouvinte sen cuxa presenza é imposíbel o relato. A narración interrómpeuse bruscamente en Los Pozos, ficando por rematar a estancia putumaya, e o lector pergúntase se non será el quen reconstrúe o pasado para Jashfak, para si mesmo, porque que sentido ten que Jesvir lle conte o que xa sabe, lle lembre o que viviron e amaron xuntos. Ten todo o sentido, di Jashfak, que quizá entenda mellor ca min a sicoloxía profunda da narradora, así como entende, con mencionar tan só os apelidos (Kaur Mahil), a orixe xeográfica. Mahil Gaila, engado eu, aldea imposíbel de topar no mapa. Como tampouco non encontro agora o lugar no que o autobús fixo unha parada, lembrás, querida Jesvir, a primeira parada tras a longa travesía nocturna polas montañas entre Los Pozos e Neiva, de regreso a Bogotá tras as esgotadoras audiencias e festas nocturnas na cantina de Villa Nueva Colombia, baixando do poeirento autobús nesa aldea cuxo nome non lembro, lembrás Jesvir, para almorzar nun dos postos desa aldea da que só lembro que é onde

naceu Pedro Antonio Marín, eu agarrándote e levándote con cuatro pasos de baile ao outro lado da rúa que algún miliciano patrullaba. Non será até máis tarde que un exhaustivo control militar nos dea a benvinda á outra beira. E mentres esperan que pasen os días e as chuvas e cheguen novos relatos, o narrador compón mentalmente unha resposta á carta lida. As preguntas?: “Por que me deixaches. Por que deixaches que te deixara.” E: “Cando me preguntaches polo meu lugar de nacemento, coa intención de visitalo, sentín certa tristeza, acompañada dun sorriso involuntario, porque iso é o que fan os amantes cando a amada morre”. O narrador compón a resposta con fragmentos de conversas de e con Jashfak. O narrador comenta as súas apreciacións de Bharat, resumidas en dúas palabras: decepción e contradicións, desengano e incoherencias. O narrador fala do egoísmo visceral das masas, da agresividade dos rostros,⁴ do exaxerado clasismo dunha(s) relixión(s) que non deixa(n) a súa pegada nos comportamentos e que impide(n) ao labrego hindú entrar no templo hindú que non é da súa caste, da vixiancia armada de mandirs e mesquitas que contradice a tolerancia intercomunal que lle pretendían vender, das miradas cheas de odio dos sadhus cos que tropeza na rúa (esperaba inxenuamente ver a felicidade reflectida nos seus rostros), da conversa cun deles en Khajuraho prematuramente morta cando o narrador rebatía, debatía, deseñados como están para predicar sen oposición, para afirmar sen contradicións. Non é relixión (algunha o é?) para o debate. O narrador pergúntase onde está a espiritualidade que esperaba reencontrar aquí, a meditación, o ioga, a paz que buscaba na adolescencia e que non topa, nin na sacra Haridwar, nin na mercantilizada Rishikesh, nin nas augas do Ganga nas que non teñen reparos en defecar por moi sagradas que sexan, nin na discriminación da muller que contradice o erotismo tántrico e ióguico khajurahiano. Quizá só nas elitistas residencias de montaña dos bhramáns. Buscaba transcendencia e só topou fanatismo. Entanto se avoga pola purificación interior, permítense, toléranse, foméntanse tantas desigualdades sociais. (Avanzado estado de decadencia.) A relixión perfecta debería ser invisíbel, transparente, íntima e inaprezábel, sen igrexas nin grandes

---

⁴ “Visita o Nepal, non vaías á India. Na India a xente non sorri.” O narrador lembra e confirma decote estas palabras de Suso Carballido. O narrador lembra o seu encontro co porteiro da Salim Singh-ki-Haveli de Jaisalmer: sentando ante a fachada, o narrador comparte con el unha última conversa na que este lle explica as inscricións aritméticas e astrolóxicas que adornan as xambas; erguéndose o narrador para a despedida, o porteiro expresa certa envexa rancorosa dos risos e sorrisos do narrador, como se a súa alegría ofendese a serenidade, que o narrador pensaba digna e teleolóxica, do seu transcurso vital. Entón córréselle ao narrador que talvez sexa ese o problema da vella Bharat: que se toma todo demasiado en serio. E xa se sabe: sen humor non pode haber sabedoría.

monumentos que enmascaren o vacío, sen cerimonia nin comunións. O narrador tarda en descubrir o lado amábel da sociedade india, as conversas, os chás, as invitacións, a imposibilidade da soidade. O narrador ama Jesvir. Como non amala. O narrador ama a India através dela. Ámote, teclea o narrador. Non podería vivir sen ti. Non podería vivir contigo, porque o amor desaparecería. Non podería vivir con ninguén porque a convivencia saca o peor dun mesmo.⁵ É duro dicilo, pero ás veces penso que a mellor compañía, cando o peso da soidade comeza a molestar, é a mercenaria, sen dependencias e sen amores, sen correspondencias nin obrigas. O narrador pode agora expresarse con sinceridade porque xa non hai medo de facer dano, xa non hai dependencias nin obrigas.

A India extrae de nós o que agachamos no noso interior. A túa imaxe da India é *o teu* reflexo. Atraemos a xente que se encontra na nosa lonxitude de onda, de xeito que ecoan o que nós xa cremos... como de feito sucede en calquera lugar. O que está no exterior é a miúdo un reflexo do que está no interior. A India é un espello; o mundo é un espello; o amor é un espello: só recibimos aquilo que somos quen de dar. O narrador pode sentir o orgullo ferido de Jesvir nesta súa resposta. Jesvir sente a crítica á India como crítica á súa persoa. O narrador, inmerso como está na sociedade india, séntese cada vez máis distanciada das crenzas, misticismos e irrefutabilidades da súa amada. Entanto publica a carta ante Jashfak, o narrador prepara mentalmente unha resposta e sorrí, non podendo evitar aprezar que Jesvir rebate as súas afirmacións afirmándoa, isto é, confirmándoa: como resposta ao seu relato do encontro co saddhu de Khajuraho, que deu por finalizada a conversa unha vez visto que o forasteiro non admitía sen crítica as súas verdades, Jesvir responde (en primeira persoa, curiosamente⁶) que a India atrae só a xente disposta a crer o que ela cre. Proselitismo acrítico. Un xa non ten idade para tanta trapallada. A visita a Bharat respondera non tanto a un intento de revivir misticismos antigos como de recuperar os lazos que algún día o uniran a Jesvir. Non resultaba doada de entender a súa amizade actual, ela cada vez máis internada no vieiro espiritual, el tan terreal que semellaba feito de barro. Pero estes pensamentos non se publican, non son máis que a resposta que o narrador prepara para teclear ao día seguinte, quizá esa noite. O que Jashfak escoita ao serán

---

⁵ Non é que a indignidade surxa da nada: tristemente está aí, agochada, invisíbel. O roce social despértala, a convivencia aliméntala, pero cómpre alimentala e despertala para podermos domala, educala, anulala.

⁶ Curiosamente, porque máis dunha vez tiña acusado ao narrador, cada vez que este a cualificaba de “india” en vez de “sikh”, de non ter aprendido nada con ela.

é a continuación das andanzas amazónicas polo Putumayo, polo Caguán, baixo o son da chuva que fai medrar aos poucos a intimidade e o nivel do sagar. Estaba Angélica en Los Pozos. Mentres Jesvir bailaba con Simón e o seu AK, na concorrida taberna ao ar libre (tan libre), o narrador coñecía a, deixábase coñecer por, Angélica. Reencontraríanse días despois en Pasto, compartirían (non Jesvir, non o seu vexetarianismo tolerante) uns cuis en Cuyes Pinzón, na carrera 40, lembrás, antes do Putumayo, antes de maiores intimidades entre tu e mais eu, lembrás, escribe mentalmente o narrador. Angélica, estudante de Nariño, compañeira dun estudante cuxo nome figuraba na lista de ameazados, cuxo nome leríamos, regresados xa a Europa, nun comunicado electrónico coas últimas vítimas da violencia paramilitar. Pero nos Pozos respirábase optimismo, e a multitude, e as cervexas, e os vallenatos, e os curros espontáneos nos que comandantes e poboación dialogaban e confraternizaban, e os tactos e os bailes, todo permitía, todo obrigaba ao desexo, á súa consumación. A quen lle conta todo isto o narrador? Non a Jashfak, máis que satisfeito coa narración da súa compatriota; non a Jesvir, coñecedora, indirectamente, dun tema que evitaba tocar e que sería crueldade inútil retomar.

O cheiro a morte guía os nosos pasos neste labirinto varanasiano. Jashfak escoita a narración de Jesvir que o narrador le e lembra (quen lembra?) o recebimento de Martín Tangana en Aldana, o noso recebimento, o seu despois dunha xira europea como único alcalde indíxena de Nariño, ambos festexados con abundantes bailes e alcois que potenciaban o noso desexo, lembrás, querido, lembrás a noite máxica, lembrás a nosa pelexa sobre cal dos dous había de achegarse ao micrófono para pronunciar unhas palabras de agradecemento e benvinda. E lembrás como, entrada a noite, nos levaron a Ipiales e como nos amamos e desexamos e encontramos e canta felicidade agora perdida. O narrador empeza a entender por que Jesvir conta o que ambos saben. O narrador entende que é o medo ao esquecemento o que move á narradora a narrar o que o narrador xa sabe, porque se o esquecemento é a peor das mortes a lembranza é a mellor das vidas, porque non hai amor máis morto que o amor esquecido, por iso a narradora narra e reconta e relembra e publica, para que o vivido non desapareza, para revivilo, para devolverlle a importancia que no seu momento tivo, porque as cousas adquiren tal importancia no seu momento, nun instante polo que daríamos a vida, e que tristura, que desesperanza sentir como despois, ás veces mesmo un segundo despois, como despois dun orgasmo acariñado por longas horas, por días, por meses, e un segundo despois, unha fracción de segundo despois, a excitación, o amor, o sentimento, morren, dormitan, até un

novo ataque de desexo, e así tanto amor e tanta comprensión e tanta compenetración desaparece, ou peor aínda, semella que nunca existiu, e aquilo polo que dábamos a vida comprobamos que non nos produce maior emoción que o formigueiro dunha pena polas costas. Jesvir lembra e transmite as palabras, os xuramentos, os xestos, mesmo as posturas, reivindicando as importancias de xestos, posturas, promesas pasadas por moito que agora semellen triviais. O tempo, o grande inimigo do amor. O tempo, o grande inimigo das desgrazas. O tempo, o grande aliado. Lembras, continúa Jesvir, como despois de moito amarnos e pouco durmir, ao día seguinte do encontro con Martín Tangana, saímos do cuarto e descubrimos con simpatía que non se debía nada, que os compañeiros de Aldana invitaran á estada e o agradecemento quentounos por dentro, lembrás, cálido almorzo, camiñando cara á estación de autobuses e agasallándonos cun beixo diamante. Era sábado, e tu querías perderte polo mercado, tiñamos tempo, e tirabas de min por entre a xente, as mochilas ao lombo, e ensinábame un saco do que a clientela escollíu cuí vivos, un posto no que despelexaban cuí mortos, unha tasca no que asaban cuí despelexados, para demostrarme a crueldade dunha dieta carnívora. E eu tiraba de ti, entre xente, animais e carretas, polas rúas estreitas. O autocar esperaba, os payaneses esperaban.

Más novas, querido Jashfak, anuncia o narrador, despois de botar unha carreira entre o rickshaw e a pequena haveli e sacudir a agua que o enchoupa. Jashfak ten o chá preparado para esa noite de purnima. O narrador masca gutkha baixo o aloumiño da música do inimitábel Jagjit Singh. O narrador comeza a aprezar, sen decatarse, o lado amábel que o subcontinente mostra nos seus momentos de lecer. O narrador le o artigo que Jesvir se molestou en escanear. O narrador traduce para beneficio da audiencia: *Detido en Ecuador un comandante da guerrilla colombiana das FARC. PILAR LOZANO, Bogotá. Por primeira vez, un dos 15 comandantes do Secretariado das FARC caíu en poder das autoridades. Ricardo Ovidio Palmera Pineda, alias Simón Trinidad, foi detido a pasada sexta feira pola noite en Quito, a capital de Ecuador, onde o xefe guerrilleiro recibía tratamento médico para unha enfermidade terminal. Desde hai catro meses as autoridades colombianas seguían a pista a Simón Trinidad. Hai dous días situárono nesa capital e simplemente esperaron o momento para a captura. No operativo participou a policía dos dous países. A nova só se deu a coñecer horas despois, cando membros da fiscalía colombiana comprobaron a súa identidade. Onte á noite esperábase que, unha vez cumpridos os trámites de deportación, o xefe insurxente fose trasladado a Bogotá. Só nese momento o presidente Álvaro Uribe fará unha declaración oficial sobre o feito. É sen dúbida o*

máis duro golpe propinado a esta organización guerrilleira, a máis antiga do país. Simón Trinidad, de 52 anos —de familia adinerada, é economista dunha universidade de Bogotá e foi xerente de empresas algodoneras e de bancos na súa cidade, Valledupar—, vinculouse á guerrilla en 1989 e ascendeu rapidamente nesta organización nacida en 1966 baixo a influencia do partido comunista. Foi durante anos xefe de finanzas do Bloque Caribe desta guerrilla e protagonista, como negociador, do fracasado proceso de paz no pasado goberno de Andrés Bastara. Na rexión do Caribe é coñecido e temido por ser un dos grandes instigadores do secuestro. Simón Trinidad era nese momento un dos delegados para negociar un acordo humanitario que permita o intercambio de secuestrados en poder das FARC —entre eles a ex candidata presidencial Ingrid Betancourt— por guerrilleiros en prisión. Nos últimos días, unha delegación da Igrexa mantivo contactos con comandantes das FARC abrindo novas esperanzas para un posíbel acordo.¹ Simón Trinidad, nome e home bolivariano. No artigo, unha foto do comandante durante as audiencias, as mesmas que nós presenciamos, lembramos, os grandes ollos de Bolívar tras el. Sabías tu algo da súa enfermidade? pregunta a narradora. Non, a sorpresa é dupla, teclea o narrador mentalmente. Desde que o goberno abandonara o diálogo de paz e o exército ocupara o Caquetá fora imposible comunicar con el. O narrador intenta explicar as simpatías nadas en Los Pozos, a aniquilación dos receos previos, a desintoxicación informativa tras tantas horas, días, noites e cervexas de charlas e conversas e respostas e preguntas e pobo e audiencias. Despois de tanta xente, traballadores, estudantes, labregas, indíxenas, todos xuntos aquela primeira noite multitudinaria na que ninguén durmiu, na que o narrador coñecía Angélica e desexaba Jesvir. Canto te desexo, escribe Jesvir. Son feliz por quererte. O narrador explica a Jashfak que non pode amar xa a Jesvir, a narradora, porque xa forma parte do pasado. Reciprocación as súas arelas sería renunciar á evolución, sería atraizoar o tempo, subvertir o devir histórico. Sei que tu tamén desexas estar comigo, escribe a narradora, sei que se agora eu estivese con outro home tu habías de achegárteme suplicante. Iso escribe a narradora, intentando convencelo da ciclicidade do tempo, da inexistencia do tempo lineal occidental, da predominancia do amor, eterno, duradeiro, permanente, sobre o desexo, instantáneo, efémero, fráxil; da duración sobre o instante; do divino sobre o terreo. O narrador explica a Jashfak a súa sorpresa ao

---

¹ Simón apodrece desde aquela nun cárcere estadounidense. Sobre as inhumanas condicións carcerarias que se lle impuxeron, e que incumpren toda lexislación nacional e internacional, véxase o documentario *A realidade* (2012), no que tamén están presentes Julián Conrado, Iván Ríos (asasinado) e Raúl Reyes (asasinado en territorio ecuatoriano).

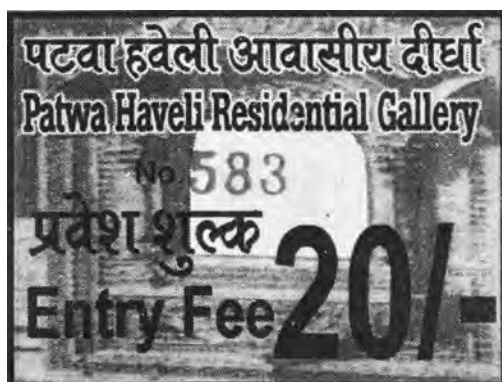
receber esa carta, ao ler na pantalla e agora no papel, sempre húmido, a explicitación dun desexo que sabe está aí pero ignoraba se pudesese expresar abertamente. A constatación escrita desmotiva ao receptor que, segundo explica a Jashfak, prefería navegar por esas augas turbas, como as do sagar que cada día aumenta de perímetro, nas que todo é posíbel e nada se pode facer, nas que un se deixa levar sen aceptar nin rexeitar. A constatación escrita pono nunha situación incómoda na que se ve obrigado a elixir, a decidir, a contestar. Jesvir tardará en recibir resposta. Jesvir quizá nunca máis reciba unha resposta. O narrador explica a Jashfak o que a narradora explica ao narrador, para lembrar, para recuperar, para que o tempo convivido teña un sentido e unha transcendencia. O narrador explica a Jashfak como o regreso da narradora á vella Europa significou o regreso ao vello amante, expectante en Londres, do que se separara pouco antes da viaxe andino-amazónica levada a cabo para certificar a separación, para posibilitala. O narrador narra como Jesvir continuou a visitalo, como, despois do regreso que foi ruptura, compartían leitos, seguían a compartilos, como porén non permitía penetracións, porque a xente adapta o seu código ético aos desexos do momento, e deste xeito a narradora seguía participando do afecto, do amor, do tacto, sen por iso renunciar á “fidelidade” ao seu actual compañeiro. Pero, a nivel práctico, todo se reducía a non sentirse obrigada a mentir: “Fodíchedes?” “Non.” Por que me deixaches. Por que deixaches que te deixara. O narrador explica que tería feito calquera cousa por seguir con ela, o narrador explica que nunca tanto amara a ninguén. O narrador explica que nunca se sentira tan abandonado. Pasan os anos e quen abandonou séntese abandonada. Cada quen pon os límites. Por que rexeitamos agora aquilo que antes arelábamos? Aquilo polo que antes dábamos a vida? O amor é a cristalización do desexo, disme desde a outra beira; e unha vez cristalizado non hai deus nin guerra que poda destruílo, disme, inmortal como un diamante, meu amante, disme, escríbeme, sen pexas. Eu non contesto, contesto sen contestar, talvez escribo signos que tu debes interpretar, é posíbel que conteste claramente. E entón tu responderías, sei que responderás: “Os teus sentimentos non son asunto meu, eu só teño que preocuparme dos *meus* sentimentos.”⁸ E entón non, definitivamente non, desde esta terra que te viu nacer, querida Jesvir, non é posíbel a resposta á túa chamada de auxilio que chega desde a outra beira, que chega, demasiado tarde. Non. Quizá porque un segue atrapado nas redes do desexo.

---

⁸ O pensamento de Jesvir ecoa no poema “dous tempos” de *prosopagnosia*: “Se eu te amo, que importa o teu rexeitamento ao meu amor. O meu amor por ti nom tem nada que ver contigo: é cousa minha”.

Desde a outra beira do lago chegan, apagados, os sons da cidade, cubertos por un vento dourado que se enreda nas grosas follas do baniano que custodia a vella haveli, polas chilreadas dunha parella de esquíos en pleno cío, polos rechouchíos das palmípedes que, seguindo o exemplo dos picapeixes e do sol, encetan a súa retirada, e polo adexo dos grandes morcegos que no seu percorrido tropezan cos seus minúsculos parentes e coas ruidosas psitácidas que abandonan a xa indescifrabel árbore de grosas follas que custodia a pequena haveli á que chegan, apagadas, as últimas notas do rawana hatha que se deixa aloumiñar na Gangaur Gate, diante dos arcos da Bogore-ki-haveli baixo os que descansan un par de paquidermos engalanados, e, máis distintas, as voces de esporádicos paseantes baixo a xanela do cuarto da repintada haveli, voces cálidas e próximas que semellan falar-me ao ouvido con palabras e acentos descoñecidos e familiares. Tantas horas deitado sobre a alfombra, xunto á xanela aberta, acomodando o corpo contra o trío de grosos e pesados e poeirentos coxíns cilíndricos, tantas horas contemplando as fachadas da cidade, na outra beira do canal, a ponte, os ghats, os arcos, as haveli, o palacio, a cúpula do mandir Jagdish, o ceu, a agua, os dobhis golpeando a roupa nos chanzos... Non, non hai agua lambendo os ghats, non percusionan dobhis os chanzos, non rebotan os sons na agua; as falsas predicións de Jashfak cóanse no discurso como verdades actuais, pero apesar dos tres días de intensas chuvas o sagar non acaba de recuperar a súa enchida aparencia habitual, de devolverlle ás illas a súa condición de illas, aos ghats a súa esencia acuática, borrando os atallos (xa intranstitábeis, recoñezo) que cuatro días atrás tripaba nas miñas vagabundaxes pola vila, convertendo a herba en espello tremoroso no que eu non me reflito, no que se reflite a cidade na que eu me reflito. Tantas tardes sentado ante un chá escoitando os amores e desamores, desexos e inapetencias de Jashfak; tantas horas escoitando os seus poemas (e os de Caroline que son seus) e lendo as súas cartas de desexo e amizade, as declaracións de amor, as promesas incumpridas; tantas noites expresando a miña solicitada opinión sobre afirmacións e actos, sobre ditos e feitos. "Prometeu vir en abril", láméntase Jashfak. Cuatro meses esperando sen esperanza. Como dicir-lle que a distancia é grande. Como animalo a esquecer Caroline. Jashfak négase, por moito que eu lle subliñe un doloroso "Estou saíndo cun mozo" que leo na carta que me ofrece. Jashfak aférrase á continuación da oración: "aínda que non estou moi convencida" e, en arrebatado bollywoodense, declama que, perdida a virxindade aos 26 anos coa poeta británica, non se poderá interesar por ningunha outra muller, non quererá. Sentados na terraza ante un chá, Jashfak e mais eu contemplamos a cidade através dunha mesta cortina

de agua. Jashfak anuncia día tras día a iminente recuperación dos niveis lacustres habituais; o monzón cumpre; o lago responde parsimoniosamente. O optimismo de Jashfak non se arreda ante a decepción de vermos o Fateh Sagar completamente seco, a barca obsoleta no camiño de herba que leva ao parque Nehru. Mais chove. E encanto chove misericordemente, insistentemente, seguimos Jashfak e mais eu ante un insistente e misericorde chá, compartindo intimidades que as circunstancias converten en cotidianeidades. Outra cousa non se pode facer. Por que me deixaches, por que deixaches que te deixara, escribe Jesvir desde a outra beira. Ante a insistencia, sentíndome na obriga de corresponder sentimentos, ensínolle ao anfitrión o correo recén-impreso, dobrado e húmido no peto. Constato a presenza de Jesvir mentres leo, como se a distancia facilitase as confidencias e acurtase os tactos, sendo a mesma distancia que impide non obstante o reencontro de Caroline e Jashfak. Leo e interpreto e omito e recupero visións e paisaxes e encontros alén da distancia, ao outro lado do atlántico. Revivo a viaxe andina e amazónica, desde a cima até á sima, que me uniu a Jesvir para sempre, revivo entanto narro, pérdome no tempo e no espazo entanto deixo que Jashfak lea. A vertixe do espazo significa na realidade a vertixe do tempo.

Made in Savan.
Lao P.D.R.

Capítulo IX

Polos camiños de Chalatenango

Mariona, Ayutuxtepeque, San Salvador. Mañá de domingo. Longa ringleira baixo o sol. Cacheos. "Veño visitar Jorge Alberto Miranda." Só poden entrar eu. Paso por nativo, a pel escura, o pelo negro. Os compañeiros, as compañeiras, ficaron esperando ao sol. Non protestaron, non me chamaron, para non delatarme. A misión estaba cumprida. Jorge Alberto Miranda: sinálanme a súa carpa no patio. Detido pola Policía Nacional o 23 de decembro de 1987. Acusado do asasinato do seu amigo Herbert Ayala, da Comisión de Dereitos Humanos non Gobernamental. Entrou no penal o 4 de xaneiro de 1988, o que constituíu un alivio para el após continuas torturas no cuartel. Os 18 primeiros meses pasounos incomunicado, permitíndoselle tan só dúas horas de visita á semana. Jorge Alberto pide enviarnos cartas de solidariedade e telegramas de protesta a Cristiani. Toda correspondencia destinada aos cárceres é aconsellábel enviala através de FECMAFAM (Colonia Esperanza, Pasaje 1º, nº 116, San Salvador, El Salvador, Centro América).

Jorge Alberto non é o contacto: tan só o medio. Na realidade con quen vimos falar é co sudamericano Carlos Pizarro, membro dos Comités de Presos Políticos de El Salvador, organismo paralelo aos Comités de Mais: mentres estes traballan no exterior aqueles fano dentro da cadea. Carlos Pizarro ponme ao día:

No penal de Mariona malviven 2600 presos cando ten capacidade para 800. Os presos políticos son perto de 80 e conviven cos comúns pero dispoñen dunha carpa propia nas horas de patio (de 6 am a 5 pm, unha hora menos que antes da ofensiva de novembro) na que organizan charlas políticas ou programas culturais. A situación das latrinas é lamentábel: son insuficientes, carecen de portas que podan ofrecer unha mínima intimidade e a limpeza é nula (aínda me acompaña, agora que tecleo o informe, ese penetrante fedor químico, deshumanizado). Os alimentos que reciben teñen un valor de 15 céntimos de dólar por día (tres comidas). Se non fose pola axuda familiar morrerían de fame. Despois de novembro prohibiron as visitas por algún tempo, cortando así os suministros familiares e véndose os presos na obriga de cazar e cociñar gatos, ratas e calquera animal que cometese a imprudencia de entrar no recinto. Os propios presos comúns actúan como represores dos políticos: por iso estes exixen o seu recoñecemento e segregación. Os COPPES non buscan a amnistía senón, no plano xurídico, a anulación dos casos e a liberdade inmediata. Á parte da liberdade exixen o respecto dos Dereitos Humanos no cárcere (conviven 20 presos nunha cela, a comida é insuficiente, non dispoñen de medicamentos, estiveron dúas semanas de febreiro sen agua) e a mellora do nivel de vida. Os cárceres son, debido a estas condicións, unha auténtica bomba social que pode rebentar en calquera momento. O mes que ven, para celebrar o día das Mercedes, teñen programada unha campaña política co apoio dos partidos, dos comités de solidariedade e dos organismos humanitarios. Farán un congreso sobre presos políticos e tortura, unha manifestación, unha misa de Rivera y Lamas no cárcere e unha sentada das mais (piden aos comités que envíen delegacións ao cárcere para esa data, a presenza dalgún avogado ou avogada para falar no congreso e o envío de cartas de protesta ao Ministro de Defensa, a poder ser asinadas por políticos, partidos, concellos).

Demos un paseo polo patio, os días de visita convertido en mercado. Despois dun forte abrazo e palabras de ánimo saín daquel inferno. As compañeiras e os compañeiros esperaban fumando ao sol.

O sol alongaba as sombras do serán. A falta de guaro circulaban pola champa huacales de atol. As voces de Tobías e Eduardo eran suaves e monótonas:

—En 1982 San José Las Flores ficou despoboado dos seus 5000 habitantes. A Guardia Nacional, presionada polas FPL, abandonou o seu posto na vila e con eles arrastraron a poboación civil, que nos botamos ao monte. Non é até 1986 que o Goberno e a Igrexa recoñeceron a

nosa existencia na área e unicamente a consecuencia do secuestro da filla de Duarte, que forzou Rivera y Lamas a percorrer a zona e comprometerse connosco. O 10 de marzo dese ano foi a data escollida para retornar a Las Flores pero o exército gobernamental adiantárase, provocando, coa súa política de terra arrasada, un novo éxodo. Oitenta e 6 persoas refuxiámonos nas montañas onde sufrimos fame, secas e enfermidades. As parroquias, fortemente militarizadas, abandonáronnos á nosa sorte. Negándonos a sermos desaloxados, fomos feitos prisioneiros e o 13 de marzo levados en camións a Chalatenango para sermos interrogados. A Cruz Vermella Internacional non foi quen de invalidar a prohibición militar de instalármonos en Las Flores. Pero a loita conxunta das delegacións internacionais e da propia organización, as manifestacións de protesta e a creación do Foro Nacional de Refugiados e do Comité Nacional de Repoblación, posibilitaron o retorno a San José Las Flores.

—San José Las Flores íase converter na primeira repoboación experimental. O 20 de xuño saímos de San Salvador, despois de recibir a benzón de Rivera y Lamas na catedral. No retén de Colima (onde empezaba a haber presenza guerrilleira) o exército concedeunos permiso para pasar mais a cambio dun censo das 126 persoas que nos íamos instalar en Las Flores. Detidos pola treboada pasamos a noite en Guarjila, aonde regresarían os refuxiados de Mesa Grande máis dun ano despois. Algunha xente que andaba errante polas montañas e que estaba á nosa espera uníusenos no camiño. O 21 chegamos a San José Las Flores. Hoxe somos 235 familias, 1065 persoas.

—A comunidade está formada por cinco bairros, con cadanseu responsábel por cada unha das oito áreas (educación, saúde, agricultura...), cadanseu consello, grupo de mulleres, etc. Temos un taller de confección e outro de carpintaría, unha tenda e unha guardaría infantil para as mulleres con fillos poderen traballar. A terra pertence á comunidade e é a directiva comunal quen a distribúe: unha parte é cooperativa, outra distribúese segundo a capacidade e vontade de cada quen. Á parte de para a cooperativa, traballamos para as viúvas, os orfos e para aqueles que non poden ou non teñen tempo de traballar a terra. Os excedentes véndense aquí ou en Chalatenango e os beneficios destínanse ao pago dos créditos pedidos para comprar fertilizantes ou sementes. Ás veces a terra tamén non dá dabondo. Ás veces o exército impide o libre traballo, as bombas provocan incendios, as milpas son destruídas. Temos dificultades para introducir materiais agrícolas ou de construción e todo isto provoca a ruína dalgunhas familias. En vez de recuar organizámonos e loitamos con máis enerxía.

—Non dispomos de médicos nin de enfermeiras a non ser a xente que capacitamos mediante breves e superficiais cursos de saúde. Existe unha clínica dental e outra de saúde xeral que abre de segunda a sábado e está sempre preparada para emerxencias. O servizo é gratuíto e subvenciónase coas doazóns das delegacións internacionais e da Igrexa. Acontece o mesmo co ensino: só dispomos de mestres populares. O goberno ofreceunos xente titulada pero con fins políticos e desestabilizadores. Os nosos mestres traballan cinco días á semana, de 8 a 12 e de 2 a 4½, con nenos de até 6 ou 7 anos. Hai un xardín de infancia.

—O responsábel de disciplina é o encargado de falar co posíbel infractor dunha lei e de explicar os efectos negativos da súa actitude sobre o desenvolvemento da comunidade. En caso de reincidencia convócase unha asemblea xeral que é a que decide as medidas a tomar (un exemplo: aplicarlle máis horas de traballo comunitario ao infractor, á infractora). Non existen cárceres. As leis xorden segundo os problemas. Os acordos tomados en asemblea convértense en leis.

—A que se debe este cambio social, preguntades? É un xeito de defendérmonos da represión do goberno. Ante a opresión tivemos que incrementar a unidade e a organización. O exército aprovéitase da debilidade; resúltalles máis difícil agredir a un pobo organizado e unido. Por suposto que a ideoloxía da FMLN influíu, non por nada convivimos no mesmo espazo. Pero a influencia é mutua. Non podemos buscar as raíces deste cambio social na Frente: o pobo empezou a organizarse en 1980, cando vítima da guerra e do exilio.

—San José Las Flores aínda sofre capturas de vez en cando.

Eduardo e Tobías calaron. O serán comezaba a diluír a calor do día e todos estaban demasiado cansos como para seguir facendo preguntas. Era a hora da cea. Erguéronse preguizosamente e en grupos de diálogo encamiñáronse ao COMEDOR POPULAR NUEVO AMANECER (COMIDA TODO EL DÍA) na praza lousada. Enfrente estaba a igrexa sobre cuxa fachada branca se impoñía o retrato negro de Romero que unha palmeira ocultaba parcialmente e sobre cuxo campanario, segregado dela, alguén pintara con esmero un mural no que destacaba unha árbore baixo o nome rotulado da vila. Dúas guerrilleiras, sentadas no pozo cuberto que ocupaba o centro da praza, saudáronos. Unha muller e un home armados, xa coñecidos polo grupo, baixaban dos outeiros. Viñan de Catalunya e levaban máis dun ano uniformados na montaña, aguantando fames e diarreas, febres e malarias. Nunha casa lateral, onde durmían, Camilo leu os letreiros unha vez máis: “VIVA EL CCR” en azul á esquerda da porta, “LA NEGOCIACIÓN ES UNA VICTORIA CONQUISTADA POR EL PUEBLO F.M.L.N” en vermello á dereita. Que ben se sentía un alí! Lembraaba o primeiro picado

da vila desde as dondas lombas: a tranquila praza, as paredes brancas, as tellas vermellas, os montes verdes de herba, cultivos e árbores espalladas, o ceu azul, as xentes paseando, traballando parsimoniosas, os nenos e as nenas sorrindo, colléndoches a mao, solicitando xogos... agás cando algún remoto son de aspas provocaba unha carreira sen destino nin orde, uns saloucos inevitábeis, uns medos (ir)racionais. A noite caía e traía consigo a esperada invasión de lucecús: Camilo sentou nun chanzo do pozo e alí, en silencio, só, sabéndose acompañado, acompañado, sorbeu toda a felicidade que o cigarro destilaba do ar.

Arcadas é o que dá. Fíaste dos libros, pensas que a universidade é un centro de cultura e debate de ideas, que os intelectuais son de esquerdas por definición (mentres os eruditos son de dereitas, segundo afirmaba Luis Fidalgo no curso de filosofía de COU) e tópalos transformados nuns simples lacaios do poder e da posición (social, mediática), as universidades son colexios de párvulos e os libros, ah os libros, os libros menten, manipulan, enganan. A letra escrita cheira a podre. Sabes cal é razón de que Emilia Pardo Bazán estivese ao tanto das últimas modas e experimentos literarios europeos? Pois nin máis nin menos que o feito de ser muller (xa se sabe, as mulleres e a moda...). Tal como cho conto: así o lin nun estudo crítico da súa obra. E por que outro intérprete nos aconsella non fiarnos da literalidade do que conta o narrador en certa pasaxe do *Quixote*? Pois porque o fragmento está tomado da fonte primaria Cide Hamete Benengeli e xa se sabe a fama de mentireiros que teñen os árabes. Sabes porque hai tanto conflito e ciúmes e pelexas no velorio de *Los buenos servicios*? Pois porque ese é o carácter habitual dos "invertidos" (esa palabra tan rancia...). Si, si, así está escrito nun libro sobre o grande cronopio. E as linguas crioulas, por que surxiron? Non, "non son o produto dunha mistura entre os idiomas romances e os autóctonos, senón linguas romances transformadas na mente e na boca dunha poboación indíxena que non chegou a aprendelas senón dun xeito tan imperfecto como lle permitiu a súa constitución síquica, a súa intelixencia non desenvolvida, a súa base articulatória e outros factores determinantes".¹ Pero o que máis me indignou é o que acabo de ler no prólogo da edición crítica do *Canto General* de Cátedra: o editor fala dos grandes cambios socio-políticos acontecidos no mundo nesas datas (xa sabes: caída do muro de Berlín, libertación de Mandela, etc.) e entre eles, e cito textualmente, "el pueblo nicaragüense rechazaba una dictadura de izquierda".² A punto estiven de devolver (o libro): como

---

¹ Jorgu, Iordan e Manoliu, María: *Manual de lingüística románica*, Gredos, 1980, pp. 113-114.

alguén é capaz de afirmar iso despois de ter saudado, poucas liñas antes, a libertación de Mandela; como alguén ten o estómago de enfrentarse a un poema comprometido, revolucionario, no que se canta ao Partido Comunista e mesmo a Stalin (e no que, de ser posterior, se cantaría á FSLN e a Fidel Castro), e afirmar iso... Non chego a entendelo. E non só iso: a edición vai dedicada, para rematar a faena de neutralizar o poema (que quede claro, non vaia ser), a "Jorge Edwards, el mejor de los cubanos". Hai que foderse. Do que se trata é de converter a literatura en "literatura": as ideas que subxacen son o de menos. E en último caso, se destacan de por si como en Neruda, o obrigado é anulalas, distorsionalas, "contextualizalas" chámalle, para que perdan o "veneno", a forza. Dáste conta de que a interpretación é unha actividade social, un discurso que destilan as institucións que nos gobernan e os seus sipaios. Chamarlle "ditadura de esquerda" a un dos réximes máis democráticos do planeta, onde até o partido máis minúsculo tiña representación parlamentaria, onde se levaron a cabo varias eleccións despois de ter chegado ao poder polas armas (pero, claro, as únicas verdadeiramente "democráticas", dinnos, foron aquelas nas que perderon os sandinistas), onde... Os intelectuais dan noxo. Non che parece?

—Non sei, non entendo de política.

Política internacional: aínda nada. Colocaran o iglú entre as framboeseiras, xunto ao Támega, en cuxa beira Felipe tocaba a frauta doce preguntando de vez en cando desafino, molesto. Camilo, sentado á porta da tenda, que non, que era agradábel.

—Non llo vas contar a Manuela, non si?

Camilo, sen erguer a vista do xornal recién-comprado, repetiu cansinamente:

—Que non, ho, que non llo contarei.

---

² "É difícil saber que é máis triste: o que ocorreu en Nicaragua e o seu pobo (e a súa revolución) cando se dirixía á asombrosa derrota dos sandinistas nas eleccións do domingo, ou o feito de que tantos estadounidenses que son persoeiros públicos —os políticos e xornalistas determinan para todos os demais cales serán os termos do discurso— describan a vitoria electoral da candidatura respaldada polos EUA como unha vitoria da paz e da democracia.

Indiscutibelmente tratouse dunha vitoria do ex-presidente Reagan e de Bush, e de Elliott Abrams e Oliver North. Foi unha vitoria do concepto de que 'a violencia é proveitosa'. Unha vitoria da noción de que 'o diñeiro decide'. Unha vitoria do cinismo, do terrorismo, que termina por ser crueldade pura e dura, da cobardía no seo da oposición liberal que nunca se atreveu a desenmascarar estas estratagemas da vitoria e chamalas polo seu nome.

[...]

O que a actual xactancia de Washington indica non é que os nicaraguanos conseguisen a democracia senón de que os estadounidenses esqueceron o que é a democracia."

(Randall Ryan, *The Boston Globe*, 28 de febreiro de 1990.)

Felipe rematou o seu ensaio e puxéronse en marcha cara ao centro onde quedaran cuns amigos ourensáns. No xornal, enrugado, inútil no chao da tenda, non topara a información que buscaba: os resultados, cun pouco de sorte, non se saberían até ao serán. Uns cigarróns enzoufáronos de fariña nunha rúa deserta.

—Non llo contes, eh? —repetía Felipe, ríndose da súa propia insistencia.

É que non podía esquecelo, non podían. A noite no mesmo cuarto, camas separadas (Camilo, a culpa era toda del, convencérao para ficar no Carballiño e así poderen viaxar xuntos ao día seguinte), o despertar no medio da noite ("Podo durmir na túa cama?"), o asentimento adurmiñado de Camilo sen saber moi ben o significado da pregunta, o da resposta.

Como aínda andaban sobrados de tempo deixáronse atraer a un pasadizo (remolque de camión, predeseñado minizoo), previo pago, polo que se internaron ralentizados e peripatéticos a contemplar os animais que se movían interminabelmente ao longo dun dos lados das súas gaiolas individuais, arriba e abaixo, os pasos cronometrados, as distancias ben medidas na infinitude da loucura. Só un deles prescindía de tan estrito pasatempo para moverse e ladrar caoticamente, anarquicamente, consciente das miradas, furioso con elas. A Felipe pareceulle simpática a súa indignación e cun xesto agresivo recuperábaa cada vez que o pálido babuíno se deixaba descansar. Para o seu regocixo. Só un deles, na gaiola de a carón, permanecía inmóbil, un chimpancé que sentaba relaxadamente de cara ao público e que, observada a escena anterior, esperou pacientemente a que a parella chegase á súa altura para, sen moverse, lanzarlles un único esgaro impasíbel. Camilo e Felipe continuaron polo corredor en silencio, acelerando inconscientemente o paso e limpando disimuladamente a saliva dos pantalóns.

Non podía esquecelo, non podían. As maos primeiro, a boca despois explorando o seu corpo, o seu deixarse facer, pasivamente, tan pasivamente que Felipe, sen rematar, se volvera ao seu leito en silencio. Pola mañá as olladas evitáranse e o suceso ignorouse até que Felipe comezou coa súa ladaíña ("Non llo vas dicir, non si?") que polo menos serviu para relaxar a situación e animar uns risos de complicidade.

Un riso de complicidade conectou os ollares de Montse e Camilo. A festa estaba a piques de rematar, as roupas suxas de terras e fariñas, os corpos cheos de viños e licores. [...] Alí estaban no bar da Picota, eles dous e mais Montse e o seu home e o seu fillo que termaba da mao de Camilo para dar outra volta entre os derradeiros peliqueiros; o fillo que

un día entrara no cuarto de baño da súa casa de Rial de Laraño mentres el e a nai se entrelazaban na angostura da bañeira. Pergúntome que se lle pasará pola cabeza, véndonos facendo as mesmas cousas que fago co pai, comentara ela. Camilo preguntábase que pensaría o neno, agarrado á súa mao con afecto; que pensaba el mesmo da súa paternidade sucedánea. Que seguía a pensar súa irmá despois daquela noite no seu piso da Praza do Ferro. Por que non quería pensar.

Entre o barullo do bar Camilo intentaba concentrarse na información do telexornal, mesmo exixindo silencio. Comentarios entristecidos poñían punto final a un día de entroido: o FSLN perdera as eleccións. Ninguén gañara: eles perderan. Ninguén gañara: non había festa nas rúas de Managua, non había celebracións, non había alegría. Os votantes da UNO choraban de tristeza, Washington, incrédula, era cauta nas declaracións. Montse lembraba algún comentario preelectoral no que se acusaba de manipuladora a única enquisa que acertara cos resultados: esas cifras permitirían a acusación de fraude unha vez gañadas as eleccións. Pero ninguén gañara. Todos perderan, Camilo perdera. Tanto tempo preparando a viaxe, afacéndose á idea de ficar a vivir alá, encontrándose con Luis Fidalgo (tantos anos despois, casualmente, no café Latino) para sacarlle información de que levar, que facer, aonde ir... para isto. Si, era agora cando máis falta facía, si, quizá... Pero para loitar xa tiña Galiza. Non tiña sentido ir alá cambiar nada, quedando tanto por cambiar aquí. El só quería vivir o logro, apoiar a vitoria, axudar a apun-talala. Só quería vivir nunha sociedade afín. Só quería vivir. Que ía facer agora: a Nicaragua esperáballo un indetíbel descenso polo tobogán do capitalismo. Non só a partida: o xogo estaba irremediabelmente perdido. O erro fora ter aceptado as normas: non se pode falar de eleccións democráticas nun país asfixiado económica e militarmente. A inxenuidade do sandinismo foi a súa perdición.

Alguén pediu outra volta nun intento de erguer os ánimos, de afogar os comentarios: unha utopía máis botada abaixo, un novo golpe sicolóxico ás esquerdas do mundo... Camilo bebía pero a derrota ficáralle incrustada na consciencia, na conciencia, como unha espiña venenosa. Veneno bebía Camilo.

Camilo subía a un avión por primeira vez, por primeira vez ía pisar terras americanas. A impaciencia impedíalle durmir e dedicou algunhas horas a repasar a información e as instrucións recibidas na reunión de Logroño. A cita era o dous de agosto no pequeno hotel familiar Florida na Urbanización La Florida de San Salvador. Aconsellaban non levar mochila (unha maleta ou bolsa faríalos pasar máis desapercibidos) e non

vestir chamativamente (o que traducido viña querer dicir: evitar dar un aspecto demasiado esquerdos). As mulleres deberían levar saia e a Camilo mesmo lle suxeriran un corte de pelo. (Pasaría unha noite en Los Encuentros, camiño de Chichicastenango, despois de non conseguir enlace —xa o avisaran que era perigoso ir a esas horas, que a guerrilla— e ter que negociar un leito que bordaba de pulgas en casa da familia da nena que o arrastraría pola manga após sentirlle perguntar por un lugar para durmir. O pequeno poboado non sería máis que unha serie de postos de venda ao pé da estrada, ao pé do DESTACAMENTO MILITAR / LOS ENCUENTROS ZONA M.Nº14 / BIEN VENIDOS AL HOGAR DEL / SOLDADO GUATEMALTECO / ARMAS PESADAS / PROHIBIDO ORINAR AQUÍ / EJÉRCITO NAC. Durante a cea os seus anfitrións asombraríanse do seu pelo, longo e preto como o da súa raza, en tempos. Agora, non era o primeiro viciño que mataban por ter o pelo longo. A conversa comezaría cunha pregunta aínda máis inquietante: No teu país non está prohibido o pelo longo? Iso sería antes, iso será despois.) A súa primeira bocalada de asfixiante ar tropical recebeuna esa noite no aeroporto de La Aurora. Aínda lle quedaban uns días libres antes de entrar ao país. Veño de visita. Sabía de compañeiras vascas que entrarían por Nicaragua. A outros topounos, casualmente, en Guatemala, e con eles compartiu algunhas xornadas relaxantes. Por diante tiñan un mes de intensos contactos, de axendas completas, de charlas esgotadoras.

Esgotadoras esperas, interminábeis controis, imprevisíbeis viaxes. Non valían mencións do acordo asinado polo goberno garantindo a libre circulación por todo o territorio nacional nin os papeis que intentaban facer pasar por permisos do Ministerio do Interior e que os soldados supervisaban invertidos e finalmente rexeitaban (a identificación do cuño resistíase) nin as esperas en casas da zona até á madrugada cando novos soldados poderían deixarse enganar ou cando a escuridade e o medo a posíbeis ataques da guerrilla abría os postos.³ Nada diso valeu: o retén de El Paraíso, o derradeiro, era infranqueábel, tanto para os cinco vascos, os seis catalás, o cántabro, a riojana, a londiniense residente en Madrid e o galego como para a furgoneta branca, o calado condutor que ante cada militar quita disimuladamente a cruz que leva por pendente e a compañeira e guía que PADECOES lles ofrecera. A ilusión era tanta que se intentou a penetración por campos e lameiros dos que os tivo que arrincar ocasionalmente algún tractor amigo. A viaxe

---

³ Cruzando as pontes nocturnas, sempre escoltadas por garitas invisíbeis, a furgoneta apagaba as luces e circulaba a modíño para non espertar suspicacias militares.

estendérase de máis e a sede comezara a provocar imprudentes inxestións de augas encharcadas: recén-chegados, non se imaxinaban os líquidos bulleirentos que se verían obrigados a beber nas seguintes semanas. Nin fames nin sedes lles coutaron as alegrías cando retomaron a pista que os levaría a San José Las Flores.

Un home uniformado, fusil ao lombo, saíu de entre un grupo de pálidos zebús e deulles o alto. A compañeira e guía contestou as súas preguntas: aonde van, quen son. O home confesou: Son un soldado das FPL. A guía riu: Por suposto; senón non che estaría contando todo isto. Todos riron, o soldado riu. Sentaron á sombra, compartiron saúdos e cigarros e galletas, comentou o home que levaba tres días patrullando a zona, sen comer. Chegado o momento de arrancar José despediuse: “Vémonos no palacio presidencial!”. Todos desbordaban optimismo. Ninguén era capaz de desfacer ese sorriso inconsciente e estúpido a forza de persistente que o feito de se saberen en terreo controlado (liberado para os máis entusiastas) lles debuxara nos labios. Acabaran os controis, as desconfianzas, os medos: por fin estaban en casa.

A viaxe permitíralles coñecérense mellor. As personalidades e os caracteres delineábanse desde o comentario político. Estaba a parella catalá que criticaba ETA e o asasinato de Yoyes. José, un dos vascos, alto e coas canelas queimadas polo sol, contra-argumentaba. Os outros insistían no carácter de secta da organización: ninguén pode saír: cando saes, mátante. José tiña doada a contestación: Eu estiven en ETA e deixei a e ninguén me veu pedir contas. Estaba Becky, a londiniense, que acusaba ao IRA (as súas pretensións políticas) argumentando que nos seis condados existe maior cobertura social que no resto de Irlanda. Si, dicía alguén: tamén moitos países africanos tiñan mellor nivel de vida cando colonias; pero esa non é razón para negarlles a independencia. E os grupos conversacionais construíanse segundo as sintonías políticas. E lingüísticas: alí estaba Camilo falando en galego con Igor, outro vasco pequenote de ascendencia luguesa que sempre se apresentaba: Veño solidarizarme convosco e en Euskadi tamén participo no noso propio proceso de libertación; frase que, a forza de repetirse reunión tras reunión, convertérase en pequeno bordón que todo o mundo esperaba con sorriso retranqueiro. Estaban en casa e o ton das conversas podía elevarse sen preocupacións. Xa non importaba o tempo: aínda faltaba moito camiño pero todas e todos se sentían chegados. E a ansiedade anterior desaparecera e non importaba que houbese que parar unha vez máis para que alguén baixase apertando as nádegas e se perdese tras unha matagueira: estaban en casa e o ar era límpido e o sol sentíase agradábel sobre a pel.

Apelotonados, os soldados marcaban o paso diante do aeroporto de Ilopango. Camilo, observándoos desde a xanela do autobús de Cojutepeque, pousou a vista na estación de servizo e repasou o incidente. Minutos antes, camiño da parada, un soldado solitario parárao, interrogárao, cacheárao: no bolso, unha cámara de fotos, un caderno, un mapa comprado nunha gasolinera de Texaco, o *Diario Latino*. Veño de visita. O soldado inspeccionou o mapa, intrigado pola estrela de cinco puntas (T de Tupamaros? Camilo non se atreveu a facer unha chanza que non sería entendida), e deixouno ir.

Camilo baixou en San Martín, sen saber moi ben como chegar ao lago e sen imaxinarse que a pista que figuraba no mapa se convertería na xeografía en empinada e difícil barranca que o faría chegar suado á beira da agua. Camilo gostaba de probar todas as augas, nadar en todos os mares. Lembra o seu primeiro baño pacífico tulaniano, após a conversa coa muller do pescador: a noite de treboada, a area preta infinita e solitaria, a agua quente, o corpo espido e excitado, o desexo de fecundar o novo océano, a fecundación.

Unha pista bordeaba o Ilopango pero non había aldea e non había transporte. Camilo deixábase secar ao sol cando unha pick-up se aproximou e detivo na esplanada. Dous homes baixaron a refrescarse. Camilo esperou o momento no que se dispuñan a vestirse para facer o mesmo e preguntarlles (era incapaz de imaxinarse gaweando aquela barranca pola que descera) se o podían achegar á capital. Durante o camiño foron edificando confianza (Camilo era turista, con todo; non era aconsellábel desvelar o seu labor no país), encontros, proxectos: tiñan que quedar para outro día, o seguinte fin de semana: que tal se ían tomar o fresco á montaña, a La Palma. Alfredo ía dispor dun camión e poderían levar algún *culo*.

—Es atrevido —diciánlle. —Que facías tu só no lago? De estares en México, ou de topárestes aquí con outra xente, estarías morto e roubado.

(Para toda centroamérica México era o purgatorio que había que sufrir camiño do paraíso ianque: cuantos migrantes atacados, cuantos guanacos presos, cuantos regresos prematuros, cuan longos os quilómetros.)

Esa noite deixaron o Horacio en San Miguelito e Camilo deixouse invitar a uns ovos de tartaruga e a unha copa, nun restaurante custodiado por un par de homes armados e un grupo de mariachis á espera de contratación. Camilo tiña que madrugar (iniciaban a xira do leste: mañá, visita ás comunidades de El Marío e Las Arañas en Usulután; despois, subir até á paisaxe quneitran de Perquín) e apuntou o enderezo do Horacio: alí aparecería o sábado, sempre que o tivese libre. Alfredo deixouno no hotel.

O hotel era, xunto coas viaxes, momento de encontros e (re)coñecementos. Reuníanse no cuarto de alguén e, coa axuda do alcol prohibido na zona guerrilleira, saltaban da política ao persoal e do privado ao público. O privado é público, dicía Becky, desprendéndose da roupa exterior e acomodándose no leito rodeada do resto. De que está privada a vida privada, preguntaba Camilo. Comentaban o cristianismo das bases e o labor dos xesuítas. Despois de coñecelos case me converto ao catolicismo, afirmaba alguén ante a cautela do resto. Pero si resultaba inevitábel certo recoñecemento do seu traballo: falábase do encontro con “Marcos” e “Lucía”, dos comandos urbanos da RN, naquel convento de San Salvador por cuxos corredores os guiaba unha muller xoven de hábitos monxís; falábase da charla co párroco de Perquín na que este acabou rexeitando o curso da conversa cun “Isto cheira demasiado a agua bendita. Non tendes outras preguntas?”; falábase de toda a literatura “subversiva” editada pola UCA; e falábase de Jon Sobrino, co que se toparan polos camiños de Chalatenango, quen lles contara unha anécdota significativa: Regresando el da capital (non pasara tanto tempo desde o masacre na UCA) o neno de sete anos achégaselle correndo: que estiveron aquí os soldados, que preguntaron polo sacerdote, eu que que sacerdote, eles que non me fixera o parvo, eu que aquí non hai sacerdote, eles que te avisara que te andases con coidado. Era duro o paso directo da infancia á madurez, do berce á idade adulta.

Outros desconfiaban destes testemuños directos, sentimentais, narrativizados. José desconfiaba da ficción, da fábula, da literatura: a vida é un senfín de momentos desconexos, dicía, de sensacións contraditorias, de epifanías multiformes; a literatura pretende crear lazos entre os diferentes sucesos, ficcionalizándoos, inseríndoos nun esquema matemático pre-existente e elaborando unha narración que resulta, portanto, falsa, falseada, manipuladora, porque todo fío narrativo implica unha conclusión e toda conclusión unha moralidade. Res, non verba. Pero as historias que perviven son as que nunca tiveron lugar, replicaba alguén. A arte non pode desprenderse da vida, toda postura estética é un posicionamento ético. A vida non pode desprenderse da arte. E esa é a súa función, a da arte: vehicular a realidade, inmortalizala. Crea máis conciencia política unha frase feliz do teu novelista favorito que un tratado inteiro de ciencias sociais. A poesía é ontoloxía; como filosofía non pode deixar de ser política. A ignorancia e o desprezo das letras son a verdadeira orixe da poesía. A poesía ten que ser feita por todos. E todas, corríxia alguén. E falaban das comunidades visitadas e do seu modelo social e a parella catalá dicía que non podía durar. Por que, quería saber o resto. “Porque resulta demasiado utópico.”

E falaban de amores e sexos varios e Becky retábaos a metérense baixo as sabas con ela e ningún se daba por aludido e Becky (*pray for Becky*) seguía soa e o grupo cambiaba de tema aproveitando a entrada dun Igor recién-chegado.

Chegado o fin de semana Camilo desligouse da brigada e buscou transporte para San Miguelito onde Horacio esperaba e onde ambos esperaron por Alfredo mentres falaban coas dúas rapazas convocadas para a excursión. Horacio fixo unha chamada á casa dos pais para comunicar a súa ausencia por un par de días, que non, que non se preocupasen, que ía estar cun *culo*, que andarían con coidado, que levaban os papeis en regra.

As rapazas montaron na cabina e a Camilo tocoulle compartir con Horacio o po da caixa que a velocidade removía e depositaba en ollos e orellas e pescozos. Pasaron Nejapa, pasaron Aguilares, Camilo recoñeceu os controis que tan difícil fora cruzar días atrás. A estrada íaos achegando ás montañas, visíbeis desde San Salvador, o mar visíbel desde elas, todo o país aos seus pés, nunha travesía que a incomodidade do camiión facía excesivamente longa. Las Palmas acolleunos con frescor e promesas de descanso. Alfredo quitou a camisa para desfrutar da brisa e así seguiu mesmo cando ao anoitecer Camilo comezaba a abrigarse. Menos mal que trouxera o saco: alí, entre as árbores, a uns quilómetros da vila, ían beber e falar e beixarse e esconderse e non durmir e durmir (na cabina, baixo o camiión, na caixa). Alfredo ensinoulle uns buratos na chapa da cabina, a ambos lados, delineando unha traxectoria que accidentalmente non pasaba polo lugar do condutor (o condutor fora Alfredo, a traxectoria a dunha bala da FMLN, a causa non ter parado ante un alto guerrilleiro, a estrada a mesma que hoxe percorreran). Camilo tenteou simpatías políticas ou ausencia delas, sen poder involucrase moito. Era unha pena. Veño de visita. Ás veces pensaba que a prudencia exixida resultaba excesiva.

Prudencia a de Manuela, apenas coñecida, cando na despedida lle introduciu un paquete de preservativos na bolsa ante as súas protestas. Por suposto que non eran para animalo, senón para evitar posíbeis infeccións que acabarían repercutindo nela (cóntamo Manuela, mentres tomamos un café, e rimos un cacho). Camilo admiraba o seu pragmatismo entanto apalpaba o condón que lle flotaba no peto e recoñecía a falsidade das súas protestas: non era home de buscar contactos pero non rexeitaba posíbeis ofertas e esa pasiva actitude convertérase no seu código de conduta, non sabía se hipócrita, non quería pensalo, quizá simplemente consecuencia da súa timidez crónica, e quizá o termo código de conduta

Ile quede en exceso laso a un comportamento nin buscado nin querido, alleo á vontade e escravo dos rubores. Condutismo, non código de conduta. Como a artista que converte a deficiencia manual e a limitación técnica en opción estilística, as tripas en corazón, a necesidade en virtude. Pensaba en Manuela e en Chalatenango e no impulso que ás veces sentía de ficar no país, de esquecer patria e familia, de renacer en e como a sociedade de Las Flores. Manuela estaba aí, inesperada, e había deberes que cumprir, compromisos, ataduras que un propio creaba. Non te enganes, Camilo, sabía que Ile diría ela: se volvíches é por ti mesmo. O pragmatismo de Manuela, que Ile deixara os cartos para a viaxe coa condición de devolverllos se decidía ficar alá, aquí, se decidía non volver con ela. Era tan doado o sexo, coñecera tantas mulleres ese último ano, que nunca se parara a pensar no amor. Si, se volvía non sería por Manuela. E alí estaba, naquela noite limpa e estrelada, deitado na herba a carón de Soledad mentres Horacio dormitaba na cabina despois de facer o amor con Aurora e deixar que Alfredo se perdesse con ela na escuridade do bosque. Alí estaba con Soledad e estiraba a mao e acariñaba a herba e esta retorcíase até encollerse e desaparecer engulida por si mesma (aprendería o seu nome, *acacia pudica*, nos Kew Gardens tempo despois, acompañado de Manuela), alí estaba contestando as súas preguntas de se tiña moza, de cómo era a vida en Europa, de isto e do outro, e ela esperaba que Camilo a tocasse, que a súa mao pasase da herba ao seu brazo para poder sentir o seu tacto, que a apertase para espantar o relente, e el, fiel ao seu código de conduta, esperaba que Soledad o tocasse, esperaba a calor da súa pel, espantar con el o relente, e ninguén tocaba e a noite movíase e tocaba ao seu fin e o frío levounos a metérense nos sacos entre os pés (el) de Horacio que xa durmía ao volante e Alfredo e Aurora seguían sen regresar.

Regresaron de Perquín e de volta ao hotel Camilo escribeu e xuntou o primeiro paquete que me enviou: unha carta entusiasta, recortes do *Diario Latino*, notas dos encontros e fotografías. Todo destilaba soños de quedarse. Nada o esperaba aquí, a non ser Manuela: nin estudos que rematar nin traballos que cumprir nin perspectivas que agarrimar. Todo o esperaba alá (agás Manuela).

Contesteille longamente: había tanto que contar, despois de case un ano sen leirarnos. E sorrín ante a sutileza de Camilo para reiniciar as falas, desde a distancia, sen alusións ao tema. Tanto que contar e non saber como comezar, non saber como vencer a miña propia incredulidade dos feitos, pecharme como ameixa ante as saídas de guión: diso

sempre me acusaba Camilo e quizá teña razón: incapaz de aceptar situacións incómodas, só despois de moito tempo e non por convencemento senón inercia: a estrañeza vólvese cotidianeidade. Despertar na miña casa (Praza do Ferro) e velo na súa cama apertado ao corpo espido de Montse, a miña amiga Montse, a traidora Montse. Exixir explicacións: Sábeo Álvaro? Sei que non teño por que meterme, sei (contoumo Camilo) que Álvaro si o sabía, que precisamente estiveran os tres tomando un café na súa casa e que Montse se despedira do seu home dicindo simplemente Vou durmir co Camilo; sei que noutras ocasións Montse (contáramo ela) ficara a durmir no sofá para deixarlle a cama a Álvaro e compañía. Pero todo ese coñecemento non me serviu de nada á hora de enfrentarme a eles. Só agora, pasado o tempo, volvo falarlle a Montse. Só agora son capaz de falar(escreber)lle a Camilo. E ganas que tiña.

O problema estaba en como comezar: fotocopiei o recorte de *La Región* (de paso incluíu o Carrabouxo do día como pequeno edulcorante do drama) para así poder construír o relato sobre el, para converter o relato en comentario. Máis doado. E comecei pola visita a Pereiro (os murais de Quesada esvaídos como o futuro de Felipe), a conversa através do groso cristal que non deixa pasar as palabras, ao que lle hai que berrar para atravesalo e para atravesar a maraña de berros que asolagan a sala de visitas, a humillación na entrada, os cacheos, o desprezo, como se todos fósemos delincuentes (aínda que o fósemos, vaia). Por que o fixeches? Foron as voces dentro da miña cabeza que me incitaban a matala, Mátaa, mátaa, mátaa, mátaa, mátaa, mátaa, mátaa. Unha coitelada. Dúas coiteladas. Sete coiteladas. Mentres durmía. Por covardía ou talvez para que non sufrise máis do que merecía. Piedade no castigo. Pobre Felipe. Tantos anos aguantando estoicamente, dignamente, humanamente, sostendo mai e irmá e avoa, as dúas primeiras criaturas sen consciencia, sen maldade, incapaces de aprezoar o seu esforzo, o seu sacrificio; a terceira, tan católica, tan intolerante, impondo a súa lei, criticando eternamente, impedindo visitas, de homes, de mulleres. Sacrificada na ara do desespero. Felipe. Felipe, que aquela vez, invitado na miña casa, entra no cuarto de baño mentres eu me relaxo na bañeira e sen unha palabra comeza a espirse para introducirse na auga (isto Camilo non o saberá). Felipe, sempre na busca do pai, idealizado bohemio vagamundo ao que lle escribía cartas sen enderezo (coñeceríao, nunha súa imprevista visita á familia, só para recibir máis unha decepción). Felipe, que o declararán esquizofrénico (fácil tendo en conta o historial familiar) para evitar o cárcere apesar de nós aconsellarlle o contrario, que xogar coa mente é perigoso, que son preferíbeis uns anos na cadea esperando pola liberdade que indefinidos anos nun siquiátrico. Felipe,

que apodrecerá nun destes, ao outro lado da península, sen visitas posibles. Felipe.

Como contarlle todo isto através da distancia, como inserir esta pequena loita persoal no medio da loita colectiva de El Salvador. Eu vou recompilando todo o que Camilo me envía para terlle un pequeno dossier preparado. (Regresará? Saio a tomar un café con Manuela, que tamén recibiu carta, e falamos do tema e de cómo se coñeceron e concluímos que a vida é un xogo de azar e botámolo a sortes e rimos). Por se as ganas e o tempo dan de si incluíno sobre o enderezo de Felipe (Felipe Moure, Prisión Provincial, Módulo 4, Pereiro de Aguiar, Ourense). Sei que Camilo lle vai escribir en galego e que Felipe, ao que lle custa facelo en castellano, idioma no que foi, como todos, analfabetizado, vai ter dificultades.

—Vai ter dificultades o goberno como siga por este camiño.

Quen fala, en inglés, é un mozo vestido elegantemente de marcas estadounidenses. O grupo de emigrados contempla en picado a igrexa branca de Panchimalco desde a Puerta del Diablo.

—Bonito país si no lo jodieran tanto —afirma outro en castellano despois de relatar como nos piores anos da guerra o exército convertera o barranco en cemiterio.

Sentado na rocha, cos pés no ar, termendo dunha botella de agua, Camilo contempla a mancha branca de Panchimalco, alá no fondo, entre as ceibas, mentres escoita a conversación bilingüe.

Bilingüe é a carta chegada ao hotel Florida que Camilo nunca lerá:
Ola Camilo!

Alegreime moito de recibir a túa carta. Tes razón, unha carta aquí rompe a monotonía. Teño dificultades para escribirche en galego. Xa me dixera túa irmá que estabas por Centroamérica e deume o teu enderezo e ía pórme a escribirche cando recibín a túa. Si entendín a túa carta aínda que confeso que me custou un pouquiño pero non, non tes porque escribirme en castellano. Aprezo a túa preocupación, nestes momentos é cando un se dá conta do que val un amigo e se non fose pola túa irmá e Montse e Álvaro esta situación sería insofríbel.

O xuízo xa se celebrou o día 29, e grazas aos bons informes periciais dos sicólogos, forenses e siquiatras, saín moi ben parado, saín absolto, pero aínda sigo en prisión esperando saír calquera día, non sei cando, saín absolto co eximente de alleación mental transitoria para ser trasladado a un centro siquiátrico

civil ou pasar a revisións periódicas ambulatorias xa en liberdade. Aínda que agora falan de enviarme a un centro valenciano e teño medo pola distancia, polo abandono, sei que nunca volvería recibir visitas, sei que sería o fin.

Teño que dicirche que levaba moito tempo sufrindo unha presión psicolóxica moi grande, da que non había xeito de saír, a non ser cun bon tratamento siquiátrico. O que si che podo dicir é que non era a miña intención facer tal cousa se non me vise totalmente manipulado polos meus delirios.

Non sei por que o fixen, Camilo, non o sei. Só sei que non puden impedilo, que non quixen impedilo. Recordo que me contabas como de pequeno tu pensabas na mellor maneira de desfacerse do teu pai. Tu tivéchelo máis doado, sabías que con deixar pasar o tempo lograrías liberarte, pero pensa en min, na miña situación, até cando tería que seguir así. Ás veces penso que prefiro isto a volver á situación de antes. Non, sei que me estou enganando, que escollín unha porta que se pechou tras miña, un vreiro sen retorno. Teño medo.

Lembro o noso último encontro e hai un incidente que nunca chegamos a comentar e que non se me vai da cabeza porque agora me sinto igual, o chimpancé, o babuíno que visitáramos no entroido, lembras. Non sei cal dos dous son eu. Hai días nos que, ouveando como tolo, camiño os dous metros da cela até facer quilómetros. Outros, séntome ausente no medio da cela mirándome a punta dos sapatos hora tras hora, cuspiéndolle a un carcereiro que pasa, a algún compañeiro. Custa afacerse a esta vida, a esta morte. Camilo, non sei se serei capaz de aguantar moito tempo e ás veces até dubido da miña propia cordura.

Unha aperta e un bico grande para Manuela.

P.D.: que viva a paz o amor e a liberdade.....

Alégrome por ti, que te topes tan a gosto. Alégrome por ti. Alégrome por min, por saber que as amizades aínda poden escoller as vidas que eu xa non. Vive por min, querido Camilo, loita por min. Alá no fondo algo me di que nunca nos volveremos ver. Pensa en min e dareime por satisfeito.

Satisfeitos baixaban os brigadistas até o enorme campo de xogo nas aforas de Las Flores, despois de seren retados polos *muchachos* a un partido de fútbol. Os brigadistas, temerosos da resistencia física dos guerrilleiros, conseguiran o apoio dos camponeses da comunidade para completar o equipo. Xa no campo, o resto da aldea sentaba tras a ringleira

de fusís dos que se desprenderan os contrincantes.

Camilo corría de portería a portería, dificilmente seguindo o ritmo que impoñía o bando militar, e cada poucos minutos tiña que ser substituído para tomarse un respiro. Despois de escordar o nocelo a retirada foi definitiva (aquelas botas que levaba como único calzado non eran a mellor ferramenta). Cando un *muchacho* marcou un gol co seu toco estalou a discusión de se había que considerar a xogada “mao” ou non. Pero era inútil: a derrota dos civís era evidente.

Derrotados (fiscamente) subían os brigadistas cara á praza, onde estaban a montar un par de altosfalantes para a orquestra que amenizaría, após a derradeira cea, a despedida dos europeos. Camilo, torpe no baile, rexeitaba as invitacións das mulleres, armadas ou non, coa escusa do escordamento. Prefería sentar baixo a noite cálida e contemplar as lastras, as paredes, as casas e as caras que de madrugada abandonarían. Unha muller, fusil ao lombo, faláballe das esperanzas que se crearan en novembro, da súa filla de San Salvador coa que esperaba reencontrarse, por fin, despois de tantos anos, nun país liberado. Eran grandes as ilusións. Por que o fracaso dunha ofensiva tan impresionante? quería saber Camilo. Non contaban cunha resposta aérea, non se imaxinaban que a violencia do goberno os levara a bombardear os seus propios cidadáns, a súa propia capital. E é aí onde se botou de menos unha ofensiva política paralela que apontoase a militar. 430 mortos na Frente, 3100 nas Forzas Armadas. Había forza. Pero non é doado conxugar a acción militar coa política: cada unha dispón do seu propio tempo e espazo. O *tempo* da guerra non coincide co *tempo* da política. Por moito que che digan, agora sabemos que unha insurrección é imposible.

Os lucecús invadían a noite xogando coa música. Camilo non sabía se algún día podería volver respirar este ar preñado de futuro, non sabía se quería. Aínda ficaba tempo para meditalo. Alí había lugar para todos, para todas. Aínda ficaba moito país por coñecer, moitos cárceres por visitar. A próxima cita era Ayutuxtepeque. Custaba regresar ao outro lado, custaba enfrentarse á outra realidade. Á realidade de Mariona.

123 **BKK** *One-Two-GO*
by Christ Tish

Capítulo VII

O fin do mundo

a Lidia Díaz
ás presas e presos políticos chilenos

Atrás ficaba Ushuaia, atrás as chairas que en tempos habitaran os selk'-nam, para sempre idos. Ushuaia, mariña e andina, perdéndose no mar aferrada á cordilleira que alí morre de neve e agua, como Úrsula Calderón, como Cristina Calderón. Atrás ficaba o presidio que habitaran Radowitzky e Gardel e as personaxes de Solanas, atrás ficaba Lapataia, atrás Torre al Sur, atrás Héctor, Álex, Bruno.

Chegado á primeira angostura, xa en terra chilena, o autobús apou-sentouse no transbordador. A gallega lembraba un mar calmo cando a ida, unha semana atrás. Hoxe, o transbordador zigzagueaba entre a bravura do mar para impedir que o peludo gando dos camións, esas vacas da Patagonia que destacan do día como un tumulto, se mollase. A estratexia facíalle lembrar as viaxes rámicas, cara a Nicaragua caribeña, nas que o barco paraba motores cada vez que se cruzaba cunha canoa para evitar que esta, carregada de produtos para o mercado, naufragase pola forza do ronsel. A travesía alongábase máis do habitual e a gallega baixou do autocar. Tivo que apartarse da borda para conseguir prender o cigarro que lle penduraba dos labios cuarteados. Ao seu carón alguén

intentaba acender outro chisqueiro: un home dunha ducia de lustros, alto, loiro, calvo, de grande ventre e gordo nariz. A gallega recoñeceuuno como compañeiro de transporte, procedente como ela de Ushuaia.

—Vaia merda de sistema!

trousou ante o silencio da gallega. Esta non sabía ben que contestar (obviamente o comentario ía dirixido a ela) por descoñecemento das referenzas. Identificouno como arxentino e empezou a entender algo: o caso era meterse con Chile, coa súa xente, os seus medios de transporte, os seus transbordadores, os seus mares e a súa climatoloxía, todos conspirando para facerlle pasar unha má travesía.

—Como se chama este paso?

perguntou fuscamente o xigante austral. Primera angostura. A gallega non contestou: abaneou lixeiramente a cabeza e esperou que un tripulante lle respondera.

—Aonde vas?

A Punta Arenas.

—Hai barcos desde Punta Arenas para a illa de Páscoa?

Non, a gallega dubidábao. Supoñía que tería que achegarse a Valparaíso, mais por mar a viaxe sería demasiado longa. Por que non ir a Rapa Nui en avión?

—Non quero voar. Son piloto de avión e estou farto de voar.

E amosoulle a súa identificación. A gallega non gostaba da xente que saca os documentos para probar as súas verdades, ensina as licenciaturas para facer irrefutábeis os seus puntos de vista ou argumenta unha visita a Varadero para xustificar as súas opinións políticas sobre Cuba. Sentiuse obrigada a collela, con todo, sen saber se debía mirar o interior ou simplemente conformarse co título da portada: "Piloto de aviación". Cando se dispuña a abrila o arxentino estirou a mao cara a ela. A gallega fixo algún comentario sobre o estado do mar e indicoulle o perigoso abaneo dun camiión carregado de gando. Púxose a imaxinar o vehículo envorcado, o gando esmagado, o caos na cuberta. Sempre lle gustaran as situacións extremas, como cando de pequena puña pedras no camiño de ferro e se agachaba entre os piñeiros esperando que o tren descarriase. Faloulle do traxecto de cuatro días de Puerto Natales a Puerto Montt. De alí había transporte terrestre a Santiago e Valparaíso.

A gallega paseou un rato pola cuberta e finalmente entrou no vehículo para resguardarse do frío. Non tiña maior interese en facer amizade con esa bica sen sal.

O temporal fixo a estancia en Puerto Natales máis longa do esperado: o *Puerto Edén* traía cuatro días de atraso. A gallega aproveitou esa eter-

nidade (as baixas temperaturas invernais e a neve apenas lle permitían un breve paseo diario) para reescreber as postais e a carta a Cris que lle roubaran no bus de Punta Arenas (a pequena bolsa desaparecida, que deixara no asento durante unha parada para reparacións e restauracións, contiña: varias postais e unha carta xa redactadas, o *Canto general* roubado nunha libraría ourensá dezasete anos atrás e *Sombras de Fuego – Patagonia* [Carlos Vega Delgado, Punta Arenas, 1995], con abundante material fotográfico sobre os pobos orixinarios da Terra do Fogo); para conversar con Paola e Carlos (a quen, por certo, lles entregaba saúdos de Héctor), a parella que, por \$2000 diarios, almorzo incluído, a acollían na súa Hospedaría Nikós (Miraflores con Ramírez); para ler os libros vellos que se guardaban no baúl da sala; e para ver interminábeis películas que as múltiples canles por cable ofrecían (previa censura). Tamén pasaba horas discutindo con Juan Yutronic, siareiro do Real Madrid, dono do bar El Telégrafo. A carón, fronte á praza de armas, estaba o edificio de correos en cuxas paredes aprendeu de Nelson Edén: un exemplar de *Volare* falaba, desde a vitrina, dos derradeiros 14 qawáshqar. Os fillos e as fillas casados con non-qawáshqar: perdidos para a comunidade, para a cultura, para a lingua. E mostraba a foto dun orgulloso nómade dos canais.

Un día chamou á súa mai. Telefonou Cristófero, díxolle esta. Ao escoitar o nome púxose nervosa, como cando recibera a súa última carta ou cando lle deran o recado de que se puxese en contacto con el. Volvía aquela angustiada sensación de culpabilidade.

—Teu irmao preguntou se non sentía tristeza, despois de nove anos afeita a velo.

E tu que lle contestaches.

—Que por que ía estar triste, se tu non o estabas.

Se eu non o estaba. Nin sequera sabía se iso que sentía era tristeza.

Nas oficinas de Navimag, chegado o día do embarque, topouse co piloto de avión ao que esperaba ver e do que xa se esquecera. A súa voz atronadora, que a axudou a situalo visualmente entre a clientela, ocupábase de amedrontar o encargado dos billetes, cuxa explicación das causas do atraso apenas era audíbel; e imposible a explicación de por que, a causa dun mísero vento de 20 nós, o barco, chegado onte, non puidera atracar até hoxe (Vaia país! Se o capitán non sabe atracar con 20 nós de merda, non é o meu problema!). Así como a viu achegouse a ela para queixarse da incompetencia e informala de como lles exixiu que lle pagasen os gastos dos catro días de atraso (algo que ningún outro pasaxeiro conseguira; ao home pareceulle mal que ela ficase sen indemnización: había que ser máis firmes).

A noite austral volvía reinar cando os pasaxeiros (sete europeos, un

matrimonio arxentino cos seus dous fillos, o piloto e un grupo de chilenos) entraron no *Puerto Edén*. Viaxas lixeiro, comentou ela ao cruzarse co piloto, apenas visíbel tras a montaña de vultos que transportaba. Alí durmirían, antes de iniciar, de mañá cedo, a travesía. Despois de instalarse e de apresentarse ás súas dúas compañeiras (suízas) de camarote a gallega dispúxose a domesticar o navío. No corredor parou a falar con dous estibadores, aos que lles preguntou sobre a posibilidade de descer do barco en Puerto Edén. Como resposta sinalaron unha cuarta persoa, oriúnda de Puerto Edén (dixeron), que se achegaba naquel momento. A gallega repetíulle a pregunta pero tivo problemas en entender a contestación nun defectuoso castellano tinxido de sons e golpes de voz descoñecidos para ela. O novo tertuliano aceptou o cigarro da gallega e contou que viña de Punta Arenas cos papeis que certificaban a concesión de varios millóns de pesos para o seu proxecto turístico: servir de guía dos canais e do ventisquero Pío XI. Como te chamas? preguntou un dos estibadores.

—Nelson Edén.

Foi entón cando a gallega recoñeceu o orgulloso nómade dos canais e compartiu o seu orgullo. Falaron do proxecto e de Puerto Edén (9 qawáshqar habitaban a aldea) e da lingua. Nelson comentou que a fonética do seu idioma era similar á do francés. Un viaxeiro, recentemente ensamblado á charla, pronunciou provocador unha oración nesa lingua. O ex-nómade respondeu na súa, demostrando unha fluidez da que carecía na lingua dos etnocias. A Nelson gústalle falar. A gallega ofreceu un último cigarro e despediuse.

Camiño do camarote cruzouse unha vez máis co piloto, que fumaba á porta do seu. Consequira un cuarto para el só, xa que non quería “compartir con esa morralla” (en referencia aos europeos de longas cabeleiras). A satisfacción, comprobaría ela despois, era mutua, e moito agradecera Patrick e a súa amiga o poderen prescindir da compañía do home. Nun momento de silencio estirou a mao e presentouse:

—Vladimiro Quiroga —dixo lambendo os bixairos.

Ela pronunciou o seu nome e desculpouse: tiña que ir ao camarote. Cando descubriu o corredor libre, subiu ao salón a alternar cos europeos cos que prometera compartir unhas cervexas: a irlandesa e o seu amigo ían casar en Aotearoa, despois de sete meses de viaxe; as súas compañeiras de cuarto deron a probar rapé e uns cigarros puros retorcidos (Kummer) que traían da súa terra; os ingleses regaláronlle unha botella de pisco que non lles gustaba. O salón era amplo, con cómodos sofás, televisor e uns andeis dos que se podían tomar prestados libros multilingües deixados por anteriores pasaxeiros. A gallega, que subira sen nada, decidiu ir buscar as cervexas que deixara sobre o leito. Vladimiro

tupía unha vez máis o corredor, apadumando agora un home pequeno que a exuberancia do primeiro facía máis insignificante. Ela ía atravesar o conxunto cando a voz do piloto a detivo:

—Estás a perder unha moi interesante conversa sobre a illa de Páscoa. Aquí o comisario estame a contar datos curiosos da illa.

Ela, sempre temerosa de ofender, fixo algún comentario cortés. Vladimiro tirou unha petaca do peto e ofreceu whisky. O comisario agradeceu mais non bebeu: estaba de servizo. E aproveitou para desculparse e seguir a súa rota.

—Teño tantas gañas de chegar á illa de Páscoa... Todas as miñas ilusións están postas alí.

Vladimiro regaloulle un paquete de Marlboro, comprado barato (como o whisky) en Ushuaia, que ela non se atreveu a rexeitar. Que ten Rapa Nui que tanto te atraí?

—Deixei meu país, miña familia e miña casa. Todo o que teño está nestes baúis. Quero vivir tranquilo os anos que me quedan e polo que me contou o comisario Rapa Nui é o lugar ideal.

Cando entrou no cuarto para ensinalle os seus documentos de aviaador e certificados de horas de voo ela viuse forzada a seguilo. Dunha esfolada carpeta sacou papeis das autoridades de Liberia, Nixeria, España, EUA... Canto documento tiña a mao pasou pola mirada da gallega: cartas, informes, albarás, fotografías (Vladimiro con pelo e xeneroso bigote, Vladimiro na cabina do seu avión, Vladimiro abrazado a dúas mulleres...)... A que te dedicas? Dedicaba. Acábome de xubilar. Tantas horas no ar cansan. Dedicábamonos a fumar. Ela non entendeu. Non se atrevía a perguntar. En España tiña a base en Sevilla. Todo legal. Gosto da España. Mellor xente que os portugueses. O Miño nunca foi fronteira. Non, se gosto dos galegos. En Sevilla tiña un colega da Coruña ao que aprezo moito. Era moi selvaxe. Non tes remordementos? É un traballo suxo. Si, estou de acordo. E ás veces remórdeme a conciencia, cando penso que poden ter matado xente inocente. Como se ser culpábel fose unha xustificación. Non a rexeites. O whisky seguía circulando e ela comezou a interesarse pola historia de Vladimiro (Puxéronmo por Lenin, sabes, dixo sorrindo). Por iso me deixou miña muller. Vivía con ela en Sevilla. Onde está agora? Non o sei. Non sei onde está ela. Non sei onde están os fillos. Hai tempo que non sei nada deles. Quero empezar de novo en Rapa Nui. Que facías antes? Militar. Aviación. Aí comecei a fumar. Os bairros subversivos da capital. E as vítimas "inocentes"? Ela entrou, coa axuda dun novo grollo de whisky, na discusión. Faláron de desaparecidos, de bebés roubados, de asasinatos, de Hebe Pastor... Esa puta... Esquéctete do nome: pensa nunha muller á que lle mataron o fillo.

Ou pior: á que llo desapareceron. Si, entendo. Xa che dixen que ás veces me veñen remordementos. Pero cando a policía persegue a alguén durante tres días é porque cheira a merda. ...a policía. A firme voluminosidade de Vladimiro impedíalle atacalo frontalmente e a gallega dedicouse a intentar razoar os seus motivos. Esa xustificación da acción contradecía os remordementos que dicía sentir. Volvería fumigar eses bairros. Non me arrepiño dos bombardeos. O único que me deixa intranquilo é a posibilidade de algún neno morto neles, de algún ancián, de algún obreiro, un condutor de autobuses. O fascismo é o dólar da ética. Cada vez custáballe máis seguirlle o discurso. O alcol. Nunca estiveches en perigo? Oh, si, moitas veces pensei non contalo. Loitando contra Israel, en Exipto, dous mísiles cruzáronseme diante. Algúns compañeiros morreron. Unha razón máis para deixalo. Facíaselle estraño visionalo como piloto, con aquelas gadoupas suadas e aquela pel manchada. Simpatía cos palestinos? Non, non era esa a razón, máis ben odio aos xudeus. A toda a cafar-naxe: ciganos, homosexuais: unha vergoña. Nun bairro de Buenos Aires andan espidos pola rúa. Enfermos. Antinatural. Maricas e travestis. Unha vergoña para o país.

Ela calou. Non estaba de ánimo para enxamiarse en discusións. Preferiu seguir tirando dos fíos da súa historia persoal: A miña muller era unha candonga. E seguiuno sendo despois de vivir comigo, por desgraza. Coñecínlle nove homes. Ao último, en Sevilla, púxenlle unha pistola na boca: chimpeille todos os dentes. Non, non sei nada deles. Acho de menos os fillos. Pero agora quero esquecerme todo e empezar unha nova vida en Rapa Nui: esquecerme dos avións, das guerras, do pasado, de Arxentina. Todo o que teño está nestes baúis. Quero topar un novo amor. Non, nin sequera pido amor: algunha puta que me respete, que queira vivir comigo. Non aspiro a máis.

A muller, un pouco mareada de whisky e de marlboros e do home, aproveitou un momento no que Vladimiro entrou no retrete para escapar. Foi ao seu camarote, colleu as cervexas e subiu ao salón, onde xa a achaban de menos. No medio da conversa reapareceu Vladimiro. Non a rexeites.

—Fúcheste.

Si, estou aquí. A conversa xelouse, todo ficou en silencio. A súa presenza producía unha estraña inquietude na xente. Ela puxo os europeos ao día en canto ao seu pasado mercenario. Á hora do xantar, ao día seguinte, Vladimiro sentou só. Non falaba con ninguén, ninguén falaba con el. A gallega puxérase a carón de Nelson Edén, co que intentou retomar o diálogo preguntándolle sobre o Congreso Nacional Indígena, ao que pertencía; sobre as reivindicacións territoriais e culturais; sobre a

vida sedentaria; sobre a descendencia. Non sabía se por problemas de idioma ou por falta de conciencia reivindicativo-política (isto non era Wallmapu, non era o Bío-Bío; Nelson non era José Naín, non era Berta Quintrimán) as respostas resultáronlle limitadas. Percebeu unha ausencia total de futuro para este derradeiro representante dos pobos patagónicos e fueguinos.

A tarde pasábase vendo algunha película, lendo algo (ela collera do andel unha versión brasileira da *Canção dos Nibelungos*) ou subindo á ponte de mando onde a tripulación non tiña reparos en explicar polo miúdo o sistema de navegación polos estreitos e calmos canais. Ou, apoiada na varanda de proa, ben abrigada, deixábase salpicar mentres buscaba entre as augas golfinhos e focas e entre os ceus cóndores e arco-iris. Quixera facer esta viaxe patagónica soa: na calima sempre eterna de Santiago ficaba unha muller terríbel, Patricia, coa que compartira visitas ás presas do COF e aos presos da CAS, entrevistas con Pakarati Araki no cerro Welén e con Mirta Solís en San Pedro de Atacama e con Luis Carvajal en Arica e con José Naín en Temuko e con Berta Quintrimán en Palmucho, conspiracións contra Ralco no Alto Bío-Bío, baños quentes en El Tatio e Los Pozones, cuartos e leitos desde os bosques do sur aos desertos do norte. Quería estar soa, fuxir, afastarse de presións, de Cris, de Patricia. Sempre ese medo a dicir non, esa consideración polos sentimentos dos demais. Eran horas de coidar os propios. Patricia apuntárase á brigada no último momento, para estar perto dela, renunciando a unha oferta de traballo en Francoforte que lle tería permitido desoxidar o seu alemán. Amáronse os primeiros días. Buscaron camas individuais despois. Nunca fora tan feliz como cando os tivera aos dous: sabía que Cris non ía ter reparos en aceptar. Lembraba a primeira noite na que compartiran leito, as primeiras caricias sobre o corpo dunha tensa Patricia, a discreta saída de Cris do cuarto; pero ela non quería iso, non quería a Patricia sen Cris, explicáballe a este ante un vaso de leite na cociña. Lembraba a segunda noite, as segundas caricias sobre unha menos tensa Patricia e sobre un Cris máis participativo. Esa breve situación ideal, tan recente na historia e porén tan distante no calendario sentimental, decidíraa a abandonar: visto o soño cumprido (eludir o dilema, evitar a escolla, posuír as dúas persoas amadas) xa podía durmir sen temor a ser acosada pola súa fantasmal irrealización. Era hora de recomenzar de cero.

De volta á ponte coincidiu con Vladimiro que a saudou con efusión involucrándoa unha vez máis na conversa, desta vez co capitán do barco. Ambos comparaban as súas respectivas técnicas de pilotaxe.

—Amiga galega, pilotar este barco é como pilotar un avión. —E

engadiu: —Tesme que deixar o teu enderezo, antes de desembarcares.

O capitán e Vladimiro, ante a presenza dunha muda gallega incapaz de arredarse sen despedirse e incapaz de abrir a boca para despedirse, comentaban a continuación a visita de Pinochet a Bariloche.

—Sentín vergoña como arxentino cando saíu un mozo na tele berrándolle “asasino”. “Asasino” un home que salvou o país do comunismo, que levantou a economía...

A gallega saíu da ponte. Non quería ouvir máis. Pensou nas palabras de Rosa no COF: “Se algún día che ofrecen unha pistola non a rexeites”.¹ E nas de José Paillal, werkén da Coordinadora Mapuche da Rexión Metropolitana: “O pobo mapuche non ten armas como as tiñan os nosos antepasados. Non temos o poder militar, porque se o tivésemos sería moi distinta a situación. Non estaríamos aquí. Probabelmente estaríamos no noso territorio”. Nese instante cambiaría cada letra por unha bala. Descendo as escaleiras matinaba en como evitar a Vladimiro, en como negarlle os seus datos, sempre tan pouco sólida nos seus comportamentos, o seu ollar sempre tan fuxidío, imposíbel dicir simplemente Non, non chos dou, non quero darchos, non quero darlle os meus datos a un fascista. Tes que ser máis firme, repetíalle Patricia. Tes que... Tes que... Mais unha non é como quer ser, unha é como é. E a gallega era firme, sólida, clara e directa nas súas conviccións. A gallega non se vendía. O que acontecía era que Patricia confundía falta de firmeza con timidez, covardía con apoucamento. No ceu brillaba un arco da vella duplo. Os cóndores sobrevoaban o barco, as toniñas acompañábano e as focas descansaban nas paredes do canal que case se podían tocar e das que caían innumerábeis ferverzas.

Chegaron a Puerto Edén a media noite e, debido á escuridade, non lle permitiron descer do barco. Alí despediuse de Nelson, desexándolle sorte nos seus proxectos. Na noite estrelada e calma o capitán sinaloulle a Cruz do Sur. Nas noites austrais a lúa non mente, as constelacións son espello das do norte, o ceu inquieta por descoñecido. Sentiuse de pronto

---

¹ Dician máis cousas as presas: “Entón aconteceu un grande parto: nós mesmas recoñecendo-nos milenarias e contemporáneas, espertando subversivas e revolucionarias, decidindo ser mulleres plenas e libres e vivindo e facendo a Revolución. Vimos facendo a nosa vida —a guerra dos sonhos— cunha mochila enchidiña de paixóns, esperanzas, penas e alegrías, amores, fusís, paisaxes e cores. Crecimos no medio da barricada e os combates; aprendimos a vivir clandestinas e felices, a usar as armas para transformar a vida, a espallar a vida por rúas e territorios, a xestar a vida nos nosos ventres... Cos nosos fillos, cos nosos amores, coa felicidade concretada aquí e agora, fómomos facendo parte da xente: hoxe recoñecemos nas súas prazas, camiños, murallas. A carón do lume nos currunchos fixémonos parte imborrábel da historia do Xigante Popular Chileno. Prisioneiros Revolucionarios: Somos amor e subversión contra a merda capitalista!”

tan lonxe da casa, tan soa... Tiña que rematar a carta. Podía aproveitar as horas mortas da travesía pero custáballe ter que refacer o que xa lle custara redactar. Pensou no roubo, en Vladimiro, sorriu e dixo: "Estes chilenos..."

Pensou en todos os chilenos e en todas as chilenas que coñecera nos últimos dous meses. Lembraba a inteireza e optimismo das presas. Ela e Patricia foran as primeiras estranxeiras ás que se lles permitira a entrada aos cárceres de alta seguridade (esas "entrañas do capitalismo" desde as que pedían a Unidade de "desadaptados, orixinarios e explotados"). Pero o mérito había que atribuírlo a Hebe e ao barullo mediático que montara por non a teren deixado entrar uns días antes. Con ela coincidiran nunha manifestación (na que o número de policía sobrepasaba o de manifestantes) diante do Palacio de la Moneda. A gallega achegárase a falarlle: coñecíanse xa de Compostela, aonde a invitaran a dar unha charla, e volvéranse ver tempo despois en Buenos Aires no Café Osvaldo Bayer (Hipólito Yrigoyen 1440). Hebe saudouna sentada nun chanzo da praza, a perna magoada por un empurrón militar.

Ao día seguinte só media pasaxe sentou no comedor. Aconsellaban comer ben mais prescindir de líquidos. Quen non dormentaba no camarote xacía sobre o costado esquerdo nos sofás da sala, as caras pálidas. Unha vez máis na ponte de mando, a gallega descubriuse sorrindo inconscientemente cando o rexo piloto, débil taquatu, interrompeu bruscamente unha nova conversa co capitán para inclinarse sobre a borda, luxar o casco cos restos semidixeridos do xantar e descer torpemente as escaleiras cunha despedida inaudíbel. Non o volvería ver até ao final da travesía. Estaban apenas entrando no golfo de Penas (Penas que foran Peñas) e o peor aínda ficaba por ver (por sentir na boca do estómago). Sen Nelson, sen Vladimiro e sen a metade da pasaxe as horas eternizábanse. O pasatempo eran aquelas ondas, aquel gando amoreado no interior de camións fortemente atados á cuberta, aqueles condutores chimpando ovellas mortas ao mar. O último día os únicos pasaxeiros que sentaron a comer eran ela e mais un chileno. A situación provocou bromas entre os xovens traballadores da cociña.

Ao lonxe xa se vían as montañas de labra de Puerto Montt (*Muerto Montt, Pésima Región*, lembrou cum sorriso; o letreiro *NO A LA ASTILLA* aínda invisíbel). Á esquerda, Chiloé. Que lonxe quedaba Ushuaia, Punta Arenas...! Veuille á mente a estatua dedicada a Julius Popper que víñan de inaugurar nesa cidade. E unha fotografía que non podía esquecer: Popper de pé na chaira fueguina, o rifle sinalando o chao; a ambos lados tres dos seus expedicionarios, xeonllo a terra, apuntando ao horizonte; aos pés de Julius un selk'nam morto, boca arriba, espido, termando

aínda do seu arco e frechas. Yataixon. Risowen. Non a rexeites. Veulle á mente a noite no inmundo cuarto do Residencial El Talquino, Pérez Rosales 114, P. M., a suxidade, o condón usado baixo a cama, a empregada mapuche xustificándose (após decatarse de que a gallega non estaba alí á espera dalgún cliente) e botando pestes do hotel, da rúa, do traballo que quer deixar. Veulle á mente a arquitectura de alerce de Puerto Varas, a desolación entre o Llanquihue e o Ancud, a destrución dos bosques araucanos desde os tempos da conquista, a invasión en cambio do chacay centroeuropeo. Non a.

As caras ocultas durante os dous últimos días comezaban a asomar: cada quen novelaba os seus sufrimentos e mareos. Vladimiro invitouna a visitalo en Rapa Nui se algún día caía por alí (non sería difícil topalo). Ante a insistencia ela non pudo negarse a escribir nun papel o seu enderezo. Tras o nome engadiu: “Comunista, homosexual, cigana, chilena”. Entregoullo dobrado para non ter que explicarse e cun rápido apertón de maos deulle as costas. Lembraba a Hebe ante o director do hospital penitenciario de Santiago (“Eu non lle dou a mao a un represor e menos a unha mao que tortura”) ao tempo que unha foto de *El Mercurio* na que Frei estreitaba a mao de Pinochet.

Xa só quedaba un día para o reencontro con Patricia. Estas semanas de soidade non serviran de nada, nada ficara claro. Sorprendeuse anticipando a volta a Santiago, a aperta de Patricia, o seu pelo lapado, o seu perfume, quizá os seus beixos, o seu tacto. Retroceder, recuperar, andar o andado. Patricia sen Cris non era posíbel, imposíbel con el. Non: eran horas de soltar lastre, de enfrentarse a unha mesma, de comezar de cero. O baleiro do cero, a súa inseguridade. Cambiar de hotel. Non chamala. Non.

A piques de montar na lancha que a levaría a terra, a gallega seguía a ollar con disimulo a tripulación por se lle viñan reclamar o libro que decidira levar consigo: era un agasallo que lle quería facer a Patricia: sabía que lle gustaría.

314421

cc

Conflito na Casamansa provoca tensão

ອາກອນຢາສູບ
B3 03

No. 315 Date 21/3/95
Received from M. AMARO FERREIRO
the sum of Shillings EIGHTY SHILLINGS
ONLY
being payment of Accommodation
WITH THANKS
By Cash/Cheque For
Shs. 80/- Adjust

ທະນາຄານ ພິ

ສາຂາ

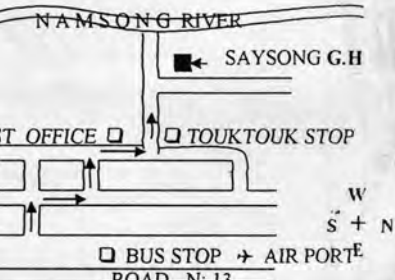
ໃບແຈ້ງປະເພດເງິນຖອນ

ວັນທີ 26.07.05

ລາຍການ
ທ່ານ

ເພດເງິນ	ຈຳນວນເງິນ
1000	590.000
100	6.000

ROY MONTE SUR SON ELEPHANT

ONGHUA
CIGARETTES
IN SAVANNAKHET
LAO

RAILWAY OF THAILAND
A3459 - 85465

ຕົ້ນທາງ / ORIGIN		ປາຍທາງ / DESTINATION	
ຜູນຈາຍສາດ UBON RATCHATHANI		ກຸງເທບ BANGKOK	
ເລກຕຶງ COACH	ອັນ - ປະການທຸງ CLASS - COACH TYPE	ຕຶງ - ເລກຕຶງ CAR - SEAT NO.	ລາຄາຕຶງ PRICE
3	1 ທ. 32	2 31	381

NIKOS
E. RAMIREZ N° 669

3662
86
71 SL
2-08-200
1-Bus Sur
2-Bus
Transfe
3-Bus
Austra

Capítulo VI

Petróglifos

Annon Ogombo apoia o corpo através da mao direita nunha árbore abstracta, a mao esquerda agachada tras o cadril. A mirada é intensa e penetrante, perpendicular. Pantalóns fucsia e camisa clara de manga curta, con deseños paralelográmicos, impecábeis como o ceu xa branco de tan luminoso: só, branco sobre branco, algunha breve nube sobre o horizonte. Á direita: árbores perfectamente definidas. Tras el: herba clara, pouco profunda. En segundo plano, á direita: máis acacias, indistintas, entre as que zebras pacen. Á esquerda: unha xirafa e talvez un avestruz. Ao fondo pérdese a pista na que posa Annon Ogombo. No horizonte: fina liña amarela baixo banda verde. Sobre elas: manchas brancas urbanas deitadas das que brotan brancas manchas urbanas verticais. Xirafa, arrañaceu, árbore: a todo sobresaee a cabeza cuadrada de Annon Ogombo, a preamar do seu cabelo recortado. Na frente, un brillo.

Pequeno sobre marrón, dous selos de 10/- nos que un *Cinnamon-chested Bee-eater* Keremkerem de plumas verdes descansa nunha pola. Non hai remite.

Benquerido amigo,

é un pracer poder aproveitar esta alegre oportunidade para comunicarme contigo. Espero que a miña carta te tope en bon estado e que xa non esteas triste polo da túa mai, que sinto moito.

Estou persoalmente convencido de que desfrutaches da túa visita aquí e da noite que pasaches connosco. Supoño que estarás agora ocupado no teu traballo coa esperanza de facer máis diñeiro para máis safaris.

Eu estou bastante ben aquí e tamén bastante ocupado no servizo a Xehová. Onde me topaches, en Garsen, estou aínda alí, pero só este mes de setembro como che dixen. Despois regresarei a Mombasa.

Satisfaríame que te fixeses testemuña de Xehová para poderes estudar a Biblia na casa. Gostarás e sacaraslle proveito. Axudarache a ser valente. Compraceríame manter a nosa amizade, pero esta podería ser máis intensa se foses un dos nosos, xa que entón non serías só un amigo senón un irmao. Medita as miñas palabras.

A outra cousa que quería pedirche é saber o prezo dunha mochila como a que tu tiñas e como podo mandarche o diñeiro para que me compres unha. Podes incluír esta información na túa contestación.

Grazas de antemao pola túa cooperación e servizo e saúdos á túa compañeira.

O teu amigo

N. Mbogo Ileri

A mañá avanzada. Ás oito na estación de Eastleigh, buscar matatu 9 por Ronald Ngala. Perto do hotel. Rúa que leva a River Road. Deixar a cidade, que se pega ás rodas, implica un bon investimento de tempo. O corredor do autobús, baleiro e transitábel, négase a presaxiar futuros amoreamentos e incomodidades. O pasaxeiro matina mentres as paisaxes, as aldeas e as xentes pasan. Ás veces as olladas crúzanse e fican atrapadas longos segundos, entretecéndose no ar, as miradas de homes e mulleres que observan o paso do bus desde a porta da casa, da cabana, da leira, envexando os pasaxeiros atrapados no vehículo, envexando a súa liberdade de movementos, a mirada do pasaxeiro asomado á xanela envexando esas vidas arraigadas, ese formar parte da paisaxe, da aldea, da terra, de algo, ese estar e estando ser. O pasaxeiro pensa entanto o ómnibus para e as xentes, aldeas e paisaxes paran. O pasaxeiro lembra ao tempo que merca maracuxás através da xanela ou baixa buscar un

tras-acácico urinario improvisado. O pensamento incapaz de cesar, as lembranzas imposíbeis de esquecer, a decisión aínda, sempre, no ar. María ofrecérase a ir buscalo ao aeroporto (unha mensaxe no móbil que el non acusou); Marta, despois de varios desencontros, acedera a velo e a deixarse beixar. O tempo era a última vez que se viron, sexta feira, noite, principios de xullo. O lugar: interior do coche, diante da casa dela, Montealto. El dixo cousas nunca antes ditas: canto gostaba dela, canto a achaba de menos, canto a prezaba. Todo menos o máis importante: canto a quería. Queríaa? A incapacidade de expresar o amor insinuaba a imposibilidade de sentilo. Dous anos xuntos, dous anos separados: lembraba as noites de insonio, esa sensación vivida por vez primeira, ese contarlle a todo o mundo o namorado que estaba dela, antes de tela, antes de ser amado por ela. Estábao? Tanto amor e unha vez pasado parece como se nunca tivese existido, tan fráxil todo. Como se todo fose falso. Non fica nada. A todos menos a ela. A ela que non quería ter relacións con ninguén, con el. A ela recién-saída dunha longa e profunda crise amorosa. A ela que prefería a tranquilidade ao amor. Todo pasa co tempo. O tempo todo o destrúe. O tempo todo o permite.

As horas pasan, tamén. Medio día: xantar: longa parada. Deixa a mochila no asento do vehículo e sai mercar tabaco. A espera dilátase: a cenitalidade do sol mal se presta para un paseo sen sombras, agás aquela sobre a que camiña. As olladas curiosas escudríñano intentando entender a soidade do pasaxeiro, perdido nun continente onde a xente busca a xente, a calor da xente, a luminosidade do tacto, a tranquilidade do contacto; unha terra onde só indixentes e prostitutas camiñan sós, os primeiros tendo abandonado toda esperanza de compañía, as segundas en eterna busca dela. Come e merca comida: a viaxe será longa. Porque nunha noite de festa (Istoria, Ribadavia) el coñecera María durante unha das múltiples rupturas con Marta. E María desaparecera semanas, meses, até que no seguinte desencontro con Marta o seu número saltou da axenda ás teclas do teléfono. E María veu. Sabía que acabaría chamando, dixo. E pasaban semanas e María chamaba e el chamaba e el volvía estar con Marta e María chamaba e el chamaba. Gostábanlle eses encontros, esas longas viaxes para unha noite de tactos e apertas e o esquecemento mutuo até a seguinte cita. Nunca telefonaban dúas veces seguidas: as quendas estabelecéranse estritamente. Por moito que el a necesitase tocáballe esperar a que ela se puxese en contacto sempre que o incitador anterior fose el. De ter sido ela, o home deixaba pasar as semanas, facéndose desexar mais sabendo que ela nunca marcaría o seu número. Até que a necesidade o obrigaba. Pero a espera era pracenteira, era saltar con rede: podía pórle termo cando quixer. Creo que lle tiña

máis medo á outra espera, á da chamada dela, cuxa duración e concreción escapaban ao seu control.

O condutor acénalle. Un soldado armado monta no bus, sentando sobre o motor, a carón do condutor. Será a escolta: até Garissa non haberá máis vilas: deserto, camiño de Somalia, fáciles presas, obvias vítimas. Un mozo sobe e baixa o corredor con ovos cocidos, doces, caramelos. Senta a carón, ás veces. O pasaxeiro compra un ovo: o xantar onde il vai dixerido. Falan, pregunta por conexións. Futura chegada a Garissa ás cuatro da tarde. Demasiado tarde para enlaces. Esperar a mañá: *quizá* haxa un bus pola mañá. Senón camiión. Ilegal, habitual. É posíbel. Hoxe? Que va! Non se pode viaxar de noite, non se poden tentar tantas ameazas inconcretas, non se pode xogar coas sombras. Durmir en Garissa é a perspectiva. Hoteis? Si, non hai problema. Mostrareiche eu. Pasar cruce: parada, xente, vida na estepa: sinal: Garsen á dereita. O autobús continúa recto: pouco falta para Garissa, estamos xa en Garissa. Baixa co vendedor, retroceden uns metros até Mororo, a esta beira do río Tana. Ao norte da estrada, casetas e o Mororo Lodge Bar and Restaurant, the sum of Shillings 80 shillings only being payment of Accomodation WITH THANKS. Detrás, o río ameazador, as barreiras secas en previsión de cheas imprevistas que arrasarán casetas e hotel e mercado ao outro lado da estrada: só esta ergueita sobre a barcia. O acompañante promete achegarse até o cuarto á noitiña: antes ten que ver a familia, cocer máis ovos para mañá, buscar o sustento. O pasaxeiro pon o cadeado na parte interior da porta, tómbase no leito, reláxase de tanto trotar, bebe algo, cansazo. Que non lle impide seguir recuperando anacos do pasado para recompor o futuro. Marta: deitado na cama canto a acha de menos. Pensa no seu corpo, na última noite xuntos. Imaxina que a súa mao é a dela. Pero tanto cansazo... Foi no seu piso, en Montealto. Topáranse no cinema, nunha das ducias de salas abarrotadas de xente que había na cidade. Rematada a película (*Fisterra* se ben lembra: os acontecementos posteriores fanlle esquecer os detalles; mais si, lembra a pésima dobraxe ao galego —agás, incongruentemente, o inglés de Chaplin—, a preferenza dunha v.o.) saía el acompañado de María cando de entre a masa humana un brazo o saudou: Marta. María decidiu esperar na porta entanto el esperaba que Marta alcanzase o corredor. Saúdos, presentacións. Incapaces de desfacer o trío foron tomar unhas copas, os tres, incapaces. Chegada a hora María ficou cunhas súas amizades e Marta e o home retiráronse a casa, ledos, borrachos, sen preguntas.

No seu cuarto do Mororo Lodge Bar and Restaurant o pasaxeiro lembra aquela noite, a última, a derradeira, a máis intensa. Durmiron

apertados na cama individual, cheos de medo e amor. Á mañá seguinte Marta, xa vestida, sentou no bordo do leito e espertouno cun acariño no pelo. El abriu os ollos, viuna, sorriu. Non quero verte máis, dixo ela. Non quero verte máis. El non sabía que sentir. Quizá satisfacción de que alguén tomase a decisión por el. Esquivar a escolla e as súas consecuencias: posíbeis futuros arrepentimentos, medo a elixir mal. Hai quen busca o amor dunha muller para esquecerse dela, para non pensar máis nela. Demasiado humano.

O primeiro que o sorprende son os enormes marabús recollidos nas árbores, ruidosos, infinitos, omnipresentes; intrigantes como a silueta dun ovo no horizonte; insolentes ao solpor. A luz cálida apágase na chaira, a vila abandonada pola banda da nada. Marabús, sacerdotes da noite, a súa abundancia subliñando a ausencia de persoas. Sai do cuarto, do patio arredor do que se espallan cuartos e duchas, da recepción-bar na que saúda á rapariga que lle mostrou o cuarto; sobe o ribazo até á estrada e continúa por ela dirección Liboi, cruza o río, anda medio quilómetro e introdúcese en Garissa. A atmosfera é tranquila; as rúas canalizan somalís de andar pausado e estirados corpos e longas saias. Pergunta pola oficina da Garissa Express: non hai ninguén nela, pero ao día seguinte non toca transporte, infórmano amabelmente, talvez algún camiión. Pasea pola vila: unha mesquita, un banco, algún hotel, correos. Entra nun bar, senta na terraza cuberta a cear, e na soidade do serán lembra María, a última noite con ela. María dicíalle cousas nunca antes ditas. Cada vez que el abría a boca ela tapáballa co acariño das súas longas xemas: non quería interrupcións, como se tivese o discurso preparado e medo de que calquera palabra del lle restase credibilidade, fluidez ou mesmo valentía para rematalo. María falaba do moito que lle gustara desde o primeiro encontro en Ribadavia, do ben que se sentía con el, do tanto que o achaba de menos. María contouno todo menos o importante: o tanto que o quería. Entre sexo e conversa consumiron a noite. Non se volveron ver. El non a chamou (era a súa quenda), ela deixoulle unha mensaxe no teléfono: se queres voute buscar ao aeroporto, á volta. El, consciente de canto orgullo tivera que tragar, ela, para romper o protocolo de chamadas, deixouna na ignorancia de horarios e datas.

Un adolescente saúda desde o seu impecábel traxe occidental e entra no bar. O pasaxeiro, absorto no pasado, non contesta. O mesmo traxe sai do bar, volve saudar e após recibir contestación senta á mesa cando o home acaba de mastigar o último bocado de carne con fabas. Fuman xuntos un rato.

O adolescente gusta de falar con europeos civilizados. Nacido en Garissa o adolescente criouse en New York onde traballa a súa familia (emigrada por necesidade e algún lazo distante) que non quer que o descendente perda contacto coa terra dos devanceiros. Coa avoa convive agora, despois de ser regresado en contra da súa vontade. Camiñando polas rúas repentinamente escuras do ecuador, fumando e falando, o adolescente responde aos saúdos dos raros paseantes pero só pára a dialogar, respondendo en inglés, cando estes insisten. Non lle encontra pracer ao intercambio rural. O home interrógao (unha vez máis) sobre posibilidades de transporte cara ao sur. O adolescente non dispón de información nova. Á altura da asociación de vídeo crúzanse co vendedor de ovos. O vendedor de ovos sentira un claxon: efectivamente chegou un bus que vai pasar a noite en Garissa para seica regresar a Garsen pola mañá. O adolescente discútelle a súa verdade: mañá non toca. O vendedor de ovos, respondéndolle de má gana e só cando a insistencia o obriga, invita ao visitante a abandonar a súa recente amizade para se regresaren a Mororo. O adolescente dálle a entender que o vendedor non é boa compañía, suplicando coa mirada que fique con el.

Ao outro lado do río, ao outro lado dos marabús xa durmintes, ferve o pequeno mercado nocturno de Mororo. Só o montículo da estrada o separa do hotel. Os dous homes camiñan entre casas e casetas, mirando postos e vendas. Paran ante unha cacharela a comprar un mollo de miraa e ante outra chicles azucrados que lle tiren o amargor á excitación. Os dous homes seguen a pasear até deixaren atrás casas e casetas e sentan ante a masa de agua antes cor terra agora preta que flúe a unha velocidade excesiva para unha chaira. Alí mascan herba e chicle, cospen masa amarga, volven mascar herba e chicle, máis chicle, máis masa amarga. A sombra do río continúa camiño de Garsen. Os dous homes calan.

O pasaxeiro déixase levar pola miraa. Pouco fica para o regreso e cómpre reordenar o crebacabezas do seu pasado. Do seu futuro. Ten que tomar unha decisión, esa decisión que oficialmente xa tomou. No coche con Marta, no último encontro, houbo apertas e beixos e acariños de reconciliación. El dicía cousas nunca antes pronunciadas, non quería perdela. Ela tamén falaba, tamén dicía. Era como se se acabasen de coñecer, como se se recoñecesen despois de séculos de morte compartida. Mesmo facían plans para o futuro, proxectos de convivencia, renuncias a erros pasados. Agora non, dixo ela. Deixémolo para despois da túa viaxe. Cando teñas un oco no teu corazón xa sabes onde toparme. Un oco... Daquela tiña máis que un oco no seu corazón, pero agora... agora só un sombrío burato negro, un abismo de indecisión. Só era cuestión de de-

cidir. Por que sempre se quer o que non se ten, o que non se pode ter? Se pudesese xuntar Marta e María nunha soa entidade podería darse por feliz, pensaba sen excesivo convencemento. O problema non eran elas, non son elas. Eu. O amor. A incapacidade de amar.¹ Chegaría algún día a comprender o significado da palabra? O da vida? Sempre só. Feliz só. A vida é desexo, non significado. Como explicar a soidade voluntaria nestas sabanas queimadas polo sol, onde o ser humano busca o ser humano, onde alegrías e traxedias son bens comunais? Incompleto cos demais, infeliz coas demais. A soidade como cura contra o padecemento, contra o compadecemento: parentescos e amizades, amores e inimizades: fonte de preocupacións, sufrir por eles, inquietarse por elas. Canto doe a mirada triste dun ser querido! Non abonda coa infelicidade propia como para cargar con achaques alleos? Pero a soidade é tan dura ás veces, tan humana.

A mañá avanzaba. Ás oito na ponte. Ringleira de camións e dous autobuses. O vendedor ergue a súa bandexa sobre as cabezas da xente, ao lonxe: regresa ao oeste. Saúda ao pasaxeiro indicándolle o autocar que se dirixe ao sur. O pasaxeiro cómpralle o almorzo. Homes, mulleres, vultos subindo e baixando dos camións. Non sabe a hora da partida: espera. Todos esperan. Os vehículos póñense en marcha. O vendedor de ovos, o compañeiro de miraa, traballa perdido entre a multitude, alleo a el. Regresan ao cruce: a estrada é xa coñecida, o control militar tamén. Alí pára o bus a recoller un novo soldado: estradas soas, obvias vítimas, bandas armadas traballando na rexión: somalís baixo sospeita. A guerra. Pero xa levan aquí tantas xeracións. Garissa e os seus marabús pérdense atrás, adiante a pista de terra oferecese sensual. Afortunadamente está seca mais a travesía é lenta. Á esquerda, ao lonxe, a vexetación sinala o curso do Tana. Nalgunha pequena fondura surxe agua que é bulleira, as rodas esvaran lateralmente, o autobús inmobilízase, afundido nos enormes sucros deixados por previos transportes. A pasaxe desce. A pasaxe empurra o vehículo, rousao, máchase de lama, recibe a axuda de dous camioneiros incapacitados para continuaren através do autobús que avanza e retrocede menos do que abanea perpendicularmente. Paisaxe desolada. Pensa no regreso e comeza a tremer. Non volver, non decidir, non ver. A morte. Agora apareces. Penseite esquecida. Pero como esquecelo. Que importan María e Marta, que importa todo. O pasaxeiro déixase levar polo vaivén. Non quer pensar. Pensa en Marta e María

---

¹ O amor non depende da persoa amada, senón do amador; o amor é un estado de ánimo persoal, unha postura, unha posición, disposición ou predisposición. O amor non se busca, oferecese.

para non ter que pensar. Para non recoñecer a morte. Para non enfren-
tarse á vida adulta.

Sentado ao fondo do vehículo comparte asento e miradas cun mozo que se agarra a unha carpeta preta. Entre tombo e tombo descobre circunspectamente o seu perfil oculto, queimado, enrugado, deforme pola guerra. Algunha palabra, algunha indicación discreta insírese na modorra da viaxe. Á esquerda adivíñase, no horizonte, entre curva e curva, a liña verde do Tana. As horas pasan, amén, e case é unha sorpresa cando o autobús, entre curva e tombo, se achega ao río, chega a Garsen que se refresca á beira do río. Pergunta ao compañeiro de asento por transportes para Lamu e a historia do día anterior repítese: só hai de mañá, terá que pasar a noite na vila. Hoteis? Non hai. A historia. María. Cada vez os encontros máis frecuentes, as noites máis intensas. Risos por xemidos. O pasaxeiro medita sobre a variedade de modelos orgásmicos femininos: cautos, indiscretos, suaves, escandalosos, progresivos, repentinos... Pero María ría, ría ensinando os dentes e suando benestar, ría como se a estivesen matando a cóxegas e, como se a estivesen matando a cóxegas, intentaba desprenderse da aperta, incapaz de resistir tanto pracer. Baixan do autobús, a rúa principal chea de vida. A sombra de preocupación disípase cando o compañeiro de asento lle ofrece Non teñas medo: podes ficar comigo. A preocupación de estar só e ter que pensar. Calquera compañía é boa para a abstracción. Camiñando polas ruelas perto do río, entre cabanas e patios, desembocan nunha caseta pequena que non poden abrir. O compañeiro de crenzas de Mbogo, guardián da chave do cadeado, non está. Os dous sentan contra a parede e Mbogo fala cunha muller nova que varre a terra do patio. As palabras son amistosas, os rostros sorrintes na conversa. Mbogo explícalle ao pasaxeiro: é a muller que lle aluga o cuarto. El pregunta: si, é somalí, pero xa levan moitas xeracións aquí. El pregunta: si, falamos en kiswahili. Deixan as bolsas no patio e Mbogo propón un paseo para facer tempo: o seu correlixionario estará a regresar dalgunha misión.

Unha pista de sábreo que se converte en camiño avanza en liña recta pola chaira reseca até perderse no horizonte. O pasaxeiro camiña a carón de Mbogo tropeizando coas sombras alongadas das escasas árbores que a limitan. O paseo é atemporal, a paisaxe ahistórica. Falan do humano e do divino, de deus e xehová, de traballo e niveis de vida. Xa invisíbel a vila ás súas costas os dous camiñantes sentan nunhas rochas e por primeira vez o pasaxeiro fala, conta, narra, ficcionaliza: Miña nai vén de morrer. Chameina. Non collían. Consulte o meu correo, por se as mensaxes. Unha: Morreu mamá, o enterro é mañá, 22 de agosto, se escoitas

isto chama. O enterro foi nontronte. Non ten sentido adiantar o regreso. Por que non ter chamado antes, láméntase. Por que ter chamado. Mellor non sabelo. Non querer chamar. Facer como se a mensaxe nunca tivese existido. Pero esta e as outras perdúranlle, talladas como petróglifos no granito, invisíbeis na verticalidade do sol, claramente delineados cando a sombra asulaga os sucos. Facer como se a mai nunca tivese existido. Que é o que a converte en mai: quizá o cariño, a ternura contra a que non pudo unha vida de desencontros e enfrontamentos. Es feliz? preguntaba sempre que telefonaba para queixarse do abandono. Agora que: esta tristeza, esta ausencia, esta soidade, este non querer volver. Que é o que a converte en cadáver: a ausencia é a mesma, só ese sabela aí, esas chamadas esporádicas que ancoraban a súa presenza remota certificaban a súa existencia. Es feliz? Sentíndose fráxil e vulnerábel na inmensidade o pasaxeiro concretiza os seus medos preguntando pola fauna selvaxe da área. Si, algunha vez pode verse algunha panteira, mesmo leóns, contesta Mbogo. O triste sino dos carnívoros: ter que matar para comer, ter que roubar cadáveres para comer, ter que morrer de fame cando a fame impide o esforzo da caza nas paisaxes do desexo. En Europa non hai? Non, non hai. Aah, por iso veñen os wazungu velos!

A conversa xelouse minutos longos.

Cando regresan a Garsen é noite (país sen crepúsculos). Na ancha rúa principal a xente se amorea diante dun palco no que cancións e xogos transmiten mensaxes divinas. Testemuñas de Xehová? Non, a nós non nos gusta ese tipo de espectáculos, responde Mbogo, a relixión non é un entretemento. No cuarto, agora aberto e iluminado pola luz dun candil, Mbogo apresetalle o seu compañeiro de credo, traballo e vivenda. A súa mochila (a do pasaxeiro) está colocada nun currunchito entre libros, bolsas, utensilios e fornillos que o minúsculo habitáculo non pode conter. O pasaxeiro ofrécese a acompañar Mbogo ao mercado. Morto o sol as ruelas do lado do Tana ferven de actividade. Mbogo merca o arroz, el merca o pescado, Mbogo cociña, os tres comen. Rematada a cea o pasaxeiro sai do cuarto a fumar un cigarro, regresa, falan un pouco máis, rinse do nome de Mbogo e métese na cama. El utiliza o seu saco, debaixo do único mosquiteiro, porque o colchón faise demasiado pequeno para tres homes miúdos.

Cando sai a luz, e despois dun café quente, o pasaxeiro camiña cos seus anfitrións os tres quilómetros que, pola beira do río, os separan do cruce desde onde poderá continuar a viaxe a Lamu. Falan pouco. De vez en cando móstranlle restos e marcas de anteriores cheas. Fertilidade na beira. A liña verde convertida en mancha, o horizonte lineal mudado en cosmos circular. No cruce hai cuatro casetas e unha ponte. A parada do

bus é na ponte. Alí tes que esperar. Despídense cunha aperta forte, agradecementos e promesas de contactos.

María, Marta, María. Tantas semanas sen comunicárense. Unha mensaxe non respondida, unha promesa (unha decisión) imposíbel de cumprir, outra mensaxe (que non quero ouvila...) para a que calquera resposta é serodía. Promesas de contactos.

Está só na aldea. Faltan dúas horas para que pase o autobús. Senta, le, escribe na única taberna-tenda-restaurant do lugar. Escrébelle a Marta. Toma unha cervexa. Cervexas. Pasa o tempo. Come. Continúa coa carta, relea, tópa a chea de falsidades, desapróbaa, rómpea. Móstrolle o mapa do país a un grupo de nenos asombrados. O irmao maior dun deles, o dos polegares duplicados, até agora sentado ao fondo en silencio, entra na conversa. Falan de Lamu, do transporte, da longa viaxe, do menos que queda. O irmao ten curiosidade pola vida europea, pola vida do europeo: Estás casado, tes fillas, fillos, que fas, canto gañas, cantos irmaos e irmás, que fan teus pais... O home quer falar pero cando a palabra mai asoma ao discurso un lume no ventre llo impide. Decide contestar pouco e secamente até que a conversa esmorece. O irmao avísao de que a hora se achega e o pasaxeiro, sen esperar máis, colle a mochila e vai até a ponte. Un soldado, desde o control militar, impídelle cruzala. O pasaxeiro, fatigado de non facer nada, senta nunha pedra. Horas, sol, calor. A calor do ventre, o lume das lembranzas, a soidade das mensaxes mecánicas. O soldado oferécelle a sombra e a conversa da garita. O bus atrasa, di o pasaxeiro. Ven cheo, non vas ter sitio, di o soldado. Non hai máis? É o único do día, a xente vai ao festival. Festival? Maulidi, non vas a Lamu. Si, pero non sabía nada da celebración, non podo esperar un día máis, cómprenme os días para regresar a tempo de coller o avión. Ou quizá non. Sería unha posibilidade: renunciar ao regreso. Por que enfrentarse. Coñeces xente, a xente concíbete, créanse afectos, efectos, e despois é todo tan duro... Ficar aquí. Pero como vivir sen contactos, sen novos coñecementos que algún día serán despedidas, mortes. Imposíbel o exilio nun mundo globalizado. A voz do soldado continuaba: Sempre se pode montar nalgún camión, pero non está permitido. Daquela? Sempre podes montar nalgún camión. Horas, sombra, calor. O sol está en descenso: o día ecuatorial desgástase na espera. Algunhas mulleres e homes paran un camión e montan apresuradamente, agresivamente, nel. El colle a mochila e ponse en pé, disposto a seguiilos. O soldado infórmao de que o bus está a punto de chegar. Pero está cheo, comenta o pasaxeiro. Pero está a punto de chegar, contesta o soldado. As horas pasan, o tempo detense.

Chega o bus despois dunha xornada de espera. Os asentos ao dobre da súa capacidade, o corredor imposíbel de transitar. O pasaxeiro, dubitativo ante a porta atuada de xente, non precisa decidir: unhas maos agarran a mochila que colocan baixo un asento, uns brazos érgueno no ar e empurran o seu corpo até instalalo vertical entre unha masa humana que lle imposibilita calquera tendencia á horizontalidade. Sobre o motor, a carón do condutor, senta un soldado armado. Horas, calor, cansazo do único pé que pode apoiar no chao. O mozo revisor, porén, percorre o vehículo con soltura alancando os pés descalzos polos respaldos dos asentos; ninguén escapa ao pago da pasaxe. Cansazo, horas, suor. Lamu fica no infinito. Máis paradas, máis xente entrando na imposibilidade do espazo. Unha parada máis longa permite descender: non os dos asentos, aferrados ao seu privilexio, si os que aspiran a recolocarse. A masa humana aproveita para individualizarse, desentumecer as pernas, fumar, comprar, vender e mascar miraa, estirar os traxes de festa, liberar a presión da vexiga contra unha árbore. O pasaxeiro comproba con desánimo a persistencia da cor vermella na urina, sente con desacougo o paso dos brandos coágulos contra as paredes da uretra. Non saber cando, por que. Descoñecer causas, intuír consecuencias. A morte traerá a perfección. Para pensar en María. Pensar en Marta. Pensar en María. En si mesmo. A dor do regreso. A decisión, que cría xa tomada (volver con Marta, manter a promesa), dilúese na calor da tarde. Ser valente e prescindir das dúas. Ser valente e esperar que alguén a quen amar apareza.² Ser valente e enfrentarse á morte. Lembrar os vermes que tragaba coas cereixas empoleirado na cerdeira con vistas a Pena Corneira, os invernos frieirentos e o cheiro a cebola fregada contra as sofridas dedas, as vacalouras voando ruidosamente ao solpor despois dunha xeira esgotadora cavando gáveas, o tacto do pequeno felino que se rozaba contra as súas pernas como único encontro afectuoso da xornada, o doloroso parto da gata á que tivo que cortar o cordón incapaz ela de dobrarse sobre o ventre inchado para mordelo, a cálida e persistente ollada dunha muller na estación dos camiños de ferro incapaz el de mantela nin de disimular a rotunda e espontánea calor nas fazulas, o tráfico ferroviario que marcaba as horas nocturnas no fogar paterno, o constante encontro de moedas nos soños adolescentes como símbolo desa eterna arela de independencia, as nudeces, a parálise nas fugas, a intensa presión no pedal do freo sen que o coche se digne a parar. Soños e vixilias. Lembralo todo antes de que desapareza. Non pode haber

---

² Engánase o pasaxeiro: o amor non depende da persoa amada, senón do amador; o amor é un estado de ánimo persoal, unha postura, unha posición, disposición ou predisposición. O amor non se busca, ofrécese.

valentía na morte.

Cando sai do bus o pasaxeiro séntese irreal. O barco está á espera. É o derradeiro do día. Atravesado o cordón de mangleirais da illa non é difícil topar cama: estando os hoteis completos sempre se busca na propia casa un cuarto baleiro. Os tres días de celebracións comezan mañá. O pasaxeiro deixa a bolsa no seu novo cuarto nu e sai polas escuras ruelas empedradas, compartidas por algún asno co que negociar a pasaxe. Entra nun local da beiramar e sentando á barra pide unha tusker. Algún vendedor ambulante ofrece siwas, un cliente ofrece mozas swahili, Annon Ogombo ofrece a súa compañía, conversa e enderezo en Mokokwe escrito no envés dunha fotografía a cor tomada perto de Nairobi, na fronte un brillo. Acha de menos a Marta. Ten medo de perdela. Imposíbel perder algo que nunca se tivo. Unha intimidade que nunca se tivo. Só a distancia. Só e sempre ese pedírense permiso Podo durmir contigo, Podo acompañarte, Podo. A frialdade. Pola mañá a mesma beiramar, enmarcada polas siluetas dos dhows recortados contra o ceo, presenciaria unha carreira de asnos, o mar unha de nadadores e a praza da Riyadhha prepararía para os sons hipnóticos dos bakora de vellos e mozos que, embuchados nos seus kanzus, mascan miraa ao ritmo da música.

O pasaxeiro, só, senta nun chanzo entre a multitude. Séntese sen fogar, sempre en camiño mais sen punto de chegada. Novos obstáculos impiden a libre circulación: até agora camiñaba pola dilatada chaira, por un vieiro sen fronteiras nin impedimentos nin dirección; a nova perspectiva obríga a buscar un carreiro por entre as montañas e a súa busca é a dun obxectivo, o camiñar pasivo é xa un buscar activo para mitigar a dor que a vida vai acumulando: deus, razón de ser, motivo, teleoloxía. Unha muller coa cabeza cuberta, sentada ao seu carón, fálalle nun perfecto inglés británico. Viñeches ao festival? Non, pilloume de sorpresa, responde el. Afortunado tu, comenta ela; é a celebración musulmana máis importante da costa leste. E tu. Viñen rodar, anuncia indicando a cámara que entre público e actores manexa un home swahili. Repentinamente, buscando simpatía na proximidade xeográfica e cultural da interlocutora, o pasaxeiro fala por segunda vez: Miña mai morreu. Repentinamente. Miña mai morreu. Gostaría que fose xa mañá, pasado, o mes que ven; obviar este paréntese de dor. Porque o tempo, como en boa comedia, todo o cura. O tempo todo o destrúe. O tempo todo o posibilita. A teoría coñécea. A práctica consiste en aguantar as horas, deixar pasar os días que semellan séculos. Que a dor e amorte se convertan nunha simple lembranza. Que é o que sente? Que é unha mai?

Facer da mágoa amores eternos. Facer do parentesco mágoas eternas. Que é unha má, un parente, ese ser ao que estamos destinados a amar, a compadecer, a padecer por el, por ela, a sufrir polos seus sofrimentos. Demasiado tarde para as mostras de cariño que nunca foi capaz de desenvolver. Demasiado tarde. Tanta frialdade, tanta distancia (distancia terapéutica: non quería vela, non quería sofrila, non quería compadecela, non quería ser testemuña do paso do tempo e da inevitábel decadencia). Un home entra na idade adulta cando lle morre a má, constata ela. Como se chama? Quen? Túa má. María. Como a virxe. Non hai o consolo da relixión. Tes que ser valente, aconsella ela. El fuma, para espantar a soidade. Somos o que perdemos. Para espantar a morte.

O home, sentíndose máis estranxeiro que nunca, dedica o día seguinte, o derradeiro, a camiñar rúas e praias e mangleirais e bares e peiraos. O pensamento é persistente, obsesivo. Calquera conversa ou distracción resulta utópica, calquera comunicación imposíbel. Recluído na súa individualidade, na unicidade do seu matinar, apela a reintegrarse no mundo, na diversidade, provocando só rexeitamento. A letra "M", como zahir, invádeo e anúlao. Nin a muller británica ocupada na rodaxe da festa nin Annon no refuxio dos bares lle serven de distracción, lle serven distracción. O estranxeiro, o mzungu, o viaxeiro, o ateo séntese só como nunca pensara que se podería sentir un home. Tripa as negras ruelas empinadas, sorteando as canles, e achégase á agora deserta e escura Riyadhha para sentar inconscientemente no mesmo, agora frío, chanzo. O home, amparado pola soidade e polo azougue do ceu, chora como non choraba desde a infancia. Salouca brados de morin khuur e non sabe por que: se por María, se por Marta, se por María, se por el. É unha nova e desagradábel sensación. O egoísmo que até agora o mantivo feliz (esa falta de compromiso, ese individualismo sentimental, esa prescindibilidade do resto dos humanos, produto non da frialdade do seu corazón senón da lucidez da súa mente) afógao de pronto, pesado como a noite. Só quer encontrarse con alguén, sentir o tacto e apagar a necesidade, dicirlle a alguén Quérote, prometer amor eterno, sentirse vulnerábel e fráxil e protexido. Fráxil séntese, petroglífico shiv ling bohj-puriano a carón dunha cuadrícula de pegadas en formación; vulnerábel como chícharo espilicado. Por que esa sensación de perda, cando nunca tivo nada, a non ser a si mesmo? Entre o pene e as matemáticas existe a nada, o prezo do amor. Vacío que se volve perda. Surxindo de entre as propias bágoas o home declara en voz alta: Se o amor é isto prefiro a felicidade.

Esa noite non pode durmir, a mente bordando de lembranzas e pen-

samentos e amagos de decisións. Que renegueira. El que dominaba os durmires, el que afogaba as penas e as dores cun bon sono, el que nas separacións e nas miserias desconectaba os pensamentos e se deixaba levar polo sopor, non pode durmir, os pensamentos convertidos en necesidade física; cústalle comer, o estómago achicado e tenso como un puño disposto a noquear a propia vida, unha vida á que, de insonio en insonio, lle pretende dar, buscar sentido. Sen éxito. É como se até ese momento vivise cego, como se o veo caíra e descubrixe que toda a súa satisfactoria vida non tivese sido máis que unha ilusión. Maia. Ou a ilusión fora real e isto non máis que un pesadelo inesperado. Que é a verdade? Un dá pasos cara á diferenza, cara á verdade. O propio movemento é a única verdade. E a única verdade non pode ser máis que provisional, nunca definitiva. Pero ao perder a meta pérdese o camiño. Barkatu ama. Tantos perdóns, tantas reconciliacións perdidas. A única verdade é a morte.

Ao día seguinte, antes de embarcar, xantaría nun bar e fumaría un cigarro sobre os restos da comida. Un mozo enfarrapado, esfarrapado, pasaría diante del, miraría, pasaría en dirección contraria, miraría a mesa, volvería pasar, miraría o anaco de carne dura que enfriaba na chagorgada do prato, collería cun repentino estiramento de brazo e afastaríase apurando o paso e mastigando o frío e duro nyama choma sen molestarse en sopralle a cinza. Sen mirar ao fumador que prende un cigarro ignorante de que xa ten outro acendido entre os dedos.

Aspecto de la concentracion masiva de unos veinte mil gran...

Granada...

Viene de página 1C.

Faltando unos minutos para el mediodía, unos cinco mil pobladores de Nandaine esperaron a Daniel en la carretera Panamericana, de donde el candidato...

guerra, debido a las contras ahora se con los sandinistas están claros de igualment por comprendido o usados por noli

Patwa Haveli Residential Gallery. 583. Entry Fee 20/-

Jemimah Wanjiru P.O. 96131 MSA R/K/131 73865

- Pêlo convex de 1000m
- O con pectores
- Gilego en Paris...
- No nos do heil...

HOTEL INTERCONTINENTAL NAIROBI

O autobus bifido como un bifido entre a duna que se...
- O con pectores
- Gilego en Paris...
- No nos do heil...

Helperbring 19.1 9470 EG Groning

No 165756

BOLETA DE VENTA

Form with fields: TOTAL \$, DIA, MES, AÑO, and a section for 'ASIGNA - Siempre 541 - Centro DUPLICADO - VIENTE'.

LA GUIA

Presentación de libro

Hoy, a las 11 horas, es el lanzamiento del libro 'Ratco: Modernidad o etnocidio en territorio Mapuche' del autor Julio Terecun, en el Instituto de Estudios Indígenas (Montevideo)

POKER LA CERVEZA DEL OCCIDENTE COLOMBIANO. EL EXCESO DE ALCOHOL ES PERJUDICIAL PARA LA SALUD.

Table with 2 columns: Denomination (175 LYTH, 34001, 12012005, 152, 3563, 6399) and Value (THAILAND, 658.00 BART).

Barcode with number RB 6323 2151 5 TH.

Café Tortoni logo and text: TRADICIONAL, AL DE MAYO 525 + 525, MONTEVIDEO + 433.

Diário de Bissau

Fundador João de Barros • Editor Tony Nogueira • Edição n.º 259 de 4 de Agosto de 2009 • Preço 500 Esc. E-Mail: diariob@sni.telecom.gv

Conflicto en la Casamansa provoca tensión nas fr

Mariano Rocha Saei, Almeida

BUS SERVICE No. 85 B. No. 1234567890

Small advertisement with text '27903' and 'GUTS'.

City Hall Way, P.O. Box 30383 Nairobi, Kenya Telephone: (2) 355560 Fax: (2) 21067521461

Capítulo IV

MAU MAU

O mzungu descansaba, espido, sobre o seu limpo leito de 300 shillings. O carnoso e parsimonioso recepcionista, saudándoo cun inapreciábel sorriso de recoñecemento, enviárao, sen moverse do seu cubículo, a un cuarto traseiro, pequeno e abrigador, que carecía da amplitude e vistas do número 211 que o acollera un mes atrás, mais tamén do bulicio matinal e vespertino da rúa Mfangano. E matinal, lembrou, significaba as cinco e media da mañá.

Cansado, irritado, fumaba coa vista perdida nas manchas do teito. Colleu a sobada biblia da mesa de noite e leu o capítulo 14 da Apocalipse, morriña de Adosinda á que regresaría ao día seguinte. E repasou o principio do primeiro poema de Salomón, arela de amor cercán ao que entraría sen sabelo. Os sons da cidade chegaban apagados. Quería desfacerse deles, quería esquecer a humillación sufrida, a impotencia, a indignación.

Regresara á capital polo mediodía e investira a tarde en paseos urbanos, visitas a librarías e compra de soukous e taarab nos postos da rúa Kimathi. Só lle quedaba unha materia pendente: visitar o cinema. A oferta consistía en películas pornográficas, melodramas indios e un *Jurassic Park* en versión hindi ou inglesa no 20th Century. A este último se encamiñou, ignorado polos grupos de mozos que mataban o tempo nas esquinas e que aquel primeiro día, un mes atrás, o intoxicaran a ofertas.

Pagou os 50/- da entrada e sentou na escuridade. Despois dun informativo propagandístico sobre a visita de Moi a Israel a pantalla asolagouse coas cores da bandeira estatal ondulando aos sons do himno. Que era o himno certificouno un ruído sincronizado de butacas: a audiencia en pé. Agás o mzungu, sobre o que, e ben o notaba, se cravaban dúcias de pares de ollos punxentes. Posición política contra imposición política. Non podía erguerse, non debía. Non podía permitir esta anulación do individuo. E os minutos de música facíanse interminábeis, interrogatorio sen fin. Escudarse na súa condición de estranxeiro. Inutilmente. Porque non ben rematara o derradeiro compás soubo que os pasos que ían metros por diante da persoa que os dirixía o tiñan a el como obxectivo. Unhas tenaces de carne e oso agarrárono do colo do nique e depositárono aereamente na porta do local. O mzungu esperou estar fóra, a salvo das miradas que ficaban adormiñadas na escuridade, para pedir explicacións. As explicacións nunca chegaron: era persoa non grata no cinema e grazas debía dar por non chamar á policía. Ante a insistencia, o empregado, rapaz novo encarnación da forza dunha nación, limitouse a contestar “fala co xerente” antes de regresar á sala.

No picador de entradas topou unha actitude máis comprensiva: o vello home molestouse en explicarlle as normas, en dicir que quizá o admitirían na seguinte sesión pero non nesa pola posíbel presenza de autoridades de paisano nas butacas; en escoitar os seus razoamentos. Tamén lle indicou a porta do xerente. Pechada. Un guarda preguntoulle que quería. O mzungu contoulle o caso. O guarda sorprendeuse de saber que no seu país non había o costume de proxectar os himnos nas pantallas, erguerse ante eles, ante eles. Comprensivo coa ignorancia do estranxeiro o guarda levouno á billeteira e negociou a devolución da entrada. Ahsante sana. Polo menos, a dignidade da protesta. A vergoña. A impotencia.

Un tempo e tempos e medio tempo despois o mzungu prendía outro cigarro, contando as manchas do teito, as revoltas no seu sangue e esmagadas carnes na parede. Ao día seguinte deixaba o país. Era cedo para durmir, era tarde para saír pasear polas escuras rúas baleiras. Comezou a ler o recén-mercado (295/-) descenso de Ben River Road embaixo e véuselle á cabeza a taberna que localizara unha noite regresándose daquela rúa. Vestiuse e saíu do hotel. Na rúa Mfangano aínda ficaban restos de vida, centrados nunha esquina tras cuxas cortinas asomaba un mollo de mulleres curiosas e aburridas. Por Tom Mboya non se cruzou con ninguén. A noite pesaba sobre a cidade, algún corpo durmía nalgún portal. Continuou por Latema e as voces da xente guiaron a súa frustración até á porta do Modern Green Day & Night.

A baiuca rebordaba de fumes e xentes e suores nocturnas e esperanzas

e frustracións de oitomilsetecentasesenta horas anuais, agás aquelas excepcionais vintecuatro do censo aproveitadas para pintar. A barra era a prisión do taberneiro, rapaz nervoso e alleo que servía cervexas quentes por entre os barrotes que nacían do mostrador e morrían no teito.

Un cliente negociaba:

—Unha cervexa.

—Fría ou quente?

—Tusker fría.

A chapa salta, a botella aterra sobre a súa propia espuma.

—Paga.

—O que.

—A cervexa.

—Apenas a probei.

A cervexa está morna na gorxa.

—A isto lle chamas fría.

—Paga.

O mzungu, sentíndose nativo na súa derradeira noite, achegouse con dificultade á barra. Unha Tusker fría, por favor. Ningún banco libre. Observar. No patio de atrás, camiño do retrete, escusa para explorar o local, escoitou e contestou cun sorriso as palabras amábeis dunha muller. E ante o receptor da cervexa reciclada, a inevitábel conversa co compañeiro de alivios, trivial e sen continuidade. A pouca distancia, no medio da mesma rúa, lembraba o retrete público. Estará baleiro, pechado, preguntábase. Dignáranse atendelo? Usado un día no que a necesidade pudo coa náusea, despois de forzar o paso entre os homes amoreados na entrada até os cubículos sen porta ocupados por seres agachados, os primeiros; os do fondo desocupados, barreira de excrementos no chao impedindo o avance, homes anicados sobre a barreira contribuíndo a ela, chorros de urina desde a porta salpicando pés descalzos e pernas sen carnes. Fedor deshumanizado: química. De volta ao local sentou nun anaco de banco abandonado, quizá temporalmente, non sabía, non quería sabelo. Desde a nova posición, apoiado contra unha columna, sentíase máis integrado, menos espectáculo, máis masa. O home sentado á súa dereita, silandeiro e imperceptíbel, encetou un cigarro-conversa ofrecido polo mzungu. Un vello paisano, fraco e cunha cervexa na mao que continuamente emborcaba no traxe aveillado e suxo, camiñando entre o público, peripatético orador, increpaba en inglés e kikamba a unha clientela ausente. Só de vez en cando alguén se dignaba contestarlle, insultalo, provocalo, animar o propio aborrecemento. Cando un dos seus improperios alcanzou o mzungu (que ves facer aquí, por que non volves á túa terra) este preferiu calar. A miña patria son os meus pés. O compañeiro de cigarro ofrecía máis datos sobre a súa vida

dos que pedía, íntimo, confidente, fraternal. O mzungu comezaba a esquecer a humillación do día e a desfrutar a noite e a cervexa, o segundo medio litro de tusker quente. As mozas achegábanse aos homes, ao pasar, suxeirando invitacións. O mzungu dicía non, o compañeiro de banco, indignado, cuspiía non: só valen para chuparche os cartos.

A primeira muller sentou diante del, o brazo cálido arredor do pescozo branco, solícita dunha cervexa. O home admite a conversa, non admite o convite. A primeira muller pérdese por entre a masa de mesas e mozos. Volverá, reincidirá, sentará perto, a tiro de ollo, con algunha amiga. El retoma a conversa alterna co compañeiro de banco, que espantará ao vello orador cando este lle cuspa ao home mzungu aende ulaya muafrika apate uhuru.

A segunda muller, miúda, pelo longo trenzado, faccións swahilis, asalvou o tallo desocupado pola primeira muller e non depositou o brazo no pescozo do home, senón que agarrou cunha caricia o seu brazo, xuntou a súa meixela dereita coa súa meixela esquerda, murmurou praceres e cervexas. A conversa permitiulle (a ela) un coñecemento superficial sobre as actividades do home. Sobre si mesma non contaba moito: de Mombasa, Fatuma. Que que fas falando tanto tempo con ese home: non ves que só se quer deitar contigo. Non, se só falamos. O mzungu, non querendo violentar a escena, deixouna estar e falar e contactar encanto el seguía intermitentemente a conversa co inmóbil compañeiro columnal e encetaba outra con

a terceira muller, recén-sentada cunha amiga á súa esquerda, noutro ángulo da columna, unha mesa entre ambas onde apoiar as cervexas. A terceira muller, alta e desenvolvida, despois de iniciar conversa sobre as actividades de ambos (tamén da costa, Jemimah Wanjida, profesora de mergullo, como indica carné mostrado, en paro, farta da semi-prostitución, á que non quer xogar, dos bares nocturnos da cidade, só tomar algo e coñecer xente, falar), oferécelle o seu vaso que el acepta.

A cuarta muller é a amiga da terceira muller, faladora, acariñadora do pelo liso do home. A cuarta muller vai e ven, fala con un e con outro, bebe e deixa beber, ás veces perseguida por quen quer ser seu compañeiro, por quen xa o é pero teme deixar de selo. Nun momento dado xúntanse os tres: a cuarta, o compañeiro, o home. Ela aclara: só estamos a falar; o compañeiro non mira, non lle fala ao home: afundido na súa inseguranza suplica cos ollos á cuarta muller que lle faga algo de atención. Ao igual que a terceira, ela só quer beber e falar e coñecer xente: non ten por que atafegala, non ten por que atafegarse.

Unha parella heterosexual saíu do modern green day & night abrazada en animada conversa, subiu por Latema, torceu por Tom Mboya e, despois

de atravesar calada a desolación escura e silente do traxecto todo, petou na porta do hotel Dolat. No cuarto os dous corpos compartiron estreiteces, espíronse, apertáronse, deitáronse, as maos sobre as peles, sen palabras. Antes e despois do amor a conversa diminuía, a comunicación volvíase máis difícil, as frases repetíanse, os acentos marcábanse. O home non entendía como a fluidez do bar se imposibilitara tanto, imperceptiblemente. Quería chegar a algún contacto máis, falar, entender, sendo consciente de que el mesmo só podía ofrecer unhas poucas horas de compañía e ningunha promesa, ningún compromiso. Por que estás comigo, quería saber. Só datos fríos saían da boca que beixaba: fatuma mombasa catorce anos. O inglés revelábase tan alleo a unha como a outro, o inglés rebelábase. Oferecer o corpo por un teito para a noite, por un anaco de pan para a mañá. Por que non pides nada. Que estás a pedir. Quizá algo máis que non lograba entender pero que estaba aí. O home, retirando e anoando o condón, tombouse boca arriba, insone, Fatuma abrazada a el. Cando empezaba a adormecer as maos da muller comezaron unha nova exploración física, os labios saborearon seu corpo suado. O segundo acto de amor prolongouse máis: maos buscaron gretas, protuberancias; xemas húmidas de saliva redondearon ereccións femininas; os xemidos sincronizáronse. As cores invadíanse, diluíanse, transmigraban, recargábanse.

—Ahsante —dixo Fatuma.

O home xaceu tombado, sen durmir, gran parte da noite, as palmas das maos asumindo a suavidade da pel que o envolvía, a lingua lambendo ese sexto dedo, nacido do meimiño, que descubrira durante as apertas. O home pensaba nesa última palabra. Un teito, un pan, un pracer.

Á mañá seguinte o home pagou a estancia da muller e deixou a mochila en recepción: o avión non saía até á tardiña.

—Coñeces algún lugar onde almorzar? —tenteou á súa muda compañeira. Ela mencionou Dubois Road, ela liderou o camiño. Comeu pouco, ela, queixándose dalgunha dor de ventre. Tes que coidarte. A vida, a fame. Ela non sabía que facer, nin hoxe nin mañá nin pasado. Cansada da gran cidade. Quizá volver a Mombasa. El pediulle que lle escribese a dirección. Ela que non tiña. A de Mombasa, familia. Reticente. Ante a insistencia aceptou o boli e o papel e escribeu coidadosa e lentamente. O home recoilleu e leu sen atrever un comentario: “KWJS heWAj”.

Pasearon rúas e parques, a xente axexando, durmindo ou cometendo donacións para unha hipotética escola que abrandase o peto de Europa. Ás veces el collíalle a mao. Un matatu chamado “Get in & die” pasou atroando. Apenas falaban. O home decidiu que prefería pasar as últimas horas sen compañía: á altura da rúa Mama Ngina, pretextando unha visita a Air France para confirmar o voo, despediuse dela cun bico nos labios e

un billete de quíñentos na mao: xa non os necesitaba.

—Para que volvas a Mombasa.

Non lle gostaba pagar polo amor. Isto era diferente. Ela ficou un segundo indecisa, sen saber que dirección tomar:

—Kwaheri.

O mzungu cruzou a rúa.¹

---

¹En *Muganhu wechihure*, de Ireen Machimba e Fridal Kayombo (existe tradución galega: *Os límites da prostitución*, Juncalinho, 1998) encontramos o que sospeitamos é unha versión alternativa da mesma historia, por moito que os detalles concretos en nada se asemellen ao relato que aquí ofrecemos. Mais as diferenzas, que chegan a pór en dúbida a obxectividade do noso narrador, non deixan de ser significativas: Fatuma pasa a chamarse Natasha, inmigrante de fala bamba que substitúe o “ahsante” proferido no leito pola mera repetición do nome do cliente. Así como do vestuario de Fatuma non temos datos, as autoras de *Muganhu wechihure* propoñen unha pormenorizada descrición do de Natasha, que por outra banda non precisa de tanto detalle, xa que consiste nunha única prenda de tecido suave e negro que apenas oculta os exuberantes peitos e que moldea con precisión as súas cadeiras deixando adiviñar a ausencia de roupa interior, detalle que detonará a explosión de desexo do, agora, mzungu. En ningún momento se menciona a torpeza comunicativa; antes ao contrario, a parella desfruta dunha agradábel, intensa e continuada conversa. A personaxe de Natasha, culta, desenvolta, soleta, opónse ao analfabetismo e timidez de Fatuma. Repítese, iso si, a pregunta: “Por que estás comigo”, que delata o intento do mzungu de tranquilizar a súa conciencia, talvez de desbotar unha posíbel mercantilización da relación; pero nesta versión si consta resposta: “E por que non, é agradábel”. Significativa é a idade de Natasha, 24 anos, non por si mesma, senón en relación á de Fatuma. O feito de reducir os anos de vida desta última desbota unha interpretación benévola do acontecido (como é a pretensión nada disimulada do mzungu). A xuventude de Fatuma contradí o intento do mzungu de ocultar o pecado, de diluír a culpa, de xustificar o abuso. Por que convertela nunha nena, por que autoinculparse de pederastía? Para respetar os feitos, axustarse á realidade? Cal é a realidade? Os 14 anos de Fatuma? Os 24 de Natasha? E se se tratase, tan simplemente, dunha errata tipográfica? Onde o mzungu, através do seu narrador, creación del, debuxa unha Fatuma pasiva que non pede nada (evitando a transacción económica agáchase o compoñente prostitutivo), as autoras de Lusaka insisten na petición explícita, aínda que a posteriori, de Natasha: “Déixame cartos para un taxi”. A cantidade que solicita, tras a pregunta do home (“Canto precisas?”), para nada se axusta ao valor da carreira: o préstamo transfórmase en salario. A diferenza de Fatuma, Natasha non se deixa levar pola inercia da compañía do home e é ela a que toma a iniciativa á hora de despedírense (“Teño que marchar. Non podo saír á rúa con esta roupa.”). O pelo longo entrenzado parece ser o único elemento común a ambas mulleres. A mención das faccións swahilis de Fatuma, que pretende parecer casual e neutra, delata inconscientemente a busca do exotismo por parte do mzungu. No caso de Natasha si consta un diálogo significativo: “Por que es tan fermosa?” quer saber o home. “Non sei”, sorrí ela, consciente do seu atractivo. Será esa beleza, unida ao bon entendemento entre eles, o que motive unha imperceptíbel declaración de amor do home mentres a abraza no leito. Antes da despedida Natasha escribe un número de teléfono nun papel. “Chámame”, invita. O home fica calado. O home asinte levemente. O home non informa de que esa mesma tarde regresa ao seu país.

ไทยรัฐ
 ตี 56 คอลัมน์ 17297-7284111 31 ม.ค. 2548 น. 2548 โทร. 1800-111-111
<http://www.thairath.co.th>

EMARA II

អំបិល ~ កោះស្តេច ~

AMBIL - KOH SPECH - KO

SINGHA

PREMIUM

LAGER BEER
THE ORIGINAL THAT BEGGED
SINCE 1873

BOON RAWD BREWERY CO., LTD.

Sr. Pasajero
Somos 4 He
Su Ayuda pa

T. Necesitamos
(With G) Gracias que
- 50

Mr. KE LONG, Speaking
Good Rooms With
- Dorm Room
- Single Room
- Double Room

កំពតក្រុង - កម្ពុជា Kampot
Tel : 012 322 2222

Alguien ganó las elecciones en Nicaragua pero no hubo victor

The Boston Globe, 28 de febrero de 1961

Boston Glo

Indiscutiblemente victoriosa del ex presidente

En Nicaragua ganó el terrorismo y no la democracia

Tomado de la página de opinión de *The Wall Street Journal*, marzo de 1990.

The Wall Street Journal

Nelson M

FIFTY PAISE ONLY
नकद पचास पैसे
नगदी पञ्चास पायस

Capítulo V

Os últimos tempos

O seat toledo branco, alugado en Alcobendas, internouse no aparcadoiro da estación dos camiños de ferro. A parella que o ocupaba desceu para contemplar a arquitectura que o home lembraba e a muller, sen coñecela, recoñecía. Paul Garnier marcaba as III e VI. Unha señora avellentada, delgada e enrugada cruzou a vía, entrou no edificio, achegouse a un señor de chapeu, bigote e barbicha e informou: “Xa, señor.” “Volverá, estou certo de que volverá”, contestou el. A estética orientalista facía máis distantes as despedidas, máis eternas as separacións.

O seat toledo branco circulou, é dicir, trazou círculos, talvez cintas de Moebius, pola cidade vella. Non topando acomodo abandonouna para resignarse a pasar a noite diante do hospital de Tavera. A parella cruzou a Bisagra e deambulou polas ruelas atestadas de xente. A muller buscaba cómodo hotel, a el abondáballe unha económica pensión. A discusión viña de vello: a súa, del, indiferenza (residuo de anteriores vidas miserábeis) aos praceres da gula, aos dun dormitorio con cuarto de baño, facíalle considerar obsceno pagar máis do estritamente necesario por durmir, por xantar nun restaurante exclusivo no que con demasiada frecuencia comían menos e peor. Niso ela non podía deixar de coincidir: cantas veces saíra insatisfeita, mal restaurada de tantos bons restaurantes. (O home lembrou a súa anterior visita á cidade, tantos anos atrás: o

seu hotel foran as rúas, os seus restaurantes os bancos dos parques, o seu transporte o dedo.) A muller sempre saía coa súa, por suposto, pois depositaba gran transcendencia nestas anoxosas e triviais minucias, simple cuestión de dispendio para o home. Con todo, os cartaces de *no hay camas* na porta dun par de pensións apuraron a escolla. Non ficaban cuartos libres no primeiro hotel no que entraron pero a recepcionista, após unha chamada telefónica, ofreceulles un apartamento particular no callejón de la Granja, un par de rúas máis abaixo.

O mozo que está diante da estación dos camiños de ferro estende o polegar cara aos coches que pasan. Un mochileiro, desde o paseo de enfrente, infórmao de que non paga a pena facer dedo: ninguén para e o tren a Aranjuez só costa vinte pesos. O mozo, cansado da espera, espera no interior do edificio cun billete na mao. Chegara había dous días procedente de Madrid e, após ficar impresionado polas portas da cidade, o primeiro que fixera fora cruzar a ponte de Alcántara e subir á Academia de Infantaría, onde preguntara polo seu irmao. O home da garita, que quedara co seu documento de identidade, quería saber se era un soldado a quen buscaba. A palabra sorprendéao: nunca o imaxinara como soldado, simplemente sabía que estaba a facer a mili. Co seu pelo longo, a mochila suxa e a camiseta de asas vermella, que guardaba de cando xogaba ao baloncesto na escola, sentírase estraño entre tanto uniforme e disciplina. O irmao, sorprendido da visita, escoitara as aventuras que o mozo narraba ansiosamente: marchara da casa despois dunha (outra) discusión co vello, viaxara até Madrid no expreso da noite agachado no oco que hai sobre o corredor (aínda lle doían no corpo aqueles dous tubos que se lle cravaban no lombo, impedíndolle durmir) e despois de gastar mil pelas (das dúas mil que traía consigo) no concerto de King Crimson achegárase a visitalo. O irmao intentou aplacar o odio do mozo cara ao seu pai: que no fondo non é tan mau, que cada quen fai o que pode cando pode e como pode, que é mellor que fagas as paces con el, que debes volver e continuar cos estudos. O mozo esperaba outra reacción: non había moito que fora el, o irmao maior, o expulsado da casa e o primeiro en declararlle a guerra ao patrón. Quizá a distancia e a soitude crían necesidades. Debilidades. Angustias.

O mozo regresou ao centro, a carga ao lombo, memorizando o perfil da cidade ao solpor. Quedara co seu irmao ao día seguinte nun café do Zocodover. E quizá o fin de semana poderían verse en Madrid. Agradeceíase a noite, refrescadora da sufocante calor dese final de verao, e o mozo paseaba lentamente, sen rumbo, desfrutando das ruelas, da tranquilidade e das estrelas. Xa habería tempo de buscar onde durmir.

Chegou a hora de morrer. A noticia tóname por sorpresa. Deseguida me afago a ela. Unha das virtudes do ser humano: afacerse a todo, asimilalo todo, fagocitalo todo. A azafata lévame cos demais corpos escolleitos por corredores subterráneos. A medida que avanzamos a tranquilidade convértese en inquietude, a inquietude en angustia, a angustia en pranto. Tantas cousas por rematar, tantos proxectos por realizar, tantas conversas inacabadas, tanta dor causada sen tempo para perdóns. Pergunto, solicito, suplico unha derradeira chamada. Non quero que todos os obxectos acumulados ao longo das miñas vidas se perdan en maos alleas, en maos desta azafata que me espera xunto a unha cabina, no corredor. Marco o número de Ana: Desaparezo. Penso en ti. Quérote. Nestas horas de soidade e impotencia só tu estás presente. Non sei se son sincero. Quizá non. Quizá se vivise non sería quen de dicircho, non podería regresar contigo, non sabería desfacer as dores pasadas. Pero si agora. Por que. Sempre este desexo de non facer dano, de non involucrarse o suficiente para que a separación non resulte tan dolorosa, imposíbel. Por que. A necesidade de ser querido, a morte que implica a dor allea. Por que. Deixar unha Ana menos triste, menos abandonada. Non custa nada. Curiosa esta preocupación polo benestar de Ana cando a dor da morte xa non me deixa respirar, cando o pranto é tan intenso que toparme na cama coa almofada mollada ás cuatro da mañá é unha das maiores alegrías vividas nos últimos tempos.

A parella senta nun café da praza de Zocodover entre columnas, xente e tráfico. Sentaron aí despois de case se perderen entre as multitudes que acodían ás procesións, breve separación que lles provocou un agri-doce pánico e unha pracenteira resurrección, no reencontro, do cariño perdido. A parella sentou e, despois de ela pedir un sempiterno café con leite nun vaso pequeno, recuperaron a fala ao final dun día tan cheo de silencios. Falan. Acusan. Explican. Decidiran separarse había medio ano, despois de nove de convivencia. Non porque nada cambiara. Basicamente por un malentendido. O home coñecera outra muller, pero iso tamén non era motivo, porque o home coñecera outras moitas mulleres, a muller coñecera moitos outros homes, e ningún destes coñecementos chegara nunca a ameazar a convivencia nin a confianza mutua: a confianza é a ausencia de ciúmes, os ciúmes son a ausencia de confianza. Un día, unha semana, ela amañecera fría e distante e, sen mostrar enfado, o trato que a el lle reservaba era tan cortés e dialogante como distante e frío. Sen amor. El non era a primeira vez que matinaba nunha separación, máis por cuestións prácticas (vivían en países diferentes) que

sentimentais. Dar o paso non era doado: unha vez establecidas as rotinas exixe un esforzo extra modificalas. Un paso activo. Doado deixarse levar pasivamente. Iso pensaba el, a quen sempre lle gostaba ir cara adiante, nunca retroceder, nunca repetir, tratárase dun roteiro polo monte, dunha viaxe, dunha rolda de bares ou dunha relación sexual. Ela estaba fría e distante e entón el, unha noite, despois de xuntaren corpos e suores e beixárense e mordérense, preguntáralle que que opinaba sobre unha eventual separación. A ela tamén se lle pasara pola cabeza. Ela tamén meditara a posibilidade. Ela dixo que vale. E volveron apertarse e amarse. Á mañá seguinte ela espertou chorando. El sentíase triste e ao mesmo tempo con ánimo de iniciar unha nova etapa, quizá unha vida en común con esa outra muller aínda que alá no fondo, sen querer recoñecelo, o que máis lle apetecía era poder convivir con ela uns meses, un ano, vivir esa vida alternativa parenteticamente, para volver con Ana despois. Non quería recoñecelo e non quería dicirllo. Brutalmente. Egoistamente. Acaparalo todo. A semana seguinte, antes de ela regresar ao seu país, fora a mellor época das súas vidas. Nunca tanto se amaran, nunca tanto cariño surxira das continuas caricias, nunca tanto respecto se tiveran en perto dunha década de convivencia.

O mozo, cansado de pasear a noite, senta nas escalinatas do pazo arcebispal, fronte á fachada da catedral. A xente camiña tranquila, o ceu axexa entre as casas. Alguén sentado perto del, uns chanzos máis abaixo, ofércele un cigarro de haxix. De máis alá chegan as voces de dous rapaces: "Mira esa parelliña. Non che chega o cheiro doce a felicidade conxugal?" "Por que o dis?" "Mira o seu xesto bovino de resignación e o aburridos que van." O mozo xira a cabeza e ve diante da catedral unha muller de pelo vermello e pel branca e un home de lentes e pelo longo negro con pronunciadas entradas paseando lentamente, en silencio, sen se tocaren. Despois de fumar devolve o canuto e cruza algunhas palabras co amábel samaritano; nada digno de mencionar: pequenos intercambios que permiten espantar a soidade por uns instantes.

A parella achegouse á catedral, en silencio. Elevando a vista á agulla da torre retomaron a conversa, as mesmas voltas ás mesmas explicacións e argumentos. Ela recoñeceu un momento baixo naquela semana de cortés frialdade e distancia: coñecera outro home, outros homes; descubrira o doado que resultaba ir ao pub soa para saír acompañada e empezou a comparar actitudes, cariños, proximidades, xeitos e posibilidades. Un momento baixo. Cando rematou, cando descubriu que realmente a quen quería era a el, a quen necesitaba era a el; cando apre-

zou a súa valía sobre os demais homes, el decidira separarse. Non, non foi así, argumentou el: a separación foi de mutuo acordo e só foi a soledade posterior, o vacío tras nove anos de convivencia, o que lle fixo revalorizar o que tiña (o que xa non tiña) a carón. Desincronización. E por que non esperar, por que por unha má semana arruinar unha vida en común. Aí si que el non sabía moi ben a resposta: quizá, aínda que non se atrevía a dicilo, ese medo a refacer os camiños, a retroceder, a repetirse. Quizá o resentimento inconfeso polas infidelidades (como odiaba esa palabra) dela, quizá a vinganza. Após o esforzo da decisión resultaba agora un moito maior esforzo a rectificación. Nada cambiará, dixo el inxenuamente: poderemos visitarnos, saír xuntos, compartir proxectos, manter a amizade. Nada cambiará excepto o sexo. Mesmo esa viaxe improvisada á casa dela, após unha urxente petición de axuda e de compañía para explicar os derradeiros cabos soltos, resultaba a proba de que poderían seguir sendo amigos. Compartían os leitos; o desexo desaparecera. Demasiada tensión. Pero houbo algo que o reafirmou na decisión de non rectificar: xa non había o respecto daquela semana de setembro, a da separación: aquel amor, aquela comprensión, aquel respecto. Ela volvía criticarlle comportamentos, exixirlle actitudes. Non, realmente eran horas de cambiar de ares.

Antes de saíren da praza o home mirou cara ao pazo arcebispal e viu un mozo de camiseta vermella sentado nas escaleiras, fumando. As miradas non se cruzaron. "Mira", di el; "aí me sentei eu a noite que cheguei hai xa" e calculando en alto "dezasete anos. Dezasete anos. A metade da miña vida." Coche alugado, traballo, piso, hotel, restaurante, muller: era iso a vida, o triunfo social? Sentiuse vello e só e desexou que nada disto tivese acontecido e quería seguir querendo a Ana e non podía: a decisión estaba tomada. Había que chimpase ao abismo. El polo menos tiña paracaídas (o de Altazor?). Ela tamén, aínda que non o sabía: a súa beleza e o seu sexo, que lle permitirían poder escoller a columna adecuada dun claustro de columnas idénticas. Tampouco non se atreveu a dicilo en voz alta (non todo está permitido).

Ao mozo, non afeito a fumar, éntalle un sopor visceral e, sen despedirse, agarra a mochila, ergue o corpo con esforzo, baixa a escalinata e atravesa a praza en dirección ao río. As carnes déixanse levar comodamente polas inclinadas rúas escuras que o levan labirinticamente ao lugar aínda non escollido para estender o saco. Escuridade e deserción. De banda sonora *Dallas* e a posibilidade de seguir o diálogo de porta en porta, de fogar en fogar. A corrente de agua comeza a asulagar os altofalantes televisivos e xunto dela e dun muro apartado o mozo déitase,

despois de atar ben atada a mochila ao saco, e déixase posuír polos soños canábicos. Unha estrada rube pola aba da beira de enfrente. Bonita vista da cidade desde alí, soña, e prométese camiñar por ela ao día seguinte. Camiñar en compañía. Diso si gustaría. Unha muller, un amor. Pero sempre que se fixa nas parellas veas serias, aburridas, alleas, estrañas. Si, pero o ben que o pasan, dicíalle un colega... El só pode imaxinalo. Ás veces invadía unha onda de erotismo que sublimaba con calquera cousa, en calquera lugar. E despois, o baleiro. A única persoa que o tocara fora aquel home de barba recortada e acento vasco que se lle sentara a carón no banco do Prado no que o mozo lía un libro de Nietzsche. Vaia lecturas para esta viaxe, comentoulle, despois de escoitar as súas desventuras, as mesmas que escoitara seu irmao o soldado. Compasivo, o home, de visita en Madrid, invitouno á súa pensión (á súa cama) na que entraron silandeiramente. O mozo, durmido confiadamente, comezou a sentir o corpo do home apertado contra o del, unha mao que lle baixaba a única prenda que vestía, un membro que buscaba algún orificio, algún oco entre as miñas coxas. O mozo seguiu a facerse o durmido, anticipando o remate da aperta, desexando a súa conclusión para poder seguir durmindo e ansioso porque o ataque continuase e aquela dureza, aquelas dúas durezas, se desabafasen. O mozo espertou de repente e após un "Que fas!" que pretendía indignado ergueuse e comezou a vestirse. "Non marches... Que vai pensar a patroa...!" O mozo saíu da pensión sen saber por que, escapou escaleiras abaixo dos seus propios desexos, dos seus propios medos, experimentando por vez primeira o inesperado e excesivo peso das convencións sociais e das educacións relixiosas. No Retiro, entre uns arbustos, aliviou a tensión imaxinando mulleres que non coñecía. No mesmo lugar estirou o saco. Ah, as mulleres...! O mozo adormece aloumiñando entre as pernas unha apracíbel e branda erección.

A parella abrazábase na cama, inmóbil. Ela falaba: Nunca che dixen como me sentín aquel mes de setembro, non quería facerte sentir culpábel. Quería que me deixaras volver a ti non por obriga, senón por desexo, por amor. E a crueldade das túas palabras, inocentes noutro contexto, puñais naqueles momentos, atravesábanme como ferros oxidados. A crueldade da indiferenza, dura como carne de pescozo. Ás veces estou ben, dicíache, outras, cando leo unha carta túa, cando miro unha foto dos dous (sobre todo esa última foto perto de Coimbra, lembramos, deixáramos a cámara sobre un muro e tu estabas un chanzo máis abaixo, o meu brazo sobre os teus ombros), cando penso en ti, éntrame unha tristura insofríbel. Pois non penses en min, respondías no teléfono.

Como se fose tan doado non pensar en ti, como se tu non estiveses en todo, como se eu non fose tu: abro a billa e saes tu, poño a radio e ouzo a túa voz, vou comprar o pan e quen me atende es tu, saio á rúa e tu es todas as persoas que se me cruzan no camiño. Tu elo todo, o ceu, a agua, a idade, a historia e o mito. Tu es eu e eu son tu. Despois de ti non hai nada, despois de ti só podes estar tu. A tristeza é tanta que ás veces intento esquecerme, intento interesarme por outros homes pero ningún me vale porque ningún es tu; mesmo lles exixo que teñan os teus defectos, o teu traballo, as túas lecturas, que sexan tu e non unha copia. Imposíbel imaxinarme con outro. Olvidarte, olvidar, repito o día inteiro. E o día inteiro tu enches a miña mente, o meu corpo, o meu vacío. E como me does! Que duros son os despertares sen ti! Non es tu o que does, senón a túa ausencia. É a fame de ti que me roe por dentro. Comer apenas, durmir un pouco, o imprescindible para manter o corpo en marcha e unha vez esperta imposíbel seguir na cama: tu convérteste no meu único pensamento e a cabeza dá voltas e o mundo dá voltas e unha non topa razóns para vivir e o pranto volve con forza, sen avisar. Espero que nunca saibas o que é espertar afogada en bágoas día tras día... Acheite tanto de menos! Agora estou contigo e áchote de menos aínda máis.

O home apertouna un pouco máis forte, en silencio. Pensaba na súa anterior visita á cidade, a escapada de casa, a visita ao irmao que alí facía a mili, e non se recoñecía.

Dúas mulleres camiñan apuradas ao longo da muralla. Unha é moza e loira, a outra avellentada, delgada e enrugada. Case corren cara a un grupo de nenos que xogan ao fútbol en silencio. O mozo espera que pasen para agachar a mochila entre uns espiños: prometérase un paseo pola outra beira do río e quer desfrutalo sen cargas. Por terceira vez cruza a ponte de Alcántara e ascende sen presas pola estrada que o levará á visión da cidade que agora se estende aos seus pés, aos seus ollos. A catedral asoma sobre os tellados, outras torres á esquerda. Entre ceu e agua. Soan sinos. Decátase de que esta non é a visión do Greco que contemplou o día anterior: ángulo contrario. Pero si é a visión de Buñuel, co alcázar engadido, Palatium Regnum Toletanum sen torres en 1568, con elas en 1936 e coas súas ruínas meses despois. E é a visión de Castillo, con ese ceu que é río, ese outeiro que flota no ar. O mozo lembra, con rubor, aquela clase de 1975 na que se falaba da heroicidade do xeneral. O mozo, neno daquela, lembraba ter lido sobre o tema nunha das enciclopedias escolares que vexetaban pola casa do seu pai e ao día seguinte levou o libro para ofrecercillo á mestra. Esta pediulle ler o diálogo entre pai e

fillo¹ alí transcrito, cousa que o neno fixo orgulloso, rematando cun patriótico “¡Presente!” ao que intentou darlle o ton elevado que a historia requiría. Imposibilidade material de que tal conversa tivese podido ter lugar. Que importa. Cada quen crea e cre nos mitos que necesita. Persoais ou históricos. El Alcázar no se rendirá jamás a las fuerzas del mal: la masonería, el judaísmo, las Internacionales; todos los gérmenes y fermentos que producen la ruina de los pueblos. E venlle á cabeza aquela estampa a cor de Guzmán el Bueno arrebolando desde a súa torre o coitelo que sacrificará o seu fillo. E Abrahán; e aquela outra pintura terríbel de Saturno devorando os seus fillos que o perseguira na nocturnidade da infancia e do sono. Tanto fillo morto: era hora de sacrificar o pai.

A muller e o home levaban todo o día buscando o sartego, visitando igrexas, catedrais, sinagogas e palacios. E agora, finalmente, case de casualidade, aí estaba. A señora que lles abrira a porta permanecera seria e vixiante durante a visita, pero a súa cara iluminouse cando lle preguntaron se era ese o que estaban buscando, satisfeita de que uns visitantes compartiran as referenzas cinematográficas con ela. Ana subiu a breve escalinata que permitía encaramarse sobre o defunto de mármore e, inclinándose sobre el, case rozou co seu o nariz roto (e colado) del.

Pechada a sala tras eles deambularon lentamente, sen falar, separándose e volvéndose xuntar, polos claustros xemelgos do pazo. Nunha esquina ela espreitou o diálogo murmurado dun home maior de bigote e barbicha e unha moza loira: “Ás veces penso que me estimas un pouco, outras que non, e outras até teño a desagradábel sensación de que che dou un pouco de noxo”, preguntou o home. “Darme noxo? Non, ao contrario.” “Entón non che parezo mal?” “Non.” “Entón até pode que me queiras un pouquichiño?” “Sii.” “Dáme un bico. Non, así non.” Xuntaron as súas bocas un segundo e ela comezou a rir infantil e nervosamente.

---

¹ —Hola, papá!

—¿Qué pasa?

—Nada de particular, papá. Que me dicen que me van a fusilar si no te rindes.

—Ya sabes como pienso yo. Y si es cierto que te van a fusilar, encomiéndate a Dios, da un viva a España, otro a Cristo Rey, y muere como un héroe; que tu padre no se rinde, por el honor de España.

—¡Un beso muy fuerte, papá!

—¡Adiós, hijo mío, un beso muy fuerte!

Algunos días después, aquellos asesinos vertieron la sangre inocente de Luis Moscardó, digno hijo del héroe del Alcázar. A una con su padre supo ceñirse la corona de la inmortalidad. ¡Luis Moscardó, mártir de la Patria! ¡Presente!

(*Historia de España*, Segundo Grado, Edelvives, 1957)

A cidade ferve de xente. O mozo senta nesta escalinata e naquela outra, pasea, compra pan, vai aos xardíns de Tavera e descansa nun banco. A noite está caíndo. O mozo pídelle un celtas a un señor que está, que xa estaba, a carón, unha mochila entre as pernas. O mozo e o señor falan. O señor dálle, na súa fala arxentina, consellos prácticos; descóbrelle, por exemplo, que na oficina de información dan mapas gratuítos da cidade. A xente pasea e para xunto ao barquilleiro. Algún guarda civil.

O mozo e o señor dormen na rúa. Deciden ir buscar un sitio en común e o mozo faise acompañar a recoller a mochila. Alégrase de que aínda estea aí, entre os espiños. O mozo tómbase a carón do home, a quen imaxina con experiencia, e invádeo unha sensación de seguridade e calor que agradece despois de tantos días de soidades e incertezas. Á mañá seguinte, ante un vaso de leite que paga o novo amigo, este invítao a acompañalo na súa rota. Ao mozo gostaríalle pero ten unha cita co seu irmao en Madrid. Intercambian enderezos e prométese cartas.

A parella saíu unha vez máis da catedral, practicamente expulsados por un home de sotana: estaban no medio dunha cerimonia e non se permitían visitas. Para isto vale ter o carné de católico, comentou el, malhumorado. E non só iso, senón que che poñen mil e unha trabas á hora de darte de baixa. Non podemos borrar un feito histórico, contestan no bispado.

Repasaron as ruelas antes de abandonaren a cidade, antes de se abandonaren definitivamente. Dunha igrexa saían un home de chapeu e unha moza loira nunha cadeira de rodas. Ela parou a falar cun guarda civil. Era o terceiro encontro (e o derradeiro) tras a separación: primeiro, en Coímbra e arredores; segundo, a visita á casa da triste Ana, após unha chamada de angustia; e agora este último intento por parte dela, despois dunha semana de viaxe compartida por terras quixotescas.

Que é o amor? O home quería analizar os seus sentimentos pero os argumentos entrecruzábanse, os fíos perdíanse. Eran tantos os elementos involucrados! Ás veces sabía que Ana estaba con el porque esa relación incluía frecuentes visitas a terras ibéricas, útiles (demasiado, quizá) para unha hispanista. El ía achala de menos tanto como á súa cidade, as amizades do lado de alá, o idioma, que deixaría de frecuentar. Que é o amor? Lembraa aquel contacto xuvenil: o home que lle para (estando el a facer dedo ás aforas de Aranjuez, cría lembrar) ponse a falar de mulleres, de sexo, até á autoexcitación. Surpresivamente apártase da estrada e alí, aparcados entre os piñeiros, comeza a tocalo. O rapaz déixase facer, mesmo o axuda a baixarse os pantalóns. Alí, entre

os propios xemidos que xa non quer reprimir, estira a mao e acariña o pelo graxento desa cabeza que se move no seu colo. Sente amor. Por un home que lle resulta grotesco, que mesmo lle dá algo de noxo. Sente amor.

O seat toledo branco deixou a súa praza de diante do Hospital de Tavera e regresou a Madrid.

O mozo estira o dedo polegar enfrente da estación de tren, camiño de Aranjuez. Pasan as horas.

Ana está sentada, a equipaxe de mao entre os pés. O home mantense ergueito ao seu carón. Ás veces cruzan as miradas. Non falan. Non teñen que dicirse, todos os diálogos posíbeis esgotados. Saben que non se volverán ver. Pasan os minutos, eternos. Finalmente ela érguese, colle a bolsa e anuncia que marcha ás portas de embarque. Rózsalle os labios cos seus, xira e desaparece entre a xente. El fica inmóbil. Quer dicir algo, acariciala, collerlle a mao. Dicirlle que aínda a quer. Que sempre a quererá. Demasiado tarde. Ana non mira cara a atrás. O home, perdida de vista, sai do edificio. Ten os ollos húmidos.

Os ollos de Ana están secos.

No. 169484

No. 583

प्रवेश शुल्क

Entry Fee

5598

En Miranda
y Apicultor
N. M. P.
674 Castro
onario del
Municipal
tin 667 Int.
autoservicio
Municipal
in 667 Int.
Castro
918-2

DIST. CINEMATOGRAFICA
TRANSEUROPA CHILE LTDA.

Rut.: 78.069 850.0

राजकीय संग्रहालय, उदयपुर में :

5त है। प्रवेश शुल्क 2.00 (दो रुपये)

लिया है ~~कायें~~ 3/- दा

Hilde Kryteburg

Helperbring 19A

9470 A EG Ground

LEADERSHIP
HONOUR
AMBITION

YOUR F

BOLETA DE VENTA

CAPITAL \$		
DIA	MES	AÑO

AR - Serrano 541 - Castro
PLICADO - CUENTE

UDS

LA GUIDA

Presentación de libro

Hoy, a las 11 horas, es el lanzamiento del libro "Ralco: Modernidad o etnocidio en territorio Mapuche" del autor Julio Tereucan, en el Instituto de Estudios Indígenas (Montevideo).

POKER

LA CERVEZA DEL OCCIDENTE COLOMBIANO

PRODUCTO BAVARIA

EL EXCESO DE ALCOHOL ES PERJUDICIAL PARA LA SALUD

9/5/94

THAILAND

□ 参考文献

34001

120

1201
150

152

3563

5505

2458.00 1129

BAHT

4

U.S. AIR FORCE

100

1111

1000

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

RE

Capítulo III

En certa maneira

Querido Mauro: O que admitiches onte tivo o mesmo efecto sobre min que hai dúas semanas. Púxenme a tremer, quería vomitar e non poden comer, o estómago agarrotado, eu feita unha merda. Teño medo de escribir isto porque non quero facerte sentir culpábel, porque sei que se ese é o caso a túa reacción será arredarte de min, negarme a túa confianza, evitar falar comigo para evitar a acusación. Non, non che conto isto para facerte sentir culpábel, a culpa non ten dono, como dicides aí, senón porque entendo que non te dás conta do confusa e afectada que estou e de como vexo a situación en xeral. A miña cabeza non ten pensamentos e argumentos suficientes para superar esta sensación e só ti podes proporcionarmos. Por iso cho conto. Pensei que esgotara todas as preguntas que necesitaba facerche pero cando me fun do teu lado apareceron máis preguntas e dúbidas e onte desbordáronme. Por favor, creme, non pretendo ser dramática. Necesito que me fales, necesito que me respondas, necesítote, aínda que só sexa para aclararme xa que non para calmarme fisicamente. Sei canto valoras a túa liberdade persoal, e o respecto. Pero cando me dis que os teus sentimentos cara a min non cambiaron, que son tan profundos como sempre e que foder repetidamente con outra non ten importancia, noto certa contradición. Se non é tan importante non entendo como pode ser máis importante que os

meus sentimentos. Creo que tamén podo pedir un pouco de respecto. Síntome humillada e degradada. E entón pergúntome sobre a natureza dos teus sentimentos cara a min. O teu “non te preocupes” soa tan débil, tan patético, que non me abonda: é demasiado pouco. Sei que me dis que podo confiar en ti, que os teus sentimentos non cambiarán. Crinte, e quero crete, pero pergúntome até que punto podes confiar en ti mesmo, pergúntome se non estarás abríndote inconscientemente á posibilidade dun cambio nos teus sentimentos e prioridades, aínda que só sexa porque ela estea máis a mao. Quizá todo isto non sexan máis que parvadas, tu dirás. A miña autoestima está baixo cero. Non sei que nivel de compromiso debería esperar de ti. Sei que tomei a decisión de traballar aquí e que teño que atermo ás consecuencias da distancia; mais quero que saibas que afinal un bon traballo é o que nos fai sentir humanamente dignas. Após tantos anos sentíndome segura de repente enfréntome ao vacío e a escuridade doe, a distancia queima. Tamén non levo aquí unha vida social moi boiante, en parte polas miñas constantes viaxes para verte. Tu tes a túa vida social aí. E finalmente farei o esforzo de ir vivir contigo. Comprendo perfectamente que tu non queiras vivir aquí, pero dáme a sensación de que son eu quen está cedendo, e non quero utilizar isto como un argumento, o que quero dicir é que este asunto, dadas as circunstancias, é un golpe moi forte aos meus esforzos, e por iso é aínda máis doloroso. E tamén porque tu só contestas as miñas preguntas, nunca dis nada por vontade propia. Como cres que afecta todo isto á miña confianza, á miña intención de ir vivir contigo? Non quero parecer exixente, por favor, dime simplemente o que queiras e teñas que dicirme.

Con todo o meu amor e preocupacións.

Escrebín isto onte pola mañá. Síntome mellor agora pero voucha enviar igual. Quizá non me expliquei ben na última parte. Teño a sensación de estar xogando todo a unha carta por unha boa razón. Fasme sentir particularmente triste porque polo xeral non estou moi animada aquí. Aínda que non quería usar a palabra, en certa maneira estou sacrificando unha vida normal por ti.

A cidade está preciosa, as árbores agromando, os canais multimaxinarios, a Prinsengracht chea de luz. Na outra beira do canal a casa da miña homónima lémbrame a túa presenza. Cada vez que camiño baixo o sofrinte atlas do Koninklijk Paleis non podo deixar de pensar no Toral. En ti. Coa primavera a soidade é máis dura.

Espertou espatarrado na cama, a luz dominical peneirada polas regañas da persiana, e tardou uns minutos en localizarse, a gorxa ardendo e

a vista manchada. Abaneou polo corredor até á billa da agua primeiro ao retrete despois para volveuse deitar no leito revolto. Foi entón cando o soño co que se erguera se revelou realidade.

Lembraba o nome, Carla, Clara, e lembraba o corpo carnosos. Clara Carla. Os beixos e as apertas, as situacións e as posturas. Estaba ausente o seu rostro (o dela) e as últimas palabras. Ergueuse de novo e mirou por toda a casa en busca de nota, despedida, número de teléfono. Só topou un vaso con restos de zume, o xornal do día anterior aberto sobre as faragullas da mesa da cociña e o cepillo do pelo boca abaixo no espello do baño. Apartou unha laranxa malurada, espremeu outras, inxeriu o líquido, mirou a luminosidade da fiestra e do día e volveu á escuridade do cuarto intentando recompor as súas (as dela) faccións. Deulle a volta á *Speranza* tabanquiiana e recoñecendo a música resgatou retallos da noite.

O amor durara horas, incapaz el de sublimalo, e a excitación levárao a forzar unhas pernas que xa non cedían, a introducir a súa cara na orixe do mundo e beixar recantos inacesíbeis. Cobrira todo o seu corpo de acarños labiais, acariciárase por medio da mao dela nun esforzo por rematar a tensión, envolvérase cos seus propios xemidos, lembrando Sade, nunha autoexcitación que non remataba. Cando se separou disposto a deixala durmir a goma estaba rota. “Está roto” lembraba terlle dito. Non lembraba a resposta. Lembraba a suxestión “durmimos?” e o seu (dela) asentimento adormecido. Lembraba ter permanecido despedido, apertado ao seu corpo, un bon rato, demasiado febril para durmir apesar da escuridade artificial do cuarto; darlle a volta á cinta; espertar pola luz do domingo espatarrado na cama. Non lembraba, durante o amor, as súas respostas, as súas reaccións (agás certas resistencias, reticencias, indefinidas), os seus praceres, os seus nons e os seus sis. As horas, as chegadas (si: a madrugadora caseira asomando á porta cando eles abrían o portal cunha estrela na mao), a duración. Noite de amor unilateral insatisfeito.

Eran as festas da vila e o sábado pasáran durmindo e repasando unha película de Huillet/Straub. Tiña pensado subir á noitiña a Compostela coa esperanza de ver María que non vía desde a madrugada na que a coñecera e se ofrecera a levala a Melide un mes atrás cando o chamaron Aurora e César que Teo estaba a preparar unha paella en casa de Anxo que o esperaban máis xente da que imaxinaba e non foi até metade da cea que descubriu que Anxo non só celebraba as festas senón un aniversario máis que notaba pesado como os seus anos de desencontro con Rita e rematada a paella que apenas probou gran parte dos e das comensais retiráronse coas súas respectivas parellas era xa tarde para ir a

Compostela e a vila estaba tan ateigada de xente que por unha vez se sentiu anónimo e lle topou gosto ao copeteo na compañía de Aurora e César e Teo e Rosaura e Anxo e Rita que estaba de paso non buscaba non se somerxía na masa de xente agás Rosaura chegada esa noite de Cáceres levando un día sen durmir e coa que fixo unha pequena escapada ás atraccións ante a mirada dura de Teo cuxa frialdade contaxiou ao grupo e precipitou a hora da retirada. Pararon no cruce a esperar por Rosaura que falaba con algún coñecido metros atrás. Anxo ofreceuse a resgatala. Teo dixo que non, que iso o estragaría máis. Por fin Rosaura, os ollos cansos como unha leoa, o sorriso morto como o futuro, se achegou para dicir de irse. A un local ou cama, xa non aguantaba o frío. Teo aproveitou a opción e escolleu “cama”. O grupo desfíxose na busca de coches e moto. El ficou un instante dubitativo: a noite era nova, a compañía marchara.

Mais non por moito tempo, porque rúa arriba subía Ron. Non pudera ir á cea porque lle tocara facer de anfitrión duns colegas do Ferrol que lle apresetou. [...] Mauro uniuse a eles camiño da discoteca, etcétera.

O whisky estaba na barra, a barra estaba detrás dunha masa compacta de obxectos (figuras humanas deshumanizadas) que se movían ao son da música. Entendía a música pero non vía as caras. Os obxectos comunicáronlle o seu vaivén e un deles vestido de elegante chaqueta e saia negras personificouse (é dicir, humanizouse) diante del. Lembraba lembrar un rostro moreno, un pelo escuro longo, unha mirada que non cedía, un par de maos que se entrelazaban coas súas e non se querían soltar, un van, un rozar de caras, a despedida de Ron, eu vou quedar un rato, o sorriso de Ron, o baile cada vez máis apertado, gosto do teu sorriso, a consciencia del do seu (del) sorriso, un tímido contacto labial, unha presentación tardía, carla, talvez clara, o fin da música, a presenza dun irmao a quen (ela) tiña que levar a casa e ao que (el) lembraba telo levado a dedo un par de veces a Compostela en completo e terríbel silencio perdoa é que son tímido desculpárase¹ o viaxeiro ao final do traxecto, a saída do local, a caída repentina do sol sobre as caras enrugadas e os ollos pintos ao cruzar a porta, a entrada-refuxio nun novo bar, unha cervexa na mao, a saída de novo, non foi boa idea vir aquí pensei que habería música vamos que levo a meu irmao, unha tensa conversación entre eles en italiano, a viaxe en coche azul e a cervexa na mao. Non conseguía lembrar as falas do resto da noite.

Espreguiouse, volveuse erguer e intentou forzar un zume que o estó-

---

¹ Por que “desculpárase”? Por ese medo ancestral ao silencio, por esa estúpida obriga social de falar e falar e falar e falar e palabras palabras palabras.

mago, agarrotado, non lle admitía. O casco vacío da cervexa seguía enriba do aparello de música: levouno á cociña e amoreouno co resto, tería que levalos ao do vidro un destes días. Volveu mirar por toda a casa buscando pegadas dela, algunha nota, algún pelo pubiano que certificara a súa negrura capilar, algún cabelo enrolado entre os seus no cepillo que lle confirmara a súa longura. O sol aledaba a tarde. Mentres camiñaba cara ao centro ía repasando a ringleira de coches estacionados. En cinco minutos de paseo contou sete azuis. Non lembraba a marca, nin a forma: só a brillante cor que imaxinaba única. Oito. Nove. Sentou nunha terraza da praza, por ver se a vía. Volveu ao piso e colleu o coche e intentou localizar a casa na que deixara ao seu irmao, nun lugar das aforas. Lembraba a saída que tomaran, a dirección. Tiña unha imaxe difusa da fachada, que en nada se parecía ás que pasaban agora por diante dos seus ollos. Deu un par de voltas e regresou á terraza, por ver se a vía. Entón recordou que lle dixeran que traballaba en Compostela. Na casa foi incapaz de comer nada, apenas beber e dominar a náusea e o tremor que non o abandonaba. O día seguinte era dos de madrugar, así que entrou na cama máis cedo do habitual, pero unha vez baixo as mantas custoulle durmir: pensaba nela, olía as sabas, analisaba pelos, intentaba recompor as súas faccións. Tiña medo de vela e non recoñecela.

Dous días despois colleu o coche e volveu á aldea para identificar a casa. Había a posibilidade de que viñese de Compostela, sendo corta feira festivo, mais non quería saír pola vila coa soa intención de buscala porque entón a noite sería moi exixente da súa tranquilidade, que xa non era moita, porque estaría a buscar até ao amanecer unha cara que non sabía se recoñecería, porque igual non viña, igual aquela noite pola vila fora unha excepción nos seus hábitos, e a decepción non a suportaría. Colleu o coche e volveu á aldea disposto a topala, a asegurar a cita. Deu cuatro voltas pero o lugar pareceulle igual de irrecoñecíbel que a primeira vez. Ningún coche azul. Non había máis remedio que deixar o automóbil e enfrentarse ás olladas da vixiante veciñanza. Entrou na taberna a comprar tabaco e preguntou pola casa dunha familia italiana, a filla Carla, mira non sei pero ese de aí coñéceos ei ven aquí, Carla si mira ves aquela casa o restaurante cen metros máis p'arriba á esquerda, alí pregunta. Cen metros máis p'arriba á esquerda. Á esquerda. Até ese momento houbera xurado que a casa estaba á dereita. Señora, vive aquí Carla, non, nesa de aí, pero non che está, víveche en Santiago, xa pero quería saber como localizala, bon quizá estea o irmao que vén ás veces. Premendo o timbre que ninguén contestaba estudou a fachada, en nada parecida á dos seus sonhos, e marchou contente de saber por fin onde

localizala. Á volta enfiou directamente para Compostela, era primavera, mañá día festivo, necesitaba o bálsamo da xente.

—Estás.

—Vés.

—Como non vir. Esa mao. Eses labios.

—Dáme a túa. Dáme os teus.

—Esa lingua.

—Esa saliva.

—Donde es?

—De Madrid. Da Guiné. Alí nacín. Das Canarias.

—Entendes galego.

—Si. Levo un ano por aquí.

—Sóame a túa cara.

—Gosto do teu pelo, tan liso. Tan negro.

—Todo teu.

—Toma, caíuche isto.

—Isto non é meu. Carlos Pérez Reborido. Non é meu.

—Vouna deixar na barra. Que pasou? Non gostou da nosa aperta?

—Nada de importancia.

—Vamos.

—Si.

—Onde vives?

—Tirando p'ra Santa Comba.

—Como te moves? Tes coche?

—Andando.

—A Santa Comba?

—Non, antes. Son tres quilómetros.

—Eu vivo a media hora de aquí. Aonde prefires ir?

—Como queiras. Á túa casa.

—Non che importa o paseo?

—Xa é día. O éxtase non sobe.

—Como te chamas?

—Mauro.

—Mauro. Tes pinta de estar investigando algo. Que estudas?

—Traballo. Pero bon, sigo investigando. E tu?

—Agora nada. Curro aquí, curro alá.

- Referíame a como te chamas.
- Nsué.
- Msué.
- Non. Nsué. Con N, así.
- Nsué.
- Na realidade ese é o meu apelido. O meu nome non me gusta.
- ...
- Linda.
- Lindo nome.
- Case preferiría que me falases en español.
- Por que?
- Non gosto do galego. Semella español mal falado.
- O meu castellano é castellano mal falado, de todos xeitos.
- Non te enfades. Tes algunha cinta de Caetano Veloso?
- Non prefires do preto máis preto do Brasil?
- Tisteza não tem fim...
- Felicidade sim. Que miras.
- A ti.
- Tan mal canto?

—Se miras á esquerda, despois da curva, verás unha igrexa e detrás unha fervenza. É un recanto moi tranquilo. Un chisco máis arriba hai outra.

- Outra igrexa?
- Outra fervenza.
- Coñeces o tipi de Noia?
- Hai un tipi en Noia? Onde.
- Perto do mar, saíndo para o sur.
- Entón coñeces Noia.
- Si, teño estado alí, no tipi.
- Quen o fixo?
- Xente, de paso, hai un par de anos, creo. Tiveran problemas con Fenosa, porque utilizaron postes da luz. Está moi ben construído.
- Vive alguén?
- Non, supoño que agora non. É para xente que está de paso.
- É a primeira noticia que teño. E levo dous anos alí.
- Estas cousas só as coñeces se precisas delas.
- Certo.
- Unha cervexa?
- Vale. Pódome dar unha ducha?

—Si, claro. Espera que acendo o quentador.
O mar é unha toalla que che seca os sentimentos.
Mira ao fondo, aquel monte de rocha rosada. Lugar de akelarres e fertilidades.

Monte xunto a mar, mar beixando a rocha.
Só o amor pode facelo chover.
O amor: amor vero aliquid bonum vult.
O amor: beixos que destrúen o que aman, o domestican, a rocha pasa a area, a erección sucumbe.

É a única maneira de se misturaren, de seren un.
De deixaren de ser.
Para seren algo novo.
Praia na que se amar unha noite de lúa. A violencia do océano producindo unha paz de area que rodea o mundo.

A agua fría.
Os corpos quentes.
—Toalla tes no baño.

—Quen era o que nos tirou a chaqueta?
—Un colega. A verdade é que me sorprendeu a súa reacción.
—Depende da relación que teñas con el.
—Durmo na súa casa, ás veces. Pero é só un colega. Claro que me dei-tei con el algunha vez, pero sen ningunha atadura.

—Pois parece que non lle gostou moito que me tocaras o cu. Sobre todo despois de deixalo de percha coa chaqueta. Adoitas facelo?

—Era o éxtase. Tu foches o único que respondiches.
—Pois mira o que pasa por lle ir tocando o cu á xente.
—En realidade era o que quería. Escollinte.

—Paréceme ben.

—Non te saias.

—Teño que pórme algo.

—A modo. Sempre me manca un pouco.

—Vai ben así?

—Tes?

—Que.

—Saliva.

—Tes a lingua sequísima. Como a dun gato. Áspera como unha cepa vella.

—O gato.

—Que gato.

—Topei onte un gatiño no monte. Estábamos paseando cando ouvín

míos entre as silveiras. De días. Hai que alimentalo cada poucas horas. Preocúpame. Espero que Min o coide.

—Min é o da chaqueta.

—Si. Preocúpame o gato.

—Esquéceo.

—Dáme saliva. Unta o condón. Pode romper.

—Non me subiu o éxtase. Normalmente correríame con só tocarme unha mamila.

—Pois non se nota. Levamos horas.

—Cambia o condón. Pode romper.

—Estou eu máis colocado con cervexa que tu con éxtase.

—Saliva.

—Que tal?

—Non creo que me corra.

—Entón xa non espero por ti.

—De vagar.

—Máncote?

—Un pouco. Para, para.

—Espera.

—Si. Si.

—Gostaríame durmir.

—Non te durmas. Teño que ver como está o gato.

—Pois vólvetes a Santiago. Eu durmo.

—Que máis che dá esperar un par de horas. Podes durmir todo o día.

—Non, porque quedei en ir á mani e logo supoño que comeremos en Santa Susana. Así que tarde apaño a cama se non durmo agora. Se queres vir.

—Estou preocupada polo gato.

—Esquece o gato.

—Vou abrir un pouco máis a persiana. Góstame ver. Verte.

—Desculpa se eu non abro os ollos. Pero estou a imaxinarte.

—Ponte un condón.

—Vexo que hoxe ninguén vai durmir aquí.

—Suave.

—Tesme que ensinar o tipi.

—Queres velo? Non sei se me acordarei do sitio. Sei que hai que pasar unha ponte, e desde alí supoño que saberei.

—Eu lévate á ponte e tu fas o resto.

—Así, segue así.

—Durmimos?
—Teño que subir a Santiago.
—Xa, o gato. Entón case nos erguemos antes de que me quede durmido e me ensinas o tipi.
—Vale. Pon a Caetano Veloso.
—Nsué.
—Mauro.

—Miña mai é así.
—É un batik de Tanzania.
—E eu serei así de maior.
—Como non tomes máis o sol, dubídoo.
—Refírome aos peitos.
—Tamén o dubido. Tes uns fermosos peitos diminutos. Grandes mamilas, iso si.
—Non tanto como a túa pirola.

—Alí está.
—Si que é grande.
—Por aquí.
—Con horta e todo. Preciosas acelgas. Tes chave?
—Está aberto.
—Que marabilla.
—Cartóns de leite. Son moi illantes.
—Con cheminea incluída. Construído a conciencia. Isto merece un bico.
—Mauro.
—Que.
—Vai tu diante. Quero mirarte.

—A fervenza. Á dereita. Detrás da igrexa.
—Xa ma ensinaches onte.
—Nesta dirección vese mellor. Outro día, con máis tempo, podemos visitala. Que miras.
—A ti. Dáme un cigarro. Quero facerche unha pregunta. A ver se topo a maneira de facela para que me entendas ben.
—Es unha filósofa.
—Xa mo dixeches onte.
—Onte é hoxe. Cal é a pregunta.
—Imos ver. Que opinas disto. Quero dicir, que che parece o feito de

pasar a noite xuntos.

—A noite?

—O que sexa.

—Marabilloso. Non lle tocan o cu a un todos os días.

—Cantos anos tes?

—Xa cho dixen onte.

—Non me lembro.

—Dez máis ca ti.

—Tes a pel moi suave. Xa gustaría eu.

—É o prezo que tes que pagar pola xuventude.

—Aínda non podo crer a reacción de Min.

—O da chaqueta.

—Si.

—É o amor.

—Non o entendo.

—O amor dá mil sorpresas.

—Pero se temos falado do tema mil veces, de que cada un fai o que quer, de non impor nada. Iso é para min o amor.

—Cres no amor?

—Tal como cho acabo de definir, si. Respeto mutuo.

—Eu a iso non lle chamo amor: chámolle ser persoas. O que xa é moito.

—Si, claro. Pero é algo que tamén implica o amor.

—Depende do que entendas por amor. Vulgarmente, amor significa ciúmes, imposicións, violencia.

—Iso non é amor. Iso é inseguridade.

—Totalmente de acordo. O amor non existe. Como moito, o namoro, o coñecemento dunha persoa, a necesidade dela, o seu descubrimento, o respecto, agora si. Non o amor a longo prazo. Co tempo, o respecto pérdese, as imposicións imperan, o amor vólvese rutina, mágoa, compañía, inseguridade, miseria.

—Cando te toco, cando me acaricias, hai algo, unha electricidade.

—Cantas horas levamos xuntos? Cinco, seis?

—Parece unha eternidade. Parece que te coñezo de toda a vida.

—Noutra reencarnación. En África. O amor, como deus, non existe. Só a fe o fai real.

—Tan real se realmente cres nel. O amor é a necesidade de ser amada.

—O amor é o medo a deixar de ser amado. O amor é o medo á soledade. O amor é o medo.

—Pódoche facer unha pregunta?

—...

—Que che pasou na orella. Por que ris?

—Foi dunha dentada.

—Unha dentada?

—Unha tía, nunha pelexa.

—Hai moito?

—Hai uns tres anos. Aos dezaioito.

—Que pasou?

—É unha longa historia. Amores prohibidos.

—Sabes que tardei en dar-me conta da ausencia?

—Dáche grima?

—Non sei. Chegou a ser excitante, o lóbulo solitario cargado de pendentes. Onde foi iso, nas Canarias?

—En Madrid. Marchei das Canarias aos dezasete e logo fun a Madrid.

—E logo a Euskadi.

—Un ano en Euskadi. Alí coñecín ao tipo que me trouxo a Galiza, o que me ensinou o tipí. Propúxome vivir con el no monte. Pero a cousa saíu mal.

—Amores circunstanciais. E en Euskadi que facías.

—Vivir con outro rapaz noutro tipí. Afinal el foise con outra.

—Amores tanxentes. Tes familia en Madrid?

—Si, miña mai e miña irmá. E unha tía. Teño que chamala o domingo.

—Amor de mai.

—Cando marchei das Canarias estiveron a punto de chamar ao Lobatón. Estivera un ano sen dar noticias.

—E na Guiné, tes familia?

—Si. Gostaríame ir. Pero sai moi caro.

—Túa irmá é maior ca ti?

—Non. Debe ter dezaioito anos. Está estudando, mentres pode. A ela góstalle moito estudar. Pero miña mai non ten cartos. E miña tía perdeu todo o que tiña. Tiña un clube e chegou a facerse un chalé en Madrid pero entre o que mandaba a Guiné e algunha estafa que outra quedou sen nada. Miña tía é moi ignorante. E cando se fixo testemuña de xehová tivo que deixar o clube. A ver se miña irmá coñece alguén rico entre as testemuñas de xehová e arranxa a súa vida.

—Testemuña de xehová?

—É moi relixiosa.

—É unha pena.

—Si. Pero a ela veulle ben. É coma min á súa idade. Necesita algo ao que agarrarse. Pasou unha vida moi puta. Ela é moi negra, non parecemos irmás. Entre os puteos e o que viviu, pasouno moi mal.

—Por exemplo?

—De pequenas, na casa, vimos como atacaban á miña mai, na propia casa, cun coitelo. Miña mai é prostituta.

—Ela non é testemuña de xehová.

—Non. Non se pode ser as dúas cousas á vez. Tamén vimos varios intentos de violación. Era a desvantaxe de vivir nun bairro así. Eu cheguei ao bordo do suicidio varias veces. Por iso marchei de casa.

—E agora, que tal che vai.

—A vida apesta. Se non topo traballo esta semana volvo para Madrid.

—Que fixeches até agora?

—Tocar a guitarra na rúa. Coidar vellos e nenos. Pero pagan unha miseria. E inda por riba quérénnos desafiuzar da casa.

—A de Min?

—Non. Alí estou de invitada. Na miña casa, tirando para Santa Comba. Unha casa ocupada. Eu son a única que queda.

—E teu pai?

—É unha historia estraña. Nunca me falaban del na casa. Miña mai saíra da Guiné para empregarse en Andorra. Eu sempre pensara que algún francés se deitara con ela e logo a deixara. Pero hai pouco miña tía contoume que fora violada. E quixo ter o bebé. Dicia que cando nacín non podía crer que eu fose filla súa, tan clara e loira.

—Vaia vida tan movida.

—Bastante normal, non vaias tu pensar. Esta é a casa de Min.

—Queres que suba ver o gato?

—Non sei, quizá aínda dormen. Se queres fico un rato contigo.

—Non, xa queda pouco para a mani. Nsué.

—Mauro.

—Cóidate moito.

—Tu tamén.

—Adeus.

—Chao.

—Toma uns cigarros.

—Un par deles só.

O home beixou a muller na boca, no portal, baixo a chuva. Fícaron mirándose un minuto. El comezou a afastarse do portal, ollando para ela. Ela permaneceu parada, pegada á porta, a vista cravada na del. O home deixou de mirala e seguiu camiñando. Un calafrío sacudiuno. Unha muller vestida de elegante negro, o pelo escuro e longo, cruzouse

con el, mirouno, fixo ademán de parar, e continuou andando. El respondeu á súa mirada, brevemente, sen recoñecela. O home volveu a cara para a muller no portal que xa premera o timbre e estaba abrindo a porta: non o viu mirar. Ela asomouse á rúa, unha vez máis, antes de entrar, e viu como a esquina engulía as costas do home.

—Si.

—Ola.

—Ola, Ana. Canto tempo. É un pracer sentir a túa voz.

—Non será tanto cando che diga o que che teño que dicir.

—Que pasou.

—Nada. Pensaba dicircho por carta. Pero custábame pórme a escribir.

—Agora non me deixes así. Que pasou.

—É difícil por teléfono.

—Coñeciches a alguén.

—Non exactamente.

—Alguén que eu coñezo.

—Si.

—Gerard.

—Non. Claro que non.

—Quen.

—Hille.

—...

—Cóntocho porque me sentía hipócrita. Porque tu me contaches o de Susana.

—Cando.

—Hai pouco.

—Despois de marchares de aquí.

—Si.

—Moitas noites?

—Un par delas.

—Seguidas?

—Si.

—Un fin de semana?

—Si.

—Na túa cama.

—Si.

—Como foi.

—Non sei. Saímos a cear, bebimos, unha cousa levou á outra.

—Que tal con el. Como foi.

—Non sexas morboso. Que importancia teñen os detalles.

—Non é morbosidade. Paréceche normal que queira saber o seu nome, quen é. Por que non dicir simplemente: deiteime cunha persoa, e punto? Non: concédesme o dereito a saber quen é esa persoa. Pois de aí a saber cantas veces o fixestes, en que posturas, cantos orgasmos, non hai nada. É un xeito de domesticar o conflito, de controlalo. E de sentirte cómplice miña.

—Non é o momento, por teléfono.

—Aínda así, non me refería ao aspecto físico. Que sentiches. Estabas a gusto, pasouseche pola cabeza deixarme, pensas que xa van sendo horas de compartir a vida con algún compatriota.

—Non, iso non.

—Vas volvelo ver.

—Claro, é un amigo.

—Refírome a durmir con el.

—Non o sei.

—Perguntareicho doutro xeito: Queres volver deitarte con el?

—Non o sei. Estou confusa. Síntome mal porque che estou dando as mesmas respostas que me dabas tu.

—Xa ves como cambian as cousas cando se ven desde o outro lado.

—Si.

—Como te sentirías estando os tres xuntos.

—Depende de ti. A ti coñézote desde sempre. Con el teño moita confianza. Estaría a gusto cos dous. Hille tamén se sentía mal. Cáeslle ben. Góstaslle.

—Sempre podemos facer un ménage a trois.

—Non sexas panarras.

—...

—Non dis nada.

—Que queres que diga. Que te vou deixar, que non me importa, que todo volverá a ser como sempre, que queres que che diga.

—Eu non quero que me deixes.

—Estás segura?

—Si. Non debes sentirte ameazado.

—Tu sentíaste ameazada.

—Si. E por iso o pasei moi mal. E por iso me sinto hipócrita agora.

—Gostaría-me facerche tantas preguntas. É difícil por teléfono.

—Seino. Pero confía en min.

—O caso é que tu podas confiar en ti mesma. Un só pode ser infiel consigo mesmo.

—Repítense os argumentos.

- Cando pasou.
—Hai pouco.
—Cando exactamente.
—A que vén esa pregunta?
—Quero saber que estaba facendo eu neses momentos.
—Hai dous fins de semana.
—Finais de abril.
—Si. Que facías tu?

Capítulo II

Hai cousas

Alguén ten que lembrar, hai cousas que non se deben dar ao esquecemento. Alguén ten que remexer nas profundidades desta agua suxa, mergullarse na lama e tirar os cadáveres desgonzados dos homes e mulleres que aquí apagaron a súa sede e ninguén mellor ca min que levo xa unha semana respirando esta mefítica mistura de residuos humanos e industriais que a cidade xenerosamente nos ofrece.

A vila segue a transitar a vida de sempre. Conmocióname esta capacidade de olvido, como se a vida dunha persoa non valse o que o papel e o lapis, a verdade é que unha vez atinxido este estado no que me topo as realidades confúndense e xa non sei se falo eu ou os outros moitos que sinto no Arenteiro cuxas historias ou traxedias segundo os habitantes do outro lado da superficie son tan miñas que non sei. Se non lembro mal a miña graza no mundo do alén era Bieito. Moi novo era, e nisto non me engano porque aínda non pasaron moitos días desde o meu deceso (15 non máis). Cando xa levas máis tempo mergullado a confusión agranda o pensamento e tu xa non es tu que descansas no leito de granito senón ese escalo que mira asombrado os teus grandes ollos ausentes ou esa troita regordecha que che recorda a túa mai. Tu e o peixe e túa mai. As fronteiras disípanse. Como nun espello.

Chamábanme Bieito e un día chamaron por min e eu non estaba. A

familia non se preocupou demasiado, non era a primeira vez, xa despois do hospital marchara a Bilbo e despois a Barcelona, escolléraas pola inicial, coa miña guitarra e un pouco de amor no peto. Porque eu tocaba a guitarra. Quizá sexa o que máis estraño. De todos xeitos tanta humidade non lle sentaría nada ben, nada ben. Eu era moi novo, falo de cando fun a Barcelona, era a primeira vez que saía da terra e fixen un amigo que me enganou. Cansados de pasar fame convenceume para que telefonase meus pais. Cartos e roupa. Si, non houbo problema. Aledáronse de saber que estaba ben, encargáronlle ao meu amigo que coidase de min, o doutor que levaba o meu caso dixéralles que me deixasen, que non había de que preocuparse, sería unha boa terapia, tanto tempo dependendo dos pais o mundo converterao nun home. A roupa chegou. Os cartos desapareceron co amigo. Daquela eu xa recebera as primeiras chamadas de Deus Pai. Eu era Xesús Cristo. Agora dáme a risa porque agora sei, agora podo ver claramente através das suxas augas que me alimentan, son as vantaxes de estar morto. Pero daquela eu era Xesús Cristo e axeonllábase nas ramblas pregando a palabra de Deus Noso Señor. Era consciente da dureza das poucas miradas que se dignaban pousar sobre min. Pero a cousa funcionou, conseguín a axuda dunhas monxas que me deron acubillo e comida, eu tocáballes a guitarra na igrexa e era bonito e Deus estaba perto e creo que esa foi a época máis feliz da miña vida, se é que esa lembranza me pertence a min e non á aquela rapariga tan nova cuxa saia ondea ao vento do río deixando que a miña ollada oca acariñe as súas coxas pretas e vermeadas, nunca pensei que o desexo pudesese cruzar a fronteira da morte. Era bonito estar perto de Deus, que tanto fixo por min, pero sabía que non podía ficar alí eternamente, para iso existen os paraísos, e seino mellor agora que sei o que eternamente significa. Pasa o tempo e as ideas converxen nunha soa identidade, a diferenza deixa de ser. Será iso o paraíso?

Cando sentín que non podía seguir abusando da xenerosidade sororal voltei á vila. No camiño roubáronme a guitarra. Papá e mamá pretenderon aledarse, pero eu souben ver a cor da morte tras o finxido sorriso. Tendes que comprender que ser pai non é doado, ser mai é moi duro. Polo único que me alegrei foi polo meu irmao Amaro. Era bon estar con el de novo, apesar da súa situación. É triste ver como o amor pode destruír tanto, ser a causa de tanta desesperación, tanto sofrimento. O Amaro e mais eu comezamos a nosa carreira siquiátrica por amor, por falta de amor. Que ignorantes son os vivos, seino agora que eu son deus e aquí todos e todas somos deus e todas e todos amamos sen importar o parentesco o estado de putrefacción e moito menos o sexo. Acaso os anxos teñen sexo. Aquí todos nos amamos porque todos somos

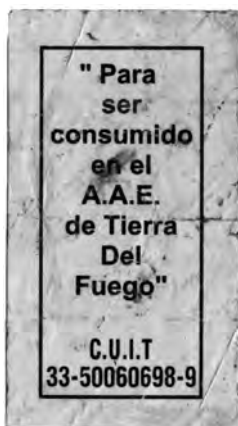
un. O Amaro e máis eu éramos un. A sociedade, é dicir nosos pais, cando nos viron amándonos, ah canto se berrou na casa aquela noite. Éramos alegres, tiñamos moitos amigos, tocábamos nun grupo de rock e a xente queríanos. O noso señor doutor axudounos a esquecer. Esquecimos tanto que xa non éramos nós, a unidade rompérase, non nos recoñecíamos. Cando volvíñ de Barcelona só topei fantasmas. O grupo editara o seu primeiro disco e eu sentínme triste de non ter participado. Os amigos xa non eran. Mesmo o Amaro non era máis que un camelouro de sebo que pasaba o día sentado á fiestra mirando a punta dos seu sapatos.

A xente chamábame o fantasma. Agora vexo claramente que eran eles os fantasmas. E non o dicían por mal, malpocados, eles querían axudar pero non sabían como. Nin por que, se imos ao caso. Deixaran de existir había moito tempo. A barreira era infranqueábel. De vez en cando emborrachábame con eles, eles dicían mira como mellorou, xa pronto non ha de necesitar pastillas. Non. Xa non.

A vida segue na vila de sempre. E eu aquí a escribir, baixo a agua. Un bon amigo dos bons tempos, cando o amor era máis enxoito que a morte, talvez se entenda mellor se trocamos o grau: cando o amor non era tan húmido como a morte, agora os dous tanta agua e eu tan novo coa reuma que non sei, terei que darlle un nome, mistúranse as memorias e non distingo entre a noite de amor soñada pola rapariga das coxas pretas e o abrazo dun amigo que terei que nomear Pepe. Pobre el, agora que vexo súa mai correndo en bata polas rúas na procura de alguén que lle venda o cabalo que tire seu fillo da desesperación, aprendendo a utilizar a collar e o isqueiro xuntando as súas bágoas ao limón e o ouveo do fillo que apenas recoñece. Antes de todos estes cambios éramos amigos. Despois só unha vez nos enfrentamos, el que me ve na rúa e non sabe se dicir ola ou adeus, si ou non, malpocado tanta pena que o axudei Home Pepe canto tempo, Bieito que tal estás, eu baixei a mirada e non respondín, para que, el dubidou de novo, decidiu seguir o seu camiño sen máis palabras. Foi a última vez que nos falamos vivos. Agora venme visitar ao río moi a miúdo. Agora sei que foi el quen me topou, alí baixo a nogueira á beira do río, un pouco máis abaixo das ruínas do moíño das lousas, despois dunha semana apodrecendo ao ar deitado sobre o meu propio vómito. E días despois foi el quen recolleu as luvas de plástico e as cordas deixadas pola policía que emporcaban a herba que acollera o seu primeiro seme depositado nunha muller, nunha nena, a primeira, herba testemuña tamén do seu primeiro chute, testemuña da miña primeira morte. Cando o Pepe non ten cartos leva a súa amiga a casa e fan o amor. É un bon substituto, di.

O Pepe adoita visitarme. Temos longas conversas. Cando non ven é porque atravesa un período escuro. O médico díxolle que non pasaría do entroido se non deixaba a heroína. É verao, o entroido pasou. O Pepe sen ela non existe. Nos períodos escuros convértese en verme pálido e brando e escribe. Cando esperta da enfermidade le as notas que escribeteu. Alguén ten que recordar hai cousas que e non lembra telo escrito. Meu bon amigo. Que fago eu no fondo do río acubillando tanto peixe desnortado. Meu corpo fedorento no nicho de cemento frío, tan rápido me meteron non querían que os meus fedores espertasen os fantasmas das súas conciencias. O Amaro seica se sente culpábel por falar-me dos comprimidos. Din que o corpo apodrece máis apresa, por iso das químicas. Cada vez éme máis difícil falar co Pepe. Cada vez son menos eu e mais os outros.

As veces podo ver distintamente a herba e a nogueira e hoxe o Pepe veu coa súa nova moza e fan o amor, baixo os figos, onde algún dos meus vermes virxes aínda agonía. Unha pinga de semente no lombo dun meu verme. Coñécese que hoxe non conseguiu cartos. E máis nada: sigo a esperar a noticia da morte do meu irmao, que se tirará pola fiestra e cairá na rúa un domingo pola tarde, cando os matrimonios pasean. Eu unha vez fun tan alto e tan guapo coma ti. Hai cousas das que non se debería falar.

ऊँ नमः शिवाये

यत भोजपुर के आदेशानुसार

स्टेण्ड व ग्राम विकास कर)

स, ट्रेक्टर ड्राइवी, टेक्नी एवं फोरवर्डीलर

10/- रुपये

तेकेदार अशोक जैन

شركة المترو الخفيف
لمدينة تونس

049688

DJ

تذكرة صالحة القسيم

تقسيم جدم

689670

شركة المترو الخفيف
لمدينة تونس

314422

CC

درج 2

شركة المترو الخفيف
لمدينة تونس

879402

CB

درج 2

INTI®

FOSFORERA PERUANA S.A.

AV. LA MOLINA No. 140 - ATE

RUC: 2010069963

compras y distribución de
Películas Cinematográficas,
Confitería, Venta de Café y Té.

VALOR \$ 2.200.-

0272323

DIST. CINEMATOGRAFICA
TRANSEUROPA CHILE LTDA.

Rut.: 78.069.850-0

C. Matriz: Seminario 152 - Providencia

Suc.: Sala de Cine El Biógrafo

J. Victorino Lastarria N° 181

Sígo. Fono 6334435

Giros: Producción Películas
Cinematográficas, Cines,
Teatros y Distribución de
Películas Cinematográficas,
Confitería, Venta de Café y Té.

VALOR \$ 2.200.-

TRADICIONAL

Café Tortoni

AV. DE MAYO 825 • 828
RIVADAVIA 828 • 832

Diário

Fundador: João de Barros ♦ Editor: Tony Viegas ♦

E - Mail: diar

Capítulo I

Buguina río abaixo

Estamos chegando ao remate. Repítomo día a día noite a noite de insonio para afacerme á idea, para chegar a comprender que existirás sen as miñas apertas, que te verei invitareite a unha copa conversar pasear amar sen poder beixarte sen poder levarte a un fermoso curruncho descuberto por nós nos tempos cando os animais falaban. Sen desexalo. Estamos chegando ao remate, tentando a continuación enganándonos inxenuamente coa esperanza de que todo se solucione como sempre se solucionou, pero sabemos sabes sei que estamos chegando ao remate. E síntome feliz do fin, punto e aparte poder contarcho todo outra volta, un ciclo pechado que selar e enviar ás profundas simas do recordo, da vida como lembranza que tu me aprendiches e á que me vexo agora abocado. É o noso desexo dármonos a coñecer através da nosa historia, denantes do fin. Enganámonos unha vez máis coa crenza de que a súa revisión nos devolverá aos tempos felices, namorados dela e con ela de nós de ti e mais min e continuarmos, irmos indo, resistirmos día a día noite a noite de insonio como xa comprendemos, é cuestión de irmos indo, dilo tu, eu. Nun primeiro esbozo non me sentía con forzas confianza en acadar a imaxe da lembranza, particular existencia que é a nosa e da que por veces me sinto orgulloso inda que sexa só unha idea que me custou un par de xenebras para comezar a crer nela crer que existiches e eu contigo

que todo foi real apesar do intento de sabotaxe que tracei confeso contra min mesmo e contra ti que xa eras parte miña, a miña historia xa a túa historia recoñecéndote e xa nunca máis rexeitarei a túa existencia prométocho querida Buguina a quen un día lle ofrecín un canto mariño que nalgún momento din por perdido. Pero non. Non e véxote distante como sempre te sentín contigo ao meu carón estrañándote e agora morriñote e quero sentirte perto por moito que sempre o estiveras creación da miña arela e do meu devezo de vida, xurdida dunha carne en forma de muller nunha esquecida vila descoñecida coma ti, non era aquilo o que eu amaba amo senón a miña visión de aquilo, a imaxe que edifiquei e tan feble que agora se derruba sentíndome estraño no real que aínda espero. Non me resigno ao esquecemento e sería impensábel ollarte sen posuírte falarche sen abrazarte comprenderte para perderte, sentir a túa existencia xa sen min, distante como nunca e como sempre, non me resigno. Noso será o teu fin, o noso fin será o teu mergullándome nos abismos da túa lembranza até á morte e sen temor, posuíndote como ninguén, nunca e xamais, alma illada señardosa asolagada pola súa invención, alma sen retorno. Estamos chegando ao remate.

Impenetrábel escuridade na procura da luz, unha saída, un encontro. Ante unha copa de xenebra, aloumiñándoa, desentrañando o segredo que lle dará a procurada forza para o intento. Refrescante escuridade na solitaria barra, insolada sobremesa que o arrastrou até este refuxio.

—Non che é moi cedo para andar de copas? —saudou o Tucho, único acompañante na calorosa sesta.

Era a época na que o feldespato quecía, o cuarzo quentaba e a mica reflectía a cegueira do sol. Despois de xantar, na hora tonta. De fóra o sol evaporaba o po morto da praza, de fóra estaba ela, xa, sentada nos soportais como todos os días, tácita cita mantida desde as primeiras miradas, as primeiras apertas naquelas festas prologais. Suorento ceu azul, vaporoso alcol que non podía fallarlle, hoxe non, cumpría que o paso final se convertese no primeiro paso dos tempos felices, cando os homes e mulleres falaban cos animais, futuros tempos. O Tucho marchaba deixándose levar polas volátiles ondas de calor na silandeira praza cun

—Abur

que apenas o alcanzaba, derretido e dondo como todos eles.

—Ves tomar algo?

—Onde.

Baiuca das Flores, ampla e fresca e escura.

—Dúas cervexas, frescas.

Sentaron, un a carón da outra, no longo banco do fondo, apoiados contra a parede presidindo as abafantes partidas de dominó dos habituais xubilados, o sopor da tarde loitando o sopor do alcol, resultando a intrépida charla que el encetara pero que se esvaecía, estábao vendo, na súa incoherencia e cansazo. Ela axudouno no encontro coa súa voz apagada e temerosa, ela lembraba e planificaba, ela relataba procuras de comprimidos nas que el non participara, delataba farmacias e receitas falsas, continuidades, anoxos do vello. El lembraba con ela, entre grolo e grolo de cervexa, entre alusións ocultas e sorrisos de aceptación, lembraba (el) e degoraba e laiábase de non ter vivido os seus recordos (os dela), non tela invitado antes a unha cervexa, terse arredado do que tanto tempo procurara. E a noite da festa, si, lembraba ben aquela noite no pub, non a festa, á que non acudira, pero si despois, baixara tarde ao bar porque tivera que ir cavar gáveas con seu pai e alí estaban todos deixándose levar pola música e pola sobre realidade dos poemas do Káiser lidos através dunha nube de alcol e xente, o cansado traballador mergullábase lentamente no fluír das palabras e na barra pediu a súa copa de xenebra. O Káiser, rematada a lectura, ofreceume os versos na tranquilidade do retrete, illa de silencio, onde foron lidos en voz alta ao tempo que descifrados até que uns inquedados cotelos petando na porta deron paso ao Telesforo que se uniu á audición, frustrada en realidade sen ningún papel axeitado para min cando comezaron a unir as súas bocas e linguas e salivas agachados nos versos do Káiser que eu recitaba e só eu escoitaba e que xa eran meus xa eran a miña voz que os lía, co caderno na mao e os ollos nas bocas que trababan e fregaban e afogaban e saín do retrete deixándoos na súa estrofa. Daquela eu aínda apenas coñecía Pastora, que bailaba e se achegaba e lle pedía o caderno ao Káiser para copiar os poemas mentres eu procuraba un cigarro na barra eu esperando, o Káiser ofreceume unha páxina en branco, “ollando atravesando sombras” escribín. E ela estaba alí, Pastora, case invisíbel personaxe secundaria na representación nocturna, aínda sen destino na miña historia, non nacera a forza que me atraería a ela, sentado ao seu carón coas costas contra a parede e abafantes dominós escoitando as súas lembranzas que non eran as súas e sen escoitalas porque el tamén se perdera no pasado, mesmo pasado, distinto ángulo.

—Marchamos?

Todo era tan lonxe, o alcol tanto se apagara que seguiu a Pastora de volta á praza. A xente comezaba a asomar á consciencia despois da embazada sesta e as pedras suportaban os seus desacougos. Seguirá saíndo co Telesforo, preguntábase mentres ela conversa con algunha

amizade. Ela regresa, sentando ao meu carón. A copa de xenebra da sobremesa fermentaba coa ledicia de sentila e nun arrouto de desexo —Ven dar unha volta —dille el a ela colléndoa por un terno brazo e ceibándoa da incomodidade da pedra soportal.

Non son importantes as despedidas cando un encontro está a piques de xurdir e os dous desapareceron nas sombras atentos á súa cita, perdéndose polas escuras no medio da claridade ruelas que os levarían até á beira do río, ocultos pola vexetación un fronte ao outro sentados nunha rocha. Temendo perder a oportunidade, a única oportunidade aproveitábel esencialmente arranxada, agora sentíase seguro, a presa acurralada, o cazador preparado. Continuaron a interrompida conversa estruturalista da baiuca, sublimada polo adurmiñante murmurio da eterna cadencia e cadoiro, fervenza e cadencia, falaron deles, todos eles cos seus caracteres e posición sintagmática, aceptábeis ou non. O seu terno brazo deixábase apresar e unha última pregunta para desfacer as dúbidas, para cumprir co código moral adolescente:

—Saes co Telesforo?

—Non, xa non —nos seus ollos o desexo, tamén.

Colléndoa brandamente, acariñándolle o pescozo, as súas bocas xuntáronse nun intre fin do principio, finalidade do fin, sonora fervenza, sedante frescor da sombra, teitume de follas, silencio do sol, a felicidade na unión labial, entrelazar de linguas, ternura dunha aperta que se pretendía eterna. A linguaxe deixara de ser, as palabras volvéranse inútiles, o silencio, a voz do río que é o mesmo calar, era excitante e era eterno como un abrazo nunha fresca ribeira, cálida tarde primaveral, florecer dun devecido encontro ao cabo realizado, seguridade do éxito logo de tentos e loitas e dúbidas e rivais, éramos moi novos, era o primeiro beixo. Como sería logo o do Tucho, con quen saíamos e víñamos a este mesmo cornecho onde agora a bico a parolar, os tres ela unha e o Tucho ou eu, o Tucho na procura de sexo despois de ternos contado a morea de noites frutuosas cando a verdade é que estaba destinado a iniciarse con Pastora non lonxe precisamente da rocha da que falamos, pero iso foi tempo despois, polo de agora ela na miña procura nas festas prolo-gais na aldea dos seus avós unha semana antes, preludio do fin do principio, o Tucho e mais eu acompañándoa até á casa de bar en bar esperando a súa saída á verbena, noite cor do café, licor cor da noite cando por fin apareceu, indo á casa do Telesforo que era do mesmo lugar os seus pais é dicir e non estaba, e Pastora e mais eu meténdonos entre a multitude para escapar do Tucho, cando o Telesforo apareceu e perdeuse de novo rexeitado por ela quizá un pouco resentida pero eu non sabía aínda o suceso e estaba confuso e bébedo e caía e tiñan que axu-

dar-me a erguer-me, Estrela axudándome a camiñar como Pastora ao Tucho.

—Estrela, cambiamos de parella? —di Pastora, o seu brazo suxeitándome e o noso andar ralentizado até ficarmos sós entre o xentío onde beixo a súa boca pechada, inamovíbel e envolta no chiar da orquestra que nos afasta nun baile intemporal, primeiro intento do principio frustrado, e xa sós porque todos eles voltaron á vila e eu era coidado vixiado levándome e perdéndome na confusión até decatarme de que xa non está, desapareceu nun instante, marchou, xa o alcol ficara sen efecto e xa a orquestra calara, só no medio da festa buscando un brazo que xa non me sostíña, un necesitado apoio que me abandonara na miña incerteza na miña confusión só no medio da multitude e escapar e escapar e tomar a derradeira copa nun ateigado bar, oportunidade perdida síntoma do principio, inicio da tácita cita cotiá na soleada praza, na negrura da noite matinando.

Eterna aperta, devecida primavera, abrazados subían cara á vila desde o río, silandeiros, incapaces de pensar temerosos de introducírse co seu segredo xa compartido no mundo alleo. Ascendían cara á praza de vagar, esmagados polo ardente pesadume do sol, desexando non chegaren nunca, continuaren en infinita aperta ininterrompida. A arrolante sinfonía do abanqueiro perdíase ás súas costas mentres avanzaban sobre as murchas follas do anterior outono, testemuñas do perpetuo fluír, do inverno solución de toda primavera, da morte como sublimación da vida, do fin lóxico fruto do seu florecer. Chegaron cun aroma de coentro á luminosidade asoballante do asfalto, continuaban as festas si sen ter pensado achegarme até ao lugar, na praza todo o mundo canso e ela que tiña que ir alá estaban seus vellos sen ninguén para acompañala e a Estrela (alá baixo os soportais, non sei se vola apresetei) que me di

—Vai tu

e eu non non ía non ousaba

—Hoxe non me apetece,

e o Tucho quer ir e entre os dous, xa sós na praza, o reloxo a pedra e mais nós, ela convencéndome até aceptar, domingo de pentecoste en espera dunha temperá baixada do espírito imposíbel até 50 días despois día da unión ou simplemente 5 días do encontro, o Tucho con ela que me esperan mentres ceo nun cotián solpor cos vellos que non ven ben as miñas saídas e camiñamos cara ao lugar. Entrou na casa e nós marchamos a esperala ao campo da festa onde nos topamos co Telesforo e sentamos nunha esquina cunha botella de herbas e eu espreitaba a multitude a chuva miúda mollándome os ollos intentando adiviñar a

súa forma (a de Pastora) que non aparecía, a súa ausencia impulsándome a outra sesión de herbas, seguramente o vello non a deixou saír por ter chegado tarde e a ilusión dunha noite de pentecoste esvaecíase na nosa esquina onde as herbas nos tiraran, a chuva crecéndose no seu poder, con breves relanzos nun ridículo xogo coa festa, unha carreira en masa a refuxiarse, un voltar en vulto a bailotear, conversa de deus coa xente, desoladora mansedume e perda da vontade, ela sen aparecer, ao seu carón eu ollábaa era fermoso vela feliz, os ollos riseiros, avanzando cara á praza e o silencio aínda, nada había que dicirse adiviñando unha axitada actividade mental, un atropelado ferver de lembranzas e sensacións. A proximidade da praza, o mundo civilizado co seu esguellado ollar, e eles desprendíanse mainamente do seu quente apreixo que pretendía fundilos nun só sentir simétrico, pasos arelantes dun só camiñar, disoltos á súa introdución na multitude, chegada á praza. Ciumentos guardiáns, inquedos e inadaptados á brusca presenza da sociedade, non podían ficar alí obedecendo á tradicional espera nas pedras ao paso das horas do serán. Levouna aos tranquilos bancos da pouca concorrida alameda, falando de chilindradas atentos non ao contido, senón a ese murmurio de cadoiro que eran as súas voces, case inaudíbeis e abafadoras, recordo do momento do encontro había apenas un solpor, infinita aperta baixo a dirección da agua, non mencionada, si adiviñada, latexando nas súas palabras, murmurio de tácito acordo, só un momento como se desde sempre posuíran o seu segredo, desde antes de se coñeceren, desde antes de naceren, lóxica consecuencia dos seus coñecementos non comunicados a forza de coñecidos. Sen sabermos como. E existía a frialdade apesar diso, ese sedentarismo lado a lado sen contacto, evitando o rozamento da pel, inquietantes lagoas na acción que os demostraban inadaptados ao novo xeito de compartiren o mundo.

—Ben —pausa—. Teño que marchar.

E un último acariñar de labios que trazaba prolongar o que se vía fráxil aínda, inconsistente, un novo pontón para asegurar a vitoria acadada que comezaba xa a escravizalo.

—Vémonos logo.

Sentiu a súa ausencia, o seu afastarse perderse e botou a correr de xúbilo de impaciencia ou simplemente de présa cara á mesa onde a súa sofrida mai lle tiña a cea preparada. Ela no bar xa cando eu cheguei e estaba a xente ao fondo fumando, sentei á barra e cunha cervexa na mao non me acheguei, xurdiu ela da escuridade e a Estrela.

—E logo non vas con eles?

—Non. Non me apetece fumar. Onde ides.

—Ao cine. A ver que tal.

—Chao.

—Chao.

E cando saíron saín eu a pasear pola vila coa única intención de asasinar hora e media de tempo. Rematei sentado na praza desde onde escoito un

—Abur —ás miñas costas, era ela e a Estrela, e eu quería que se detivesen e continuaron rúa abaixo e volveron rúa arriba e a Estrela marchou e ela chegou ao cabo onda min, sentou comigo e facíase tarde e separámonos coa ilusión dun novo chanzo no meu haber, un novo contacto. Unha enorme lúa alumeaba a praza, gobernando os seus pensamentos desde un ser e non ser entre os edificios, e esa sensación de feliz conquista e de fría presenza.

a perenne covardía que nos reduce á fácil conformidade de quen non ten nada que desexar de quen se contenta co primeiro asomo do seu mundo cobizado e solicitado e xa satisfeitos non hai que abusar dinse hai que desterrar a ambición repítense nun mísero arrastrarse pola sociedade que chaman vida a covardía da tímida mente fronte á esmagante empresa de toda a infancia toda a vida nun progresivo destruír de ilusións que se apagan e morren e se esquecen nun compracente benestar e a empresa desintégrese non era axeitada para min dicimos non son a persoa indicada a máis ambiciosa ilusión da humanidade a súa detracada naturalidade eu perante ela o meu máis querido soño adiviñando o seu corpo latexante baixo os meus agarimos baixo as súas tímidas roupas que dondamente penetro arrincando elevando unha tea sen fin é do meu pai dime dimo ela dimo o sempre presente río co seu murmurio de tedio talvez de cansazo e eu na miña torpeza de alcol mergúllome na difícil cremalleira nunha tensa conversa home-aparello que remata coa destrución deste último pola súa absoluta inutilidade na materia para a que foi construído nun caso de urxencia como este sen máis ambición conformándome co asomo do mundo que arelo e acariño que excito baixo os tecidos atravesados polo sol esta ardente rocha día a día quen-tada polo asexuado foibos resplandecente nas sombras sen motivos de delirio de superación mentres a sagrada trindade do seu corpo coa escolta das mouras coxas que aloumiño como o sol e percorro confúndeme nunhas náuseas repentinas e inmovilízome para evitar unha fedorenta expulsión do xantar deglutido e o alcol necesario soporte da miña valentía traéndoa até esta rocha soa á beira do río tristeiro ao longo das súas idades cantos momentos de busca terá presenciado e o seu murmurio de envexa aprobación ou simple ignorar correr o seu sofrido fluír cara a ocultos meandros que se aprenden a forza de descer e descer

século após século primavera tras primavera incansábel ollada que desafiou cun encollo de ventre e a náusea xa é ida e míroa e os seus ollos míranme mentres abotoa o pantalón sobre a incesante lá da súa camisa que é do seu pai dime o Arenteiro desde a ponte no alto onde pasan señoras cara ao Cornuval poderíamos ir até alí beber da fonte pero o cansazo a calor a náusea e a súa suave cara suada e os seus lenes labios que ergo coa miña lingua abrazados sentados contemplados invadidos mergullados no incesante ronrón de agradecemento do compañeiro río continua presenza realización do destino máis ben desesperante perdóame que ando parvo non podo menos que dicirlle a covardía ante as grandes empresas eludírmolas refuxiármonos na preguiza do rodar arrastrados sen esforzo pola corrente que va estás parvo non pero véñenme uns mareos se queres marchamos si marchamos outra vez atravesar o encharcado carreiro aínda que podemos ter voltado por riba agora xa estamos aquí e coidado co pe na boca da cloaca nunha suxa invasión do torrente e de aí a podremia claro que che dicía e agarrándoa porque non é doado apartar as silveiras e lidar as húmidas foxas por fin chegar limpar os calzados nas herbas fermoso día de sol

Era agradábel saír á rúa, buscar a festa despois dun día currando para o vello, liberar o apetite após un réxime forzado. Deixar os proxenitores cun frío “até logo”, camiñar dereito á barra do bar, perderse entre a clientela, agoniarse até topala e con ela comezar os risos nocturnos e con ela descubrir unha vez máis a beleza da noite. Empezaba o maratón de música e alcol, sen ela para mellor topala, con ela para acadar ese punto de simbiose parecido á felicidade, despois (antes) de toda a tensión. Pasaban as horas sen nós sabelo, toda a peña rindo a gargalladas camiño da música, toda a peña abrazada, falando ao mesmo tempo, rindo ao mesmo tempo. E de repente, tirado no chao por un tropezón que a risa amorteceu, erguinme cunha sombra na cara: ela afastábase, a mirada cravada na miña, escoltada polos vellos que a levaban que a arrastraban até o doce fogar, indignados por topala en tal estado, en tal compañía. Entre os molestos risos que renacían timidamente, unha sombra na cara, decidín mergullarme no silencio dunha prematura resaca. O grupo continuaba rúa abaixo e eu seguía, reintegrándome aos poucos na gargallada xeral, mais sen poder esquecer a brusca despedida, a dorida mirada. Sen aviso achegueime á súa casa ao pé da fonte como tantas noites para charlar con ela. Xa non cómpre guindar unha china contra a xanela porque a encontro asomada ao balcón con choro nos ollos.

—Axúdasme?

E bota un atado de sabas balcón embaixo e escorrega por el. Ao chegar abaixo agárrase a min nunha forte aperta, nun forte pranto. Intento tranquilizala, arranxamos as sabas e subimos cara á gargallada frustrada. Non nos detemos. Algo nos din, non facemos caso, continuamos a nosa vía.

—E agora como vou entrar.

—Tranquila, axúdoche eu, verás como todo se arranxa.

—Dáme un cigarro.

O Telesforo e o Fachico saudaban desde lonxe. Damos unha sedante volta polas rúas. Vomita nunha esquina. Os ollos de cinabrio soltaban unha transparente bágoa. E de repente un sorriso de desculpa na boca. De volta á praza topámonos co Tucho, a Estrela e o Manolo, e ela olvida o pranto e entrégase ao xogo do esquecemento. Salta, pelexa, botamos unha carreira á pata coxa. O sorriso na boca, no fondo un doloroso sentir. Sempre. Non quer deitarse. Quer aproveitar a noite. Ninguén na rúa. A festa rematada. Acompañamos o Manolo a casa e sentamos no cruceiro a fumar un cigarro. Unha última volta polas ruelas do bairro até á súa casa da que colgan unhas sabas brancas. Axúdoa a subir pero o balcón está demasiado alto. Por ese desaguadoiro subirei eu tantas veces para facer o amor con ela na súa cama, no seu cuarto que dá ao balcón e que está separado do dos pais por tan só unha fina parede. Consegue abrir unha fiestra da planta baixa, cun pouco ruído que a enfurece. Despídese, minutos despois, desde o balcón.

—Chámame mañá.

Hoxe é mañá. Hoxe vou chamala. Hoxe soñei con ela e cunha casa de difícil acceso. Alí vive unha rapaza moi desgrazada á que quero un montón.

Amaro saíra coa intención de topar Pastora de milagres. Despedidas sen continuidade que o levaban á incerteza do encontro, encontros no máis inesperado do día polos que valía a pena ese amargo sabor relaxante da incerteza. Aínda non absorbidos pola escravitude das citas, como logo acabarían, e é a desvantaxe dunha visión omnisciente da historia, as equivalencias e comparacións que nos levan ao lamento ou arrepentimento. A invasión das citas, horas e lugares coñecidos e exasperantes a forza de percorrelos na inquietude do retraso acostumado de Pastora, amados e odiados tras telos coberto co sabor do reproche, gastadas mesas dalgún lugar ao que só ela chegaría, copa tras copa baleiradas nun olvido do reloxo que machacaba a media de retraso, os minutos nun intento de abandonar o banco sabendo que non. Encontraría Pastora como sempre a encontraba nalgunha fugaz aparición tras

unha esquina e seguiríaa con tímidos pasos até a unión de palabras.

Xa é noite. O cuarto treme e recai alumeado pola tenue luz dunha perfumada candeia. Xa estou contigo, estás aquí na miña cama, ao meu carón, sintote, inúndasme con esa tranquilidade que arrastra terte cerca, saber que me queres. Non falas, permaneces calado, esperando que me entregue. Son as doce a hora do medo e agora o que durante o día é leve-deiro e simple toma forma sobre min, encadéame tortúrame, toma forma en todo o que me rodea, nas sombras, na música, mesmo nas páxinas deste libro que me salva de pensar por uns momentos, unhas horas. Eu fáloche, cóntoche cousas, mil segredos, mil soños, mil penas, e tu segues aí, calado, escoitando, mirándome, alentándome a seguir, axudándome, posuíndome.

Agora tu tamén falas, achégasme a ti coas túas palabras. As sombras esvaécense, é día no cuarto. Acendemos un cigarro. A noite é longa e máxica. Xa non teño medo, agora non, aínda que só sexa por un instante. Xa non existe a dúbida nin o temor. Aproveitémolo.

Coñeces o teu camiño? Lévame contigo.

Como todo cambiou, despois de tanto tempo que é a causa da nosa incompreensión e da nosa continuidade aínda apesar de todo. Como todo cambiou e négome a rexeitar este xa ano de vida en común, de desespero e éxtase en común. Canto custa adaptarse ao novo réxime no que nos temos somerxido, sen desexalo ou talvez si, dicías é como se gostara de sufrir, como se desexara levar paus, dicías, e percebo certo pracer nos nosos dolorosos roces cando había fe no noso amor, cando sabíamos a seguridade do reencontro. Como todo cambiou que xa esa seguridade desapareceu e aumenta a dor e a dúbida e a fe morreu, e é o coidado, o sixilo na nosa unión, o evitar a palabra ferinte, o xesto molesto, a mirada fría posíbel causa dun novo fracaso, e así non se pode vivir. Como todo cambiou que resulta absurdo dicir *quérote*, xa gasta palabra sen sentido que me reprochas:

—Non digas chorradas.

Ah que escura noite. Contamos os días, xa monótonos na súa falta de monotonía, cada un un sangrento campo de batalla do que todos saímos escangallados, e agradécense eses momentos de calma que sabemos fráxiles e que coidamos como se coida o alento. Necesitaba esta ausencia, esta distancia para ignoralo todo nun tombarme a pensar no vacío, esta copa para esquecer. Ela está lonxe, penso nela, ela que pensa, como o ve desde o seu mutismo, o seu desesperado e desesperante silencio, dubido, odio porque amo, admírome e odio pola miña capacidade de amor e a

imposibilidade de olvido, aínda que só sexa por unhas horas. Busco unha saída, non quero perdela e necesito, nunca tanto necesitei, olvidarme no medio da multitude, unha copa de xenebra e un canuto nunha remota materia que se dilúe, esquecer e amar que non sexa ela, olvidala en outra, liberar o meu amor imposíbel noutro ser aínda non estragado polas miñas exixencias, só no curruncho coa miña borracheira, ou acompañado por aqueles impertinentes vermes que me elevan a unha estraña esfera de paz, olvido que é vida, un glorioso pasado que foi belo pero que me impide o futuro, que me ata ao seu irremediábel suceder, e aquí fico, xa nada importa, actuar ou deixar correr as cousas, sen presas, sinceramente, xa nunca nada existiu, feliz e só.

Intentei comunicarme contigo telepaticamente.

Crín ser capaz de facelo, aferreime á idea de que hai persoas que o fan. Quixen así salvar as distancias.

Apaguei a luz e deixei vagar o teu nome pola escuridade do cuarto, nome sen rumbo. Chameite con incríbeis esperanzas de que me ouvises, sen dar-me conta de que era todo unha farsa, nin tu podías ouvirme nin eu quería falarche. Que nos podíamos dicir?

Entón lembrei que o pasaras mal no noso último encontro, e o teu nome, Amaro, chocou contra a parede, o meu soño desapareceu e só tiven ganas de andar, vagar por anchas escuras vacías rúas, para libe-rarme. Talvez de ti?

Quedaran na praza pero Pastora apareceu na baiuca. Amaro retrasábase e era máis cómoda a espera cunha copa de cointreau coa que charlar. O sabor era agradábel. Pastora invitouno a unha. A idea era ir ao cine, pero ningún dos dous parecía acabar de decidirse. Amaro estaba de bon humor e levouna ao bar do balneario. Ela preguntaba aonde vamos. El non contestaba. No bar pediron outro par de cointreaus e unha tapa de xamón para apagar un repentino antollo. Amaro, rebuldeiro, quitáballe o xamón da boca, o cigarro da mao.

—A que non es capaz de rompelo —retou ela, a mirada seria no cigarro.

E Amaro, claro, rompeuno.

—Veña, non te enfades.

—Non estou enfadada —respondía friamente.

Amaro deixou o xogo. Coñecía esa mirada. Era tarde para arranxar o día. Ambos calaron.

—Será mellor ir ao cine que polo menos estamos dúas horas sen falar —cometeu el o erro de dicir.

—É mellor entón marchar p'rá casa.

Regresando á praza, pasando por diante do cine, ela despediuse.

—Vou p'rá casa.

Frío, tristeza, odio.

—Até logo.

A entrada do cine estaba abarrotada. A escuridade das butacas podería protexelo do rancor, pero non podía separarse dela dese xeito. Deu media volta e achegouse até á praza. Alí a xente facía plans para o día.

—Víchedes Pastora? —Non sabía por que preguntaba, non ía vela.

—Acaba de pasar hai un par de minutos.

Un rato despois a súa consoladora silueta pasou cara á baiuca.

—Alí che vai.

Pero que máis daba porque non ía ir xunto dela, ela marchara e xa voltaría se quería, e vela pasar polo fondo da praza, e ver que o mira e que as súas miradas se cruzan, aínda que sen a forza suficiente, o alegraba. Saber que estaba na vila e por algún azar cruzarse nalgún bar solitario.

Unhas ausencias máis tarde

—Chao

di ela. Amaro non contestou.

—Sabes se vai saír á noite? —perguntoulle ao Fachico.

—Non sei, dixera que si pero non sei.

Amaro tamén se despediu. Dixo que ía cear. Tan pronto perdeu o Fachico de vista botou a correr até á casa de Pastora, como sempre facía, unha carreira de alcol no último segundo até á porta onde ela o esperaba sempre pero non esa noite, esa noite non o esperaba porque na súa baleira casa (os vellos foran de viaxe) só se ouvía un pranto de soidade, de abandono. Amaro petou suavemente cos nocelos, non quería interromper o desafogo. Ela abre.

—Non, é xa demasiado tarde —di entre lágrimas.

—É só un momento. Un pequeno paseo, por favor.

Sentaron no cruceiro.

—E ben.

—Nada, pensei que o podíamos solucionar, que podería dicirche algo, pero non se me ocorre nada, non sei que dicir.

Amaro e Pastora esperaban o ansiado abrazo que tantas veces puxera fin aos desencontros. Custaba dar ese paso final. Unha simple cuestión de desaxuste.

—Ben, se cres que podemos arranxalo dismo, se non, acompáñote até á casa —dixo el. E engadiu:— Se queres —para abrandar a frase.

—Entregueime a ti como nunca me entreguei a ninguén, quíxente como nunca quixen, chorei por ti como nunca chorei por ninguén. E agora preguntas “se queres”.

As palabras confundíanselle cos saloucos. A Amaro houbéralle gostado responder algo agradábel. Dubidaba entre un “E eu non souben aprezo” ou un “Debo estarche agradecido?”. Decidiu calar. Após un intervalo foi Pastora quen o abrazou e beixou beixos salgados e as caras rozábanse e estaban avergoñados e nada dicían.

—Hai que dicir algo, non che parece? —e botaron a rir.

—Gostaríame ter unha cama aquí a carón —dixo ela.

Intentaron resolver o problema. Ela chamou a casa, os vellos regresaran:

—Estou na discoteca, chego tarde.

A resposta foron unhas palabras autoritarias. Pastora acompañou Amaro até á súa casa e, entrando furtivamente no seu cuarto do faiado, consumaron as paces, con coidado e sen molestias, a non ser as renxeduras do leito.

Tesme dito tantas veces que non te entendo, que me falas, que contas cousas pero que eu só recollo unha frase de aquí ou de acolá, que todo o interpreto mal, que lle dou a volta, que non te tomo a serio. Neses momentos, sen decatarte, pos unha barreira entre tu e mais eu, fasme sentir rexeitada e desde a miña distancia, como podo, porque xa sabes que ás veces non me sei expresar moi ben, intento facerche comprender que non é así. E tu tesmo posto tan difícil!

Hoxe fixéchesme sentir tan inútil ao teu carón. Quizá non teñas tu a culpa ou quizá si sexas tu quen non toma de min o mellor ou non sabe apreciar todo o que intento darche. Ou eu non sei darcho.

É por iso que hoxe me refuxiei na casa, deixándote só, aínda que sei que todo se pode ir á merda por culpa da miña escapada. Non ficarei aquí moito tempo, sei, inda desde antes de decidirme a vir, a agacharme, a tranquilizarme na casa. Sei que intentarei toparte outra vez se é que non te metiches no cine, sei que nos encontraremos e intentaremos, unha vez máis, falar. Non importa se son eu a que empeza ou tu o que te achegas a falar. E se hoxe é diferente, se todo se acaba, se non somos capaces de falar e deixamos que todo siga o seu curso, alentándonos coa estúpida frase *quizá sexa mellor así?* Se iso sucede, todos sofriremos: fixemos tantas cousas xuntos. Afixémonos tanto a térmonos, separámonos e xuntámonos tantas veces, rexeitámonos, odiámonos, botámoslle a culpa a tantas cousas, inventamos tantas incompreensións inexistentes. E os nosos sonhos, os nosos plans de futuro? Aínda que,

agora que o penso, párate un pouco a meditalo, non son moitos, non soemos soñar un futuro común. Talvez non exista futuro para nós.

Saio da casa e mentres camiño cara ao centro volvo sentir que non quero encontrarte. Gostárame estar co Tucho ou co Fachico ou co Telesforo ou con todos eles, como outros días nos que tu non estás. A metade da costa que me separa da praza comezo a buscar coa mirada a alguén que non sexas tu, porque tampouco non quero estar soa, non quero pensar. Lembras? Hoxe empezamos moi ben, íamos ir de marcha xuntos, lembrás. Até talvez fóramos á nosa mansión abandonada e nos deitaríamos xuntos na baldosa despois de varrer o po unha vez máis e eu me deitaría sobre a túa chupa e morrería de frío despois. Pero xa ves, todo se afundiou. Por unhas palabriñas.

O Fachico está aí, apoiado na barra, comendo como sempre. Por fin alguén con quen falar. Surpréndese de verme sen ti, sei que me vai perguntar se xa te foches e cando vas volver e eu só poderei dicirlle

—Non sei.

O Fachico fala e fala sen pausa. Ten metida na cabeza a teima de conseguir un coche e írmonos os tres xuntos polo “mundo” e desaparecer deste lugar para sempre. A ver se pára de comer e cambiamos, cando estou mal non acougo nun sitio. Falar co Fachico calmoume e aínda que sigo co meu medo a enfrentarme a ti estou segura de min mesma, e con ganas de toparte.

Despois de varias voltas, uns cantos bares e algúns pinchos, acabamos inevitabelmete no pub. Góstame estar aquí, hoxe, tranquila e rodeada de xente que sabes que te pertence. Mirei ben entre a clientela, percorrendo cos ollos todos os recantos. Non estabas. Igual era certo que ías ao cine ou intentas non toparte comigo, e outra vez o medo, outra vez *quizá sexa mellor así* e a seguranza de que todo se acaba volve apoderarse de min.

Está frío o día. A noite. Na calor do meu cuarto penso en remotos mundos que se apagan coa quietude dunha noite. Remotos mundos. Remotos mundos polos que devezos sen sospeitalos. Desde o meu cuarto, que xa se me fai inhabitábel, desde a miña copa de xenebra á que lle engadín un pouco da amargura do limón, desespero na miña quietude. Necesito sentir o ar, o frío, a vida. Necesito espirme e contemplar as estrelas nevadas como naquel primeiro día da miña existencia que recordo, que se esvae. Chámame a vida, chámame o sol que non topo por moito que busque no meu insonio. Chámame a amizade e chámame o amor. E chámome eu. E chámome amaro. É cuestión de abrir as portas, seino. E sei que algo me busca e serei achado. Pero non sei por que

aínda fico aquí a escribir o que a claustrofobia me dita. Un día saín da conformidade do mundo a buscar, a escribir o meu poema. E descubrín que non son necesarios os poemas para a busca.

Empioran as cousas con Pastora, sen darnos conta. Sen darme, digo, pola súa crecente introversión, o seu desesperanzador silencio. Cheguei hoxe, despois do mau encontro anterior, con ilusión, con grandes cousas que contarlle, con desexos de celebrar ese santo que me dedica o calendario sen outro fin que aproveitar un mínimo símbolo para exixirlle o seu amor, e xa respirei hostilidade na súa recente ausencia. Baleiroume a tarde, non sabía onde estaba, aínda non o sei. Á noite breve chamada: sai agora. E négame a noite tamén, ese encontro corpo a corpo no meu cuarto tan esperado, que a vexa máis tarde, que non pode vir ao meu cuarto logo porque se lle faría tarde. E négame a vela para un vacío enfrentamento. Bebín. Vai frío. Non quero durmir.

—Véxote mañá? —berro.

—Ás seis.

Pergúntome se se sente coma min, agora, pensando que por que. Quero crer que si, que non me inventei unha vida así, que realmente non vivimos en balde. Non a volvín ver, e espero (impaciente?) as seis de mañá. Váiseme, péchaseme. E todas as grandes cousas que tiña que contarlle, a carga da pasma ao intentarmos entrar no reitorado, o enfrentamento, a queima da porta; e as pequenas, a camada de cans abandonados, a chuva, a construción dun acubillo para eles, o por que non viñeches o fin de semana pasado, o meu desexo de vela.

Soñei unha forte impresión que non sei crer falsa, terríbel imaxe gravada a ferro. Ela está con Manolo, co seu sorriso de *xa ves*, como o desta noite. Eu búscoa. Mandoume unha carta a casa que me abriron. É o fin. E desexo preguntarlle se algunha vez me foi infiel. Distante, secreta, esa vida que ningún segredo me guardaba de pronto se enche de misterios, de recantos ocultos e inacésíbeis. Que fixo esta tarde, esta noite, con quen está que a incita ao rexeitamento.

Empioran as cousas. Vólvense esperanzas sen sentido, apodrecen no intento de amarralas, fixalas.

—Xa ves —sorrí.

—Hoxe é o meu santo.

—Felicidades.

Felicidades. F de frío. Onde sen ti, como sen ti. Négame a durmir, a esquecer. Necesito borrar, enterrar esta historia, tan fráxil. Incerto ante o futuro. Tenme atrapado, ao seu pesar. Vou aprendendo. Non tardarei en esquecerla, en perdela. Necesíto.

Chega o día e todo empiora. Estou na cama, escoitando o *My Goals Beyond* de McLaughlin (Hispanvox, Torrelaguna 64, Madrid) que comprara nunha escapada a Ourense con Pastora, con quen se non. É feira. Quizá chame a Pastora para tomar un café, tenteala, saber a que aterme cando apareza ás seis. Medo. Inseguridade, silencio, distancia. Necesito afundirme noutra historia, nun libro, outra pastora, unha revolución. Compostela pode axudarme.

como explosións de tristeza en covas sepultadas máis a miúdo ao pasar o tempo fúndense os sonhos e a vida a realidade e o desexo non que alcance aquilo que persigo senón unha patolóxica falta de fronteiras que me deixa cun terríbel sabor a fracaso sego a ser aquel neno solitario e tímido que se alimentaba de visualizacións irrealizábeis a illa deserta o xenio e todo o demais deixaron paso a unha débil habitación a unha tristura a unha irrefreábel decadencia avergoñado desta concepción da arte dúas persoas diferentes pergúntome vivo sei vivir aproveitei que vello me sinto aos dezasete anos sen reprocharme perdas de tempo pero si critico a incapacidade para a expresión de toda esta tormenta que agora se dilúe en morte que me habitaba de novo a ausencia de nítidas demarcacións xa non vivo escribo pero aínda sen descer á redentora escravitude da arte xa non podo expandirme e ese outro amaro que son eu vive morre na decadencia da beleza sen gozala sen escoller discernir namorándome de sombras que ocultan a pastora de marías ignoradas até unha noite na que a percebo através da descarga dun contacto e que deixo para perderme nunha posterior eterna busca curado de pastora quen eu ou el o outro o que vive mediante este intento de redención xa non escribo para ela xa non é ela a omnisciente e única lectora xa non invento ou oculto mundos datos momentos gozos olvidos xa non é todo un finximento que lle dedico intento espiro ante un espello pérdome tras outros fantasmas que xa non son ELA porén aprendín a vivir con ela e non sabería facelo doutro xeito orgulloso agora ao saber que nunca pastora lerá estas liñas

É tarde. Estiven paseando á procura de algo que vivir. Vivín a soidade da noite. CP conseguiu 34 escanos (por fortuna non alcanzou a maioría absoluta) e eu penso na carne de mulleres desexadas, os seus corpos nus entre sabas, as súas coxas ardendo ao unirse nun pozo abrasador que me atormenta. Sinto a ausencia de Pastora. Estou atravesando o límite da dor internándome nunha suave paz indiferente. Os daquela xa non somos os mesmos. Penso en longas viaxes que me limpen o balor que

me cega, cambios, terras xentes linguas novas. Non suporto a quietude, este encerro nun cuarto cidade ou país que me acurtan a perspectiva. Presinto o gran día da partida, unha escapada máis a escapada final. Sen retorno, sen posibilidade dun agónico regreso que reduza a experiencia a un caixón cheo de fotos ou a un relato a un amigo a min mesmo aballoreará coma min nestes momentos sen remedio. Fuxirei cara ao meu verdugo, lanzareime á procura da miña tumba nun remoto lugar onde ninguén poda sepultarme para sempre cun epitafio, onde ninguén poda recordarme.

Volvín despois de dous meses de ausencia. Moito tempo a distancia, moitos cambios entrementes. É nadal, ano a ano máis frío, máis indiferente. Reiniciáronse as nosas relacións, miñas e dela, apesar de todo o vivido neste tempo, estas oito semanas que foron o soporte de cinco cartas, dúas delas miñas que nunca deberon ter sido escritas. Nunha contestaba á súa chamada. Dicía: “Ven”, tras a pausa concedida para aclarar ideas. Eu sentíame daquela liberado, aprendera a vivir sen ela, e pedínlle unha prórroga dunha semana, coincidindo así co seu santo. Díciulle que me alegraba da súa chamada, que non lle guardaba rancor, non estaba resentido, pero non podía evitar certo escepticismo respecto ao noso próximo encontro. A súa seguinte carta foi un puñazo no nariz: unha carta de despedida para a que non quería contestación. Recupeireime do golpe, volvíñ sentirme seguro, até un día no que o seu non estar me deixou incapacitado para todo e para nada. Non podía deixala, era imposible. Dispúxenme a escriberlle, sen saber o que. Dubidaba entre unha longa carta explicativa (de que?) ou un breve telegrama. Decidinme polo segundo, despois de tres cartas nas que o único en común era a incapacidade de comunicación válida. Antes de comezar a primeira frase vexo unha carta súa baixo a porta do cuarto da residencia no que nalgunha visita súa compartíramos estreiteces. Pídeme unha contestación, que debeu telo pensado mellor antes de escribir o escrito, que non quer sentirse culpábel etc. Dicía tragarse por unha vez o orgullo. Busquei entre liñas un novo “Ven” que non achei. Pero así o interpretei e contestei: “Non me atrevo a dicir nada porque as palabras son enganosas, armas de dobre fío. Quérote. Vou esta semana.”

Volvín. Rexeitoume no primeiro enfrentamento. Di ter separado os seus sentimentos cara a min da súa persoa. Acéptoo: nunca até agora o aceptara: loitaba até o derradeiro escintileo de esperanza, rogaba, choraba, ameazaba, acariñaba. Acéptoo. Pídolle un beixo de despedida. Négamo cun sorriso, ambos sabemos que sucumbiríamos. Esta noite veu ao meu cuarto. Despois da catarse iniciamos unha relación máis

independente. Chameina por se saía á noite. O seu vello díxome que estaba enferma na cama (contaríame logo que a súa enfermidade fora unha tremenda chea). Non a verei até dentro duns días, pero temos esa seguridade que nos dá forza, vida. Mañá teño que ir co vello á mata.

Véxote correr baixo a chuva e entrégome á persecución sen importarme o teu reproche á miña debilidade. Que non o é, que é vida, e tu non o comprendes. E tu compréndelo perfectamente: como explicar se non o teu rexeitamento, o teu sorriso, a túa fuxida, a túa deixadez na miña aperta, as túas mordedelas e o ardor da túa lingua, o teu escapar para deixarte atrapar —pero nunca volver, nunca volver. Ao límite da incompreensión, a dor da separación, volvémonos encontrar nun xogo que nos re-uniu. Eses risos, loitas, cordial rexeitamento. É fermoso, pero dura demasiado o péndulo, a vacilación. O xogo esténdese. Chove. Non gosto da chuva, a máis vella amiga da humanidade, aínda que faga máis acolledoras as sabas. Mañá é noiteboa. Quedei en chamala á noitiña por se podía saír tomar un café. Síntome seguro, como a sexta feira pasada, pero temo un novo obstáculo como o de hoxe, un “Non quero estar contigo, éme imposible”. Un “Déixame tranquila”. Un “Parece mentira o que es capaz de aguantar”. Sei que me odia por iso, pola miña paciencia, díxencho esta tarde. Crin ter aprendido a vivir sen ti e xa ves, sigo afeñándome a un labio ardente. O máis desagradábel é que funciona. É o egoísmo, é o xogo. Somos nós.

O desexo vólvese necesidade. Máis vale asasinar un bebé no seu berce. Cheguei hai unha semana e só pasei unha noite contigo. Penso no tempo que podemos estar xuntos e o desexo vólvese necesidade. O noso seguinte encontro fracasou, aínda que dubido que sexa esa a palabra axeitada. Era aquilo da imposibilidade de estar comigo, porque era eu algo, cada vez máis, que pertencía ao pasado, ao teu pasado. Non encaixaba no teu esquema actual. Foi a ruptura. Tu saíches correndo da casa do meu pai e eu perseguínte baixo a chuva e unha manchea de miradas. Dialogamos desesperadamente con gargalladas e reencontros. Hoxe foi unha cita á que non acodín por quedarme durmido: resaca. Busqueite na disco pola tarde e amañamos unha cita para a unha da noite. Apareces no pub para pedirme que te chame mañá. Mañá cortarasme o pelo. O desexo vólvese necesidade. Non te desexaría tanto, tanto o teu corpo, se non pensara nas datas, nos días que non te posúo. Esperar a mañá. Non caír na dor. Durmir, durmir. Apodréceseme o amor entre tanta chuva. Cantos crimes se cometen no nome do amor, no nome de deus. Sei que estás aí e estarás eternamente. O momento escurece. Este é o

fin, miña única amiga.

Foi por mor do terno erotismo de Pastora que aquela tarde ambos decidiran perderse nos arrabaldos da vila. Foron camiño do baixo Arenteiro e máis alá, camarada, Amaro o vaga mundo, pasos á distancia, a miña meta é partir. Á saída da vila, refuxiados no arrecendor de piñeiros e eucalitos, topáronse co Tucho e mais a Estrela, ela abaneando o brazo na distancia.

—Aí está o Tucho —(coitado) dixo Pastora. Máis profundo aínda o amor sen testemuñas. Despedíronse deles, abandonáronos ao seu tráfico enfrentarse.

Un só camiñar, un só latexar a algún acolledor souto descuberto nos tempos cando os animais falaban onde o lobo das estepas poda comparar a súa soidade. Decepción co presente. Sentados na herba baixo a nogueira. O Amaro daba a última calada ao seu cigarro.

—Non o tires, que non temos lume.

Empezaba o xogo unha vez máis, por derradeira vez sen ela sabelo. Acariciar, descer. Humidade do segredo máis amado. Outras humidades vermellas tras as coiteladas. Non apagar o cigarro: “non temos lume”, plural xa imposible. Os moíños. A agua arrastrando o corpo. Sonolento murmurio das fervezas. A fosilización estíbese a apoderar del. Baixo a protección do río.

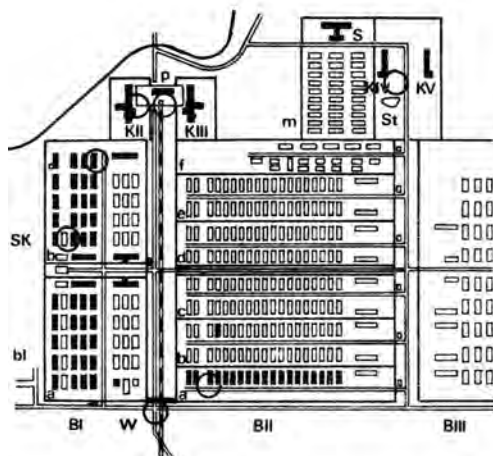
Torgo de buguina vai chamando á presenza. Teño un furado no estómag. Foron os malditos comprimidos. Operáronme hai tres días. Xa podo ler o xornal. O Tucho tirouse da fiestra da súa casa, caíu entre os paseantes da praza domingo pola mañá. Mesmo hospital. Pero el morto. Todos os malditos deprimidos. Hai tres días que vexo unha parella de nacionais vixiando a porta do meu cuarto. Son carne de presidio (sempre o fun). A escapada final. Penso nas noites de cacharela, cando os paos non existían. Que máis dá, cárcere ou hospital. Chove.

MAP OF THE FORMER CONCENTRATION CAMP
(AUSCHWITZ II — BIRKENAU)

MAPA DOS PERCORRIDOS

PRÓLOGO (NON DESEXADO)	3
CAPÍTULO XI TRATADO DE MORAL	11
CAPÍTULO XIV D'OURO MEETS ALICE	21
CAPÍTULO VIII RETRATO DE ELISA	45
CAPÍTULO XII A ARTE DA COMPARACIÓN	65
CAPÍTULO X CHAMA	81
CAPÍTULO XIII A OUTRA BEIRA	93
CAPÍTULO IX POLOS CAMIÑOS DE CHALATENANGO	109
CAPÍTULO VII O FIN DO MUNDO	129
CAPÍTULO VI PETRÓGLIFOS	141
CAPÍTULO IV MAU MAU	157
CAPÍTULO V OS ÚLTIMOS TEMPOS	165
CAPÍTULO III EN CERTA MANEIRA	177
CAPÍTULO II HAI COUSAS	195
CAPÍTULO I BUGUINA RIO ABAIXO	201

